

UNGJILLI

ASHTU SI ËSHTË NË TË VËRTETË

nga

Stuart Olyott

Një shpjegim i thjeshtë i letrës drejtuar Romakëve

UNGJILLI ASHTU SI ËSHTË NË TË VËRTETË

nga Stuart Olyott

Një shpjegim i thjeshtë i letrës drejtuar Romakëve

Ndoshta nuk ka asnjë pjesë të Shkrimit që ka patur një influencë kaq të thellë në historinë e kishës së krishterë, sa Letra e Palit drejtuar Romakëve. Për këtë letër, Luteri ka thënë: “Ajo nuk mund të lexohet apo të shqyrtohet më shumë apo më mirë se ç’ duhet, dhe sa më shumë e prekim, aq më e bukur bëhet, dhe aq më ëmbël shijohet.”

Në këtë libër autori synon të paraqesë një hyrje të thjeshtë ndaj Romakëve për lexuesin e zakonshëm. Parashtrimi që jep ai shkon drejt e tek thelbi i pasazhit, duke shmangur çështjet teknike apo kritikën e ndërlikuar tekstuale.

Disa komente nga recensuesit:

“Autori shfaq zotësi në interpretim.”

“Këtij volumni i japim një mirëseardhje shumë të ngrohtë... Në duart e tij Letra drejtuar Romakëve bëhet e afërt, praktike dhe personale.”

“Një libër i dobishëm në mënyrë të dalluar.”

“...ai ka për ta hapur letrën për shumë njerëz dhe ka për t’ua hapur oreksin për më shumë!”

Stuart Olyott, i cili ishte pastor i një kishe në Liverpul për shumë vite, sot është pastor i l’Eglise Evangélique Baptiste në Lausanne të Zvicrës.

Pasqyra e lëndës

Hyrje

Ungjilli ashtu si është në të vërtetë

Romakët 1-5

Sot ndryshojnë punët

Romakët 6-11

Si të jetojmë jetën e krishterë

Romakët 12-16

Një fjalë për librat

Hyrje

Bibla është një pallat mbretëror me gjashtëdhjetë e gjashtë dhoma. Disa nga dhomat janë të vogla, dhe disa janë shumë të gjera. Disa janë tepër të ndritshme, ndërsa të tjerat duken të errëta në krahasim me disa të tjera akoma, por gjëja më e mrekullueshme për pallatin është se pavarësisht nga dhoma ku shtetasi vendos të hyjë, është e sigurt se atje do të takojë Mbretin!

Romakët është një ndër dhomat më të lavdishme dhe për shkak të dritës në të, është një dhomë ku Mbreti shihet më qartë. Megjithatë shumë njerëz e kanë të vështirë të futen në të.

Ky libër i vogël është një çelës. Duke e përdorur do të jesh në gjendje të futesh vetë tek Romakët. Kur të jesh futur mund t'u drejtohesh lehtë udhërrëfyesve të shumtë në dispozicionin tënd, të cilët janë të aftë për të treguar dhomën me hollësi. Disa prej tyre mund të të tregojnë gati çdo gjë që mund të shihet aty.

Po ç'të mirë vallë do të të bëjnë këta, nëse mbetesh ende jashtë? Mos harxho kohë duke shqyrtuar çelësin. Përdore atë për të hyrë; dhe qoftë Mbreti i kënaqur të ta zbulojë ty veten e tij, madje edhe kur je duke hapur derën!

STUART OLYOTT

Kisha e Belvidere Road,
Liverpool.
1979.

Ungjilli ashtu si është në të vërtetë

Romakët 1-5

Ju lutem lexoni Romakët 1:1-17.

Kush? Çfarë? Pse?

Pali nuk e kishte vizituar asnjëherë kishën e Romës, edhe pse kishte synuar shpesh ta vizitonte. Është pothuaj e sigurt se kisha u themelua nga besimtarë të thjeshtë që gjendeshin rastësisht në të njëjtin qytet, dhe që dëshmonin përpara miqve dhe komshinjve të tyre. Duke parë se dëshira e tij për t'u bërë një vizitë nuk ishte plotësuar kurrë, Pali vendosi t'u shkruante atyre. Në vend që të shpjegonte karakteristikat kryesore të ungjillit sikur të ishte i pranishëm ai i shpjegoi me anë të penës. Si pasojë, e gjithë kisha e krishterë ka korrur të mira. Ne mund të lexojmë vetë ato që këta të krishterë të hershëm do të kishin dëgjuar prej Palit po të ishte realizuar udhëtimi i dëshiruar prej tij. Kjo na bën shumë të privilegjuar!

Kur besimtari fillon të kuptojë Romakët, efekti i letrës në jetën e tij shpirtërore është i jashtëzakonshëm. Në këtë mënyrë bëhet e qartë për të se çfarë është ungjilli biblik. Ai është në gjendje të shohë se një pjesë e madhe e asaj që njihet me mashtrim si 'ungjilli' sot, nuk është aspak ungjilli i Perëndisë. Për besimtarin bëhet më e qartë se si Shkrimet lidhen me njëri-tjetrin, sidomos se si Dhiata e Vjetër lidhet me Dhiatën e Re. Ai 'hutohet' nga pesha e lavdisë së asaj që Perëndia ka bërë për mëkatarët në Krishtin. Nuk ka asgjë për t'u çuditur që gati çdo rigjallërim i besimit biblik është shoqëruar me një kuptim të ri për Letrën e Palit drejtuar Romakëve.

Ekziston tundimi të përqipem të shkruaj një hyrje stimuluese për këtë letër të lavdishme. Por ka një problem, sado që e lavdëron letrën, kurrë nuk mund ta vlerësosh drejtësisht. Ajo është shumë herë më e lavdishme se ç'mund të thotë çdo njeri. E vetmja mënyrë për ta parë këtë është ta shqyrtosh dhe ti vetë.

Le të shkojmë pra drejt e tek shtatëmbëdhjetë vargjet e para, e ta lëmë letrën të prezantojë veten e saj.

Shkrimtari: kush e ka shkruar letrën?

Ajo vjen nga *një i krishterë*. Pali e përshkruan veten në vargun 1 si një shërbëtor apo skllav i Jezu Krishtit dhe në vargun 5 si një i cili ka ‘marrë hir’. ‘Unë po ju shkruaj,’ thotë ai, ‘si një i cili është plotësisht në dispozicion të Jezu Krishtit, si një i cili ka marrë mirësi të pamerituara, si dhe jetën e Perëndisë në shpirt.’ Diku në Korint të Greqisë, në vitin 57 e.s., Pali, i krishteri filloi t’u shkruante shokëve të tij të krishterë. Ne nuk ishim gjallë në atë kohë. E megjithatë kjo letër, e ruajtur përsosmërisht, rri hapur para nesh. Nuk ka nevojë të supozojmë për besimet e të krishterëve të parë, për ungjillin që e vlerësuan me dashuri, për mesazhin që ata kishin, i cili e ktheu botën përmby. Ne mund ta lexojmë vetë!

Ajo vjen nga *një apostull*, siç na thuhet tek vargjet 1 dhe 5. Sot nuk ka apostuj. Nga mesi i njerëzve të cilët ishin dëshmitarët e ringjalljes së Tij, Zoti i ringjallur u dha urdhër disave që të jenë mësuesit e Tij të caktuar posaçërisht si dhe interpretuesit e gjërave shpirtërore. Ata përbëjnë themelet e kishës, dhe autoriteti i tyre është unik. Ata flasin me autoritetin e vetë Krishtit. Fjalët e tyre të shkruara duhet të pranohen pikërisht në mënyrën me të cilën do të merrnim edhe fjalët e folura të Shpëtimtarit. Ky fakt e bën Letrën drejtuar Romakëve më tepër se sa një letër interesante prej një të krishterë të hershëm. Ajo ka autoritetin e një apostulli. Prandaj ajo që pason është e detyrueshme për ne: është Fjala e Perëndisë.

Ajo vjen nga një *misionar i zellshëm*. Në vargun 1 Pali shpjegon se ai është i ndarë për ungjillin e Perëndisë. Në vargun 5 ai na thotë se ka marrë urdhër që të sjellë njerëzit e të gjitha kombeve në bindjen e besimit. Në vargun 9 ai na siguron për faktin që i shërben Perëndisë me frymën e tij në ungjillin e Birit të Tij. Vargjet 14 dhe 15 na tregojnë se Pali e cilësonte predikimin e ungjillit ndaj të tjerëve si një detyrim të cilin nuk e mohonte dot. I gjithë qëllimi i ekzistencës së tij ka qenë

ungjilli. Ai ishte i përkushtuar ndaj tij pa rezervë. Duhet ta predikonte, ashtu si një njeri duhet të lajë borxhet e tij. Ai besonte se duhet t'ia predikonte çdo lloj njeriu, dhe mezi priste ta predikonte edhe në Romë. Kjo nuk është një letër nga ndonjë teolog plak 'i thatë' i fshehur në një bibliotekë plot pluhur, i cili po shkruan pa entuziazëm për diçka të cilën nuk e ndien fare. Është një letër nga një njeri i cili merret me punët misionare, nga një ushtar në luftë, nga një njeri i cili kishte përjetuar burgimin, përmytjen, trazirat, urinë, sëmundjen, shpifjet dhe humbjen - të gjitha këto për hir të mesazhit që predikonte. Është një letër nga një njeri që punon vazhdimisht, një njeri i cili gjatë gjithë kësaj kohe po shpallte lajmin e mirë, një njeri i cili nuk mund të përmbahej. Ungjilli që ai predikonte, dhe me anë të cilit u themeluan kishat e Dhiatës së Re, është ungjilli që ai do ta përvijojë në letrën e tij.

Letra vjen nga *një njeri i cili e kishte për zemër interesin e kishave*. Shiko tek vargjet 9-13. Pali lutej vazhdimisht për besimtarët e krishterë në Romë. Në mënyrë të veçantë ai lutej që Perëndia t'i hapte rrugën që të shkonte dhe t'i takonte ata. Ai mezi priste t'u bënte mirë, dhe të merrte vetë të mira nga shoqëria e tyre. Ndonëse nuk i kishte takuar kurrë shumicën prej tyre, dashuria që kishte për ta ishte e madhe. Shumica e fytyrave të tyre ishin të panjohura për të, por ai kishte njëfarë ndjesie shoqërie me ta. Pikërisht dëshira e tij për t'iu bërë mirë e shtyu që të shkruante këtë letër. Prandaj mund të presim se ajo do të na bëjë mirë edhe ne.

Lexuesit: kujt i drejtohet kjo letër?

Në vargun 7 Pali shpall një bekim mbi të gjithë ata të cilëve u dërgon përshëndetje. Këta janë banorët e Romës, të cilët kanë karakteristika të caktuara. E para është se ata janë të dashur nga Perëndia, dhe Ai i ka thirrur që të jenë *shenjtorë*. Ai po u shkruan atyre të cilët janë objektet e dashurisë së përjetshme të Perëndisë. Nga i njeh ti gjithë këta njerëz kur i sheh? Për këtë Pali do të na tregojë më shumë në kapitullin 8. Përgjigjja shkurt është se Perëndia thërret ata të cilët i ka dashur në përjetësi. Ungjilli ishte predikuar në Romë. Njerëzit e kishin dëgjuar me veshët e tyre, por disa që e kishin pranuar në zemër, ishin kthyer nga mëkatet e tyre dhe kishin përqaftuar lirisht Jezu Krishtin ashtu siç u ishte

ofruar në ungjill. Kjo pra, është thirrja për të cilën bën fjalë Dhiata e Re, dhe së cilës i referohet tek vargjet 6 dhe 7. Secili nga personat që ka marrë një thirrje të tillë është shenjtor - dikush i veçuar për Zotin, dhe i zgjedhur prej Tij që të jetë një njeri i shenjtë.

Njerëzit që kanë marrë një thirrje të tillë kanë *besim*, siç na sqaron vargu 8. Besim do të thotë t'i besosh fjalës së Perëndisë. Besimi i të krishterëve romakë kishte një cilësi të tillë sa, kudo që Pali shkonte në botë në atë kohë, ai dëgjonte njerëzit që flisnin për të. Tani po u shkruan pikërisht atyre që e zotëronin një besim të tillë. Ishin ata për të cilët ai nuk pushoi kurrë së luturi (v. 9), dhe me të cilët ai ndiente tashmë një afrimitet të përbashkët (v. 10-12). Shumica prej tyre ishin jojudenj (v. 13), ndonëse siç do të shohim, midis tyre gjendeshin edhe disa judenj.

Ka rëndësi të vëmë re se lexuesit ishin *njerëzit e zakonshëm* të kishës lokale në Romë. Kjo letër nuk është një dokument i cili synohet vetëm për sytë e studentëve të seminareve (kolegjeve teologjike) ose për akademikët. Ajo nuk është një traktat për ekspertët teologjikë. Ajo nuk është si një rregullore e specializuar për funksionarët e kishës, apo një leksion me shkrim për predikuesit dhe pastorët. Ajo është një letër dhe ajo u drejtohet njerëzve të zakonshëm. Letra e Romakëve është ungjilli i besuar në radhët e kishave të Dhiatës së Re, është ungjilli të cilin besimtari i zakonshëm e donte dhe sipas të cilit jetonte. Është ungjilli që ishte besuar nga burrat dhe gratë, djemtë dhe vajzat, të cilët u shpëtuan nga hiri i Perëndisë atje në Romë. Arsyja kryesore për dobësinë e kishave të sotme është se ungjilli që besohet ndër të zakonshmit e kishave dhe shpallet nga njerëzit e zakonshëm, i ngjan vetëm pak ungjillit që përmban kjo letër drejtuar Romakëve.

Tema: për çfarë bën fjalë letra?

Ajo flet për *ungjillin*. Kjo duket shumë qartë nga vërejtjet me të cilat Pali hap letrën, ku ai bën fjalë për veçimin e tij ndaj ungjillit (v. 1), si dhe nga vargjet 15-17, ku ai thekson kaq shumë faktin se ishte gati ta predikonte ungjillin edhe në Romë. Përse donte të shkonte në Romë? Për të predikuar ungjillin! Përse po shkruante në vend që të shkonte?

Sepse nuk kishte mundësi të shkonte në Romë, prandaj atë që nuk e bëri dot me gojë, e bëri me penë. Romakët është një shpjegim dhe përmbledhje e ungjillit.

Cila është origjina e këtij ungjilli?

Ai nuk është një shpikje njerëzore, është ungjilli i Perëndisë (v. 1). Nuk është një mendim i vonuar nga Zoti, por diçka të cilin të gjitha Shkrimet e Dhiatës së Vjetër e kanë treguar si me gisht prej kohësh. Nuk ka vetëm një mesazh në Dhiatën e Vjetër dhe një tjetër në të Renë. Ungjilli është kulmi dhe plotësimi i asaj që Perëndia kishte premtuar prej kohësh nëpërmjet profetëve të Tij (v. 2).

Cila është qendra e këtij ungjilli?

Është Biri i Perëndisë, Jezu Krishti Zoti ynë (v. 3). Ungjilli është një Person. Ai është Njeri, dhe Ai është Perëndi. Ju mund të ndiqni pas prejardhjen e Tij njerëzore, dhe të shihni se ai është një pasardhës i drejtpërdrejtë i Davidit. Ai ecte mbi tokë pothuaj i panjohur. Vetëm pak njerëz ishin në gjendje të shihnin identitetin e vërtetë të Jezusit nga Nazareti, madje edhe atëherë kjo ndodhi për shkak të ndriçimit nga Fryma e Shenjtë. Identiteti i Tij i vërtetë u shpall fuqimisht kur Ai u ringjall nga të vdekurit. Pas derdhjes së Frymës së Shenjtë, pas ngritjes së Tij në qiell është rritur së tepërmi numri i atyre të cilët mund të dallojnë identitetin e Tij. Kështu ai është ***i deklaruar Biri i Perëndisë në fuqi, sipas Frymës së shenjtërisë nëpërmjet ringjalljes prej së vdekurit*** (v. 4). Ky Person hyjnor është qendra dhe fokusi i ungjillit të Perëndisë.

Cila është përmbajtja e këtij ungjilli?

Ai nuk është thjesht një deklaratë se kush është Jezu Krishti, është një deklaratë edhe e asaj që Ai ka bërë. Vargjet 16-17 na tregojnë se fjala kyç në predikimin e ungjillit është ***drejtësia***. Në ungjillin e Jezu Krishtit sqarohet mënyra se si njerëzit mund të vendosen në statusin e drejtë para Perëndisë. Sepse vetë Perëndia është i shenjtë dhe i drejtë. Njerëzit

janë mëkatarë dhe të çoroditur. Si mund të vendosen njerëzit e tillë në marrëdhënie të drejpërdrejta me një Perëndi si ky? Ungjilli na tregon mënyrën. Në ungjill zbulohet drejtësia e Perëndisë. Jo një drejtësi të cilën mund ta fitosh nga meritat e tua. Është një drejtësi e cila zbulohet nga besimi në besim. Ungjilli fillon me besim dhe përfundon me besim. Merret tërësisht me mënyrën se si njerëzit mund të vendosen në raport të drejtë me Perëndinë me anë të besimit. Besimit tek kush? Tek Jezu Krishti, Perëndi dhe Njeri. Pikërisht njeriu i cili është i drejtë me anë të besimit do të shpëtohet, ashtu si kishte mësuar edhe Habakuku në Dhiatën e Vjetër.

Cila është fuqia e këtij ungjilli?

Fuqia e tij qëndron në faktin se ai është mjeti që Perëndia e përdor për të shpëtuar njerëzit. Kë shpëton Ai? Çdo njeri i cili beson, qoftë jude apo jojude (v. 16). Është fuqia e Perëndisë për *secilin* që beson. Me anë të predikimit të këtij mesazhi Perëndia i sjell njerëzit në marrëdhënie të drejta me veten e Tij. Jo çdo njeri i cili *dëgjon* shpëtohet, por çdo njeri i cili *beson*. Kjo sigurisht ka të bëjë pikësisht me judeun; por ajo vlen edhe për jojudenjtë.

Ja se si apostulli Pal prezanton përmbledhjen dhe shpjegimin e tij për ungjillin. Është e tmerrshme të mbetesh i paditur për të vetmin mesazh shpëtues që ka zbuluar Zoti. Nuk ka nevojë që *ne* të mbetemi më të paditur apo të pështjelluar. Çelësin e kemi në duart tona, dhe kemi filluar ta fusim në dryn. Dera po fillon të hapet pak. Pa u munduar shumë mund të fillojmë vërtet të hyjmë në atë që Pali ka për të thënë.

Ju lutem lexoni Romakët 1:18-32.

Mëkati i njeriut dhe zemërimi i Perëndisë

Sapo mësuam se ungjilli i Perëndisë, i përqëndruar në Zotin Jezu Krisht, merret me tërë çështjen e ‘drejtësisë’ (v. 17). Me fjalë të tjera, ai ka të bëjë me mënyrën se si njeriu vendoset në raport të drejtë me Perëndinë. Por fjalë të tilla nuk na sjellin dobi po të mos kuptojmë se njeriu sipas

natyrës *nuk* është në raport të drejtë me Perëndinë.

Në këtë pasazh Pali përshkruan natyrën dhe shtrirjen e mëkatit të njeriut. Ai na jep një portret të tmerrshëm dhe të frikshëm të çoroditjes sonë. Ai vazhdon duke na mësuar se Perëndia zemërohet me njerëzit. Gjatë gjithë kësaj pjese theksohet zemërimi i Perëndisë.

Sidoqoftë, nuk duhet t'i humbasim nga shikimi ato gjëra të cilat ai sapo i ka përmendur. Ungjilli zbulon faktin se njerëzit mund të vihen në raport të drejtë me Perëndinë. Mëkati i tyre mund t'u falet, dhe ata mund të llogariten si të drejtë në sytë e Perëndisë. Kështu zemërimi i Tij largohet. E gjithë kjo vjen me anë të besimit, dhe jo sepse ata e meritojnë. Secili person që beson mund t'i llogaritet drejtësia si kjo.

Nuk ka asgjë për t'u habitur që Pali nuk ka turp nga ungjilli i Krishtit, dhe është gati ta predikojë kudo, madje edhe në Romë (v. 15-16)! Ndërsa marrim parasysh tani ligësinë e tepërt të njerëzimit, si dhe shtrirjen e gjerë të zemërimit të Perëndisë, duhet të gëzohemi prej faktit se ekziston një ungjill i tillë i cili shpëton fuqimisht mëkatarë si këta!

Mëkati i njeriut

Le të shohim atëherë se ç' thotë apostulli për mëkatin e njeriut. Çështja e parë që shtron ai është se *mëkati është i qëllimshëm*. Lexo tani vargjet 19-21, 28 dhe 32.

Gjithkush e di se Zoti ekziston. Çdo njeri ka një njohuri të caktuar për Perëndinë, të shkruar brenda tij nga vetë Perëndia. Sado kryeneç qoftë ai, kjo bindje e brendshme është tepër e qartë për të mos u vënë re (v. 19). Të njëjtin mesazh i thotë edhe krijimi që e rrethon. Ato gjëra që Perëndia ka bërë, shpallin hyjninë e Tij. Ato e kanë bërë këtë gjë që prej kohës kur Ai i krijoi, dhe vazhdojnë ta bëjnë edhe sot. Ato dëshmojnë hapur se ekziston një Person i paparë, i përjetshëm, i fuqishëm dhe madhështor.

Askush nuk mund të nxjerrë justifikimin se nuk e di për ekzistencën e

Perëndisë. Mund të shihet qartë se ekziston një i Paparë (v. 20). Çdo njeri ka njohurinë se Perëndia ekziston (v. 28). Jo vetëm kaq, por kjo është shkruar edhe në ndërgjegjen e çdokujt se ky Perëndi do të gjykojë me dënim çdo të keqe (v. 32).

E megjithatë, duke e ditur këtë, shiko se ç'bën njeriu. Ai mbyllet në vërtetën në padrejtësi. Ai e di të vërtetën për Perëndinë, por e shkëmben me atë që e di se nuk është e vërtetë - dhe besnikërinë e tij të parë dhe më të lartë ua jep gjërave të cilat i sheh, dhe atyre të cilat i ka bërë vetë (v. 23, 25). Duke u nisur që atje ai bën keq e më keq. Jo të gjitha mëkatet e listuara në vargjet 26-27 dhe 29-32 gjenden tek çdo njeri në botë. Por ato gjenden në çdo komunitet njerëzish. Pasionet dhe paudhësitë poshtëruese të cilat i përmend Pali janë një përkrahje i njeriut që gjendet kudo. Ai i bën ato gjëra duke e ditur se nuk duhet t'i bëjë. Ai e di mirë. Ndërgjegjja e tij e kujton për Perëndinë dhe gjykimin. E megjithatë ai vazhdon drejt. Mëkati i tij është i qëllimshëm.

Tani kemi prekur çështjen e dytë të Palit lidhur me mëkatin e njeriut. *Ai është i pajustificueshëm.* Nuk ka asnjë njeri, asgjekundi që të jetë në gjendje të justifikojë veten duke thënë, 'Nuk e dija që ekzistonte një Perëndi. Nuk dija diçka më të mirë. Nuk ma tha njeri. Si ta dija se po bëja keq? Nuk kisha asnjë ide se Perëndia do të më bënte përgjegjës për veprimet e mia. Isha krejt i paditur se do të gjykoheja për mënyrën se si kam jetuar.'

Askush nuk do të jetë në gjendje të përgjigjet kështu. Çdo njeri në tokë e di se Perëndia ekziston. Ai di disa gjëra se si është Perëndia. E di që ekziston e drejta absolute dhe e gabuara absolute. E di që do të ketë një gjykim. Thellësia e mëkatis të njeriut shihet në faktin se ndonëse i di këto gjëra, ai i justifikon veprimet e tij, vazhdon në mëkatet e tij, madje kënaqet kur i bën (v. 32).

Kjo është gjendja e tmerrshme në të cilën ka rënë njerëzimi. Njeriu është bërë kështu sepse refuzon ta lavdërojë Perëndinë si Perëndi (v. 21), nuk pranon ta njohë si Autori i çdo të mire, i cili duhet të

falenderohet (v. 21), dhe refuzon të mbajë ndër mend ndopak njohje të Perëndisë së vërtetë (v. 28). Njeriu është i padrejtë sepse është i paperëndishëm - dhe kjo shpjegon radhën e fjalëve në vargun 18. Ai është larguar nga Perëndia duke e braktisur. Kështu filloi ligësia, dhe kjo është arsyeja pse ajo vazhdon. Kjo shpjegon se pse është qaq e përhapur ajo në vendin tonë në kohën e tanishme. Morali i njeriut është në raport me njohjen prej tij të Perëndisë së vërtetë dhe të gjallë.

Rezultatet

Cilat janë rezultatet e braktisjes së Perëndisë nga njeriu? Pika kryesore është se njeriu është një qenie e çoroditur. Natyrën e ka të dyzuar, dhe kështu janë veprimet e tij.

Ai është *i çoroditur përbrenda*. Është i gabuar në brendësi. Kjo çoroditje ndryshon të gjitha vlerësimet dhe dashuritë e tij, dhe si pasojë ndikon në zgjedhjet që bën. Veprimet e tij janë në përputhje me natyrën e tij të brendshme. Është e vërtetë se çdo individ nuk i kryen të gjitha mëkatet që janë listuar në këtë kapitull. Por të gjithë njerëzit kanë të njëjtën natyrë nga e cila dalin të gjitha këto shkelje të dukshme. Të gjithë janë fajtorë për disa prej këtyre mëkateve. Disa janë fajtorë për të gjitha.

Mendja e njeriut nuk është një boshllëk. Tani që e vërteta për Perëndinë është përzënë nga mendja e njeriut, gënjeshttrat e kanë zëvendësuar. Proceset mendore të njeriut janë bërë të paperëndishme. Ato janë arsyetime boshe. Është e vërtetë që njeriu ende arsyeton, por ai nuk përfundon me të vërtetën. Ai është gati të pranojë të keqen më tepër se sa zbulesën e Perëndisë. Zembrën e ka të errësuar. Të gjitha aftësitë e tij të mendjes, ndjenjave dhe zgjedhjes janë pa dritë. E vërteta ka ikur, prandaj në vend të saj sundojnë gënjeshttra dhe marrëzia (v. 21).

Kjo nuk e ndalon të besojë se është i urtë (v. 22)! Ai mendon atë që donte të mendonte kur hëngri frytin e ndaluar në Eden - që ai i ngjan Perëndisë. Ai mendon se asgjë nuk është e pamundur për të, dhe se nuk ka asgjë të cilën nuk mund ta zbulojë. Por në fakt, ai nuk mund të ketë

njohuri të vërtetë për asgjë. Për shembull, kur shqyrton universin e Perëndisë, ai lë krejt pas dore vetë Perëndinë! Prandaj i gjithë koncepti i tij për universin është i gabuar. Ai pretendon se është i urtë, por në të njëjtën kohë shfaq hapur marrëzinë e vet. Ai jeton mbi tokë si gjeni i cili mbetet ende kafshë.

Në fakt ai ka një mendje të çoroditur ose të ligështuar (v. 28). Imagjino ndonjë metal i cili vihet në provë për të zbuluar cilësinë e tij, por që nuk e kalon provën. Kjo është ideja pas fjalës e cila përkthehet këtu ***të çoroditur***. Mendja e njeriut është e pamiratur nga Perëndia. Ajo refuzohet prej Tij. Është një mendje pa aftësinë e gjykimit të perëndishëm, dhe e paaftë për të kuptuar, vlerësuar apo dashur gjërat e Perëndisë. Përkundrazi ajo jepet pas atyre gjërave të cilat nuk i pëlqejnë Perëndisë. E tillë është çoroditja e brendshme e njeriut.

Kjo dredhi e natyrës së tij do të thotë se njeriu është gjithashtu *i çoroditur nga jashtë*. Meqenëse mendimet e tij janë të gabuara, edhe veprimet e tij janë të gabuara. Pa dyshim trashëgimia (gjenetike), mjedisi, mënyra e rritjes, arsimi dhe faktorë të tjerë luajnë rolin e tyre duke influencuar në sjelljen e njeriut. Por shpjegimi për dëshmitë morale, egoizmin dhe çnjerëzimin e njeriut ndaj njeriut, ka për t'u gjetur tek natyra e tij e çoroditur. Çdo zgjidhje e propozuar e cila nuk merr parasysh këtë gjë nuk është aspak zgjidhje.

Idhujtaria e vargjeve 23 dhe 25, lakmitë e vargjeve 24, pasionet e ulta të vargjeve 26-27 si dhe lista e të këqijave e cila mbush pjesën e mbetur të kapitullit, përfaqësohen që të gjitha si frytet e hidhura të natyrës së çoroditur të njeriut. Ai u krijua në fillim sipas shëmbëlltyrës së Perëndisë, por kur ai synon ta përfaqësojë Perëndinë sipas shëmbëlltyrës *së tij*, rënia e tij morale bëhet e paevitueshme (v. 21). Ai refuzon Autorin e natyrës, prandaj dorëzohet që të devijojë nga rendi i natyrës (v. 26-27). Zemra e tij është një kënetë e fëlliqur paudhësie, dhe bota e tij është një moçal pislleqesh dhe kalbëzimi (v. 28-31). Prapë ai kënaqet me mëkatet e tij, dhe me pamjen e të tjerëve që i bëjnë bashkë me të (v. 32). Ai vazhdon në to, edhe pse e di shumë mirë se do të gjykohet. Kjo zbulon thellësinë e paperëndishmërisë dhe padrejtësisë së

tij, dhe na tregon se ai është plotësisht i paaftë për ta shpëtuar veten.

Zemërimi i Perëndisë

Por ky pasazh nuk bën fjalë vetëm për mëkatin e njeriut. Ai përmban edhe mësimet solemne për zemërimin e Perëndisë. Ai na thotë hapur se Perëndia është i zemëruar.

Vargu 18 meriton vëmendje të veçantë. Situata jonë është e rëndë, dhe këtë e vërteton zemërimi i Perëndisë. Ai është i zemëruar, jo vetëm me disa mëkate por me të gjitha mëkatet. Ky zemërim u drejtohet jo vetëm mëkateve vetë, por edhe paperëndishmërisë dhe padrejtësisë së njerëzve të cilët i krijojnë. Perëndia nuk është indiferent për mëkatin. Mëkati ngjall mërinë e Tij të shenjtë. Ai e urren mëkatin. Nga Perëndia i drejtë rrjedh furia kundër mëkatarit. Ai i përgjigjet mëkatit personalisht dhe intensivisht, dhe sidoqoftë pa ato emocione të turpshme njerëzore të cilat i përjetojmë ne kur inatosemi. Zemërimi i Tij është i shenjtë. Përsëri është *zemërim*. Nuk është as keqdashës, as me smirë. Sidoqoftë Ai është i zemëruar në mënyrë të papajtueshme. Ai është një zjarr konsumues, dhe është diçka e frikshme të biesh në duart e Tij.

Vargu 18 nuk thotë thjesht se ky zemërim do të zbulohet në ndonjë kohë në të ardhmen. Pali shkruan në kohën e tashme. Perëndia është i zemëruar *tani!* Ai nuk rri duarkryq si spektator me ngjarjet e botës. Kjo gjë sqarohet në vargjet 24, 26 dhe 28, të cilat që të gjitha flasin për dorëzimin e njerëzve nga Perëndia.

Shiko vargjet 23,24. Njerëzit preferojnë të nderojnë ato gjëra të cilat i kanë bërë, në vend që të adhurojnë Perëndinë. Perëndia ua dorëzon dëshirave të tyre. Ai i braktis ata. Ata skllavërohen nga dëshirat e tyre të paperëndishme, dhe korrin pasojat. Ato gjëra që kanë zgjedhur kanë efekte të këqija, kështu që ata vetë poshtërohen në mënyrë të pëshitirë.

Shiko vargjet 25-27. Vargu 25 na tregon se njerëzit duan atë që Perëndia e ka ndaluar. Dëshirat e tyre vlejnë më shumë për ta se sa e vërteta. Ata duan atë që kanë bërë, më shumë se Krijuesin e tyre. Ata

preferojnë të poshtrën më tepër se sa të lavdishmen. Për shkak të kësaj, Perëndia ia dorëzon dashurisë së papërmbajtur për mëkatin (v. 26-27). Çoroditjet seksuale, dhe pasojat personale që vijnë janë rezultatet. Një komb i mbushur me çoroditje seksuale është një komb i cili ndodhet tashmë nën gjykim - dhe është i pjekur e më keq, siç dëshmon historia e Dhiatës së Vjetër për Sodomën dhe Gomorën.

Shiko vargun 28. Njerëzit nuk e duan Perëndinë në mendimet e tyre. Prandaj Perëndia ia dorëzon mendjes të cilën e duan - një mendje pa përmbajtje hyjnore. Por një mendje e çoroditur nuk mund të bëjë asgjë veç atyre gjërave të cilat janë të pahijshme dhe jo të duhura. Një kaos të këqijash pason, siç sqarohet bukur në vargjet 29-32. Kur ata kanë përjashtuar Perëndinë nga mendjet e tyre, pason trajtimi i pahijshëm i atyre të cilët janë bërë sipas shëmbëlltyrës së Perëndisë. Mëkati kundër Perëndisë të çon në mëkatet kundër njerëzve të tjerë të cilat përbëjnë pjesën më të madhe të listës që mbyll kapitullin.

Këto janë gjykimet e Perëndisë kundër njerëzve të këqij. Perëndia ua dorëzon gjërave të cilat i preferojnë, dhe i lë të përjetojnë efektet e këqija të këtyre gjërave. Martesat thyhen; krimi rritet; dhuna, frika dhe të gjitha gjërat e tjera të shëmtuara që përmenden në kapitull teprojnë gjithnjë e më shumë.

Në rast se njerëzit bërtasin kundër dritës, Perëndia i dënon duke ua hequr. E vetmja gjë që mbetet është terri absolut që e kanë zgjedhur vetë, dhe për të cilin Perëndia i përcakton njerëzit. E gjithë rënia morale shkaktohet nga rebelimi shpirtëror. Nuk ka zgjidhje pa kthimin tek Zoti. Nuk ka mënyrë kthimi veç asaj e cila zbulohet në ungjill. Letra drejtuar Romakëve është një përmbledhje dhe shpjegim i ungjillit. Tani duhet të jesh në gjendje të shohësh përse është kaq e rëndësishme të kuptosh këtë libër.

Ju lutem lexoni Romakët 2:1-16.

Gjykimi

Pali na ka thënë se fakti që Perëndia do të sjellë çdo gjë të keqe në gjykim, është shkruar në ndërgjegjen e çdo njeriu. Thellësia e ligësisë së njeriut shihet në faktin se edhe pse ai e di këtë, ai vazhdon të bëjë të keqen, madje kënaqet në të. Jo vetëm kaq, por i nxit edhe të tjerët në të.

Por nuk do të jetë rrugë shpëtimi. Ai me siguri do të paraqitet tek gjyqi i Perëndisë. Kjo është e caktuar! Ky pasazh na tregon se si do të jetë ky gjykim i Perëndisë.

Do të gjykoen të gjithë ata të cilët meritojnë të gjykoen

Këtë apostulli na e mëson tek vargu 2. Gjykimi nuk do të kryhet sipas ‘tekave’ dhe ‘inateve’ të njerëzve. Ai do të bëhet sipas së vërtetës. Do të përputhet rreptësisht me realitetin.

Imagjino një njeri i cili ka dëgjuar listën e mëkateve në kapitullin 1 dhe është i tmerruar. I dënon që të gjitha. Është i tronditur nga lista dhe është kundërshtar ndaj çdo gjëje që ka dëgjuar. Sidoqoftë ai ka të njëjtën natyrë dhe bën të njëjtat gjëra! Vallë do t’i shpëtojë gjykimit? Jo. Edhe ai meriton të gjykoet dhe në fakt do të gjykoet. Gjykimi bëhet në përputhje me realitetin. Në përputhje me të vërtetën. Nuk i shpëton dot thjesht vetëm se ke folur hapur kundër mëkatit.

Pikërisht me një njeri të tillë para sysh Pali shkruan vargun 1: ***Prandaj, o njeri, cilido të jesh ti që e gjykon, je i pafalshëm sepse në këtë që gjykon tjetrin, dënon vetveten, sepse ti që gjykon bën të njëjtat gjëra.***

Edhe vargu 3 i drejtohet një njeriu të tillë: ***Dhe mendon, vallë, o NJERI që gjykon ata që bëjnë të tilla gjëra që edhe ti i bën, t’i shpëtosh gjykimit TË PERËNDISË?*** Jo, të gjithë ata të cilët meritojnë të gjykoen do të gjykoen. Kuptohet se komentet e Palit i drejtoreshin veçanërisht judeut të vetëkënaqur me ‘drejtësinë’ e tij. Por ato vlejné si për moralistin e thjeshtë, ashtu edhe për të krishterin.

Gjykimi do të bëhet sipas veprave të njeriut

Kjo mësohet tek vargu 6. Gjykimi do të bëhet në raport me veprat e njeriut. Këto përcaktojnë dënimin ose shpërblimin gjyqësor. Kjo e vërtetë mësohet në të gjitha Shkrimet. Do të na vliente mjaft të ndalonim për disa minuta këtu, për të medituuar mbi vargje të tilla si Fjalët e Urta 24:12, Mateu 16:27, 2 Korintasit 5:10 dhe Zbulesa 22:12. Gjykimi do të bëhet sipas veprave të njeriut, sepse ajo që *bën* njeriu është tregues i asaj që ai *është*.

Shiko vargjet 4-5. Imagjino një njeri i cili, duke mos parë asnjë shenjë gjykimi, përfundon se Perëndia duhet të jetë ‘tolerant’, dhe prandaj vazhdon në mëkatën e tij, pa u penduar. A je ti një njeri i tillë? Ti do të gjykohesh sipas veprave të tua. Perëndia nuk është tolerant. Ai është i mirë ndaj teje, me qëllim që të të çojë në pendim. Po ti, ç’ke bërë në vend të kësaj? E ke përçmuar mirësinë, durimin dhe zemërgjerësinë e Tij. Ke provuar që zemra jote është e keqe, e fortë dhe e papenduar. Ti vetëm sa ke arritur të grumbullosh për veten tënde një sasi zemërimi hyjnor që sa vjen dhe rritet, e cila do të shpërthejë mbi ty dhe do të të shkatërrojë përjetësisht, kur të zbulohet gjykimi i drejtë i Perëndisë. Gjykimi i tij mbi ty do të jetë i përshtatshëm për veprat *e tua*.

Shiko vargjet 7 dhe 10, dhe imagjino një njeri tjetër. Ai është plot dëshirë për parajsën. ‘Bën të mirën’, dhe kurrë nuk pushon së bëri mirë. Ai synon të nderohet nga Perëndia, dhe thotë që vetëm miratimi i Perëndisë ka rëndësi. I gjithë kërkimi i tij bëhet për pavdekësinë. Ai do të shpërblehet sipas veprave të tij! Shpërblimi i tij do të jetë jeta e përjetshme, lavdia, nderi, paqja si dhe pavdekësia të cilën e kërkon. Sidoqoftë, ka vetëm një problem këtu. Ti nuk je një njeri i tillë, as unë, asnjë njeri asgjëkundi, përveç Krishtit. Prapë, parimi mbetet i vlefshëm. Po të ishte një njeri i tillë, atëherë ky parim do të vliente për të. Kjo letër është shkruar pikërisht sepse nuk ekziston asnjë njeri si ky. Ajo tregon se si mëkatarët mund të pranohen nga Perëndia.

Shiko vargjet 8,9 dhe imagjino dhe një tjetër njeri. Ai është krejtësisht egoist, dhe nuk do që të pranohet zotërimin e Perëndisë mbi të. Ai nuk

pranon t'i bindet fjalës të së vërtetës së Perëndisë, por meqenëse asnjë boshllëk shpirtëror nuk mund të ekzistojë, ai i bindet padrejtësisë dhe i nënshtrohet asaj që nuk përputhet me Ligjin e Perëndisë. Çdo njeri i tillë do të gjykohet sipas veprave të tij. Nëse ti je një i tillë, kjo vlen për ty. Pakënaqësia e vendosur e Perëndisë qëndron kundër të gjithë njerëzve të tillë. Ky është zemërimi i Tij. Zemërimi i Perëndisë ngrihet kundër tyre. Kjo është indinjata e Tij. Rezultati për çdo person të tillë do të jetë vuajtja dhe ankthi, dhimbja dhe agonja. Parimi i dytë i gjykimit është përshkruar qartë. Gjykimi do të bëhet sipas veprave tona.

Gjykimi do të jetë plotësisht i paanshëm

Ajo që është thënë më lart për dënimin ka të bëjë së pari me judeun e pastaj me jojudeun (v. 9). Në mënyrë të ngjashme, ajo që është thënë për shpërblimet ka të bëjë së pari me judeun e pastaj me jojudeun (v. 10) sepse Perëndia është plotësisht i paanshëm (v. 11).

Parimet të cilat kanë të bëjnë me shpërblimin dhe dënimin vlejné si për judeun dhe për jojudeun, në këtë radhë. Por është vetëm një çështje radhitjeje. Judeu nuk ka asnjë status të veçantë, dhe jojudeu nuk ka mosavantazh. Ata të një kombi të veçantë me një trashëgimi të veçantë nuk do të dalin më mirë ose më keq. Trajtimi bëhet njësoj për të gjithë - për judeun dhe jojudeun, për të krishterin, heretikun dhe paganin. Perëndia është *plotësisht* i paanshëm.

Perëndia nuk ka njerëz të preferuar. Ai nuk mund të korruptohet me rryshfet. Vendimet e Tij nuk influencohen nga vendi, ngjyra, seksi, pasuria, zgjuarsia, aftësia ose klasa shoqërore e njeriut. Drejtësia e Tij është absolute, dhe paanshmëria e Tij e përsosur. Nuk është aspak më i rreptë ose më tolerant se sa meritojnë mëkatet tona. Të gjitha rrugët e Tij janë të vërteta. Ai është i drejtë dhe plotësisht i paanshëm. Asnjë influencë nuk mund të ushtrohet që ta bëjë të largohet nga drejtësia absolute. Masoni dhe vejusha, i bukuri dhe i shëmtuari, i arsimuari dhe analfabeti, që të gjithë janë të barabartë në gjykatën e Tij.

Çfarë elementi mëshire ka në këtë mësim! Secili do të gjykohet siç e

meriton vetë. Nuk do të lindë asnjë shkak për t'u ankuar. Sa e tmerrshme do të ishte për ne po të binim në duart e një tjetri i cili do të na gjykonte!

Kështu kemi mësuar se të gjithë ata të cilët meritojnë të gjykohen do të gjykohen. Si janë veprat tona, ashtu do të jetë dhe gjykimi ynë. Ky gjykim do të jetë plotësisht i paanshëm. Por si vendos Perëndia se ç'është një vepër e mirë apo e keqe? Çfarë standardi përdor ai?

Gjykimi do të mbështetet në Ligjin e Perëndisë

Kjo bëhet e qartë tek vargjet 12-15. Le të marrim parasysh rastin e një jojudeu pagan. Ai nuk ka parë kurrë një kopje të Ligjit të Perëndisë, e as që ka dëgjuar për të. Sidoqoftë, shiko veprimet e tij. Ato zbulojnë se ai ka njëfarë njohurie për ligjin - madje për Ligjin e Perëndisë! Ai beson se prindërit duhet të nderohen. I vjen inat për plaçkitjen e pronës së tij. Ai mbron jetën e të dashurve të tij kundër atyre të cilët synojnë t'i bëjnë keq apo t'i vrasin. Ai insiston se një burrë tjetër nuk mund të marrë gruan e tij. Me sa duket ai ka njëfarë kuptimi për urdhërimin e pestë, të gjashtë, të shtatë dhe të tetë.

Atij nuk i janë mësuar kurrë Dhjetë Urdhërimet, kështu që ky kuptim për ligjin nuk ka ardhur për shkak të kësaj. Është pjesë e qenies së tij si njeri. Ligji moral është i vulosur në natyrën e tij; ai është gdhendur mbi zemrën e tij. Ai ka një ndërgjegje e cila gjykon sjelljen e tij si dhe atë të të tjerëve; kështu ai nxjerr përfundimin se një pjesë e sjelljes është e drejtë, dhe një pjesë e gabuar. Kjo aftësi për të dalluar midis së mirës dhe së keqes nuk është gjithmonë shumë e qartë, por ajo ekziston! Edhe pse ai nuk ka asnjë ligj apo kod të shkruar, në fakt ai ka një ligj.

Por vallë a i bindet atij ligji? Jo; ai mëkaton kundër tij herë pas here. Ai është një shkelës i qëllimshëm i ligjit – siç mësuam në kapitullin e parë të Letrës. Jeta e tij nuk i pëlqen Perëndisë, dhe ai po e humb.

E gjithë kjo është mësimi i vargjeve 12a, 14 dhe 15. Këto vargje shpjegojnë qartë se çfarë i ndodh paganit. Ai nuk ka të njëjtën sasi drite

me të tjerët, por ka njëfarë drite. Nëse marrim parasysh këtë pasazh bashkë me kapitullin e parë të Letrës, mund të arrijmë tek përfundimi se pagani ka njohuri të mjaftueshme për Perëndinë, Ligjin e Tij si dhe gjykimin e Tij, sa të jetë plotësisht i pafalshëm. Ai nuk ka mbetur pa dritë. Sidoqoftë ai vazhdon të mëkatojë kundër dritës që ka. Paganët po humbasin jetën. Le t'ua dërgojmë ungjillin!

Tani le të shqyrtojmë rastin e judeut. Ai është në gjendje shumë herë më të mirë. Ai ka ligjin dhe e njeh mirë. Megjithatë, nuk është pronësia e Ligjit që i jep njeriut statusin e drejtë para Perëndisë, por kryerja e Ligjit. Dhe ai nuk e bën këtë gjë. Pali insiston se Ligji që ai ka thyer do të jetë standarti sipas të cilit ai do të gjykohet. Ky është mësimi i vargjeve 12 b dhe 13.

Është e pamundur të keqkuptosh atë që po thotë Pali. Ligji të cilin njeriu e ka është standarti sipas të cilit do të gjykohet. Por të gjithë njerëzit, pak a shumë, e kanë Ligjin e *Perëndisë!* Disa e kanë si kod të shkruar, dhe natyrisht, për këtë arsye kërkohet më shumë prej tyre. Atij të cilit i jepet shumë do t'i kërkohet shumë. Disa e kanë Ligjin të shkruar vetëm në zemër. Por përsëri, Perëndia u kërkon ta mbajnë.

Por asnjëri grup nuk jeton sipas dritës që ka. Paganë nuk është aq fajtor sa judeu i privilegjuar. Por të dy grupet janë fajtorë. Prandaj të dy po e humbasin jetën.

Prova vendimtare në të dyja rastet është Ligji i Perëndisë, që të dyja nuk kanë arritur ta mbajnë. Gjykimi bëhet në bazë të Ligjit! Është e pasaktë dhe ngatërruese t'u thuash njerëzve se ata do të gjykojnë në bazë të asaj nëse kanë 'pranuar Krishtin apo jo'. Ne duhet t'u themi se në gjyqin e Perëndisë baza e gjyqimit do të jetë Ligji i Perëndisë. Kur një njeri e kupton këtë me të vërtetë, ai shtyhet drejt dëshpërimit. Ai lë çdo shpresë se do ta shpëtojë veten ndonjëherë. Çfarë lajm i mirë është për të, të dëgjojë se Krishti pranon mëkatarët!

Disa detaje të fundit për gjykimin

Vargu 16 përfshin disa hollësi që vargjet e tjera nuk i përmendin. Ai thekson faktin se Perëndia do të gjykojë jo vetëm ato gjëra që njerëzit kanë dëshmuar, por edhe ato që kanë mbetur të fshehura. Ato nuk janë fshehur aspak nga i Gjithëdijshmi. Gjykimi do të bëhet në një ditë të caktuar. Gjykatësi nuk do të jetë askush veç Jezu Krishtit vetë. Pali deklaroi se e gjithë kjo është *sipas ungjillit tim*. Ai do të thotë se kjo zbulesë për gjykimin vjen me autoritet hyjnor. Ai thekson gjithashtu të vërtetën se gjykimi nuk është një temë e ndarë nga ungjilli. Është një pjesë e pandashme e të gjithë mesazhit të ungjillit. Prandaj duhet të jetë një temë e shquar në predikimin e Lajmit të mirë.

Ju lutem lexoni Romakët 2:17-29.

‘Kjo nuk mund të më ndodhë kurrë mua’

Është shumë i qartë mësimi i Palit për gjykimin. Por shumë njerëz nuk duan ta pranojnë këtë të vërtetë. Është shkruar në ndërgjegjen e tyre se Perëndia do t’i gjykojë, e prapë ata nuk duan ta pranojnë.

Judeu i ditëve të Palit nuk besonte dot se Perëndia do ta trajtonte në të njëjtën mënyrë me gjithë të tjerët. Në fund të fundit, kur ishte i ri ai ishte rrethprerë si shenjë që ishte anëtar i kombit me të cilin Perëndia kishte lidhur një besëlidhje. Ndryshe nga paganët, ai zotëronte Ligjin e Perëndisë. Ai nuk e pranonte dot se do të gjykohej me aq siguri sa njerëzit më pak të privilegjuar. ‘Kjo nuk mund të më ndodhë kurrë’, thoshte ai.

Edhe sot ka njerëz të tillë. Shumë prej tyre janë ata të cilët janë pagëzuar, dëgjojnë rregullisht Fjalën e Perëndisë, dhe gjenden të pranishëm në veprimtaritë e kishës. Ata mund të besojnë se të tjerët, ndoshta, po shkojnë drejt gjykimit. Por në lidhje me veten e tyre nuk e besojnë dot. Janë të vetëmashtruar aq sa të mendojnë se mund të jenë të aftë t’i pëlqejnë Perëndisë. Kur përballen me të vërtetën e gjykimit, edhe këta piren të thonë, ‘Kjo nuk mund të më ndodhë kurrë’.

Përgjigjja e Palit ndaj njerëzve të tillë është vargu 13: *jo ata që dëgjojnë ligjin janë të drejtë para Perëndisë, por ata që e zbatojnë ligjin do të shfajësohen*. Kjo në fakt, është gjithçka që duhet thënë për këtë temë. Por në pasazhin para nesh Pali e zgjeron, shtjellon dhe zmadhon këtë mësim. Ai e bën të pamundur keqkuptimin e kuptimit të tij. Ky pasazh është për të gjithë ata të cilët kanë menduar ndonjëherë kështu për gjykimin, ‘Nuk mund të më ndodhë kurrë’.

Vetëpërgëzimi

Në vargjet 17-20 Pali jep një listë me disa pika për të cilat judeu i ditëve të tij përgëzonte veten.

1. Ai e quante veten jude, dhe e mbante me krenari këtë emër. Emri e dallonte si anëtar të racës së zgjedhur.
2. Ai mbështetej në Ligjin që kishte. Ishte shumë krenar sepse kombit të tij i ishte dhënë privilegji për t’u bërë kujdestari i Ligjit.
3. Ai mburrte marrëdhënien që kishte me Perëndinë. Vetëm kombi i tij kishte marrë favorin e Perëndisë.
4. Ai mburrte gjithashtu edhe njohurinë që kishte për vullnetin e Perëndisë. ‘Shikoni dritën që kemi,’ thoshte ai, ‘nuk jemi paganë injorantë. Ne e dimë se çfarë ka thënë Zoti.’
5. Ai mburrte po aq shumë faktin se e miratonte dhe binte dakord me Ligjin me të cilin ishte mësuar. E quante më të shkëlqyerin.
6. Prandaj në mënyrë të krekosur ai e konsideronte veten si të aftë për t’i drejtuar të verbërit, për t’i dhënë dritë një bote në errësi, për t’i korrigjuar të marrët, dhe për t’i mësuar johebrenjtë të cilët i përçmonte si ‘të mitur’. Ai ishte fryrë nga një ndjenjë e epërsisë së vet.
7. ‘Ne, dhe vetëm ne, kemi të vërtetën,’ thoshte ai me krenari. Pali nuk e mohon këtë, por ai synon të tregojë se judeu ishte i krekosur për të, dhe jo plot me mirënjohje dhe përulësi.

Shkurt, judeu i ditëve të Palit besonte se nuk kishte tjetër si ai. Ai ishte i

veçantë. Perëndia e kishte trajtuar ndryshe nga gjithë të tjerët. Si mund të besonte ai se do të trajtohej pikërisht njësoj si gjithë të tjerët në një gjykim të ardhshëm? ‘Nuk mund të më ndodhë kurrë,’ thoshte ai, dhe për këtë ishte i sigurt.

Gabimi duket shumë qartë, mirëpo shumë njerëz bien në të. Ndoshta ka dhe lexues të këtij libri të cilët besojnë se Perëndia është treguar veçanërisht i mirë ndaj tyre, sepse Ai ka bërë që ata të kenë Fjalën e Tij, të kuptojnë një pjesë të mirë të saj, dhe ta duan. Janë të sigurt se vetëm ata mund të udhërrëfejnë këmbët e larguara nga rruga e vërtetë, dhe t’i japin dritë një bote të errët. Dhe tani ata janë bërë krenarë për këtë. Ndoshta ti vetë je një njeri i tillë. Atëherë studjo atë që thotë Pali më poshtë.

Shkatërrimi i vetëpërgëzimit

Në vargjet 21-24 Pali bën një sërë pyetjesh të mprehta. ‘I kam dëgjuar pretendimet tuaja, po për praktikën tuaj? Ju i mësoni të tjerët, po veten tuaj? A po zbatoni atë që predikoni? Ju mësoni se njerëzit nuk duhet të vjedhin, po *ju* a vidhni? Flisni hapur kundër kurorëshkeljes, por a merreni *ju* me të në ndonjë mënyrë? Ju i kundërviheni idhujtarisë, po a i përdhosni *ju* gjërat e shenjta, p.sh. duke u lodhur gjatë adhurimit, dhe duke mos dhënë të dhjetat e të ardhurave, gjëra këto të cilat karakterizonin adhurimin e vdekur të ditëve të Malakias?’

‘Ju mburreni për Ligjin, dhe prapë e thyni. Në këtë mënyrë ju e çnderoni Perëndinë më tepër se sa johebrenjtë kur ata thyejnë Ligjin. Ndryshe nga ju, ata nuk thonë se janë populli i Perëndisë. Nuk keni pse të jeni krenarë, por pikërisht të kundërtën. Johebrenjtë nxjerrin përfundime për karakterin e Perëndisë duke u mbështetur në sjelljen e popullit të Tij. Sjellja juaj bën që ata ta përçmojnë emrin e Tij. Mëkati juaj është bërë kundër dritës. E megjithatë pandehni se Perëndia nuk do t’ju gjykojë! Perëndia ka *më shumë* arsye për t’ju gjykuar ju se sa të tjerët – jo më pak!’

Ata të cilët mburrin pastërtinë e doktrinës së tyre duhet të tregohen të

kujdesshëm për të siguruar shoqërimin e saj nga një jetesë e shenjtë. A mendon ti se njohuritë e tua për Fjalën e Perëndisë janë më të mira sesa ato të shumë të tjerëve? A *jeton* sipas asaj Fjale? Sjellja jote, a i përputhet besimit të drejtë që ke? Jobsimtarët nxjerrin përfundime për karakterin e Perëndisë sipas mënyrës se si jeton ti. Ti je i vetëmashtruar nëse ke menduar ndonjëherë se gjykimi nuk mund të të ndodhë kurrë. Mund të të ndodhë. Dhe do të të ndodhë.

Besimi tek rrethprerja

Tani shiko vargjet 25-29, ku Pali thotë mjaft për rrethprerjen. Judeu i ditëve të tij ishte shumë krenar që mbante në mish këtë shenjë të jashtme, të dukshme dhe të përhershme të besëlidhjes. Ai e quante një garanci kundër dënimit nga Perëndia. Si mund t'i trajtonte njëloj Perëndia ata të cilët e kishin dhe ata që nuk e kishin shenjën e besëlidhjes? Judeu mendonte thellë për faktin se ai ishte një pasardhës i drejtpërdrejtë i Abrahamit, i cili ka qenë i pari që mori këtë shenjë në mish. Ai ishte një nga bijtë e Abrahamit, dhe një trashëgimtar i premtimeve që iu bënë atij. Për këtë shenja e besëlidhjes ishte një kujtim i vazhdueshëm. Si mund ta dënonte Perëndia bashkë me ata të cilët nuk kishin ndonjë prejardhje të tillë, të favorizuar?

Ky argument duket bindës, dhe në fakt i kënaqte judenjtë e ditëve të Palit. Argumentet që mbështeten në ritet e jashtme kanë një fuqi të madhe bindëse, madje edhe sot. Me mijëra njerëz i kanë varur shpresat për qiellin nga riti i jashtëm i pagëzimit, ndërsa të tjerët u besojnë veprave të tilla të dukshme si leximi i Biblës, pjesëmarrja në kishë ose marrja e Darkës së Zotit. Perëndia shikon vetëm gjërat e brendshme, jo ato të dukshme dhe të jashtme, në të cilat kaq shumë njerëz po varin shpresa false. Çfarë kishte Pali për t'u thënë bashkëkohësve të tij judenj për këtë çështje?

Shkatërrimi i besimit në rrethprerjen

Le ta ndjekim argumentin e apostullit, pikë për pikë, nga vargu 25 deri tek vargu 29.

Në *vargun 25* ai arsyeton se rrethprerja nuk është qëllimi i gjithçkaje. Është shenja e diçkaje. Në fakt ajo është një shenjë e veçimit për Perëndinë. Nëse ti je i veçuar për Perëndinë, atëherë kjo ka dukshëm njëfarë domethënieje. Por në qoftë se ti, duke shkelur Ligjin, *nuk* je i veçuar për Perëndinë, atëherë sa vlen shenja? Cili është kuptimi i zotërimit të shenjës, dhe jo i realitetit të brendshëm? Një shenjë e jashtme është e kotë në qoftë se nuk shoqërohet nga hiri i brendshëm shpirtëror që ajo synon të shënojë.

v. 26. Por në rast se dikush ka hirin e brendshëm shpirtëror, pak rëndësi ka nëse ai e ka apo nuk e ka shenjën e jashtme dhe të dukshme. Ai ka atë që ka rëndësi të vërtetë dhe, në krahasim me këtë, shenja nuk është dhe aq e rëndësishme. Për shembull, nëse një jojude mban Ligjin, ai tregon se është me të vërtetë i veçuar për Perëndinë. Ai ka hirin shpirtëror për të cilin flet shenja, edhe pse nuk e ka vetë shenjën. Nuk ka shumë rëndësi mungesa e shenjës. Ai do të llogaritet si dikush që në fakt e ka shenjën, sepse ai ka realitetin e brendshëm për të cilin shenja është vetëm simboli i jashtëm.

v. 27. Një njeri i tillë në fakt e demaskon vërtet judeun i cili thyen Ligjin e Perëndisë. Jojudeu që e mban Ligjin është i veçuar për Perëndinë, edhe pse i mungon shenja. Judeu i cili nuk e mban Ligjin nuk është i veçuar për Perëndinë, dhe fakti që ai ka shenjën nuk e ndryshon aspak këtë realitet. Njëri ka realitetin, tjetri, vetëm ritin. Njëri është i pranueshëm për Perëndinë, tjetri jo. *Vetë fakti që ke shenjën nuk vërteton asgjë.* Kjo është pika që Pali po mundohet ta theksojë. Asnjë jude nuk mund të tregojë me gisht shenjën në trupin e tij dhe të arsyetojë në bazë të saj se Perëndia nuk do ta çojë në gjyq. E njëjta gjë vlen dhe për çdo njeri tjetër i cili i beson vetëm ndonjë riti apo praktike të jashtme. As njëri, as tjetri nuk mund të thotë për gjykimin, ‘nuk mund të më ndodhë kurrë.’

E gjithë kjo përmbledhet në *vargjet 28-29*. Fjala ‘jude’ do të thotë ‘lavdërim’. Cilësia e vërtetë e judeut nuk është një çështje shenjash të jashtme, por e hirit të brendshëm shpirtëror. Njerëzit mund të lavdërojnë

atë që mund ta shohin, por ajo nuk merr aspak lavdi nga Zoti. Ai shikon atje ku nuk sheh dot njeri - tek zemra. Vlerësimi i Tij i përgjithshëm për çdo njeri përbëhet nga ajo që Ai sheh atje.

Pali ka treguar se Perëndia nuk është fare i interesuar për dukjen e jashtme të njeriut. Ai e ka shkatërruar iluzionin se gjërat e jashtme mund të të shpëtojnë. Ai kurrë nuk mund ta kishte shpjeguar rrugën e shpëtimit deri sa të ishte e qartë kjo. Tani Ai ka për të 'fshirë' disa kundërshtime, dhe me ta bërë këtë gjë, do të zbulohet pa mëdyshe rruga e shpëtimit.

Ju lutem lexoni Romakët 3:1-20.

Disa kundërshtime dhe një vendim

Përgjigjja e një kundërshtimi

Në vargjet 1-4 Pali imagjionon dikë i cili e ndërpret në mes të argumentit. 'Epo mirë,' thotë ky njeri, 'po qe se pronësia e Ligjit dhe thyerja e tij të çon vetëm në një dënim më të keq, dhe rëndësi ka vetëm rrethprerja e brendshme, dhe jo ajo e jashtme - atëherë për çfarë vlen të jesh jude? Çfarë dobishmërie kemi ne? Mua më duket se në rrethprerje nuk ka asnjë vlerë. Duket si një barrë e rëndë dhe e rrezikshme që do të bënim mirë ta hiqim qafe. Nuk ka dobi të jesh anëtar i racës së zgjedhur, apo jo?'

Ndoshta do të prisnit që Pali t'i përgjigjej, 'Tamam, aspak!' Por në fakt ai përgjigjet, 'Po, ka një avantazh. Mendo për të gjitha privilegjet që i ke. I pari midis këtyre është Fjala e shkruar e Perëndisë. Ti i përket atij kombi të cilit Zoti i dha Fjalën e Tij - dhe ky është një privilegj që Ai nuk ia dha asnjë kombi tjetër. Nuk të shpëton thjesht pronësia e kësaj Fjale. Nuk të shpëton zbatimi i riteve të saj. Por as mos mendo se nuk ka vlerë ta kesh këtë Fjalë. Nga të gjithë popujt, ju jeni në gjendje unike për të ditur me saktësi se cili është mendimi i Perëndisë - dhe kjo nuk mund të quhet kurrë më pak se një avantazh i shkëlqyer.

‘Është e vërtetë se shumica e atyre që patën këtë privilegj nuk i bindeshin e as nuk e besonin Fjalën që u ishte dhënë. Privilegjin nuk e shfrytëzuan kurrë. Ata ishin dështakë. Por kjo nuk do të thotë se Perëndia është dështak. Për shkak të mosbesimit të tyre ata nuk përfituan nga privilegjet që kishin. Por kjo nuk do të thotë se ato privilegje pushuan *së qeni* privilegje.

‘Mosbesimi i disave nuk e anulon dot besnikërinë e Perëndisë. Sigurisht që jo! Edhe sikur të gjithë njerëzit në botë të jenë gënjeshtarë, Perëndia nuk është i tillë. A ju kujtohet se ç’thotë libri i Psalmeve rreth kësaj? Ai thotë që pavarësisht se kush i vë në dyshim, fjalët e Perëndisë do të dalin gjithmonë të vërteta.’

Është shumë e qartë ajo që thotë Pali. Judenjta kanë Ligjin, por nuk e mbajnë, prandaj dalin përballë një dënimi më të madh. Por kjo nuk do të thotë se nuk është mirë ta kesh Ligjin. Çdo prapësi që pësojnë nuk shkaktohet nga fakti se *kanë* Ligjin, por se *e thyejnë* Ligjin. Nuk shkaktohet sepse kanë rrethprerjen e jashtme, por sepse e lënë mënjanë rrethprerjen e brendshme.

Përgjigja e një kundërshtimi tjetër

Në vargjet 5-8 Pali imagjionon një situatë ku dikush tjetër ndërpret argumentin e tij, dhe merr një nga një pikat që sapo i ka bërë.

Ai ka treguar që shumica e judenjve janë dështakë, kurse Perëndia jo. Shumica e judenjve janë të pabesë, por Perëndia qëndron besnik. Ai garanton që një avantazh mbetet avantazh, edhe kur njerëzit e shpërdorin dhe veprojnë në mënyrë të keqe. Në fakt, ligësia e tyre tregon vetëm se sa i drejtë, besnik dhe i besueshëm është Perëndia. Ajo ‘nxjerr në dukje’ besnikërinë e Perëndisë. Kur e shihni se sa dështakë janë njerëzit, bëhet gjithnjë e më e qartë se edhe para kësaj Perëndia është i mirë.

‘Kështu,’ thotë kundërshtari, ‘Perëndia është Ai i cili fiton vërtet me anë të mëkatit tim. Mosbesnikëria ime i bën mirë Atij. Ajo ua bën më të

qartë të gjithëve se sa besnik është Ai. Perëndia, fiton me anë të mëkatit tim!

‘Atëherë, a është e drejtë që Ai më dënon për mëkatet e mia - duke qenë se ato i bëjnë mirë?’ (‘Kështu flasin disa,’ thotë Pali.) ‘Për shkak të mëkatit tim, njerëzit e admirojnë gjithnjë e më shumë – po si është e mundur atëherë, që të më dënojë për atë mëkat i cili në fakt vepron në leverdi të Tij?’

‘Larg qoftë mendimi!’ përgjigjet Pali në vargun 6. ‘Çfarë Perëndie do të ishte Ai po të mos vinte re mëkatin? Ai është Gjykatësi i drejtë i universit. Si mund të bëhej gjykimi nëse Perëndia do të mbante një qëndrim të tillë ndaj mëkatit?’

‘Por prit një minutë,’ vazhdon kundërshtari në vargun 7, ‘falsiteti im thekson vërtetësinë e Perëndisë. Errësira ime thekson shkëlqimin e Tij. Mëkati im bën që Ai të lavdërohet. Pasoja e fundit e mëkatit tim është - lavdia e Perëndisë! Sigurisht Ai nuk mund të dënojë atë që çon në një përfundim të tillë!’

‘Kjo është pikërisht ajo që disa njerëz shpifin në lidhje me mua se po them,’ përgjigjet Pali me indinjatë në vargun 8. ‘Këta më përfytyrojnë sikur po them, “Sa më shumë mëkatoni, aq më tepër i pëlqeni Perëndisë. Mëkatoni sa më shumë të keni qejf. Kjo bën mirë. Bën që Zoti të lavdërohet.” Me njerëz si këta unë nuk futem në diskutime. Mjafton të them se janë të dënuar, dhe se dënimi i tyre është i drejtë.’

Mësimi praktik

Duket qartë lidhja e këtij mësimi me ditët e sotme. Nuk të shpëton thjesht pjesëmarrja në veprimtaritë e kishës. Megjithatë, kjo është një avantazh i sigurt - ti e di Fjalën e Perëndisë, gjë që të vë në një pozitë unike për të kryer vullnetin e Perëndisë.

Shumëkush që e ka këtë privilegj nuk e shfrytëzon kurrë. Por kjo nuk do të thotë se ai nuk është privilegj. Fakti se njerëzit janë dështakë nuk e

bën Perëndinë dështak. Ata janë të pabesë, por Ai mbetet besnik. Mëkati i tyre hedh në dukje të prerë mirësinë e Tij kaq të madhe!

Por mos fillo të pretendosh se mëkati i ka bërë diçka të mirë. Mos mendo se sa më shumë mëkatojmë, aq më shumë Ai fiton me anë të tij - dhe si pasojë, është e lejueshme të mëkatojmë gjithnjë e më shumë, sepse Ai do të lavdërohet aq sa të mos na gjykojë kurrë.

Perëndia do të gjykojë gjithë mëkatin. Sado i besueshëm qoftë preteksti për të, të paktën në pamjen e parë, prapë Perëndia ka për ta gjykuar. Të gjithë ata që e nxisin mëkatin - sidomos ata të cilët e nxisin në emër të Perëndisë - mund të presin një dënim të sigurt. Dhe dënimi i tyre është i drejtë.

Vërtetohet fajësia universale

Atëherë mund të shohim që Pali po mëson se është diçka e dobishme të jesh jude. Kur interpretohet sipas kontekstit të sotëm, kjo do të thotë se është e dobishme të marrësh pjesë në veprimtaritë e kishës. Po a nuk na bën kjo më të mirë se sa mëkatarët e tjerë? A nuk na japin këto avantazhe një status më të mirë para Perëndisë (v. 9a)?

Kështu tundohen të mendojnë ata të cilët zotërojnë privilegje shpirtërore. Mendja e njeriut, duke mashtruar veten, ka shumë dëshirë të besojë se njeriu ka më pak mundësi të gjykohet se sa të tjerët. Pali ka treguar qartë se, po të kesh avantazhe dhe i lë në harresë, je më keq se më parë. Por zemra e njeriut është kryeneçe. Ajo vazhdon të besojë se zotërimi i privilegjeve, pa asgjë tjetër, do të bëjë që gjykimi i njeriut të jetë më pak i ashpër. Në vargjet 9-20 Pali synon të tregojë se meqenëse të gjithë njerëzit janë fajtorë para Perëndisë, asnjëri prej tyre nuk ka më shumë mundësi se të tjerët për të fituar favorin e Tij.

Në vargun 9 apostulli na kujton se ai ka provuar më parë që të gjithë njerëzit janë fajtorë para Perëndisë. Këtë e tregoi në kapitullin 1, ku foli për njerëzimin në përgjithësi, dhe në kapitullin 2, ku foli për judeun në veçanti. Këtu ndoshta do të ishte me vend të lexosh përsëri kapitullin

2:12-13, duke kujtuar përsëri përfundimet e tij.

‘Ne kemi marrë më shumë avantazhe,’ thotë ai, ndërsa vazhdon t’u drejtohet judenjve të tjerë si ai, ‘por nuk jemi aspak në gjendje më të mirë se sa të tjerët. Të gjithë janë nën mëkat, dhe si rrjedhojë të gjithë janë nën dënim. Kjo ilustron, mësohet dhe përmbledhet bukur në fjalët e Shkrimit. Më lini t’ju jap disa citime të përshtatshme nga Dhiata e Vjetër (v. 10-18). Këto janë nxjerrë nga Shkrimet *tona*, prandaj na referohen *ne* në radhë të parë (v. 19). Askush nuk mund ta quajë veten “të pafajshëm” (v. 19a). Për të gjithë, vendimi është “fajtor” (v. 19b). Ligji arrin ta bëjë të qartë se të gjithë janë mëkatarë (v. 20b). Është e pamundur të vihesh në raport të drejtë me Perëndinë me anë të mbajtjes së Ligjit (v. 20a).’

Le të shikojmë listën e citimeve të Shkrimit nga Pali. Ja vendimi i Perëndisë kundër të gjithëve - duke përfshirë dhe lexuesit e këtij libri.

Cila është tendenca e përgjithshme e jetës tënde? Vargjet 10-12 na japin përgjigjen. Asnjëri nuk është i drejtë - pra mëkati është i pranishëm tek të gjithë. Të gjithë janë të verbuar shpirtërisht dhe vullnetet e tyre nuk lëvizin aspak drejt Perëndisë. Ligësia e njeriut është universale, siç tregojnë qartë fjalët *dalë, të gjithë, që të gjithë* dhe *as edhe një*. Këtu na jepet portreti i vdekjes shpirtërore të një race e cila nuk i pëlqen Perëndisë.

Si e vlerëson Zoti të folurën tënde? Vargjet 13-14 na tregojnë. Ai e vlerëson si mashtruese, helmuese me lotë mallkimi dhe hidhësi.

Si e vlerëson Ai sjelljen tënde, dhe qëndrimet e brendshme që ke? Vargjet 15-18 tregojnë që Perëndia i sheh si gjakatare, shkatërrimtare dhe boshe, pa paqe dhe pa frikë të perëndishme.

Natyrisht, jo të gjithë njerëzit e botës janë të njëjtë. Por ky është fryti që jep pema e njerëzimit. Vetëm një pemë e keqe jep fryt të keq.

‘Unë nuk jam dhe aq i keq!’ thotë judeu. ‘As unë!’ thotë jojudeu. Por ju

jeni! Judeu dhe jo judeu janë në të njëjtën gjendje para Perëndisë. Njeriu është në telashe, dhe ai nuk mund të bëjë asgjë për ta rregulluar veten. Ligji nuk i ka shpëtuar ata të cilët e kanë. Përkundrazi, ai vetëm u ka treguar gjendjen e tyre të mëkatshme si është në të vërtetë.

Deri ku kemi arritur?

A e sheh se deri ku të ka sjellë tani Letra? Ti je mëkatar, ke për t'u dënuar, dhe këtë nuk e ndalon dot asgjë nga e cila mbështetesh (kapitujt 1 dhe 2). Të gjitha avantazhet shpirtërore që ke janë reale, por ato nuk do të të shpëtojnë (kap. 2:17-29). Madje mëkatet e tua nuk mund të anashkalohen me ndonjë pretekst, sado të besueshme në pamje të parë qofshin arsyet që jep për mëkatet e tua (kap. 3:1-8). Avantazhet që ke janë reale, por përpara Perëndisë ti je në të njëjtën gjendje si gjithë të tjerët (kap. 3:9,19). Ligji që ti e do kaq shumë e ka sqaruar këtë gjë (kap. 3:10-18). Pavarësisht se çfarë bën tani, nuk mund të mjaftojë kurrë që të fshish të kaluarën (kap. 3:20). Jeta, goja, sjellja dhe qëndrimet e tua të brendshme janë të neveritshme ndaj Zotit (kap. 3:10-18). Ti je fajtor - nuk mund të jesh më shumë se kaq (kap. 3:19).

Ashtu si je, për ty nuk ka shpresë. Ti nuk bën dot asgjë për ta shpëtuar veten nga dënimi. Do të gjykohesh, dhe me siguri do të dënohesh. Shpresa e vetme për ty është një *drejtësi jashtë* teje e cila të ofrohet ty, e cila mund të bëhet e jotja kur të numërohet në llogarinë tënde.

Dhe lajmi i mirë është se kjo ofertë drejtësie është reale! Lexo tani vargjet 21-22. Atëherë nuk ka asgjë për tu habitur që Pali nuk ka turp për ungjillin (kap. 1:15-17)!

Në pjesën tjetër do të shohim se si kjo drejtësi u jepet njerëzve në ungjillin e Zotit dhe Shpëtimtarit tonë Jezu Krishtit.

Ju lutem lexoni Romakët 3:21-31.

Rruga e vetme e shpëtimit zbulohet në ungjill

Drejtësia e Perëndisë

Në vargjet 21-26 Pali vazhdon të na tregojë rreth drejtësisë që sapo përmendëm. Ai nuk e lë veten të keqkuptohet por i sqaron ato në mënyrë të qartë. Që të na ndihmojë të kuptojmë, ai na tregon pesëmbëdhjetë gjëra të rëndësishme. Kjo mund të na duket shumë, por ndërsa i përmendim një pas një do të shohim se njohuria jonë do të qartësohet gjithnjë e më shumë. Pas pak do të dimë tamam se për çfarë po flet Pali.

Kjo drejtësi jepet nga Perëndia (v. 21). Po, pikërisht ai Perëndi i cili të dënon, i cili është i zemëruar me ty dhe të cilin e ke fyer, tani vë këtë drejtësi në dispozicionin tënd. Çfarë mëshire! Ai e nxjerr në dukje. Ai bën atë që njeriu s'e bën dot kurrë. Çfarë fuqie!

Ajo është shfaqur tani (v. 21). Ajo zbulohet tani. Mund të llogaritet tani në favorin tënd. Ti mund të gëzosh një status të drejtë para Perëndisë, tani.

Ajo gjendet jashtë Ligjit (v. 21). Me fjalë të tjera, është një mënyrë për të fituar një raport të drejtë me Perëndinë, për t'u pranuar prej Tij. Ajo synohet për ata të cilët nuk e kanë plotësuar Ligjin, nuk e plotësojnë, nuk mund dhe nuk do ta plotësojnë Ligjin – pra, për të gjithë ne. Ligji premton jetën për ata që e mbajnë, por mallkon ata që nuk e mbajnë. Prandaj të gjithë jemi nën mallkim. Por Dikush është bërë i mallkuar për ne. Madje Ai e plotësoi ligjin në mënyrë të përsosur. Për shkak të kësaj, na ofrohet sot një drejtësi që s'e meritonim kurrë.

Ajo është e zbuluar (v. 21). Ky nuk është një sekret i ruajtur mirë, i synuar vetëm për 'njerëzit e rrethit të brendshëm'. Kësaj drejtësie i është hequr veli, është zbuluar, dhe u predikohet të gjithëve - përfshi dhe ne.

Ligji dhe Profetët dëshmojnë për të (v. 21). Nuk është një koncept i cili sapo u krijua në ëndërr, as ndonjë shpikje moderne. Për të dëshmon Dhiata e Vjetër. Ajo është shpallur qysh në kohët më të hershme. Në këtë mënyrë njerëzit e Perëndisë të asaj kohe viheshin në marrëdhënie të

drejta me Perëndinë.

Ajo është e efektshme ndërmjet besimit në Jezu Krishtin (v. 22). Pali na siguron se ai flet për atë drejtësi e cila merret jo nga veprat por nga besimi. Ky besim nuk vepron i vetëm. Është besim në Jezu Krishtin. Kjo drejtësi është vënë në dispozicion me anë të meritave dhe veprës së Tij. Besimi nuk e fiton këtë drejtësi me meritë; është mjeti nëpërmjet të cilit ajo merret. Jezu Krishti e ka blerë këtë drejtësi por besimtari e merr kur ajo vihet në llogari të tij. Ai nuk ka nevojë të bëjë diçka që ta meritojë. Është dhuratë, e marrë me anë të besimit.

Të gjithë besimtarët e marrin (v. 22-23). Gjithsecili ndodhet në të njëjtën gjendje të pashpresë dhe të pafuqishme. Kjo drejtësi nuk është vetëm për një grup të zgjedhur por për të gjithë ata që kanë besim në Birin e Perëndisë. Atje ku nuk besohet, nuk merret. Por ku ka besim, ka edhe pranim. Ndarjet e vjetra të racës njerëzore nuk kanë të bëjnë me këtë. Të gjithë, si judenjtë ashtu dhe jojudenjtë, nuk e arrijnë dot qëllimin për të cilin u krijuan. Asnjë njeri nuk mund të fitojë një raport të drejtë me Perëndinë me anë të përpjekjeve të tij, ose të ndonjë vepre të tij. Por kush beson, merr - nuk ka dallim.

Është dhurata falas e hirit të Perëndisë (v. 24). ‘Shpallja e drejtësisë është një vepër e hirit falas të Perëndisë, ku ai fal të gjitha mëkatet tona, dhe na pranon si të drejtë në sytë e Tij, vetëm për shkak të drejtësisë së Krishtit e cila llogaritet ndaj nesh, dhe merret vetëm me anë të besimit’ (Katakizma e Shkurtër e Westminster). Mësimi i Palit e mbështet plotësisht këtë përkufizim. Ai na thotë se Perëndia nuk i vë njerëzit në raport të drejtë me veten e Tij për shkak të veprave, të besimit (edhe pse besimi është mjeti me anë të cilit merret drejtësia e Krishtit), ose të ndonjë gjëje për ata. Ajo drejtësi për të cilën Pali bën fjalë është dhuratë. Nuk është shpërblimi i ‘suksesit’. Është një dhuratë absolute e cila u bëhet njerëzve që nuk e meritojnë. Ata që e pranojnë nuk kanë bërë asnjë kontribut ndaj saj. Ajo nuk varet nga meritat që ndoshta mendohet se i kanë. Është shfajësimi i të paperëndishmëve. Është veshja e lypsarëve nga mbreti.

Ajo jepet me anë të shpengimit në Jezu Krishtin (v. 24). Shpëtimi jepet lirisht, por nuk duhet të mendojmë se ai u ble me çmim të ulët. Fjala 'shpengim' i referohet diçkaje që përsëri është blerë me një çmim. Kush e ka paguar çmimin? Krishti! Ç'pjesë të çmimit ka paguar ai? Të gjithin! Ne nuk na mbetet asgjë për t'u paguar. Po cili ka qenë çmimi që pagoi ai?

Çmimi ishte ky: ai bëri shlyerje me gjakun e vet (v. 25). Me fjalë të tjera, ai duhet të ishte mbajtësi, pajtuesi dhe larguesi i zemërimit të Perëndisë nga njerëzit. Ai duhet ta fshinte regjistrin e mëkateve tona. Kjo u bë me anë të gjakut - gjakut të Tij! Çfarë dashurie! Nuk e paracaktuam ne, por Perëndia, që të bëhet kështu. Kalvari (vendi i kryqëzimit), ishte vendi ku u sigurua gjithçka. Tani, me anë të besimit në Krishtin, të mirat e pajtimit të Tij bëhen të miat. Në këtë mënyrë falen mëkatet e mia, dhe shmanget dënimi që meritoj.

Kjo shlyerje i referohet së kaluarës dhe jo vetëm së ardhmes (v. 25). Perëndia nuk është indiferent ndaj kërkesave të drejtësisë. Sidoqoftë ai ka qenë shumë i duruar ndaj mëkateve të shumë njerëzve në Dhiatën e Vjetër, dhe shtyu gjykimin kundër tyre. Ai do të vepronte padrejtësisht po t'i kishte lënë fajtorët të padënuar. Duhet të kuptohet se dënimi që ata merituan ra mbi Krishtin. Kur Perëndia i shpalli njerëzit të drejtë në Dhiatën e Vjetër, Ai e bëri këtë në bazë të asaj që Krishti do të bënte për ta më vonë në Kalvar.

Fakti që Perëndia është i drejtë është treguar qartë tani (v. 26). Anashkalimi nga Perëndia i mëkateve të shenjtorëve të Dhiatës së Re mund të duket jo i drejtë, por tani mund të shohim qartë se puna nuk ishte kështu. Gjatë kësaj kohe ai kishte parasysh ngjarjet e kryqit, ku dënimi i drejtë i mëkateve të tyre do të mbahej nga Zëvendësi i tyre. Tani këto ngjarje kanë ndodhur dhe ne mund të shohim se sa i drejtë është Perëndia, në një mënyrë që njerëzit e kohëve të kaluara nuk e shihnin dot. Nuk ka më asnjë vel që fsheh pajtuesin. Shpallja e drejtësisë me anë të besimit deklarohet sot në një mënyrë e cila nuk njihej më parë.

Drejtësia e Perëndisë nuk kompromentohet (v. 26). Vdekja e Krishtit në kryq ishte ndëshkimore - ajo plotësoi kërkesat e drejtësisë hyjnore. Ajo përfshinte zëvendësim - Krishti mori përsipër dënimin e duhur për të tjerët. U pagua ndëshkimi i kërkuar. Drejtësia e Perëndisë nuk është mënjeluar. Ai qëndron i drejtë.

Megjithatë hiri i Tij plotësohet (v. 26). Ndëshkimi i duhur për mëkatarin që beson vihet në llogari të Krishtit dhe drejtësia e Krishtit vihet në llogari të mëkatarit që beson. Mëkatarin shpëtohet me siguri kështu, dhe qëllimet e hirshme të Perëndisë përmbushen. Kështu drejtësia me dashurinë e Tij plotësohet. Nuk mënjanohet as njëra as tjetra. Ai mbetet i drejtë dhe përsëri çdo besimtar në Jezusin shpallet i drejtë. Oh , urtësia e gjithë kësaj!

E gjithë kjo - për atë që beson në Jezusin (v. 26)! Ka shpresë për mëkatarët që po vdesin - por vetëm një shpresë! Sa i ngushtë është ungjilli. Megjithatë sa i gjerë është ai, sepse të mirat e tij janë për të gjithë ata që besojnë. Sa i thellë është ungjilli. Megjithatë ai është i thjeshtë dhe shumë i qartë. Drejtësia e Perëndisë merret me anë të besimit, dhe vetëm me anë të besimit. Ky pasazh qëndron në thelbin e mësimit të Palit për ungjillin. Le të tregojmë kujdes për të parë nëse jemi larguar nga mëkatet tona duke iu afruar Shpëtimtarit të caktuar, dhe nëse jemi mbështetur vetëm tek Ai, duke hyrë kështu në të gjitha të mirat për të cilat po lexojmë.

Dy nënkuptime

E gjithë kjo do të thotë që nuk ka vend për vetëpërgëzimin (v. 27-28). As që diskutohet për atë lloj mburrje që pamë në fund të kapitullit 2. Nuk ka vend për të. Ne nuk kemi bërë asgjë për të siguruar këtë drejtësi. Fakti se ajo bëhet e jona me anë të besimit dhe jo me anë të veprave, përjashton mburrjen. Askush nuk mund të thotë se e ka fituar, ose e ka merituar vetë. Shpallja e drejtësisë ndaj nesh nuk ka të bëjë asgjë me gjërat që i kemi bërë ose që shpresojmë t'i bëjmë. Ajo vjen tek ne vetëm nëpërmjet besimit, dhe jo nga veprat e Ligjit.

Kjo do të thotë gjithashtu që Perëndia është Perëndi i judenjve dhe i jojudenjve (v. 29-30). Në qoftë se mund të viheshim në raport të drejtë me Perëndinë me anë të Ligjit Jude, atëherë Perëndia do të ishte Perëndia i judenjve në një kuptim që Ai nuk është Perëndia i jojudenjve. Në fakt, nuk është puna kështu. Si judenjtë ashtu dhe jojudenjtë janë të rënë. Në ungjill zbulohet vetëm një rrugë drejtësie dhe është e njëjta rrugë për të dyja grupet. Perëndia pranon judenjtë dhe jojudenjtë pikërisht në të njëjtin vend. Ai është Perëndia i të dyja grupeve. Midis mënyrave se si ai i pranon nuk ka dallim më tepër se sa midis dy frazave ‘me anë të besimit’ dhe ‘nëpërmjet besimit’ - të cilat askush nuk ka arritur kurrë t’i dallojë. Dallimet e vjetra u hoqën. Tani ekziston vetëm një vijë ndarëse e cila përshkon në mes racën njerëzore. Në sytë e Perëndisë ti nuk je më jude apo jojude. Ti je ose një mëkatar i shpëtuar, ose një mëkatar i humbur.

Një kundërshtim i fundit

E gjithë kjo ngre një pyetje (v. 31). Nëse nuk vihemi në raport të drejtë me Perëndinë nëpërmjet Ligjit, vallë kjo do të thotë se Ligji nuk ka asnjë vlerë? Larg qoftë mendimi! Ne nuk jemi njerëz të cilët nuk kanë kohë për Ligjin. Në fakt ne nënvizojmë rëndësinë e tij. Si?

Përse na duhet shpallja e drejtësisë ndaj nesh - një status i drejtë në sytë e Perëndisë? Sepse Ligji është i detyrueshëm për ne të gjithë. Ekziston e drejta dhe e gabuara, dhe nëse nuk jemi përsosmërisht të drejtë, apo nëse nuk na llogaritet një drejtësi si kjo, ne nuk jemi të pranueshëm nga ana e Zotit.

Përse ishte i nevojshëm kryqi? Thjesht sepse kërkesat e Ligjit të thyer nuk mund të mënjanoreshin me një fjalë. Kërkesat e drejtësisë duhet të plotësoheshin. Kjo ndodhi kur Zëvendësi i pafajshëm vdiq në vend të mëkatarëve fajtorë që Ai erdhi për t’i shpëtuar.

Jo, ungjilli nuk është armiku i Ligjit. Ai është një mesazh i cili ngre lart drejtësinë, dhe dënon mëkatin. Sidoqoftë ai është i ndryshëm nga Ligji. Ligji provon që të gjithë janë fajtorë, i dënon ata, dhe nuk nxjerr asnjëri

të pafajshëm. Ungjilli zbulon mënyrën se si mëkatarët fajtorë dhe të dënuar mund të vendosen në raport të drejtë me Perëndinë që kanë fyer. Ungjilli është i nevojshëm, ndërsa Ligji ekziston dhe është i detyrueshëm. Nëse askush nuk do të ishte i dënuar, atëherë askush nuk do të kishte nevojë të shpëtohet. Po të mos ishte Ligji, ne nuk do të na duhej ungjilli. Kështu këto të dyja nuk mund të ndahen kurrë. Midis tyre ekziston një dallim, si dhe një harmoni dhe një lidhje. Kjo e vërtetë e rëndësishme gati është harruar plotësisht, dhe duhet të mësohet përsëri.

Ju lutem lexoni të gjithë kapitullin 4 të Romakëve.

Një shembull nga Dhiata e Vjetër i shpalljes së drejtësisë me anë të besimit

Mësimi i Palit deri këtu nuk do të ishte pranuar gjerësisht nga judenjtë. Pikërisht për këtë arsye ata e përndoqën gjatë gjithë shërbimit të tij. Në mënyrë të veçantë janë tre gjëra që ai i ka thënë, të cilat do të kishin rënë ndesh me të gjitha idetë e tyre më të dashura.

1. Nuk ka shpëtim me anë të Ligjit.
2. Nuk ka nevojë të rrethpritesh që të shpëtohesh.
3. Shpëtimi jepet, pavarësisht nga Ligji - me anë të besimit.

Sidoqoftë, Pali ka përkrahur faktin se e vërteta e shpalljes së drejtësisë me anë të besimit deklarohet nga Ligji dhe Profetët (kap. 3:21). Tani ai i drejtohet Dhiatës së Re, të mbajtur me respekt të thellë nga judenjtë, për të treguar këtë gjë. Ai e tregon këtë nga historia e jetës së Abrahamit dhe vetëm me një referencë të shkurtër për Davidin. Le ta shqyrtojmë argumentin e tij, varg pas vargu.

Abrahami u shpall i drejtë me anë të besimit

v. 1. Judenjtë ishin dakord se nuk kishte njeri më të madh se Abrahami, nga të gjithë njerëzit e drejtë në Dhiatën e Vjetër. Atëherë ç'mund të themi për të?

v. 2. Po të ishin veprat ato që të vinin në raport të drejtë me Perëndinë, Abrahami do të kishte më shumë mundësi se sa shumica për të arritur tek kjo gjë. Jo vetëm kaq, por do të ishte në rregull nëse ai do ta kishte përgëzuar veten për veprat e tij.

v. 2b-3. Por kjo nuk është mënyra se si ndodhi. Shkrimi tregon qartë se Abrahami *i besoi Zotit, që ia vuri në llogari të drejtësisë* (Zanafilla 15:6). Perëndia i kishte dhënë Abrahamit një premtim në lidhje me të ardhmen. Nga këndvështrimi njerëzor ishte e pamundur një gjë e tillë. Por me gjithë këtë, Abrahami i besoi Perëndisë - dhe Zoti e numëroi, e llogariti dhe ia njohu atij për drejtësi.

v. 4. Kështu Abrahami ishte në raport të drejtë me Perëndinë. Pranimi i tij nuk ndodhi për shkak të veprave por të besimit. Drejtësia e tij përshkruhet si diçka e cila iu *dha* atij nëpërmjet besimit. Kur një njeri punon për diçka, ajo i duhet atij; është një borxh ndaj tij. Nëse Abrahami do ta kishte fituar drejtësinë e tij, do të përshkruhej si shpërblim ose si borxh, por jo si dhuratë. Shkrimi nuk mund të kishte përdorur kurrë një gjuhë si kjo nëse drejtësia e Abrahamit do të kishte ardhur si pasojë e punës së tij.

v. 5. Vetëm kur njeriu nuk fiton drejtësinë e tij me anë të punës së tij, por beson tek Ai që i shpall të drejtë të paperëndishmit, drejtësia mund të thuhet se *llogaritet*, numërohet ose i njihet atij.

v. 6-8. Tani, Abrahami nuk është një shembull më vete. A ju kujtohen fjalët e para të Davidit tek Psalmi 32? Ai e përshkruan si bekimin më të madh të mundur, faktin se mëkati i tij nuk i njihet atij. Davidi nuk flet si një njeri i cili është kaq i sigurt se ka bërë mirë, saqë mendon se asnjë mëkat nuk mund t'i njihej kurrë. Përkundrazi, ai flet si një njeri i cili e di shumë mirë se mëkati duhet t'i njihet atij, por ai nuk njihet si një njeri i cili mban raport të drejtë me Perëndinë në bazë të diçkaje tjetër, jo të veprave. Psalmi i Davidit flet për njohjen e drejtësisë, jo për meritimin e saj. (Një studim i psalmit do të tregonte se themeli i shpresës së tij ishte fakti që ai ia kishte rrëfyer Zotit fajësinë e tij dhe kishte qëndruar nëpërmjet besimit në bazë të mëshirës së Zotit që të

falej për mëkatet.)

Kështu, Pali ka faktuar se drejtësia u është shpallur këtyre njerëzve të Perëndisë në periudhën e Dhiatës së Re, jo me anë të veprimeve të tyre, por me anë të hirit nëpërmjet besimit. Fjalët greke që ai përdor bëjnë të qartë se besimi nuk ka qenë *arsyeja* për drejtësinë e shpallur ndaj tyre, por *mjeti* ndërmjet të cilit u mor drejtësia e Perëndisë.

Ne duhet të kuptojmë se drejtësia që morën ishte një drejtësi *e llogaritur*, ose e njohur. Këtyre njerëzve nuk u është dhënë përsosmëria morale. Ata nuk jetuan jetë të përsosura në tokë. Ata morën diçka e cila nga ana ligjore mund të quhej e tyrja, diçka e cila u dha një status të ri përpara Perëndisë. Këtë e shoqëroi edhe një natyrë e re. Në kthim, nga natyra e re dolën vepra të mira. Këto janë gjëra të cilat do të sqarohen ndërsa vazhdojmë me letrën.

Sa për tani, Pali dëshiron të tregojë se këta njerëz dhe Abrahami në mënyrë të veçantë, konsideroheshin si të drejtë në sytë e Perëndisë në bazë të diçkaje tjetër, jo të veprave dhe që kjo drejtësi është marrë me anë të besimit.

Rrethprerja nuk kishte të bënte aspak me shpalljen e drejtësisë ndaj Abrahamit

v. 9. Mirë pra, drejtësia u shpallet njerëzve me anë të besimit. Ne mund ta shohim këtë gjë. Por sigurisht ky parim ka të bëjë vetëm me vetë Abrahamin dhe me ata pasardhës të tij, të cilët janë rrethprerë dhe që mbajnë në trupat e tyre shenjën e jashtme dhe të dukshme të besëlidhjes së Perëndisë me stërgjyshin e tyre?

Çfarë gabimi luan këtu! Janë gjithmonë ata të cilët duan të besojnë se drejtësia shpallet me anë të besimit *plus* diçka tjetër. Kështu ishte puna madje edhe në kohën e Palit, siç e bëjnë të qartë librat e Veprave dhe Galatasve. Por nuk është kështu. Drejtësia shpallet *vetëm* me anë të besimit. Shihni se si e tregon Pali këtë.

v. 10. Kur Abrahami u quajt i drejtë, në ç'gjendje ndodhej? A ishte i rrethprerë apo i parrethprerë në atë kohë? Ai ishte i parrethprerë. Ai nuk u rrethpre deri pas katërmbëdhjetë vjetësh më vonë.

v. 11. Rrethprerja e tij, kur erdhi, ishte vetëm shenja dhe vula e jashtme e statusit të drejtë me Perëndinë të cilin e kishte gëzuar prej disa kohësh. Gjithçka është shumë e qartë, me anë të besimit u shpall i drejtë dhe sa për rrethprerjen as që nuk bëhej fjalë fare. Këto fakte për Abrahamin tregojnë se rrethprerja dhe jorrethprerja nuk kanë aspak rëndësi për statusin e njeriut para Perëndisë. Çfarë shprese ka këtu për johebrenjtë! Perëndia është Perëndia i tyre barazisht me hebrenjtë, siç kemi parë edhe më lart.

v. 11b-12. A e shihni tani se ç'do të thotë kjo? Judenjtë thonë se Abrahami është ati i tyre, dhe se këtë privilegj s'e gëzon askush tjetër. Ata e kanë gabim. Abrahami është ati i besimtarëve të parrethprerë, sepse ai ishte vetë në atë gjendje kur u shpall i drejtë dhe ai është ati i besimtarëve të rrethprerë. Jo sepse ata kanë një rrethprerje si rrethprerja e tij, por një besim si besimi i tij.

Ata të cilët shpallen të drejtë me anë të besimit janë fëmijët e Abrahamit. Janë pasardhësit e tij *të vërtetë*. Ka shumë rëndësi të madhe që ju ta kuptoni këtë. Do ta theksojmë përsëri pak më vonë. Nëse nuk arrini tek kjo e vërtetë, ju do të futeni në vështirësi të mëdha kur të përpiqeni të interpretoni kapitujt 9-11, më vonë në këtë letër.

Kështu, rrethprerja nuk kishte të bënte fare me shpalljen e drejtësisë së Abrahamit dhe bekimet që e shoqëronin. As ligji nuk kishte të bënte me të, siç do të mësojmë tani.

Ligji nuk kishte të bënte aspak me shpalljen e drejtësisë ndaj Abrahamit

v. 13. A ju kujtohet se si Abrahami mori premtimin se të gjitha familjet e tokës do të bekoheshin në të? Mirëpo, kush janë ata të cilët përfshihen në këtë premtim? Cilët janë ata që hyjnë në favorin e Perëndisë ashtu si

ai? Cilët janë ata që pranohen nga Perëndia ashtu si ai? Cilët ?

Përgjigjja është kjo, jo ata të cilët e plotësojnë Ligjin, por ata të cilët janë të drejtë me anë të besimit.

v. 14. Kjo mund të shihet shumë lehtë. Perëndia ia dha Abrahamit këtë premtim 430 vjet para se t'ia jepte Ligjin (siç vë në dukje letra e Galatasve). Nuk mund të premtosh diçka e pastaj të thuash se plotësimi i premtimit varet nga një ligj i cili as që nuk përmendej në atë kohë kur bëre premtimin. Në këtë rast premtimi nuk është më premtim. Është vetëm një pohim i cili mund të jetë i vërtetë ose jo, gjë që varet nga mbajtja e kushteve të papërmendura.

Premtimi i Perëndisë ishte i thjeshtë, pa kushte. Ai i premtoi Abrahamit se pasardhësit e tij do të hynin në bekimin e Abrahamit. Premtimi nuk e përmendi Ligjin, dhe plotësimi i premtimit nuk varet në asnjë mënyrë prej Ligjit. Prandaj duket qartë se nuk hyhet në bekimet e Abrahamit me anë të plotësimit të Ligjit. Por hyrja jote në të është nëpërmjet një rruge tjetër. Dhe kjo rrugë nuk mund të jetë tjetër veç rruga përmes së cilës hyri Abrahami - me anë të besimit.

v. 15. Ata që përpiqen ta plotësojnë Ligjin, dështojnë. Ata arrijnë të sjellin mbi vete vetëm zemërimin e Perëndisë. Ligji përkufizon mëkat. Atje ku nuk ka ligj, nuk mund të flitet për shkeljen e ligjit. Atje ku nuk përkufizohet mëkati, nuk mund të ketë mëkat. Por kur Ligji ekziston, shihet se është shkelur. Mëkati juaj është i qartë. Në të njëjtën kohë bëhet po aq e qartë sesa e pamundur është të fitosh marrëdhënie të drejtë me Perëndinë duke plotësuar Ligjin.

A e kuptuat argumentin e Palit? N.q.s. jo, mos u shqetësoni shumë, vetëm se duhet të keni kuptuar pikën e tij kryesore. Pasardhësit e vërtetë të Abrahamit janë ata të cilët kanë besimin që kishte ai. Pikërisht për *këta* Perëndia ka premtuar se do t'i shpallë të drejtë, dhe në këtë punë nuk hyn aspak çështja a e mbajnë Ligjin apo jo.

E themi përsëri, Abrahami u shpall i drejtë me anë të besimit - dhe

cilësia e këtij besimi shpjegohet tani

v. 16. Shpallja e drejtësisë ndaj Abrahamit, dhe bekimet që e shoqëruan, nuk u fituan nga veprat e tij. Ato u përvetësuan me anë të besimit. Ato iu dhanë me anë të hirit të Perëndisë. Mënyra se si Perëndia e trajtoi është mënyra se si Ai i trajton të gjithë pasardhësit e tij. Këta pasardhës nuk janë vetëm hebrenj, të cilët kanë Ligjin. Ata përfshijnë të gjithë ata të cilët kanë një besim si të Abrahamit. Të gjithë besimtarët mund ta shikojnë veten si pasardhës të tij.

v. 17a. Tani ne mund të kuptojmë se çfarë donte të thoshte Zoti kur ia vuri Abramit emrin Abraham - 'ati i shumë kombeve' - sepse ai është ati i të gjithë besimtarëve, si i judenjve ashtu edhe i jojudenjve.

v. 17b. Por shikoni cilësinë e besimit të Abrahamit. Ai besonte se Perëndia u jep jetë të vdekurve dhe thërret atë që nuk ekziston duke i dhënë ekzistencë.

v. 18. Perëndia i kishte premtuar atij se ai, Abrahami do të bëhej ati i shumë kombeve dhe se numri i pasardhësve të tij do të ishte i panumërueshëm. Meqënëse Perëndia i tha këtë, Abrahami e besoi edhe pse nga këndvështrimi njerëzor nuk ekzistonte asnjë shpresë se do të realizohej ndonjëherë.

v. 19. Në atë kohë ai nuk kishte fëmijë, dhe në fakt e kishte kaluar moshën kur mund të priste fëmijë. Sara, gruaja e tij, ishte shumë e vjetër për t'u bërë nënë dhe jo vetëm kaq, ajo e dinte se ishte shterpë.

v. 20-21. Abrahami nuk e mashtrroi veten për realitetet e kësaj situatë. Ai mendoi me kujdes për atë që i kishte thënë Perëndia, si dhe të gjitha pengesat në dukje ndaj realizimit të saj. Ai nxori përfundimin se Perëndia ishte në gjendje ta bënte atë që i kishte thënë, pavarësisht nga çdo gjë që dukej se e pengonte. Pamundësia e kësaj, në dukje, në vend që të bënte që besimi i tij të lëkundej, në fakt e rriti. Ai iu përkushtua besimit për atë që i kishte thënë Zoti.

v. 22. *Ja besimi! Dhe me anë të këtij besimi, Perëndia ia fali drejtësinë.*

Premtimi i shpalljes së drejtësisë nuk ka të bëjë vetëm me Abrahamin

v. 23. Parimi në bazë të të cilit Abrahami u shpall i drejtë, nuk vlen vetëm për të.

v. 24-25. Ai vlen për të gjithë besimtarët. Ai vlen dhe për *ne që besojmë në atë që ka ringjallur prej të vdekurve Jezusin, Zotin tonë, i cili u dha për shkak të fyerjeve tona dhe u ringjall për justifikimin tonë.*

Argumenti i Palit ka shkuar deri në fund. Dukej sikur synohej vetëm për judenjtë, por më në fund ka ardhur dhe tek *ne*. Letra na ka treguar për gjendjen tonë para Perëndisë. Ne na është treguar për drejtësinë e Perëndisë. E dimë që ajo merret me anë të besimit dhe gjithmonë është marrë kështu. Pranimi i saj nuk varej kurrë as nga ritet, as nga mbajtja e Ligjit, por vetëm me anë të besimit.

Në Bibël, një person quhet besimtar i shpëtuar kur ai e di të vërtetën që nevojitet për shpëtim, e pranon, mbështetet tek ajo dhe i beson. Është e rëndësishme ta shqyrtojmë veten për të parë nëse kemi një besim të tillë. Koha që kalohet kështu nuk harxhohet kurrë kot.

Ju lutem lexoni Romakët 5:1-11.

Bekimet që shoqërojnë shpalljen e drejtësisë

Bashkë me shpalljen e drejtësisë vijnë gjithfarë bekimesh. Cilat janë këto? Pali na e shpjegon tani.

Bekimet e menjëhershme

Bekimi i parë është *paqe me Perëndinë nëpërmjet Jezu Krishtit, Zotit tonë* (v. 1). Perëndia dikur ka qenë i zemëruar me ne. Zemërimi dhe gjykimi i Tij po grumbulloheshin kundër nesh. Ne, si bota, ishim fajtorë

para Perëndisë. Këto janë gjërat që i mësuam në kapitujt 1-3. Por tani Perëndia është pajtuar me anë të asaj që bëri në Krishtin (3:25). Zemërimi dhe dënimi të cilat kishin për të rënë mbi ne kanë rënë në Zëvendësin tonë. Me anë të besimit, drejtësia e Tij është vënë në llogarinë tonë. Për ne nuk ka më dënim që ta mbajmë. Perëndia nuk gjen shkak dënimi tek ne. Përkundrazi, ne gëzojmë miratimin e Tij të përzemërt. Zemërimi i Tij ndaj nesh është hequr. Ne jemi në paqe me të nëpërmjet Zotit tonë Jezu Krisht. Fjala *paqe* nuk i referohet kryesisht gjendjes sonë mendore, por përkufizon marrëdhëniet tona me Perëndinë.

Bekimi i dytë është *hyrja në këtë hir në të cilin qëndrojmë të patundur* (v. 2). Ne nuk jemi vetëm njerëz mbi të cilët nuk varet më pezull zemërimi i Perëndisë, por ne jemi ata të cilëve u llogaritet një drejtësi që na komandon pozitivisht drejt Zotit. Ai ka pushuar së zemëruari me ne, dhe në vend të kësaj Ai na miraton dhe pranon. Ne jemi sjellë nga Krishti në një vend të favorizimit mbretëror dhe në një gjendje të mrekullueshme pranimit të hirshëm nga Perëndia. Ne jemi prezantuar në praninë e Mbretit, sepse jemi veshur me rrobën e Princit! Në këtë jetë ne mund t'i drejtohem Perëndisë, të ecim bashkë me të, dhe ta gëzojmë. Ai nuk rri larg nesh. Ai është i yni!

Gjithashtu ne mund të *mburremi në shpresën e lavdisë së Perëndisë* (v. 2). Mund ta gëzojmë Perëndinë gjatë kësaj jete, por kur të vdesim, a do të na hedhë poshtë Ai? Jo! Ai nuk ka arsye pse ta bëjë këtë. Në Krishtin pranimit ynë është pa kushte dhe i përjetshëm. Ai do të na pranojë në vendbanimin e Tij të lavdishëm. Kjo është e sigurt, por akoma nuk ka ndodhur. Ky është kuptimi biblik i fjalës *shpresë* që Pali e përdor këtu, dhe që do ta përdorë më vonë në letër. Ne nuk presim derdhjen e zemërimit të Tij, por përkundrazi shpalosjen e lavdisë së Tij. Ne nuk po shkojmë drejt furrës së zjarrit, por do të mblidhemi nga deti si xhama prej kristali. Siguria personale për këtë është një nga bekimet e menjëhershme të cilat shoqërojnë shpalljen e drejtësisë.

Po a nuk i zvogëlojnë vështirësitë dhe sprovat e jetës së krishterë, bekimet e kësaj jete?

Kjo është një pyetje me vend. Ne nuk jemi ende në qiell. Ndërkaq ne na premtohet shtrëngimi gjatë ditëve tona që mbeten mbi tokë (shihni Gjonin 16:33, Veprat 14:22, 2 Timoteun 3:12). Nuk ka të krishterë të rehatshëm. Po a nuk e prishin sadopak gëzimin tonë, të gjitha këto vështirësi?

Aspak! Në fakt ne mburremi në vështirësi - gëzohemi dhe ngazëllohemi në to! Kjo ndodh sepse shtrëngimet prodhojnë këmbënguljen (durimin, ngulmimin ose qëndrimin). Kjo nga ana e saj prodhon një karakter të krishterë të sprovuar dhe të pjekur (përvojën). Njerëzit me këtë stabilitet shpirtëror janë medoemos ata me një shpresë në rritje, sepse karakteri shpirtëror dhe shpresa janë të lidhura ngushtë (v. 3-4).

Në këtë mënyrë çdo gjë që ne vuajmë na bën të shikojmë gjithnjë e më shumë drejt trashëgimisë qiellore e cila po na pret. Kjo shpresë është një shpresë e sigurt - një shpresë e cila, n.q.s. nuk do të realizohej, do të na turpëronte. Por nuk ka mundësi që ne të turpërohemi ose zhgënjehemi në këtë mënyrë; sepse ndërsa rritemi në shpresë sigurohemi gjithnjë e më shumë nga Fryma që vepron në zemrat tona, për faktin se Perëndia na do ne (v. 5). Kjo na bëhet më e qartë në kohë vështirësish se sa në kohë rehatie.

Çfarë gjëje e mahnitshme është eksperiencia e krishterë! Rrahjet e kësaj bote nxisin shpresën dhe dëshirat tona të forta për qiellin. Sa më shumë na e kthen kurrizin bota, aq më tepër jemi të sigurt se Perëndia na do. Ai që na do, vallë nuk do të na çojë në shtëpi? A do të ngjallte Fryma e Tij një shpresë brenda nesh e cila nuk do të realizohej kurrë?

Dashuria? Ku e gjeni ju provën se Perëndia ju do?

v. 6-8. Ne nuk e gjejmë në rrethanat, por në Kalvar. Ne ishim pa forcë, të paaftë për ta shpëtuar veten, të pafuqishëm dhe të humbur. Pikërisht kur ishim në këtë gjendje, në kohën e caktuar Krishti vdiq për ne, edhe pse ishim të paperëndishëm, jomeritues, dhe nën dënim. Kjo është dashuria! Kjo vërtet është dashuria!

Mezi mund ta imagjinosh dashurinë njerëzore të veprojë kështu. Ajo nuk paguan zakonisht sakrificën përfundimtare, ndonëse mund të hasësh dikë i cili do të vdiste për të shpëtuar një njeri të jashtëzakonshëm. Prova dhe masa e dashurisë së Perëndisë është fakti se kur ne ishim ende mëkatarë (me gjithë nënkuptimet e kësaj) Krishti vdiq për ne. Ne ishim të padrejtë, të këqij qëllimisht dhe në mënyrë të pafalshme, dhe të çoroditur brenda dhe jashtë. Ne ishim armiqtë e Perëndisë. E megjithatë Krishti vdiq për ne! Kryqi është një shfaqje dashurie e cila është e pakrahasueshme dhe pa ngjashmëri. Është prova e pakundërshtueshme se Perëndia na do.

Shihni çfarë sigurie na jep kjo për të ardhmen!

v. 9-11. Shpalljen e drejtësisë ndaj nesh e ka siguruar derdhja e gjakut të Krishtit. Si pasojë, nuk ka rrezik për ne që do të vuajmë zemërimin e ardhshëm. Duke qenë se jemi shpallur të drejtë me një çmim të tillë kaq të madh, a do të na linte Ai të dënoheshim ndonjëherë? Është e pakonceptueshme dhe e pamundur! Çfarë shprese që kemi!

Kur ne ishim larg Perëndisë, u afruam me anë të gjakut të Birit të Tij. Aq më tepër, tani që jemi afër, do të shpëtohem nga jeta e Tij. Në qoftë se poshtërimi i Tij na shpëtoi kur ishim larg, aq më tepër lartësimi i Tij do të na shpëtojë tani që jemi afër! Nëse Ai na ka bërë kaq të mira kur ne ishim mëkatarë dhe armiq, është e sigurt se Ai do të na bëjë akoma më shumë të mira tani që jemi miqtë e Tij. Vdekja e Tij siguroi pajtimin tonë. Aq më shumë jeta e Tij do të sigurojë shpëtimin tonë përfundimtar!

Jeta e krishterë është një jetë gëzimi! Ne mburremi në shpresën e lavdisë së Perëndisë (v. 2). Mburremi në vështirësi (v. 3). ***Edhe mburremi në Perëndinë, nëpërmjet Zotit tonë Jezu Krisht...*** (v. 11). Ai është një Atë pajtues i cili na ka afruar në Krishtin. Kjo bën që zemrat tona të kërcejnë nga gëzimi, ngazëllimi, rrëmbimi dhe triumfi. Pajtimi është i plotë. Shpëtimi është një realitet i tanishëm. Zemrat tona po shpërthejnë me gëzim, mirënjohje dhe vlerësim e mbi të gjitha me

adhurim për *Atë!*

Këto, pra, janë disa nga bekimet që shoqërojnë shpalljen e drejtësisë. Lista ende nuk ka mbaruar dhe Pali do t'i shtojë ndërsa letra vazhdon. Por ai na ka treguar shumë sa të na bëjë të kuptojmë se ungjilli i hirit të Perëndisë në Krishtin na ka bërë me të vërtetë shumë të pasur.

Disa gjëra të tjera për të vëmë re

Para se të lëmë pas këtë pasazh të shkurtër dhe të shquar, ka disa gjëra të cilat duhet t'i vëmë re.

Duhet të vëmë re faktin që *shpëtimi i mëkatarit është vepër e Perëndisë Triun*. Çfarë harmonie që zbulohet midis Personave të Trinisë në këtë pasazh! Perëndia Atë na do, masa dhe prova e dashurisë së Tij është vdekja e vullnetshme e Birit të Tij (v. 8). Pikërisht po këtë dashuri të Perëndisë, Fryma e Shenjtë e derdh në zemrat tona (v. 5). Ka disa të cilët shpëtimin e përfytyrojnë mjaft ndryshe. Ata pothuaj e prezantojnë Perëndinë Atë si një që ishte i vendosur të na dënojë, por Krishti, me anë të vdekjes së Tij zëvendësuese, ia rrëmbeu këtë privilegj. Kjo gjë paraqitet sikur Biri të ishte më tepër i interesuar se sa Ati për shpëtimin e mëkatarëve. Shumë shpesh vepra e Frymës së Shenjtë në përvojën e besimtarit nuk përmendet fare. Por nuk ishte kështu dhe me Palin. I gjithë pasazhi tregon njohurinë e tij për harmoninë e lavdishme dhe të përjetshme që ekziston midis Personave të Trinisë dhe për faktin se shpëtimi është vepër e të gjithë Hyjnisë.

Le të vëmë re *përshkrimin e karakterit të krishterë nga Pali*. Në Galatasit 5:22 ai fillon listën e frytit të Frymës me dashurinë, gëzimin, paqen dhe durimin. Në 1 Korintasit 13:13 ai thekson besimin, shpresën dhe dashurinë. Ky pasazh është plotësisht në përputhje me këto përshkrime. Edhe pse nuk i kemi nisur akoma kapitujt 6-8, tashmë duket qartë se ata që shpallen të drejtë kanë gjithashtu një *jetë të ndryshuar*. Është po aq e qartë se të vërtetat e ungjillit nuk janë thjesht të vërteta objektive, të cilat dihen në mendje, por edhe fuqia e këtyre të vërtetave mund të përjetohet praktikisht. Natyrisht, kjo është vepër e

Frymës së Shenjtë. Por në praktikë, përvojën tonë të krishterë e pasuron soditja e këtyre të vërtetave objektive, bashkë me rrahjet e kësaj jete tokësore.

Së fundi, duhet të vëmë re faktin që *shpallja jonë si të drejtë, paqja që ne kemi me Perëndinë, dhe mundësia për të hyrë në praninë e tij mbretërore, nuk ndryshohen aspak nga rrethanat tona*. Hallet e kësaj jete zhvillojnë karakterin tonë të krishterë, por këto tre gjëra qëndrojnë të pandryshuara dhe të pandryshueshme. Nuk ka kurrë një kohë kur unë jam pak a shumë në raport të drejtë me Perëndinë, pak a shumë në paqe me të apo pak a shumë i mirëpritur t'i afrohem. Këto gjëra mbështeten në punën e kryer nga Krishti, prandaj marrëdhënia ime me Perëndinë mbetet gjithmonë e njëjtë. Vështirësitë dhe reagimi im ndaj tyre do të thotë që në disa ditë jam më pak i shenjtë se sa në ditë të tjera. Ka kohë kur bindja dhe karakteri im shpirtëror janë më të mëdha se sa në kohë të tjera. Por marrëdhënia ime me Perëndinë mbetet e pandryshueshme. Pranimi im është i plotë. Nëse nuk jemi të qartë për këtë pikë, kemi humbur tërësisht atë që po na thotë Pali në këto vargje.

Ju lutem lexoni Romakët 5:12-21.

Adami i parë dhe i fundit

Sot ka shumë njerëz të cilët mohojnë faktin se Adami ishte një person real dhe historik. Në pjesën para nesh, i gjithë argumenti i Palit varet në faktin se Adami dhe Jezusi ishin që të dy persona historikë në të njëjtin kuptim. Ai bën një përqasje dhe një dallim midis të dyve. Kjo nuk mund të bëhet midis një Adami i cili nuk ekzistoi dhe një Krishti i cili ekzistoi. Ekzistenca e Adamit është po aq e domosdoshme për argumentin sa dhe ekzistenca e Krishtit.

Në qoftë se Adami nuk ka ekzistuar si ati i racës njerëzore, argumenti i Palit bie poshtë. Nëse Rënia e njerit nuk na rrëzoi ne, është e kotë të thuash që bindja e Tjetrit na shpëton. Nëse mohojmë se shkatërrimi ynë erdhi për shkak të një kreu përfaqësues, bie poshtë argumenti se shpëtimi ynë është kryer me anë të një tjetër Kreu përfaqësues.

Me fjalë të tjera, hedhja poshtë e një Adami historik, një Rënieje reale dhe parimit të përfaqësimit kolektiv, do të thotë të hedhësh poshtë vetë besimin kristian. Nëse mohoni që ne humbëm sipas parimit kolektiv, nuk mund të mbrosh idenë se shpëtohemi sipas parimit kolektiv. Erdhi koha t'u dalim përballë fakteve me ndershmëri. Nëse Adami nuk ka ekzistuar dhe ka rënë siç thotë Bibla, atëherë është harxhim kohe të shikosh nga Adami i fundit për shpëtim. Ne jemi të pashpëtuar!

Kjo është arsyeja përse duhet të kundërshtojmë kaq energjikisht teorinë e sotme të evolucionit. Nuk është çështja se mbajmë pikëpamje të ndryshme por pikëpamje me vlerë të njëjtë. Është një çështje e cila prek vetë shpëtimin tonë. Në qoftë se evolucioni është i saktë, atëherë njeriu nuk është ai që thotë Bibla dhe as Krishti nuk është ai që thotë Bibla, pra Adami i fundit.

Nuk mund të besosh si evolucionin ashtu edhe Biblën. Nuk mund të mohosh Zanafillën 1-3, e pastaj të shkosh tek Krishti i Biblës (i cili vetë pranoi këta kapituj) për shpëtim. Besimi në evolucion nuk është një teori alternative e cila mund të pranohet si diçka e besueshme. Është një mëkat për të cilin duhet të pendohen.

Kjo nuk do të thotë se krishtërimi biblik është antishkencor. Ne nuk jemi një tufë strucesh me kokën në rërë, të vetëverbuar qëllimisht kundër përparimeve moderne të njohurisë. Evolucioni është vetëm teori, dhe mjaft shkencëtarë të ndershëm nuk e pranojnë atë. Ata nuk besojnë se dëshmitë kërkojnë medoemos besimin e tyre në këtë teori. Në fakt, shumë prej tyre besojnë se teoria është krejtësisht e pambrojtshme në dritën e zbulimeve dhe kërkimeve të kohëve të fundit. Disa evolucionistë kanë pranuar se e vetmja arsye përse ata vazhdojnë ta mbrojnë këtë teori është se e vetmja alternativë është besimi tek krijimi. Natyrisht, kur pranon krijimin, duhet të pranosh edhe Krijuesin. Kur pranon Krijuesin, duhet të pranosh edhe që ne jemi krijesa dhe ka mundësi që të jemi përgjegjës ndaj Atij që na krijoi. Ky është një mendim i pakëndshëm për njeriun i cili nuk do të pranojë ndryshimin e jetës së tij. Ai thotë se është shumë më mirë t'i qëndrojnë besnik një

teorie të paprovuar dhe të përgënjeshtuar, sesa të pranojë një mendim të tillë.

Besimi tek Adami historik nuk e turpëronte aspak apostullin e frymëzuar. Pali niset të arsyetojë se rrënimi i ne të gjithëve, që u shkaktua nga Adami, ka qenë i madh, por se shpëtimi i realizuar nga Krishti është më i madh. Prandaj ai diskuton rreth bekimeve të shpëtimit, dhe në këtë mënyrë ky pasazh lidhet me pasazhin e mëparshëm. Adami u sollti një shkatërrim të madh të gjithë njerëzve të përfshirë në të. Të gjithëve në *Të*, Krishti u ka sjellë një shpëtim akoma më të madh. Le të shohim se si e shtjellon Pali këtë. Pikësëpari ai na e tërheq vëmendjen tek:

Rrënimi i Rënies

v. 12-14. Ishte djalli, jo Adami ai që ishte origjina e mëkatit. Mëkati është i ardhur në këtë botë. Ai e ka pushtuar nga jashtë (v. 12). Por bazën e siguroi këtu me anë të Adamit. Ai kishte marrë një urdhër të qartë nga Perëndia dhe ishte i lirë dhe i aftë për ta plotësuar. Megjithatë, duke i ditur shumë mirë pasojat, ai e shkeli. Cili ka qenë rezultati? Vdekja!

Vdekja erdhi me anë të mëkatit. Vdekja nuk është natyrale për organizmin e njeriut; prandaj dhe e kemi frikë. Vdekja do të thotë se shoqëria e Adamit me Perëndinë u thye, ai u përzu nga parajsja, dhe vdekja fizike pasoi në mënyrë të pashmangshme. Në qoftë se ai nuk do të kishte mëkatuar, nuk do të kishte vdekur.

Ky mëkat i vetëm i një njeriu të vetëm është shkaku i sundimit universal të vdekjes. Kjo theksohet, jo vetëm në vargun 12 por edhe në vargjet 15-19. Është e qartë greqishtja e këtij pasazhi. Kur Adami mëkatoi, *të gjithë* mëkatuan. Pali nuk e thotë këtë në bazë të faktit se Adami është paraardhësi ynë. Por sepse Adami *është* njerëzim. Ai është kreu kolektiv dhe përfaqësues i të gjithë racës njerëzore. Në racë ekziston uniteti. Adami dhe ne vetë jemi pjesëtarë të njëri-tjetrit, si rrënja dhe degët e një peme. Perëndia caktoi që ne do të qëndronim në këtë raport me Adamin. Kur Adami mëkatoi, ne mëkatuam. Mëkatuam në mëkatin e Adamit.

Është e kotë të thuash, ‘Nuk është e drejtë!’ sepse kështu janë faktet. Është e pakuptimtë të protestosh, ‘Unë nuk do të kisha bërë atë që bëri Adami!’, sepse ne vetë veprojmë si ai, çdo ditë të jetës sonë. Është marrëzi të thuash, ‘Është e padrejtë’, sepse po ai parim i përfaqësimit që na ka bërë mëkatarë është i njëjti parim sipas të cilit Njëri, Jezu Krishti, i shpëton mëkatarët.

Vargu 12, pra, na tregon se mëkati hyri tek njerëzimi me anë të Adamit dhe se vdekja erdhi më pas. Tani shikoni tek vargjet 13 dhe 14. Përse njerëzit vdiqën në vitet midis Adamit dhe Moisiut? Mos vallë vdiqën për shkak të shkeljeve të veta? Jo, nuk ishte kështu. Gjatë kësaj kohe nuk kishte ligj për t’u shkelur. Nuk kishte asnjë matës kundrejt të cilit mund të mateshin shkeljet. Nuk kishte asnjë mënyrë sipas së cilës dikush mund të shpallej fajtor. Dhe përsëri njerëzit vazhduan të vdisnin! Vetëm mëkatarët vdesin; kështu kjo tregon se ata ishin padyshim mëkatarë, edhe pse në atë kohë nuk kishte ligj. Shkelja e ligjit nga ana e tyre nuk i bëri mëkatarë, sepse nuk kishte ligj për t’u shkelur. Asnjëri prej tyre nuk kishte mëkatuar aq keq sa Adami. Vdekjen e tyre e shkaktoi fakti që ata të gjithë kishin mëkatuar në Adamin.

Ajo që bëri përfaqësuesi i tyre i preku personalisht. Veprimi i njerit i preku të gjithë. Mëkati i njerit shkatërroi shumë njerëz. Çfarë shkatërrimi! Për racën nuk kishte shpresë, përveçse në këtë fakt - si kryepërfaqësues, Adami ishte figurë, tip dhe plotësues i ***Atij që duhej të vinte***. Parimi i përfaqësimit i cili është shkak i shkatërrimit tonë është gjithashtu mjeti i shpëtimit tonë. Në *këtë* kuptim ekziston një e përbashkët midis Adamit dhe Krishtit. Njëri është figura e Tjetrit. Është Adami i parë, edhe Adami i fundit. Është njeriu i parë, edhe i Dytë. I tillë është hiri i Perëndisë, saqë madje edhe rrënimi i njeriut na mëson për Krishtin, Shpëtimtarin e mëkatarëve!

Dallimet midis Adamit të parë dhe Adamit të fundit

v. 15-21. Kështu ekziston një ngjashmëri midis Adamit dhe Krishtit. Por ka edhe dallime të rëndësishme. Dhurata falas e shpëtimit nëpërmjet

Krishtit nuk i ngjan aspak Rënies nëpërmjet Adamit. Kjo është pika kryesore që ne duhet të kuptojmë nga vargu 15 deri në fund të kapitullit. Rrënimi ynë në Adamin është i madh. Shpëtimi ynë në Krishtin është më i madh. Përmes shkeljes së njërit, vdiqën shumë (siç thotë vargu 15 në greqisht). Por në Krishtin teprimi i dhuratës falas të hirit është më i madh. Nuk është më i madh numri, ndonëse populli i Tij përshkruhet si ‘shumë vetë’ në tekstin origjinal. Është më i madh për nga privilegji dhe të mirat. Fuqia e Krishtit për të shpëtuar ia tejkalon fuqisë së Adamit për të shkatërruar dhe ne marrim më shumë bekime në Krishtin se sa humbëm në kohën e Rënies.

Pali e nënvizon këtë tek vargu 16. Ekzistojnë ngjashmëri midis Adamit dhe Krishtit, por ato janë të pamjaftueshme. Rrënimi i cili u shkaktua nga njeriu që mëkatoi nuk mund të krahasohet me dhuratën e cila ka ardhur nëpërmjet Tjetrit. Ndërmjet shkeljes së vetme të Adamit, vendimi i dënimit u shpall kundër gjithë njerëzimit. Por dhurata falas e Krishtit ia tejkalon kësaj. Ndonëse ai mëkat i parë ishte përsëritur shumë herë, Krishti e anulloi dënimin, dhe bëri që shumë mëkatarë të sillëshin në një marrëdhënie të drejtë me Perëndinë.

Me anë të shkeljes së vetme të Adamit, vdekja mbretëroi dhe sundoi mbi ne të gjithë (v. 17). Por shihni ç’na solli Krishti! Mirësia e Tij e pamerituar teproi ndaj nesh; dhurata e Tij është drejtësia e cila llogaritet ndaj nesh, dhe ne marrim pjesë dhe do të marrim pjesë në ringjalljen e jetës dhe lavdisë së Tij.

Shikoni vargun 18. Me anë të shkeljes së Adamit, dënimi erdhi mbi të gjithë ata që janë bashkuar me të. Ndërmjet drejtësisë së Krishtit, shpallja e drejtësisë së jetës erdhi tek të gjithë ata të cilët janë bashkuar me *Të!* Duke thënë *gjithë njerëzit* Pali nuk po thotë se çdo njeri do të shpëtohet. Kapitujt e tij të mëparshëm kanë sqaruar se një pjesë e madhe e racës njerëzore do të dënohet. Në fakt ai po arsyeton në bazë të parimit të përfaqësimit. Adami rrënon të gjithë ata që ai përfaqëson. Krishti u sjell shpallje drejtësie të jetës, të gjithë atyre që *Ai* përfaqëson.

Vargu 18 mund të përkthehet sikur thotë se ashtu si dënimi erdhi mbi të

gjithë me anë të një shkeljeje, kështu edhe shpallja e drejtësisë së jetës u sigurua me anë të një veprimi drejtësie. Në këtë rast, Pali po i referohet aktit suprem të bindjes i cili ka qenë kulmi i të gjithë jetës së bindur të Krishtit, sigurimit të shpëtimit tonë në kryq. Ne duhet të jemi të lumtur kur shohim se Krishti nuk ka siguruar vetëm shfajësimin tonë. Ai na ka siguruar edhe drejtësi! Ne kemi një drejtësi të shpallur që na jep të drejtën të zotërojmë ligjërisht dhe të gëzojmë *jetën!*

Mosbindja e njerit na bëri mëkatarë (v. 19). Por Krishti u bind! Kjo ka bërë shumë njerëz të drejtë. Drejtësia e *Tij* llogaritet ndaj *nesh*. Ajo numërohet ligjërisht në llogarinë tonë. Ky fakt i lavdishëm, është vetë baza e marrëdhënies sonë të re me Perëndinë.

Dhënia e Ligjit nuk e lehtësoi gjendjen e rrënuar të njeriut. Mëkati ekzistonte para Ligjit. Ligji shërbeu për të treguar mëkatin ashtu si është në të vërtetë. Por gjithashtu ai e rriti sasinë e mëkatis në botë. Kjo nuk është se në Ligj ka ndonjë gjë të keqe. Ai është tërësisht i pastër dhe i drejtë. Zemra e njeriut është e ligë. Kur ajo u përball me Ligjin, ajo shprehu rebelimin e saj duke shkuar kundër instruksioneve të dhëna nga Zoti. Kërkesat e Zotit tashmë ishin krejt të qarta. Por zemra e njeriut ishte e pandryshuar dhe ishte e çoroditur aq sa të bënte pikërisht të kundërtën e asaj që tha Zoti. Bota ishte më keq pasi u dha Ligji. Mëkati teproi. Megjithatë shpëtimi i Krishtit do të ishte më i madh se sa rrënimi. Atje ku u rrit mëkati, aq më tepër teproi hiri.

Mëkati mbretëroi (v. 21). Prova e kësaj ishte prania e vdekjes shpirtërore dhe fizike kudo. Ishte një skenë shkatërrimi dhe rrënimi total. Megjithatë të mirat e shpengimit do t'ia tejkalonin madje edhe *kësaj!* Më në fund, Krishti erdhi. Çfarë hiri! Ai e mbajti Ligjin, dhe mbaroi ndëshkimin e tij, kështu që drejtësia nuk u vu mënjanë. Çfarë drejtësie! Tani në bazë të kësaj Ai u jep njerëzve të *Tij* jetën e përjetshme.

Vdekja mbretëroi (v. 14, 17). Mëkati mbretëroi (v. 21). Por për ne hiri mbretëron (v. 21)! Ai mbretëron nëpërmjet Jezu Krishtit Zotit tonë. Çfarë Personi! Çfarë vepre!

Tani punët janë ndryshe

Romakët 6-11

Zotëria i vjetër dhe ai i ri

Një pyetje

Dy gjëra duken qartë për çdo njeri që e ka kuptuar Romakët, kapitujt 1-5. E para është kjo: se ne nuk shpëtojmë duke plotësuar Ligjin e Perëndisë, apo nga çdo gjë që ne bëjmë. Gjëja e dytë është që hiri i Perëndisë është në gjendjen më të mirë atje ku mëkati është në gjendjen më të keqe.

Nëse ju i keni kuptuar këto dy të vërteta, një pyetje mund t'ju ketë shkuar ndër mend. 'Në qoftë se nuk shpëtohem me anë të një jetese të drejtë, pse duhet të shqetësohem sot për të jetuar drejtësisht? Ajo nuk mund të më bëjë më të shpëtuar se sa jam. Hiri i Perëndisë është në më të mirën atje ku mëkati është në më të keqen, prandaj sa më shumë mëkatoj, aq më shumë kam për të përjetuar hirin dhe mirësinë e Perëndisë.'

Ndoshta një pyetje si kjo nuk të ka shkuar ndonjëherë ndër mend. Por Pali i kishte dëgjuar shpesh njerëzit që bënin këtë pyetje, dhe tani ai e ngre në këtë letër, që t'i kthejë përgjigje.

Nuk duhet të mendoni sikur Pali kishte sadopak simpati me këtë pyetje. Ai reagon i tmerruar. 'Aspak,' thotë ai, 'larg qoftë mendimi!' Pastaj ai e shkatërron pyetjen mëkatore duke bërë vetë një pyetje: 'Si mund të *jetojmë* në mëkat ne që jemi *të vdekur* ndaj mëkatit?' Nuk mund të jesh i vdekur ndaj mëkatit dhe të jetosh në të gjithashtu .

Përgjigjja e Palit është e thjeshtë dhe e shkurtër, por fatkeqësisht ajo nuk kuptohet nga mjaft besimtarë të krishterë sot. Ai e shpjegon më qartë në vargjet 3-11, por para se t'i studiojmë këto vargje le të bëjmë një ilustrim të shkurtër që të na ndihmojë.

Një mësim i rëndësishëm

Ishte dikur një skllav i varfër i cili mbahej i burgosur në kështjellën e zotërisë së tij tiran. Skllavi duhej të bënte gjithçka që i urdhëronte zotëria i tij mizor dhe ai u bë gjithnjë e më shumë i mjerë, sepse tirani e shfrytëzonte dhe e mbushte jetën e tij me punë të rëndë. Disa herë ai u përpoq të shpëtonte duke mbështetur një shkallë me dhjetë kate kundrejt murit të jashtëm. Por ai nuk mund t'i ngjitej kurrë më shumë shkallës përpara se të shfaqej zotëria i cili rrëmbente disa palë kamzhikësh dhe e rrihte skllavin gati për vdekje. Dukej sikur nuk kishte asnjë mënyrë për t'u larguar prej kësaj robërie dhe vuajtjeve të saj.

Rastisi që aty pranë të banonte një mbret i madh, i cili nga dashuria që kishte për të burgosurin e shkretë, planifikoi një rrugë të mrekullueshme për ta çliruar. Nuk është nevoja të futemi në detaje, vetëm të themi se mbreti e vrau skllavin e burgosur me anë të kryqëzimit. Tirani erdhi e kërkoi skllavin e tij, por e gjeti të vdekur. I mërzhitur ai mori vesh se kjo do të thoshte që ai nuk mund t'i bënte më kërkesa. Nuk mund të ushtronte më asnjë nga të drejtat të cilat ai i kishte ushtruar më parë ndaj skllavit. Kishte marrë fund njëherë e përgjithmonë marrëdhënia zotëri-skllav, e cila kishte kaq e kaq kohë që kishte ekzistuar.

Kur u varros trupi i skllavit, mbreti i madh erdhi, e ringjalli nga të vdekurit dhe e çoi në shtëpinë e tij! Skllavi ishte plot mirënjohje për faktin që ai ishte shpëtuar nga gjendja e tij në mënyrë kaq të jashtëzakonshme dhe u mbush me gëzim jashtë mase kur e gjeti veten në shtëpinë e një njeriu kaq të urtë, të hirshëm dhe të fuqishëm. Zemra e tij u mbush me dashuri të singertë për çliruesin, dhe ai vendosi t'i shërbente. Marrëdhënia e vjetër kishte marrë fund nëpërmjet vdekjes së tij. E megjithatë ai ishte i gjallë! Ai njohu faktin që pasi i ishte dhënë kjo risi jete, ai mund t'i shërbente vetëm një njeriu. Ai ishte i vdekur ndaj zotërisë së vjetër, dhe i gjallë ndaj zotërisë së ri. I vdekur pra ndaj mëkatit, dhe i gjallë ndaj Perëndisë.

Nëse jeni i krishterë, duhet të kuptoni marrëdhënien tuaj me mëkatin,

zotërinë e vjetër që sundonte dikur mbi ju. Keni kaluar një vdekje. Lexoni tani përsëri vargjet 2-6, dhe vini re se si e nxjerr këtë pikë apostulli Pal. Meqenëse ke kaluar këtë vdekje, mëkati nuk mund të jetë më faktori kryesues në jetën tënde. Duke qenë i vdekur, tani jeni i liruar nga mëkati (v. 7, 11). Dikur ai ju mbizotëronte. Ishte zotëria juaj, sundimtari juaj. Si tiran, ai ju mbante në robëri dhe mjerim. Por tani kjo marrëdhënie ka marrë fund plotësisht, sepse keni kaluar një vdekje. Jeni i vdekur ndaj mëkatit.

Në vend të kësaj, keni një marrëdhënie me zotërinë e ri, pra me Perëndinë. Pasi vdiqët ndaj mëkatit, u bë një ringjallje (v. 4-5). Tani jeni i gjallë me asnjë mundësi për të vdekur përsëri (v. 8-9). Ju jeni **të vdekur për mëkatin, por të gjallë për Perëndinë, në Jezu Krishtin, Zotin tonë** (v. 11). Një zotëri dhe vetëm një, ka pretendime legjitime ndaj jush dhe ai është vetë Perëndia!

Ju nuk e keni kuptuar atë çfarë po thotë Pali nëse e shikoni një besimtar si një njeri me dy zotërinj, ku secili prej tyre i shfaqet në kohë të ndryshme. Në të krishterin nuk ka dy natyra. Ai nuk është si skizofren, i drejtuar herë nga një natyrë dhe standardet e saj, herë nga një natyrë tjetër me standarde të tjera. Në rast se një njeri është në Krishtin ai është një krijesë e re; gjërat e vjetra kanë kaluar, dhe të gjitha gjërat janë bërë të reja. Njeriu i vjetër ka ikur, dhe njeriu i ri ka ardhur. Siç do të shohim në jetën e njeriut të ri ka vështirësi, por prapëseprapë nuk ka më dy zotërinj. I krishteri është i vdekur ndaj njërit dhe i gjallë ndaj Tjetrit.

Por kur ndodhi e gjithë kjo? Kur vdiqët ju ndaj mëkatit, si i krishterë individualisht? Kur u ringjallët për të jetuar për Perëndinë?

Që të përgjigjemi duhet të kalojmë disa minuta duke folur rreth bashkimit me Krishtin që gëzojmë ne të krishterët. Dhiata e Re e përshkruan të krishterin si një njeri i cili është 'në Krishtin'. Ju u bashkuat me Krishtin kur Zoti nxori vendimin e zgjedhjes, **sikurse na zgjodhi në të përpara se të themelohej bota** (Efesianët 1:4). Kur Krishti jetoi jetën e Tij të përsosur në tokë, ajo jetë u llogarit nga Perëndia si jeta *juaj*. Kjo është e vërteta e shpalljes së drejtësisë që u shpjegua në

kapitujt 1-5. Kur vdiq Krishti, Perëndia e llogariti vdekjen e Tij si vdekjen *tuaj*. Prandaj Perëndia deklaroi që ju nuk keni për të kaluar më asnjë vdekje si ndëshkim për mëkatin tuaj. Edhe kjo është diçka që Pali na e tregoi në kapitujt 1-5. Në të njëjtën mënyrë, kur Krishti u ringjall nga të vdekurit, Perëndia llogariti ringjalljen e Tij si ringjalljen *tuaj* (Efesianët 2:5). I gjithë shpëtimi juaj varet nga fakti i bashkimit që keni me Krishtin.

Duke ditur këtë, lexoni përsëri vargjet 2-6, 8 dhe 10-11. Tani pyetja jonë ka marrë përgjigje. Koha kur vdiqët ndaj mëkatit ishte koha kur Krishti vdiq në kryq. Ai jo vetëm vdiq *për* ju (një e vërtetë kjo që shpjegohet plotësisht në kapitujt 1-5). Ju vdiqët *me* të. Sipas mënyrës së llogaritjes së Perëndisë, *ju* ishit në kryq bashkë me Krishtin kur Ai vdiq. E njëjta gjë ndodhi me ringjalljen e Tij. Meqenëse jeni i bashkuar me Krishtin në qëllimin e Perëndisë, llogariteni sikur jeni të ringjallur kur u ringjall Ai. U ringjallët kur Krishti u ringjall. Pali e shpjegon këtë gjë mjaft qartë në vargjet 4-5 dhe 8-9. Jeni ringjallur dhe nuk do të vdisni më. Krishti jeton për Perëndinë, gjithashtu dhe ju. Prandaj duhet ta konsideroni veten të gjallë ndaj Perëndisë nëpërmjet Jezu Krishtit, Zotit tonë, siç thotë vargu 11. Pikërisht kjo e vërtetë simbolizohet në pagëzimin e krishterë dhe Pali mbështetet në këtë pikë gjatë gjithë kësaj pjese që t'ua sqarojë lexuesve të tij këtë të vërtetë të rëndësishme.

Përjetimi

Por si jeton i krishteri *në praktikë* një jetë të lirë nga sundimi i mëkatit dhe nën sundimin e Perëndisë? Ky problem merr përgjigje në vargjet 12-14, por së pari le të vazhdojmë me ilustrimin tonë.

Skillavi i cili vdiq dhe u ringjall, sot po kalon ditët e tij duke i shërbyer mbretit që e shpëtoi nga pushteti i zotërisë së tij të vjetër. Një ditë, ndërsa po çonte një porosi, ai takoi zotërinë e vjetër! Zotëria i vjetër përpiqet t'i kallë tmerrin dhe i jep urdhra ashtu siç bënte më parë. Madje e kërcënon me rrahje në rast se nuk i bindet. Çfarë duhet të bëjë skillavi?

Në radhë të parë, ai duhet të sjellë diçka ndër mend, duke u kujtuar se ajo është e vërtetë. Duhet të kujtojë se zotëria i vjetër nuk ka autoritet për ta urdhëruar, nuk ka të drejta mbi të dhe nuk ka pushtet për ta detyruar të bëjë atë që thotë ai. Ai ka vetëm një zotëri të ligjshëm, zotërinë e ri. Secilit urdhër nga tirani ai mund dhe duhet t'i thotë, 'Jo, ju nuk mund të pretendoni për pushtet mbi mua. Jeni uzurpator. Po më urdhëroni të bëj gjëra që nuk jam më i detyruar t'i bëj. Mbi mua nuk keni kurrfarë pushteti. Nuk do të dorëzohem. Nuk dua t'ia di fare për ju. Refuzoj!'

Por nuk është e mjaftueshme të refuzosh t'i shërbesh zotërisë së vjetër. Ai duhet të merret plotësisht me shërbimin e zotërisë së ri, si një i cili është i ngjallur nga të vdekurit, dhe i cili ecën në risinë e jetës. Të gjitha forcat dhe aftësitë e tij duhet të përdoren në shërbimin e Perëndisë. Ai duhet të ecë në Frymën dhe kjo do ta ruajë nga plotësimi i dëshirave të mishit (Galatasit 5:16).

Tani nëse lexoni përsëri vargjet 12-14, ato kanë kuptim. Që të jetojë një jetë të shenjtë, besimtari duhet të mbajë mend faktin se marrëdhënia e tij me mëkatit ka marrë fund, dhe se mëkati nuk ka më fuqi mbi të. Ai mund dhe duhet t'i refuzojë kërkesat e mëkatit, por kurrë nuk mjafton të thuash 'jo'. Ai duhet t'i kushtojë Zotit gjithë qënien e tij. ***Tregoni veten tuaj te Perëndia, si të gjallë prej së vdekurish, dhe gjymtyrët tuaja si mjete drejtësie për Perëndinë*** (v. 13; shihni edhe v. 19). Zotëria i vjetër nuk mund të drejtojë më jetesën tuaj. Nuk jeni më nën ligj duke jetuar një jetë ku mundohesh t'i shpëtosh mëkatit, ku sa më tepër përpiqesh aq më fort goditesh. Me anë të mirësisë sovrane të Perëndisë, jeni vendosur në marrëdhënie të favorshme me të. Jeni nën hir.

Ky mësim është tepër praktik. Ne duhet ta kalojmë jetën duke iu shmangur zotërisë së vjetër. Kjo është ajo që do të thotë të bësh të vdesë mëkati. Në rast se zbuloj që një lloj i caktuar libri apo emisioni në TV më ngacmon që të mëkatoj, duhet ta heq atë. Duhet të braktiset çdo gjë e cila më çon pa nevojë në ballafaqim me zotërinë e vjetër. Ai është shumë herë më i fortë nga ç'mendojmë ne, dhe ai do të bëjë të pamundurën për të na detyruar t'i bindemi. Duhet t'i shmangemi sikur

të ishte një sëmundje vdekjeprurëse, sepse i tillë është ai.

Sidoqoftë është e sigurt se do ta takojmë, sado të përpiqemi t'i shmangemi atij. Megjithatë tashmë kemi të drejtën dhe pushtetin për të refuzuar kërkesat e tij, diçka kjo që nuk e kishim në të kaluarën kur nuk ishim kthyer ende në besimtarë. Nuk mund të detyrohemi më të mëkatojmë. Mëkati nuk mund të na imponohet më. Tani mund t'i themi 'jo' çdo mëkati që na del përpara, sado tërheqës qoftë ai. Do të shohim se fitorja korret kryesisht me anë të këtij refuzimi.

Megjithatë, ajo nuk korret tërësisht për sa kohë që nuk i dorëzohemi Perëndisë. Është e rëndësishme t'i dorëzojmë Zotërisë sonë të ri aftësitë dhe dhuntitë tona dhe të kalojmë orët dhe ditët duke bërë çmos për t'i pëlqyer. Lutja e parë e Palit si besimtar i krishterë ka qenë: ***O Zot, ç'duhet të bëj?*** (Veprat 22:10) Kjo duhet të jetë dhe lutja jonë e përditshme. Ne duhet të shohim çdo orë dhe ditë si një derë të hapur për t'i shërbyer, dhe të synojmë të bëjmë çdo gjë për lavdinë e Perëndisë (1 Korintasit 10:31). Duart tona duhet të mbushen me punën e Tij, dhe koha jonë të disiplinohet që të bëjmë për të aq sa na lejon kjo jetë e vdekshme. Kur e gjithë koha jonë kalohet me gëzim ndërsa synojmë t'i pëlqejmë Zotërisë sonë të ri, ne nuk do të jemi më pre e lehtë për zotërinë e vjetër.

Nuk mund ta mbyllim këtë pjesë pa menduar thellë për fuqinë e kryqit të Krishtit. Ai nuk është ngritur vetëm që të na çlirojë nga dënimi i mëkatit. Ai theu gjithashtu edhe pushtetin e mëkatit mbi ne. Ne nuk guxojmë dot t'i largohemi një vendi si ky. Kur mirënjohja për Kalvarin zhduket nga lutjet tona private, kur kryqi pushon së qeni qëndror në predikimin që dëgjojmë, kur kujtimi i tij në Tavolinën e Zotit shikohet gjithnjë e më shumë si shtesë fakultative, kur Kalvari dhe çudirat e tij tërhiqen të venitura sadopak nga shikimi ynë, *atëherë* jeta e shenjtë nuk na dallon më. ***Sa për mua, mos ndodhtë kurrë që unë të mburrem me tjetër gjë, veç për kryqin e Zotit tonë Jezu Krisht, për të cilin bota është kryqëzuar tek unë edhe unë te bota*** (Galatasit 6:14).

Ju lutem lexoni Romakët 6:14-7:6.

Skllavëria dhe liria

Askush nuk shpëtohet duke plotësuar Dhjetë Urdhërimet, apo duke bërë ndonjë gjë tjetër. Ai shpëtohet sepse Perëndia e ka bashkuar me Jezu Krishtin. Ai arrin të zotërojë të gjitha të mirat që ia ka siguruar Krishti kur Perëndia bën që njeriu të besojë.

Duke qenë se askush nuk shpëtohet duke plotësuar Ligjin, atëherë çfarë vendi zë Ligji në jetën e të krishterit? Me këtë çështje Pali po merret tani. Edhe një herë, ai merret me të duke bërë vetë pyetje. Pyetja e parë gjendet në vargjet 15-23 dhe e dyta në kapitullin 7, vargjet 1-6.

Pyetja e parë

Le ta shprehim me fjalët tona pyetjen e vargut 15. ‘Nën dritën e asaj që është thënë më lart, në fakt, pse të mos bëjë i krishteri një jetë mëkati? Në qoftë se shpëtohem nga hiri i Perëndisë dhe jo nga plotësimi i Dhjetë Urdhërimeve, pse duhet të merremi me Dhjetë Urdhërimet? Pse të mos vazhdojmë të mëkatojmë, duke jetuar sikur ato urdhërime të mos kenë ekzistuar kurrë?’

Edhe një herë përgjigjja që jep Pali është *Aspak* ose ‘Larg qoftë mendimi!’ Ai po bën një pyetje të ngjashme me pyetjen e sapopërmendur dhe i jep një përgjigje të ngjashme me të. Ai është i shqetësuar se ky lloj problemi duhet të sqarohet menjëherë në mendjen e çdo besimtari.

Për përgjigjen e tij, Pali na fton të shkojmë me të tek tregu i skllavëve. Ejani t’i afrohem skllavit dhe ta pyesim se kush është zotëria i tij. Ai jep përgjigje, por ne nuk e dimë nëse ai ka thënë të vërtetën apo jo. Si mund ta dimë nëse përgjigjja e tij është e ndershme apo nëse ai na ka gënjyer?

Ne duhet ta vëzhgojmë e të shohim se kujt i bindet. Ja ku vjen dikush dhe i kërkon skllavit të bëjë diçka. Ai i bindet menjëherë. Ai njeri duhet

të jetë zotëria i tij. Në këtë mënyrë mund të dallosh gjithmonë se kujt i përket ky person. ***A nuk e dini ju se nëse e tregoni veten shërbëtorë të atij që i bindeni, jeni shërbëtorë të atij që i bindeni...?***

Pali na thotë se janë dy zotërinj, të cilët kërkojnë dy lloje të ndryshme shërbimesh, dhe japin dy lloje të ndryshme shpërblimesh. Zotëria i parë përshkruhet në vargjet 16-18, 20 dhe 22-23 si *mëkati* dhe në vargun 19 si *papastërtia*. Zotëria i dytë përshkruhet në vargjet 17-20 si *drejtësi* dhe në vargjet 22-23 si *Perëndi*.

Këta dy zotërinj kërkojnë dy lloje shërbimesh. Në qoftë se mëkati/papastërtia është zotëria juaj, ju bëni ato gjëra që përputhen me natyrën e tij. Ju mëkatoni dhe kryeni vepra papastërtie. Ai ju kërkon të kryeni paudhësi dhe, kur t'i keni kryer, të kryeni edhe më shumë paudhësi (v. 19). Ai ju kërkon të bëni gjëra të turpshme (v. 21). Kërkesat e zotërisë tjetër janë krejt të ndryshme. Perëndia i drejtësisë siguron që shërbëtorët e Tij të kryejnë vullnetin e Tij të zbuluar siç përmbahet në mësimet e doktrinave të Shkrimit (v. 17, 22). Ata të cilët kanë këtë zotëri jetojnë një jetë të shenjtë (v. 19, 22). Këto dy lloje shërbimesh nuk mund të jenë më të ndryshme nga sa janë. Ato janë të kundërtat e njëra-tjetrës.

Këta dy zotërinj paguajnë lloje të ndryshme pagash. Cila do të jetë pasoja nëse i shërbeni zotërisë së parë? Vdekja! (v. 16, 21, 23) Në Bibël kjo nuk do të thotë thjesht vdekje fizike, por largim nga Perëndia dhe dënim i përjetshëm. Çfarë ju jep zotëria tjetër? Jetën! Jetën e përjetshme! (v. 22, 23)

Çështja është kështu: një nga këta zotërinj është zotëria *juaj*; një nga këto shërbime është shërbimi *juaj*; një nga këto rezultate është rezultati *juaj*. Në rast se jetoni qëllimisht në mëkat dhe papastërti, duket qartë se kush është zotëria juaj, dhe ku po shkon përfundimisht. Por ata të cilët i përkasin Perëndisë nuk jetojnë aspak në këtë mënyrë. Pali e ka sqaruar shumë qartë përse ai që mban emrin e të krishterit nuk mund të jetojë si pa ligj. Kjo do të tregonte të kundërtën e pretendimeve të tij, që ai nuk është aspak i krishterë i vërtetë, përkundrazi mëkati mbetet ende zotëria

i tij. Dhe do të tregonte se ai është një person i humbur përjetësisht. Sigurisht, i krishteri i vërtetë ka nevojë të nxitet që të jetë më i nënshtruar ndaj zotërisë së tij të ri (v. 19). Ai ka shumë rënie dhe dështime, siç do të shohim. Por ai nuk jeton si i çliruar nga ligji i Perëndisë.

Ky mësim është shumë solemn dhe zhbirues. Prova që ju jeni një besimtar i vërtetë nuk gjendet në fjalët tuaja, por në jetën që jetoni. Dhiata e Re na mëson se atë që Perëndia e shpall të drejtë, gjithashtu Ai e shenjtëron. Kush ka një regjistrim të ri në qiell ka gjithashtu edhe një jetë të re këtu në tokë. Kjo është mjaft ndryshe nga mësimet që jepen shpesh sot, ku njerëzit të cilët kanë marrë një ‘vendim’ lidhur me Jezu Krishtin sigurohen që janë të krishterë të vërtetë, edhe sikur jetët e tyre të mos ndryshojnë aspak nga sa ishin më përpara. Shumë prej tyre tregojnë shumë pak dëshirë për të plotësuar Dhjetë Urdhërimet dhe për formën e doktrinës që përmbahet në Fjalën e Perëndisë. Sidoqoftë ata sigurohen akoma nga shumë mësues shpirtërorë se ata janë fëmijët e Perëndisë. Kjo nuk është kështu. Mësimi i Palit i përjashton këta njerëz. Ata përjashtohen edhe nga Zoti, i cili deklaroi, ***Jo çdo njeri që më thotë: "Zot, Zot" do të hyjë në mbretërinë e qiejve; por do të hyjë ai që kryen vullnetin e Atit tim që është në qiej*** (Mateu 7:21).

Mësimi i Palit bie ndesh edhe me konceptin e ‘të krishterëve mishtorë’ [të drejtuar nga natyra mëkatore] që është mjaft i përhapur sot. Ka shumë njerëz të cilët besojnë se arsyeja përse kaq shumë (njerëz) që thonë se janë të krishterë kanë jetë të pandryshuara, është thjesht se janë të krishterë të cilësisë së dobët. Ata mësojnë se njerëzit e tillë kanë nevojë për ndonjë eksperiencë përkushtimi total, ose një ‘pagëzim në Frymë’, ose diçka tjetër që ka për t’i kthyer në atë që duhet të jenë. Variantet e ndryshme të këtij mësimi përdorin terma të ndryshëm, por me gjithë këtë mësimi mbetet i njëjtë në thelb. Ata përkrahin idenë se mund të jeni një besimtar i mirëfilltë, edhe pse jeta juaj mbetet e pandryshuar. Mësimi i Palit e përjashton plotësisht këtë gjë. Të gjithë ata që mbajnë emrin e krishterë por e kanë jetën të pandryshuar, nuk janë fare të krishterë. Ata nuk kanë nevojë për ndonjë eksperiencë të dytë (pas kthimit në besim) ose për ndonjë formulë me ‘jetë më të lartë’.

Shpëtimi është nevoja e tyre. Ata duhet të drejtohen tek pesë kapitujt e parë të Romakëve, të cilët shpjegojnë mënyrën se si një mëkatar i humbur mund të pajtohet me Perëndinë. Pastaj ata duhet të shpejtojnë të pendohen dhe të besojnë ungjillin, dhe duhet t'u themi që nëse nuk e bëjnë këtë, ata do të humbasin me siguri dhe përjetësisht.

Pyetja e dytë

Tani duhet të jetë e qartë lidhja e të krishterit me Ligjin. Ai është i lirë nga Ligji në kuptimin që ai nuk ka nevojë ta përmbushë për t'u shpëtuar. Sidoqoftë ai *nuk* është i lirë nga Ligji, sepse duhet ta përmbushë që të tregojë se ai është i shpëtuar. Megjithatë, jo të gjithë e kanë të lehtë ta kuptojnë këtë të vërtetë. Për këtë arsye, në kapitullin 7:1-6 Pali shpjegon pak më tepër rreth lidhjes së të krishterit me Ligjin. Ai e sqaron duke përdorur një ilustrim për martesën.

‘A nuk e dini,’ thotë Pali, ‘që ligji, çfarëdo ligji, mund t’i bëjë kërkesat mbi një njeri vetëm gjatë kohës që ai është i gjallë?’ Të gjithë e dimë se kjo është e vërtetë. Kur ne vdesim, borxhet tona vdesin bashkë me ne. Është shumë e vështirë të hedhësh në gjyq dikë që ndodhet në varrezë!

Pali na kërkon të përfytyrojmë një çift të martuar. Ligji i detyron të mbeten burrë e grua për sa kohë që ata do të jenë gjallë. Në rast se ndonjëri prej tyre bëhet partneri i dikujt tjetër, atëherë kurora shkelet. Kur pushon ligji së detyruari ata të jenë burrë e grua? Kur njëri prej tyre vdes. Vdekja e këput lidhjen martesore, si dhe lidhjen e njeriut me ligjin. Ajo i jep fund pushtetit të ligjit ndaj njeriut. Vargjet 1-3 mund të shprehen me një frazë të vetme: *detyrimi ligjor përfundon kur vdes*.

Ju, si krijesë e Perëndisë, jeni i detyruar të përmbushni Ligjin e Perëndisë. Por detyrimi ligjor përfundon kur vdes. Nëse jeni besimtar, ju vdiqët kur vdiq Krishti, gjë të cilën e kemi mësuar më lart. Ai përmbushi të gjitha kërkesat e Ligjit. Ju jeni liruar nga kërkesat e Ligjit, sepse vdiqët kur vdiq Krishti. Jeni bërë ***të vdekur për ligjin me anë të trupit të Jezus Krishtit***, siç shpjegon Pali në vargun 4. Lidhja juaj martesore me Ligjin është zgjidhur.

Por edhe pse kjo kontratë ka mbaruar, dhe i ka dhënë fund vdekja, një martesë tjetër është lidhur menjëherë. Kjo është pika qendrore e gjithë kësaj pjese. Në momentin kur vdiqët ndaj Ligjit, ju u lidhët me një martesë tjetër. I krishteri nuk ndodhet në ndonjë zonë pa kushtëzim, pa kontratë ndaj askujt. Në momentin kur vdiqët ndaj Ligjit, ju u lidhët me të Ringjallurin dhe ky i Ringjallur është po Ai që dha Ligjin dhe përmbushi në mënyrë të përsosur kërkesat e tij!

Kjo do të thotë se ju nuk mund të thoni, ‘Unë jam i lirë, nuk i detyrohem askujt ligjërishit,’ sepse jeni martuar me Krishtin. Nuk jeni i lirë nga detyrimet. Ju jeni nën një detyrim tjetër. Më përpara ishit i lidhur me një kod ligjor i cili ju mbante rob. Tani jeni martuar me një Person që në fakt është Dhuruesi dhe Ruajtësi i atij kodi, dhe jetoni i lumtur me bindjen ndaj dashurisë. Ju nuk po ecni nëpër botë pa asnjë lidhje, por tani jeni i lidhur me Birin e ringjallur të Perëndisë, ***që u ringjall prej të vdekurit, që t’i japim fryte Perëndisë.***

Shikoni vargun 5. Si ishte jeta kur ishit i bashkuar me partnerin tuaj të mëparshëm? Në atë kohë ju ishit në mish [natyrën mëkatore], i drejtuar dhe i kontrolluar nga mëkati. Sado që mundoheshit t’i plotësonit Dhjetë Urdhërimet, mëkati tek ju ngjallte dëshirat në mënyrë të tillë aq sa e shkelnit vazhdimisht Ligjin dhe po turreshit vazhdimisht drejt vdekjes.

Por siç na tregon vargu 6, tani jeni i vdekur nga ajo që ju mbante të lidhur. Jeni çliruar nga ajo marrëdhënie, dhe jeni martuar me një partner të ri. Si rezultat, në vend që të përpiqeni të mbani një kod të shkruar dhe të ftohtë, ju po përpiqeni tani t’i pëlqeni një Personi që jeton përgjithmonë. Ju nuk përpiqeni më të jetoni sipas një sërë rregullash, por me bindje të gëzuar jeni lidhur me Personin që i dha këto rregulla dhe i përmbushi, ***prandaj shërbejmë në risinë e frymës dhe jo në vjetërsinë e shkronjës.***

Një përmbledhje

Le t’i përmbledhim ato gjëra që kemi mësuar:

1. Padyshim besimtari mëkaton, por mëkati nuk është karakteristika apo dëshira e të krishterit të vërtetë.
2. Mund ta masësh mëkatin vetëm me anë të Ligjit (shih tek 1 Gjoni 3:4). Prandaj besimtari i vërtetë duhet të karakterizohet nga përmbushja e Ligjit.
3. I krishteri e përmbush Ligjin e Perëndisë, jo thjesht si një kod të padëshiruar por në të njëjtën mënyrë si një grua e nënshtuar i jep vend burrit që do bindja e gëzuar ndaj dashurisë. Ju jeni bashkuar në martesë me Atë që e ka përmbushur plotësisht Ligjin.

Duket qartë që i krishteri nuk është i keq dhe pa kujdes për Ligjin. As nuk është antinomian, i cili shfrytëzon idenë e shpëtimit me anë të hirit si pretekst për të jetuar si t'i dojë qejfi. As nuk është legalist, i cili jepet në mënyrë të ftohtë vetëm pas një sërë rregullash të shkruara.

Në vend të kësaj ai e përmbush Ligjin me gëzim dhe me gjithë zemër dhe sillet kështu nga dashuria që ka për Krishtin. Është e qartë që Pali u ka dhënë përgjigje pyetjeve që ai ka ngritur. Gjithashtu ai na ka treguar nëse jemi besimtarë të vërtetë apo jo.

Përvoja e kaluar dhe e tashme e të krishterit

Një ilustrim tjetër

Para se të studiojmë këtë pjesë, le të përdorim një ilustrim tjetër si ndihmë. Unë nuk e kam shpikur thelbin e këtij ilustrimi, vetëm hollësitë.

Një beqar i cili jetonte vetëm vendosi të punësonte një shtëpiake. Kur u bë e qartë se ajo nuk kuptonte çfarë i kërkohej, ai vendosi në murin e kuzhinës një listë me drejtime të hollësishme. Ajo fillonte kështu:

RREGULLAT E KËSAJ SHTËPIE

Vaktet duhet të serviren në orën 8.00, 13.00 dhe 18.00.

Enët duhen larë menjëherë pas çdo vakti.

Gjethet e çajit nuk duhet të derdhen në lavaman.

Çarçafët e krevatëve duhen ndërruar një herë në javë... etj.

Kur shtëpiaqja pa këto rregulla, ajo nuk duroi dot, dhe sa më shumë mendonte për to, aq më shumë inatosej. Megjithatë ajo e dinte se nuk mund të bënte shumë për t'i ndryshuar. Prandaj ajo vendosi të përpiqej t'i përmbushte. Por kjo nuk e pakësoi aspak inatin dhe smirën që kishte. Sa herë që i shikonte ajo nuk mund të mos mendonte, 'Kush është ky që të më drejtojë mua?'

Është një histori e gjatë, por mjafton të themi që më në fund shtëpiaqja u martua me të zotin e shtëpisë. Tani gjërat ishin krejt ndryshe. Ngaqë ajo ishte dashuruar pas tij, mendoi se nuk mund të bënte mjaft për të, dhe bëri çmos për të kënaqur çdo tekë të tij sado të vogël. Natyrisht, ai e hoqi nga muri i kuzhinës atë listë rregullash. Por ajo vazhdoi t'i kryente sepse e dinte që këto ishin gjërat të cilat i pëlqenin burrit. Për më tepër, ajo i bëri me entuziazëm dhe gëzim të vërtetë. Ajo *donte* t'i bënte këto gjëra, sepse ishte dashuruar shumë pas të shoqit. Midis eksperiencës së saj të kaluar dhe asaj të tashme, ekzistonte një dallim i qartë.

Pikërisht ky është dallimi midis gjendjes suaj të kaluar, kur nuk ishit i krishterë, dhe gjendjes suaj të sotme, siç përshkruhet në vargjet 4-6. Kur ishit jobesimtar, ju i kishit inat Dhjetë Urdhërimet e Perëndisë! Tani që jeni kthyer në besimtar ju synoni t'i bëni dhe kënaqeni kur i bëni. Në fakt kjo ndodh sepse ju jeni bashkuar me Atë që i ka dhënë rregullat, dhe i shërbeni, jo në vjetërsinë e shkronjës, por në risinë e frymës.

Shtëpiakja

Duke patur parasysh vargjet 7-13, le të themi pak më tepër rreth kohës së gruas si shtëpiake ose, duke zbatuar ilustrimin, rreth eksperiencës suaj me Ligjin e Perëndisë para se të ktheheshit në besimtar. Ajo ishte bërë shtëpiake pak kohë më përpara se t'i jepeshin rregullat e shkruara. Sapo iu dhanë, ajo u bë shumë e vetëdijshme për faktin që nuk po i plotësonte standartet e punëdhënësit. Ky ishte efekti i parë. Por ishte edhe një tjetër. Asaj nuk i kishte shkuar ndër mend asnjëherë t'i vinte gjethet e çajit në lavaman. Ajo nuk kishte dëgjuar për dikë që e bënte një gjë të tillë! Por rregullat patën këtë efekt tek ajo; kur zotëria i saj nuk e shikonte, ajo derdhte gjethet e çajit në lavaman! Ajo po bënte diçka që nuk e kishte bërë më parë, thjesht ngaqë tani ekzistonte një rregull kundër saj.

Kush e kishte fajin për këtë? Mos vallë e kishin rregullat? Aspak; fajin e kishte *gruaja*. Sidoqoftë ishte diçka që ajo nuk do ta kishte bërë kurrë po të mos ekzistonin rregullat. Rregullat, atëherë patën dy efekte. Ato i treguan se ajo ishte më e keqe nga sa duhej të ishte, që ajo ishte dështake. Gjithashtu ato e nxitën të bënte gjëra për të cilat nuk kishte menduar më parë. Ajo mësoi se ishte shumë herë më mashtruese se sa e kishte imagjinuar më parë.

Pali pranon se kjo ishte përvoja e tij në të kaluarën për sa i përkiste Ligjit të Perëndisë. Kur ai ra në kontakt me të, dy gjëra ndodhën me Palin. Së pari, ai kuptoi se ishte një dështak, i matur sipas standardeve të Perëndisë. Nuk ka asgjë të keqe tek Ligji. Por kontakti midis Ligjit dhe Palit e bëri të shihte që ishte diçka e keqe në *veten e tij*. ***Mëkat***

unë nuk do ta kisha njohur, veçse me anë të ligjit. Deri atëherë ai nuk e dinte se kishte diçka të keqe tek lakmia dhe kështu deri atëherë ai nuk e dinte se ishte fajtor për lakminë. Ligji i Perëndisë i tregoi atij se ai ishte një mëkatar.

Pali pranon gjithashtu se kontakti që kishte me Ligjin e nxiti të bënte pikërisht ato gjëra që i ndalonte Ligji. Ai zbuloi se ishte fajtor për lakminë, mirëpo urdhërimi që i thoshte të *mos* lakmonte, e nxiti të lakmonte akoma më shumë! Ai arriti përmasa lakmije që nuk i kishte njohur kurrë më parë. Kur ai nuk ishte në dijeni për rregullat ai mendonte se jetonte në sytë e Perëndisë, se ishte në rregull, dhe se po arrinte standardin e kërkuar. Por sapo ra në kontakt me rregullat, mëkati brenda tij lindi. Ai i shkeli rregullat dhe vdiq (v. 9).

Atëherë pse i dha Perëndia rregullat? Njeriu ia dha rregullat shtëpiakes në mënyrë që ajo të kuptonte se çfarë kërkohej prej saj, dhe që të fitonte miratimin e tij. Perëndia i dha Dhjetë Urdhërimet me qëllim që ju ta dini vullnetin e Tij, ta zbatoni, dhe të jetoni! Por, meqenëse Ligji ngjalli mëkatin dhe në fakt rezultati ishte vdekja juaj: ***urdhërimi që u dha për jetë, më solli vdekjen.*** Për këtë fakt mos i fajësoni rregullat, sepse ato janë të shenjta, të drejta dhe të mira (v. 12). Fajësoni natyrën tuaj të keqe dhe të çoroditur: ***Sepse mëkati, duke gjetur rastin me anë të urdhërit, më mashtrroi dhe me anë të tij më vrau.***

Tani jeni jashtë favorit të Zotërisë, dhe jeni caktuar të vdisni. Nuk do të ishit në këtë gjendje po të mos ishin rregullat. Mëkati nuk mund të ngjallej kurrë pa ato. A do të shkoni atëherë tek Zotëria i shtëpisë dhe t'i thoni Atij, 'Gjithë fajin e keni ju! Po të mos më kishit dhënë rregullat, unë nuk do t'i kisha shkelur' Larg qoftë mendimi! Rregullat janë të shenjta, të drejta dhe të mira. Fajin nuk e kanë ato. Fajin e ka natyra juaj e çoroditur, e cila është aq mashtruese sa rrëmbeu diçka të shenjtë dhe me anë të saj ju solli vdekjen. Kjo tregon se sa e keqe është ajo!

E gjithë kjo thuhet në kohën e kaluar. Është përvoja e kaluar e shtëpiakes në ilustrimin që dhamë, dhe e të krishterit në fakt. Në ditët para se të bëheshit besimtar, Ligji ju mbushi me inat, jua tregoi fajin dhe ju nxiti të mëkatonit edhe më shumë. Në Dhjetë Urdhërimet nuk ka

asgjë të keqe. Faji qëndron tek natyra e çoroditur e njerëzve.

Bashkëshortja

Tani le të flasim pak më shumë për përvojën e gruas si bashkëshorte. Ajo *ishte* shtëpiake dhe vargjet 7-13 janë shkruar në kohën e kaluar. Tani ajo *është* një bashkëshorte, kështu që vargjet 14-25 janë shkruar në kohën e tashme. Pali tani do të na flasë për përvojën e *sotme* të besimtarit.

Ish-shtëpiakja nuk ka dëshirë më të madhe se sa t'i pëlqejë atij që është bërë bashkëshorti i saj. Ky është parimi i palëkundshëm dhe i qëndrueshëm i jetës së saj. Ajo gëzohet në ligjin e bashkëshortit të saj sipas gruas së brendshme. Megjithatë duket se ka diçka në të e cila nuk e lë kurrë të jetë ajo që dëshiron të jetë më shumë se çdo gjë tjetër. 'Unë nuk e di se ç'më ka ndodhur,' thotë ajo. 'E di se çfarë do ai, dhe nuk e bëj; kurse ato gjëra të cilat ai *nuk* i do janë pikërisht gjërat që bëj unë. Sa më shumë përpiqem ta kënaq, aq më keq duket se bëhen punët. Bëhem gjithnjë e më shumë e vetëdijshme për dështimet e mia si bashkëshorte. Nuk dua të jem kështu. Sidoqoftë kështu *jam*. Në fakt nuk jam vërtet *unë*. Kjo gjë është krejtësisht jashtë raportit me karakterin tim. Në zemër jam diçka dhe në veprime jam diçka tjetër; oh, *kur* do të ndryshojnë sadopak punët?!'

Pikërisht këtu ilustrimi përfundon, sepse Pali mund të parashikonte me kënaqësi një kohë kur ai do të ishte ndryshe, kohën e ringjalljes, kur ai nuk do të ishte më në këtë trup të vdekjes. E gjithë kjo përfshihet në mësimin e kapitullit 8. Bashkëshortja e shkretë e këtij ilustrimi nuk mund të parashikonte një kohë të tillë.

I krishteri është plotësisht i palëkundur në thellësi të zemrës. Në dashurinë dhe dëshirat e tij ka vetëm një parim mbizotërues; ai dëshiron t'i pëlqejë Perëndisë dhe ta përmbushë Ligjin e tij. Sidoqoftë, ai sheh që veprimet e tij nuk përputhen me dëshirat që ka. Ai gjen vetveten duke bërë ato gjëra të cilat janë kundër vetë natyrës së të krishterit dhe nxjerr përfundimin, *me mendjen i shërbej ligjit të Perëndisë, por, me mishin*

ligjit të mëkatit.

Le ta shprehim me fjalë të tjera pasazhin V. 14-25 që të shpjegojmë më qartë se çfarë po thotë Pali këtu.

‘Çdo gjë që do të shkruaj më karakterizon mua, por jo vetëm mua, por edhe të gjithë besimtarët. Do të shkruaj “unë”, por në fakt dua të them “ne”. Tani, unë mendoj që Ligji është shpirtëror dhe i mirë. Por sa shumë dështoj! Sa shumë bie poshtë standardit të Perëndisë! Sa e ulët (mishtore) është jeta ime! Nuk e kam shitur veten time në skllavëri, por jam zënë rob kundër vullnetit tim. Ndoshem në këtë pozitë të tmerrshme ku nuk mund të jem ai që *dua* të jem. Jam një kontradiktë. E mbledh mendjen të bëj të mirën, por gjithçka del më kot.

‘Kjo kontradiktë lind midis atij që jam nga brenda dhe atij që jam nga jashtë. Nuk jam dy njerëz brenda meje. Parimi im i palëkundshëm dhe i qëndrueshëm thotë se dua të bëj të mirën. Dua të eci në rrugën e Perëndisë. Kjo është e vetmja rruga që e njoh si të mirë.

‘Këto vepra të mëkatit shkojnë kundër natyrës sime të vërtetë. Thjesht nuk jam “unë” në të vërtetë. Mua më pengon plotësisht fakti që kam akoma përbërjen e Adamit. E di çfarë dua të bëhem, këtu nuk kam vështirësi. Vështirësinë e kam në *përmbushjen* e kësaj.

‘Në të vërtetë tek “unë” ekziston një qëllim i pandarë. Por zhgënjehem plotësisht sepse pengohem nga mëkati që mbijeton në përbërjen time. Unë vendos të bëj atë që i pëlqen Perëndisë, por kjo dëshirë pengohet nga e keqja që fshihet ende tek unë. Në thellësi të zemrës jam i dashuruar marrëzisht pas Ligjit të Perëndisë. Kënaqem si pa gjë të keq thjesht nga vështrimi dhe soditja e saj. Megjithatë në përbërjen që e kam trashëguar nga Adami vepron një ligj tjetër dhe përfundoj duke bërë pikërisht të kundërtën e asaj që kisha ndërmend të bëja. Për sa kohë që rri në këtë trup nuk ka shpresë se do të pushoj së qeni kështu. Është një trup i vdekjes. Më në fund do të jem i lirë dhe për këtë e falënderoj Perëndinë nëpërmjet Jezu Krishtit, Zotit tonë. Por sot për sot zemra ime është e vendosur të zbatojë Ligjin e Perëndisë, edhe pse veprimet e mia

të jashtme nuk janë në përputhje me këtë.’

Krishtërimi i vërtetë

Kur ne vijmë tek kjo pikë e Letrës, kemi një ide shumë të qartë për të krishterin. Ai nuk sundohet nga mëkati (kap. 6), por nga ana tjetër ai nuk është i lirë nga mëkati (kap. 7). Ai nuk e njeh personalisht mëkatin që mbizotëron (kap. 6), por prapëseprapë ai mundohet nga mbijetesa e mëkatis (kap. 7). Ai nuk është njëlloj me të pakthyerit. Ata janë në paqe me mëkatin, por ai është në luftë me të. Ata jetojnë në mëkat; ai jo (kap. 6), ndonëse mëkati jeton ende në të (kap. 7). Ai karakterizohet nga dëshirat e shenjta, por pengohet nga mëkati në gjymtyrët e tij. Kjo është përvoja e tij e tanishme dhe do të vazhdojë deri sa të mos ketë më natyrën e Adamit (1 Korintasit 15:47-49). Deri atëherë ai bërtet, “**Oh, njeri i mjerë që jam**” dhe sa më i shenjtë bëhet, aq më shumë bërtet kështu.

Një besimtar i vërtetë i ngjan një njeriu që po ecte në një rrugicë natën dhe ra në një pellg me baltë. Ai nuk e dinte se sa i pistë ishte deri sa filloi t’i afrohej një llambe rruge. Sa më shumë i afrohej dritës, aq më tepër bëhej i vetëdijshëm për pisllekun e tij, dhe aq më shumë përpiquej ta shkundte. Kur i krishteri i afrohet më shumë Perëndisë, ai bëhet gjithnjë e më i vetëdijshëm për atë se sa mëkatar dhe i ndotur është. Gjithashtu ai bëhet gjithnjë e më i interesuar për të bërë diçka rreth kësaj. Mëkati është një ofendim për të, dhe ai digjet nga dëshira për pastërti. **Oh, njeri i mjerë që jam!** fillon shpejt klithma e tij e vazhdueshme. Është klithma e një njeriu që po ecën përpara në shenjtëri. Një njeri jo i shenjtë është në paqe me mëkatin e tij, dhe ai nuk përbën një problem për të.

Ajo që po ju parashtrij është mënyra se si është kuptuar historikisht ky pasazh. Kohët e fundit është popullarizuar një mësim tjetër. Ky mësim thotë që Romakët kapitulli 7 nuk është përvoja normale e besimtarit. Ai na thotë të dalim nga disfata, mjerimi dhe përvoja e cilësisë së dytë të Romakëve kapitulli 7, dhe të hyjmë në fitoren e kapitullit 8. Kapitulli 7 sipas këtij mësimi i ngjan shkretëtirës dhe kapitulli 8 i ngjan Kanaanit.

Le ta kalojmë lumin Jordan! Le të lëmë pas endjet dhe mundimet e kapitullit 7 dhe të vijmë tek përvoja më e lartë e kapitullit 8!

Ky mësim tingëllon tërheqës, por ai nuk ka arritur ta shpjegojë këtë pasazh në mënyrë të ndershme. Ne dimë më shumë për jetën shpirtërore të Palit se sa për jetën e çdo besimtari tjetër të Dhiatës së Re. E dimë me siguri që ai nuk pati asnjëherë ndonjë përvojë të cilësisë së dytë. Që nga çasti kur luspat i ranë nga sytë, ai u mbush me Frymën e Shenjtë. Ndërkohë, po qe se Pali po shkruan për një përvojë të kaluar, pse nuk shkruan ai në një kohë *të kaluar* (si në pjesën e parë të kapitullit 7)? Vargjet 14-25 janë shkruar që të gjitha në kohën e tashme, dhe është e sigurt që Pali po shkruan për përvojën e tij aktuale dhe në vazhdimësi si i krishterë. Kjo vërtetohet nga një krahasim midis këtyre vargjeve dhe Galatasve 5:16-26.

Romakët 7:14-25 është përvoja e jetës normale të krishterë. Është një jetë me luftë intensive kundër mëkatit, jo me pushim prej tij. Është një jetë zhgënjyese plot mundime nga papërsosmëria jonë, jo një jetë me 'fitore' të pretenduar. Është një jetë ku presim gjatë për lavdinë, jo ku kënaqemi me atë që kemi 'arritur'. Ata të cilët kanë ndonjë tjetër eksperiencë të përditshme nuk mund të jenë të sigurt as se janë të krishterë.

Ju lutem lexoni Romakët 8:1-17.

Jeta normale e krishterë

Fabrika

Që të sqarojmë plotësisht fundin e kapitullit 7, le të përdorim në ilustrim një fabrikë që është në zotërimin e një menaxheri të ri. Nuk janë dy menaxherë. Menaxhimi i vjetër ka ikur, dhe fabrika është nën një menaxhim krejt të ri. Ka filluar një epokë e re. Tani zyrën kryesore e drejtojnë parime të ndryshme dhe udhëzime të ndryshme dalin prej saj. Sidoqoftë, njerëzit e vjetër dhe makinat e vjetra qëndrojnë. Ndonëse është një menaxher i ri i cili i jep fabrikës një drejtim të ri, qëllimet e tij

pengohen vazhdimisht nga punëtorët që kanë qenë nën rregullat e Adamit për një kohë të gjatë. Pikërisht kjo lloj situatë përshkruhet si eksperiencia aktuale e besimtarit në fund të Romakëve kapitulli 7.

Kapitulli 8:1-17 vazhdon po këtë temë të eksperiencës aktuale dhe normale të besimtarit. Këta dy kapituj rrjedhin në njëri-tjetrin duke u përzier pa asnjë shkëputje midis tyre. Dallimi midis kapitujve është artificial dhe nuk është pjesë origjinale e asaj që shkroi Pali. Romakët 8 është i lidhur me fjalën *pra* me atë që i paraprin, dhe vazhdon me të njëjtin stil dhe të njëjtën kohë gramatikore. Është e qartë që ai prek të njëjtën temë.

Fundi i kapitullit 7 nuk thotë çdo gjë që duhet të thuhet për jetën normale të krishterë. Po të thuhej gjithçka, atëherë skena do të ishte me të vërtetë e zymtë. Ne do të dinim për mundimet që shkaktohen nga mëkati në gjymtyrët tona, por nuk do të dinim asgjë rreth gjërave të tjera që Pali do të na tregojë pas pak. Në vargjet 1-4 ai hedh më shumë dritë mbi eksperiencën aktuale të besimtarit. Ai shkon nga aty, në vargjet 5-11, që të dallojë besimtarin me jobesimtarin, dhe të tregojë ndryshimet e tyre të mëdha. Vargjet 12-17 merren me përshkrimin e detyrave dhe privilegjeve të besimtarit.

Më shumë për kohën aktuale

Në vargjet 1-4 Pali fillon të shpjegojë se cila është *pozita* juaj aktuale si besimtar. Meqë jeni në Krishtin Jezus, ju nuk jeni më në gjendje dënimi. Fjala që ai përdor është fjala për ‘skllavërinë penale’, për burgosjen. Ai ju ka treguar në kapitujt 1-5 që jeni i lirë nga fajësia e mëkatit. Tani ai përmbledh gjithçka që është thënë në kapitujt 6-7 dhe po ju kujton faktin që jeni i lirë edhe nga pushteti i mëkati. Tirani e ka humbur pushtetin që kishte mbi ju. Menaxheri i vjetër nuk sundon më.

Duke u nisur prej kësaj, Pali vazhdon të shpjegojë se cili është *karakteri* i një njeriu të tillë. Ju nuk ecni në mish, por në Frymë. Një menaxher ka zëvendësuar tjetrin. Në ditët e mëparshme ju drejtoheshit nga parimi i brendshëm i mëkatit dhe vdekjes. Tani jeni çliruar prej tij

nga parimi i brendshëm i Frymës së jetës në Krishtin Jezus. Menaxheri i vjetër i korruptuar ju shtyu të mos bënit asgjë veç mëkatit, dhe ju pagoi vetëm me vdekje. Ai ka ikur. Menaxheri i ri ka përruar një qeverisje lirie, dhe ju paguan me jetën.

Pali nuk flet këtu për mëkatin në gjymtyrë. Për këtë ka folur gjatë në kapitullin 7. Ai nuk flet për atë që *punon* në fabrikë, por për atë që e *drejton* atë. Ai flet për atë që ulet në zyrën kryesore dhe drejton punëtorët, jo për makinat dhe materialet me të cilat ai duhet të punojë. Natyrisht ai e përdor termin 'ligj' këtu me të njëjtin kuptim të një parimi të brendshëm të motivimit.

Në vargun 3 Pali shpjegon se nuk kishte mundësi të jetonte një jetë të shenjtë para se të bëhej besimtar. Ligji i Perëndisë mund t'i thoshte ç'të bënte, por nuk i jepte dot fuqinë për ta bërë. Por Perëndia e ka ndryshuar të gjithë këtë duke dërguar Birin e tij në ngjasim me mishin mëkatar. Ai erdhi në botë pikërisht për ta mundur mëkatin. Në mishin e Birit të Perëndisë, mëkati u dënua me vdekje. Prandaj për ata të cilët janë bashkuar me Krishtin, pushteti i mëkatit është thyer (kap. 6). Fuqia e menaxherit të vjetër është shkatërruar vërtet.

Përse e shkatërroi Perëndia pushtetin e menaxherit të vjetër në jetën tuaj? A e shkatërroi me qëllim që punët të mbeteshin njëlloj siç ishin më parë? Jo! Ai e bëri kështu që punët të ndryshonin përgjithnjë, dhe që drejtësia e Ligjit të plotësohej në ne, që të drejtohem, jo nga menaxheri i vjetër, Adami, por nga menaxheri i ri, Fryma e Krishtit që banon tek ne.

Ky pasazh nuk na mëson se mund të shijojmë bindjen e përsosur ndaj Perëndisë në këtë jetë, përndryshe do ta kundërshtonte hapur kapitullin 7. Megjithatë ai thotë se i krishteri është i ndryshëm. I gjithë parimi i jetës së tij ka ndryshuar. Menaxheri i ri ka marrë kontrollin dhe e gjithë fabrika po ndryshon hap pas hapi. Por ndërsa zotëroni këtë të vërtetë të re nuk duhet të harroni të vërtetën e vjetër që sapo e keni mësuar. Jeni i lirë nga mbretëria e mëkatit, por mëkati që banon brenda jush është akoma shumë real. Kështu nuk jeni aq i keq sa bota, por nuk jeni aq i

drejtë sa do të jeni në ditën e ringjalljes. Në jetën e krishterë ekziston si tensioni ashtu dhe lavdia.

Besimtari dhe jobesimtari

Ajo që ka thënë Pali bëhet më e qartë kur ai dallon besimtarin me jobesimtarin. Në vargjet 5-11 ai nuk dallon dy lloje të ndryshme të krishterësh, siç mësojnë disa. Ai nuk e dallon dikë që jeton në nivel më të lartë me dikë që jeton në nivel më të ulët. Ky pasazh nuk mund të interpretohet në këtë mënyrë. Pali dallon të krishterin e vërtetë me një njeri të dënuar nga Zoti.

Le të mbajmë parasysh ilustrimin e fabrikës. Në fakt, këtu janë dy fabrika. Ato i ngjajnë njëra-tjetrës, dhe ndodhen në të njëjtën rrugë; siç nuk ka ndryshim të dukshëm midis besimtarëve dhe jobesimtarëve, të cilët banojnë në të njëjtën botë dhe shkojnë në të njëjtat shkolla, punë dhe dyqane.

Që të gjesh ndryshimin midis dy fabrikave duhet të shkosh në zyrën kryesore të secilës. Në njëren zyrë menaxheri është Adami - egoizmi; në tjetrën është Fryma e Perëndisë. Secili menaxher ngre afishet e tij dhe punëtorët mblidhen për të parë udhëzimet e tij. Në fabrikën e Adamit punëtorët bien shumë dakord me atë që lexojnë. Sidoqoftë në fabrikën tjetër ekziston një tension midis asaj që urdhërohet dhe asaj që ndodh. Por me kalimin e viteve kjo ndryshon dhe menaxheri i ri zotëron gjithnjë e më shumë nga ana praktike. Në pamje të parë, të dyja fabrikat duken se janë të njëjta. Por në fakt ato janë krejt ndryshe nga njëra-tjetra dhe kjo bëhet gjithnjë e më e qartë me kalimin e ditëve.

Parimi mbizotërues në jetën e një personi jobesimtar është egoizmi (v. 5a). Në një person besimtar është Fryma e Perëndisë (v. 5b). Disa njerëz janë mishtorë - mendjet i kanë vendosur tek gjërat e mishit. Pagat e zotërisë së tyre janë vdekja (v. 6a). Të tjerët janë shpirtërorë, mendjet i kanë vendosur tek gjërat e Frymës. Pagat e zotërisë së tyre janë jeta dhe paqja (v. 6b).

Mendja mishtore - vendosja e mendjes tek gjërat e mishit është armiqësi kundër Perëndisë. Fabrika e parë ndodhet në një mbretëri, por gjërat që bëhen atje nuk i pëlqejnë aspak Mbretit. Disa gjëra bëhen atje në përputhje me Fjalën e Tij, por nuk ka asgjë që bëhet atje *për shkak të* Fjalës së Mbretit. Disa jobesimtarë nuk gënjejnë dhe kjo përputhet me Fjalën e Mbretit. Ata nuk e përmbajnë veten nga gënjeshtria *për shkak të* Fjalës së Mbretit, por për disa arsye të tjera. Përkundrazi, çdo gjë në fabrikën e Adamit kryhet me një frymë konfuzioni. Është një qendër rebelimi kundër Mbretit të ligjshëm. Për jobesimtarët është e pamundur t'i pëlqejnë Perëndisë. Për sa kohë që të jetë menaxheri i vjetër, ata nuk mund t'i pëlqejnë Mbretit.

Por Pali insiston se kjo nuk është karakteristika e një besimtari të vërtetë. Fabrika e dytë sundohet nga Fryma i cili është dërguar atje nga vetë Mbreti. Kush nuk drejtohet nga Fryma nuk është aspak besimtar, sepse *në qoftë se ndokush nuk ka Frymën e Krishtit, ai nuk i përket Atij*.

Secili person mbi tokë ka ose njërin menaxher ose tjetrin. Parimi i palëvizshëm i zemrës së tij është ose egoizmi ose perëndishmëria. Nëse nuk është perëndishmëria, ju nuk jeni i krishterë. Çdo besimtar ka të njëjtin Zotëri, dhe mendjen e ka të vendosur tek i njëjti qëllim i madh i perëndishmërisë. Pa dyshim Fryma sundon më tepër mbi disa se sa mbi të tjerët, sepse hiri është diçka që mund të rritet. Por tiparet që i përmendëm më lart vlejnë për çdo besimtar, dhe jobesimtarët nuk i kanë ato.

Atëherë çfarë do të thonë vargjet 10 dhe 11? Le të shprehemi kështu. Besimtari i vërtetë drejtohet nga një menaxher i ri, mirëpo gjymtyrët e vjetra pengojnë dëshirat e tij më të thella. Ai ka këtë trup të vdekjes, për të cilin u ankua apostulli në kapitullin 7. Prapëseprapë, ndonëse trupi është i vdekur për shkak të mëkatit, fryma e tij ngazëllen me një jetë dhe energji të re e të pavdekshme nga menaxheri i tij i ri. Si jobesimtari ashtu edhe besimtari kryen mëkate, por edhe atëherë besimtari është i ndryshëm dhe tregon shenja të jetës shpirtërore. Ndryshe nga jobesimtari, shpirti i besimtarit mundohet nga Rënia dhe mezi pret

drejtësinë. Trupi i tij është i vdekur për shkak të mëkatit. Por fryma e tij është jetë për shkak të drejtësisë.

Megjithatë, ai nuk do të jetë gjithmonë i detyruar të mbetet në këtë pozitë torturoese. Fryma e Perëndisë brenda tij është e njëjta Frymë që ngjalli Krishtin nga të vdekurit. Ai do të bëjë për besimtarin atë që bëri për Krishtin. Do ta ringjallë nga të vdekurit; do t'i jap jetë trupit të tij të vdekshëm. Në atë kohë mundimet dhe zhgënjimet e tij do të marrin fund përgjithmonë.

Ose mund të shprehemi kështu. Menaxheri i ri do të rrëzojë të gjithë fabrikën që ka mbartur shëmbëllimin e tokësorit [Adamit] dhe do të mbartë shëmbëllimin e qiellorit [Krishtit]. Ndërtesat dhe makinat e vjetra do të ikin. Do të bëhet një ndërtesë, por jo e ndërtuar nga duart. Nuk do të bëhet një dallim më i madh midis besimtarit dhe jobesimtarit deri në ditën e ringjalljes, ku do të ringjallen për të mos mëkatuar më.

Detyrat dhe privilegjet

Pra, duket qartë që besimtari i ri nuk mund të jetojë si jobesimtari. Ai nuk i detyrohet aspak menaxherit të vjetër. Nëse ai i bindet, kjo tregon në mënyrë të pakundërshtueshme se ai nuk ka patur kurrë një menaxher *të ri*, dhe se ai ndodhet ende nën sundimin e vdekjes. Ja, se çfarë na mësojnë vargjet 12 dhe 13a.

Rruga për në jetë është kjo: duhet të bëni të vdesë çdo gjë që sfidon pozitën drejtuese të Frymës së Perëndisë. Duhet të dënohet me vdekje çdo gjë që i qëndron kontrollit të menaxherit të ri. Duhet të pritët çdo gjë që ngjall mëkatin në gjymtyrët tuaja! Pali na thotë hapur se kjo lloj kirurgjie e dhimbshme është e domosdoshme për jetën. Është diçka që Fryma ia bën të mundur besimtarit. Pali po nënvizon faktin se besimtari i vërtetë nuk ka paqe me mëkatin. Prova që keni një karakter të krishterë është fakti që po luftoni pa mëshirë kundër mëkatit, dhe bëni të vdesin veprat e trupit. Kështu kush u bindet urdhrave të Frymës së Shenjtë është fëmija i Perëndisë (v. 14).

Kështu pra, shenja dalluese e fëmijës së Perëndisë është fakti që ai merret me vrasjen e çdo gjëje që e pengon të jetë një njeri i shenjtë. Kjo tregon se ai është një bir, jo një fabrikë dhe këtu dështon krahasimi që bëme më lart. Ai vërteton birësinë e tij me anë të vendosmërisë së tij të palëkundur për të patur një karakter të shenjtë si ai i Atit të tij.

Marrëdhënia që gëzon besimtari me Perëndinë nuk është ajo e shërbëtorit me zotërinë e tij, një fakt ky që bën të bien poshtë ilustrimet e tjera që kemi përdorur më lart. Nuk është një marrëdhënie frike, por intimitet familjar. Besimtari i flet Perëndisë si 'Atë' në mënyrë të natyrshme dhe të vetvetishme dhe kjo për arsye të punës së Frymës së Perëndisë brenda tij. Kjo është përvoja e zakonshme e çdo besimtari. Ky është një privilegj që e shijojnë të gjithë ata që bëjnë të vdesin veprat e mishit dhe që i binden Frymës. Të gjithë ata që vendosin për këtë vdekje dhe për bindjen praktike mund të presin të bëhen gjithnjë e më të vetëdijshëm nga ana e brendshme që ata janë fëmijët e Perëndisë.

Nëse janë fëmijë, atëherë janë trashëgimtarë dhe presin drejtësisht të gjitha thesaret e Atit të tyre. Besimtarët nuk janë aspak fabrika apo shërbëtorë, por trashëgimtarë të Perëndisë dhe bashkëtrashëgimtarë me Krishtin. Bashkimi i tyre me Krishtin nuk do të thotë që ata i shpëtojnë vuajtjes. Si do të ishte e mundur? Duke qenë se bota e urreu atë, ajo do t'i urrejë dhe ata. Por Krishti sot është në lavdi dhe ata do të bashkohen me Të atje. Shpresa e ringjalljes, që përmendi Pali më lart, është diçka e sigurt.

Ju lutem lexoni Romakët 8:18-39.

Vuajtjet aktuale - parathënie e lavdisë

Përvoja jonë aktuale si të krishterë është vuajtja. Zoti ynë Jezu Krishti kishte një jetë vuajtjesh kur ishte në tokë dhe ne jemi bashkuar me Të, por vuajtja nuk do të vazhdojë përgjithmonë. Krishti është në lavdi dhe në të ardhmen ne do të lavdërohemi bashkë me të. Si vuajtjet ashtu dhe lavdia është e sigurt. Vuajtjet tona të sotme i ngjajnë një porte të shëmtuar që të çon në prag të një vile me lavdi të patregueshme.

Vargu 18 pohon këtë pikë dhe pjesa tjetër e kapitullit flet më gjerësisht për të. Pali merr nga bota e llogaritjeve fjalën *mendoj*. Llogaritari shton artikujt dhe shifrat në dy tabela të ndryshme, llogarit shumat dhe i krahason të dyja. Shuma totale në tabelën e quajtur *vuajtjet e kohës së tanishme* nuk mund të krahasohet me shumën e tabelës tjetër që e quan *lavdinë që do të shfaqet në ne*. Ato as që nuk ia vlen të krahasohen. Njëra është shumë më e madhe se sa tjetra. Vuajtjet e sotme mund të duken të mëdha jashtë mase dhe ato të Palit ishin më të mëdha se sa ato të shumicës (shihni 2 Korintasit 11:23-28). Por lavditë e ardhshme janë pafundësisht më të mëdha.

Vlen të vihet re se ‘lavdia që do të shfaqet’ është *në ne*. Lavdia nuk është vetëm një vend ku shkojmë, por edhe një pozicion që ne marrim në atë vend. Shndërrimi i trupave tanë po na pret, por edhe përsosja e karakterit tonë po na pret, me qëllim që Krishti të admirohet në ne që besojmë (2 Thesalonikasit 1:10). Ne do të zotërojmë një shkëlqim kaq të madh sa që kur të shohim njëri-tjetrin do të admirojmë Krishtin. Kjo lavdi do të jetë e jona kur sistemi i gjërave të sotme do të marrë fund.

Tri rënkime

Pasi ka thënë këtë, Pali na jep tri arsye që e bëjnë të sigurt se sistemi i sotëm nuk mund të vazhdojë përgjithmonë. Ato janë fakti që krijimi rënkon, që ne rënkojmë dhe që Fryma rënkon.

Në vargjet 19-22 ai na thotë se *krijimi rënkon*. Fjala *krijesa* në përkthimin shqip do të thotë ‘krijimi’. Ky krijim ka qenë i mallkuar që nga Rënia e njeriut. Ai (krijimi) pret të shpëtohet nga ky mallkim. Ai do të çlirohet në kohën kur do të shpallen hapur fëmijët e Perëndisë.

Në fund të botës do të ringjallen të drejtët dhe të padrejtët. Nga do ta dimë se kush do të jetë i drejti dhe i padrejti? Trupat e besimtarëve do të shndërrohen në ngjashmëri me trupin e lavdishëm të Krishtit, kur ta takojnë në ajër (1 Thesalonikasit 4:13-18, Filipianët 3:20-21). Kështu do të jetë shumë e qartë se cilët janë fëmijët e Perëndisë. Do të jetë më

se e dukshme. Deri atëherë ne nuk mund të jemi plotësisht të sigurt se kush është fëmijë i Perëndisë dhe kush nuk është i tillë, sepse në botë ka shumë njerëz të rremë dhe të rënë nga besimi. Por në atë kohë gjithçka do të duket qartë. Krijimi po e pret me padurim atë ditë. Ai sikur po zgjat qafën, si dikush në një turmë, dhe mezi pret të shohë saktësisht se cilët janë bijtë e Perëndisë.

Rënia e njeriut ndikoi shumë keq tek krijimi. I gjithë krijimi është i çoroditur. Perëndia ia nënshtroi krijimin kësaj; ai nuk e shkaktoi vullnetarisht këtë gjendje. Perëndia vendosi që gjendja e krijimit të lidhej me gjendjen e krijesës së tij më të lartë - njeriun. Kur njeriu u rebelua, krijimi pësoi pasojat. Megjithatë Perëndia e nënshtroi me shpresë. Ai ka caktuar që gjendja e tij aktuale të mos jetë e përhershme. Ai nuk do të jetë gjithmonë i pakoordinuar, i shkretuar nga mëkati, dhe i prishur nga çoroditja e njeriut.

Kur shpengimi do të jetë plotësuar, dhe kur nuk do të ketë më mallkim, krijimi do të marrë pjesë në lumturinë e asaj dite aq shumë sa mori pjesë më parë në mallkimin e Rënies. Do të ketë një qiell të ri dhe një tokë të re, sepse ata që ekzistojnë sot do të shkatërrohen dhe do të bëhen sërish pa pikë korrupsioni. Në krijim nuk do të ketë asgjë të prishur. Ai do të ndriçojë me shkëlqimin e tij të mirëfilltë, duke treguar për lavdinë e Perëndisë në një mënyrë që ia tejkalon shumë lavdisë së krijimit të sotëm.

Krijimi e pret me padurim atë ditë. Ai ndodhet në gjendjen e tij aktuale vetëm për shkak të përcaktimit të Perëndisë, jo nga dëshira e tij. Ai mezi pret të lirohet, si gruaja shtatzënë që mezi pret të lind fëmijën e saj. Rënkimi i krijimit tregon se rendi i sotëm nuk do të vazhdojë përgjithmonë dhe se gjëra më të mira na presin; kjo është e gjithë arsyeja pse Pali e përmend këtë.

Nuk rënkon vetëm krijimi, por edhe ne rënkojmë. Kjo na tregohet në vargjet 23-25. Ne rënkojmë që të çlirohemi nga ky trup i vdekjes, dhe mezi presim ditën e ringjalljes, siç është shpjeguar dhe në kapitujt 7:24 dhe 8:10-11. Ndërkohë ne kemi frytet e para të Frymës. 'Frytet e para'

do të thotë ‘garancia e të korrurrave të ardhshme’. Mëkati në gjymtyrët tona na bën të rënkojmë, dhe na bën të presim me padurim ditën kur punët do të jenë ndryshe. Megjithatë vetë hyrja e Frymës si menaxher është garancia se më në fund fabrika *do të rrezohet*. Fryma është një shije paraprake e qiellit. Meqë e kemi këtë shije paraprake, ne presim gostinë! Por kjo shije vetë është garanci e gostisë që do të vijë më pas!

Le të shprehemi në një mënyrë tjetër. Kemi mësuar se Fryma brenda nesh na siguron për birësimin tonë. Vetë fakti që ai banon në ne na bën të presim me padurim atë ditë kur birësimi ynë do të shpallet haptazi. Kjo do të ndodhë kur të ndodhë shpengimi i trupave tanë, siç mësuam më lart. Dëshira jonë e brendshme, e frymëzuar nga Fryma, është në fakt garancia që ajo ditë do të vijë patjetër.

Ajo nuk ka ardhur akoma. Por me siguri do të vijë! Në Dhiatën e Re, fjala ‘shpresë’ nuk do të thotë një dëshirë e kotë, por një siguri absolute. Ne jemi shpëtuar me shpresë. Kulmi dhe plotësimi i shpëtimit tonë ka për të ardhur më vonë, por nuk ka asnjë dyshim se ai *do të vijë!* Rezultati i tanishëm i një shprese të tillë është se ne e presim këtë shpëtim me durim. E gjithë kjo i shërben qëllimit të Palit që të na tregojë se rendi i sotëm nuk do të qëndrojë përjetë, dhe se lavdia do të pasojë vuajtjet tona aktuale.

Përveç kësaj, *Fryma rënkon*. Kjo temë shpjegohet në vargjet 26-27. Si besimtarë ne pushtohemi nga çdo lloj dobësishe. Po të mos ishte fuqia e Frymës së Shenjtë që banon në ne, ne do të thyheshim prej tyre. Në mënyrë të veçantë ne jemi të dobët në lutje. Nuk dimë për çfarë të lutemi, dhe nuk dimë si t’ia paraqesim Perëndisë kërkesat tona, ***por vetë Fryma ndërhyt për ne me psherëtima të patregueshme***. Si të krishterë, ne rënkojmë nga brenda, dhe mezi presim birësimin tonë, ringjalljen, qiejt dhe tokën e re. Ne rënkojmë nga brenda, dhe mezi presim të dalim nga kjo botë, dhe të hyjmë në vendin që i përkasim. Kush i ngjall këto dëshira? Fryma e Shenjtë! Dhe kush ia komunikon Perëndisë? Fryma e Shenjtë! ***Dhe ai që heton zemrat e di cila është mendja e Frymës, sepse ai ndërhyt për shenjtorët, sipas vullnetit të Perëndisë.***

Këto dhimbje të brendshme, të cilat ne nuk i shprehim dot me fjalë, kanë një kuptim që dallohet dhe kuptohet nga Perëndia. Ato janë lutje sipas vullnetit të Perëndisë, dhe janë vepër e Frymës së Shenjtë. Të gjitha lutjet dhe kërkesat e bëra sipas vullnetit të tij dëgjohen dhe plotësohen (1 Gjoni 5:14). Kjo do të thotë se të gjitha dëshirat tona të brendshme do të realizohen. Birësimi, ringjallja, qielli dhe toka e re do të jenë tonat! Këto rënkime të brendshme, të krijuara nga Fryma e Perëndisë, janë një garanci e mëtejshme për faktin që rendi i sotëm nuk do të zgjat përjetë, dhe se vuajtjet aktuale do t'i dorëzohen më në fund lavdisë.

Gjashtë arsye për t'u gëzuar

Ndonëse është e sigurt se ky rend i sotëm nuk do të vazhdojë përjetë, ka të paktën gjashtë arsye pse mund të gëzohemi ne ndërsa vazhdon. Pali na i jep këto në vargjet 28-39.

Arsyeja e parë është se *të gjitha gjërat po punojnë bashkë për të mirën tonë*. Në analizën e fundit do të shohim se asgjë nuk ka vepruar për të mirën e të ligut. Pa asnjë përjashtim, çdo gjë vepron së bashku për të mirën e popullit të Perëndisë. Kjo vlen edhe për mëkatet tona, edhe pse nuk duhet të nxjerrim përfundimin se për këtë arsye ne mund të mëkatojmë me vullnet, siç e kanë sqaruar kapitujt 6 dhe 7. Të gjithë ata që e duan Perëndinë përfshihen në këtë premtim. Ata e duan sepse Ai i ka thirrur, dhe Ai i ka thirrur sepse Ai synonte ta bënte këtë gjë. Qëllimet e Tij po realizohen në çdo rrethanë dhe ngjarje, kështu që çdo gjë i shërben mirëqenies së fëmijëve të Tij. Ky është një ngushëllim shumë i madh për besimtarët që durojnë vuajtjet në këtë botë ndërkohë që presin të shkojnë në parajsë.

Arsyeja e dytë është se *Perëndia do të na sjellë me siguri në lavdi*. Të gjithë ata që Ai i paranjohu, Ai i ka paracaktuar që të përshtaten me shëmbëlltyrën e Birit të Tij. A do të përshtatet çdo njeri me shëmbëlltyrën e Krishtit? Jo. Kështu kjo do të thotë që jo çdo njeri është paranjohur. Pali e përdor fjalën 'njoh' në kuptimin e saj hebraik dhe jo në kuptimin që e përdorim ne sot. Ajo do të thotë 'të njoh dhe dua në

një mënyrë intime, si në një marrëdhënie martesore”. Ka njerëz të veçantë që Perëndia i ka dashur në mënyrë intime më përpara, dhe secili prej tyre do të përshtatet me shëmbëlltyrën e Birit të Tij se kështu Ai do të jetë i parëlinduri në mes të tyre, Vëllai i Madh i asaj familjeje të madhe të fëmijëve të Perëndisë.

Çdo person që Perëndia e ka paracaktuar kështu, e ka thirrur me anë të ungjillit, e ka shpallur të drejtë dhe e ka lavdëruar. Është e gjitha në kohën e shkuar, sepse është aq e sigurt saqë duket sikur ka ndodhur me të vërtetë. Asnjëri nga ata mbi të cilët Perëndia ka vendosur dashurinë e Tij nuk do të ngelet jashtë paradajsës (shihni Gjonin 6:37-39). Sado të shumta dhe të mprehta të jenë vuajtjet tona të sotme, ne mund të gëzohemi se është e sigurt që do të arrijmë në destinacionin tonë qiellor.

Arsyeja e tretë për t’u gëzuar është se *Perëndia është me ne*. A ka ndonjë Perëndi tjetër? A ka ndonjë qenie tjetër të përjetshme? A ka ndonjë tjetër që ka gjithë fuqinë? A ka ndonjë tjetër që lëviz të gjitha gjërat sipas këshillit të vullnetit të Tij? Jo! Atëherë asgjë nuk mund të pengojë qëllimet e Perëndisë, apo të shmangë planet e Tij. Qëllimet e Tij për ne do të realizohen me patjetër dhe këtë nuk e ndryshojnë aspak vuajtjet e kohës së tanishme.

Arsyeja e katërt është që *Perëndia nuk do të mbajë asgjë prej nesh*. Ai dorëzoi Birin e Tij për ne. Kjo ka qenë dhurata e Tij më e madhe. Atëherë a do të na kursejë Ai dhurata më të vogla? A do të na e kursejë Ai qiellin, hirin, guximin apo forcën për të përjetuar sprovat e sotme? Jo, Ai do të na i japë lirisht të gjitha gjërat.

Arsyeja e pestë është fakti që *jemi të padënuar*. Kush mund të ngrejë ndonjë padi kundër nesh duke qenë se Perëndia i hirit ka qenë Gjykatës dhe na ka shpallur të pafajshëm? Kush do të na dënojë, duke parë se është Biri i Perëndisë që ka vdekur për shkeljet tona, është ringjallur për të na shpallur të drejtë dhe po përkrah çështjen tonë në dorën e djathtë të Perëndisë në këtë moment? Është qesharake të mendosh që ndonjë njeri mund të padisë me sukses popullin e Perëndisë, kur Perëndia vetë ka vepruar me anë të Birit të Tij dhe i ka shfajësuar plotësisht nga faji dhe

ndëshkimi i mëkatit. Ky është një burim i pamasë ngushëllimi për besimtarin ndërsa lufton kundër mëkatit dhe vuan në këtë jetë tokësore.

Arsyeja e gjashtë për t'u gëzuar është në fakt bashkimi i të gjitha arsyeve të tjera. *Sa e do Perëndia popullin e Tij!* Është dashuri hyjnore, dhe për këtë arsye ajo është dashuri e pamposhtur. Asgjë nuk mund të na ndajë nga dashuria e Perëndisë që është në Krishtin Jezus, Zotin tonë.

Është shumë e vërtetë se kudo që gjenden, njerëzit e Perëndisë po vuajnë. Ata numërohen si dele për therje. Jeta, vdekja, frikërat, forcat demoniake, sprova dhe rrethana të tjera të panumërta na sulmojnë. Por ato nuk mund të na ndajnë nga dashuria e Perëndisë apo të na ndalojnë të hyjmë në qiell. Asnjëra prej tyre nuk mund të na shkëpus nga Shpëtimtari ynë. Çdo vështirësi është vetëm një tjetër gur shkalle që na çon drejt qiellit, prandaj jemi fitimtarë mbi të gjitha. Kështu e ka caktuar Ai që na do (shihni përsëri v. 28). Forca dhe shtrirja e dashurisë së Tij ndaj nesh u tregua nga ajo që Ai bëri për ne në Krishtin. Asgjë e krijuar nuk mund ta ndryshojë kurrë Krijuesin. Ai na ka dashur përjetësisht, Ai na do tani dhe do të na dojë përjetësisht. Këto janë të vërtetat e mëdha që përforcojnë zemrat tona ndërsa synojmë të jetojmë jetën e krishterë në këtë botë.

Izraeli i Perëndisë

Fundi i Romakëve kapitulli 8 është një nga pasazhet më triumfuese të Biblës, por ne nuk duhet të mendojmë se gëzimi është i vetmi emocion që ne përjetojmë si të krishterë. Ne gjithashtu kemi trishtim të madh dhe një dhembje të vazhdueshme në zemrat tona. Kjo shkaktohet prej faktit se jemi të rrethuar nga njerëz që po humbasin, që nuk dinë asgjë për fuqinë shpëtuese të ungjillit. Kjo dhembje është veçanërisht e mprehtë kur ata që janë më afër nesh nuk e kanë pranuar shpëtimin e Perëndisë.

Pali e përjetonte këtë dhembje në shkallën më të lartë sa herë që mendonte për bashkatdhetarët e tij judenj. Ai i donte fortë, edhe pse ata kishin treguar shumë urrejtje ndaj tij. Në përgjithësi, ata e kishin refuzuar tërësisht ungjillin, dhe kjo e hidhëronte jashtë mase. Ai kishte përdorur shembullin e Abrahamit për të treguar të vërtetën e shpalljes së drejtësisë me anë të besimit, mirëpo në shumicën e rasteve, pasardhësit e Abrahamit ishin të huaj për këtë drejtësi.

Çfarë duhet të thuhet për këtë? Perëndia kishte premtuar ta bekonte botën nëpërmjet Izraelit. Megjithatë ky komb nuk ishte besimtar. Nëpërmjet Izraelit kishin ardhur Shkrimet që shpallin pikërisht atë ungjill që predikonte Pali. Megjithatë kombi nuk i besoi ato Shkrime, dhe nuk e njohu Krishtin i cili zbulohet shumë qartë në to.

Çfarë enigme! Në kapitujt 9-11 Pali vendos ta shqyrtojë këtë problem të mosbesimit të Izraelit dhe gjatë këtij shqyrtimi ai shpalos mësim nga më të lavdishme. Ne nuk duhet të bëjmë si disa që i shikojnë këta kapituj vetëm si një parathënie në kllapa apo ‘çështje anësore’ që u intereson vetëm atyre që i duan judenjtë. Këta kapituj janë gjithashtu një pjesë e parashtrimit të ungjillit të Perëndisë, siç thotë edhe Letra. Nëse duam ta kuptojmë plotësisht ungjillin duhet t’i japim vëmendje serioze pohimeve të mëposhtme për Izraelin e vërtetë të Perëndisë.

Mundimet e Palit për judeun

Kapitulli hapet me pesë vargje me intensitet të lartë emocional, ku Pali është plot me hidhërimë dhe mundime dhe është jashtë mase i vrarë në shpirt.

Mos u tallni me apostullin! Ka disa që e thonë këtë në kapitullin 11, vetëm pak minuta pasi lexojmë këtë, Pali premtan një të ardhme të lavdishme për judeun. Ata e interpretojnë atë kapitull sikur flet për rimëkëmbjen e Izraelit dhe për një bekim me përmasa të tilla sa që ia tejkalon çdo gjëje që i ka paraprirë në historinë e kishës, duke përfshirë dhe Pentakostin. Mundimet e Palit ishin aq të forta sa që ai ishte gati të dorëzonte shpresën e tij të shpëtimit nëse kjo do të rezultonte në shpëtimin e bashkatdhetarëve të tij. Duhet të thuhet që nëse Pali e dinte se pak minuta pasi përshkroi mundimet e tij ai do të na tregonte se i gjithë Izraeli tokësor do të shpëtohet, atëherë mundimet e tij nuk ishin të singerta, dëshira e tij për t'u shkëputur ka qenë hipokrizi dhe ai luftonte vetëm kundër një hijeje.

Fakti që Pali ndodhej në mundime kaq të mëdha tregon qartë faktin se Izraeli nuk do të rimëkëmbet. Mundimet e tij kishin karakter profetik. Ajo nuk mund të shpjegohet në asnjë mënyrë tjetër. Izraeli, si komb tokësor, nuk figuron më në qëllimet e Perëndisë. Perëndia e ka lënë të shkretë (Mateu 23:38), dhe zemërimi ka ardhur mbi të deri në fund (1 Thesalonikasit 2:16). Mbretëria e Perëndisë i është hequr dhe u është dhënë johebrenjve (Mateu 21:43). Nëse nuk është kështu, atëherë mundimet e Palit nuk kanë kuptim.

Shikoni përshkrimin e mundimeve të tij në vargjet 1-5. Pasi na siguron, me terma nga më të spikaturat, se ai flet të vërtetën, ai thotë, 'Unë po përjetoj dhembje të pafundme. Kam një barrë jo të shtirur dhe të vazhdueshme. Nëse bashkatdhetarët e mi judenj mund të shpëtoheshin me anë të dënimit tim, do ta doja këtë. Shikoni privilegjet që kanë patur. Prejardhjen e kanë prej atij që ishte princ me Perëndinë. U shkëputën nga paganizmi që i rrethonte, sipas mëshirës atërore të Perëndisë. Midis tyre u shfaq lavdia shekinah [shfaqja e dukshme e lavdisë së Zotit]. Perëndia hyri në besëlidhje me ta, dhe e ripërtëriu këtë besëlidhje disa

herë. Atyre ua dha Ligjin e Tij të shenjë, si dhe tabernakullin dhe flijimet e Tij, edhe tempullin me institucionet e Tij. Ishte ky komb që mori premtimet lidhur me ardhjen e Mesisë. Atyre u përkisnin paraardhësit, etërit dhe të tjerët të cilëve Perëndia ua zbuloi Vetën. Prej këtij kombi doli vetë Krishti, i cili është Perëndia mbi të gjithë dhe i bekuar përjetë.’

Këta janë njerëzit për të cilët Pali shprehu hidhërimin e tij të vazhdueshëm. Disa individë të kombit kishin ardhur me besim tek ungjilli, siç do të shohim. Por, si komb në tërësi, Izraeli ishte jashtë sferës së shpëtimit, me gjithë privilegjet e tij të mëparshme. Ky ka qenë shkak i mundimeve të Palit. Nëse harrojmë realitetin dhe thellësinë e tij do ta kemi të vështirë të kuptojmë pjesën tjetër të kapitujve 9-11.

Dy Izraelët

Tani gjatë viteve Perëndia i kishte dhënë Izraelit gjithfarë premtimesh. Por kombi e kishte hedhur poshtë Perëndinë dhe ishte hedhur poshtë nga Perëndia. A do të thotë kjo se të gjitha ato premtime kanë shkuar kot? A ka dhënë premtime Perëndia dhe pastaj i ka shkelur ato? A ka dështuar Fjala e Perëndisë?

Sigurisht që jo! Fjala e Perëndisë nuk mund të shkelet kurrë. Ajo është tërësisht e besueshme dhe paprekshmëria e saj nuk mund të vihet në dyshim. Premtimet dhënë Izraelit do të nderohen, por aty ka një pikë kritike që duhet të kuptojmë. Izraeli *i vërtetë* dhe Izraeli *tokësor* nuk janë e njëjta gjë. Jo çdo anëtar i Izraelit tokësor është anëtar i Izraelit të Perëndisë. Ky është çelësi që i hap këta tre kapituj. Gjithçka që Pali përpiqet ta provojë përmbledhet në gjysmën e dytë të vargut 6: ‘Jo të gjithë që e kanë prejardhjen nga Izraeli janë anëtarë të Izraelit.’

Perëndia i kishte dhënë premtime Izraelit, por ne nuk duhet të ngatërrojmë kombin e Izraelit me Izraelin që i dha premtimet Perëndia. Izraeli tokësor është vetëm një figurë tokësore e Izraelit të vërtetë, dhe ato premtime që u bënë ishin për Izraelin e vërtetë.

Pali nuk po na tregon ndonjë gjë të re këtu. Ai na ka dhënë më parë mësim për këtë pikë tek kapitulli 4, ku ai ka shpjeguar se pasardhësit e vërtetë të Abrahamit janë ata që besojnë tek ungjilli, dhe jo thjesht pasardhës gjaku. Ky mësim është tepër i rëndësishëm, dhe ne duhet t'i rezistojmë tundimit për ta lënë mënjanë nëse na duket i vështirë. Mësimi se të zgjedhurit e Perëndisë, si judenjtë ashtu dhe jojudenjtë, janë Izraeli i vërtetë i Perëndisë është i domosdoshëm për një kuptim të saktë për unjillin.

v. 7. 'Më lër ta bëj të qartë,' thotë Pali. 'Fakti se ju e keni prejardhjen prej Abrahamit nuk ju bën automatikisht një nga fëmijët e tij të privilegjuar. Cili ka qenë premtimi? Se vetëm pasardhësit e Isakut do të numëroheshin si pasardhësit e vërtetë të Abrahamit.'

v. 8-9. 'Abrahamit i lindën dhe fëmijë të tjerë, nëpërmjet Hagarit, të cilët nuk u numëruan si pasardhësit e tij. Jo prejardhja por premtimi përcakton se cilët do të njihen si fëmijët e Abrahamit. Isaku lindi vetëm për shkak të premtimit hyjnor. Ismaeli nuk mund të quhet bir i Abrahamit, sepse ai nuk mori asnjë premtim. Vetëm Isakut iu dhanë premtimet. Ai është biri i vërtetë i Abrahamit, dhe ka një vend në planet e Perëndisë.'

v. 10-13. 'Tani me kalimin e kohës vetë Isakut i lindën fëmijë. A u quajt secili fëmijë i Isakut një anëtar i popullit të Perëndisë? Jo. Perëndia zgjodhi njërin nga dy djemtë binjakë dhe refuzoi tjetrin. Ky ka qenë një veprim i zgjedhjes së lirë nga ana e Perëndisë dhe nuk ishte i kushtëzuar nga karakteri i djemve. Kjo shihet në faktin që ai shpalli pranimin e njërit dhe refuzimin e tjetrit para se të kish lindur ndonjëri prej tyre.'

Atëherë çfarë e bën një njeri anëtar të popullit të Perëndisë? Lindja natyrore? Prejardhja? Asnjëra prej këtyre. E bën zgjedhja e Perëndisë.

Dy shembujt e Palit e bëjnë të qartë këtë. Një pjesë e madhe dhe e rëndësishme e pasardhësve të Abrahamit u shpronësuan nga trashëgimia, edhe pse nga ana fizike ata kishin ardhur prej Abrahamit njësoj si ata që pranoi Perëndia. Pasardhësit e vërtetë të Abrahamit

përcaktohen si të tillë nga pëlqimi i lirë i zgjedhjes së shenjtë që bën Perëndia. Ne kemi mësuar më parë nga kap. 8:28-30 se të gjithë ata që zgjidhen nga Perëndia thirren më vonë nga ungjilli dhe shpallen të drejtë në Krishtin. Fëmijët e vërtetë të Abrahamit janë besimtarët që përbëjnë kishën e krishterë. Pse të mos pushoni këtu dhe të mendoni mirë për vargje të tilla si kap. 2:28-29, 4:11-13, 22-25, Galatasit 6:14-16, Filipianët 3:3 dhe Hebrenjtë 12:22 ?

Zgjedhja dhe moszgjedhja që bën Perëndia është kyçi i historisë

A e shihni se si është puna me Perëndinë? Ai zgjedh atë që do, dhe refuzon atë që do.

v. 14. ‘A e bën kjo të padrejtë Atë? Çfarë mendim i pabesueshëm!

v. 15. ‘Nëse mund të bëje zgjedhje për mëshirën sikur të ishte e drejta jote, atëherë ajo nuk do të ishte më mëshirë. Nga ana tjetër, askujt nuk i bëhet dëm nëse i mbahet mëshira. Duke qenë kështu, Perëndia është i lirë të tregohet i mëshirshëm dhe i dhembshur ndaj atij që Ai pëlqen dhe ai e ushtron këtë liri, siç e bëjnë të qartë fjalët e Tij drejtuar Moisiut.

v. 16. ‘Kështu pra, nëse gëzon favorin e Perëndisë kjo nuk ndodh për shkak të qëllimit tënd të brendshëm, e as për shkak të përpjekjeve të tua të jashtme. Nuk mund të marrësh asnjë pikë lavdie për veten tënde. E gjitha kjo ndodh sepse Perëndia të ka treguar mëshirë. Askush nuk gëzon favore prej Tij përveç mbi këtë bazë. Populli i Tij përbëhet vetëm prej atyre ndaj të cilëve Ai ka treguar mëshirë.

v. 17. ‘Po, Perëndia vepron ashtu si i pëlqen dhe nuk është përgjegjës ndaj askujt! Faraoni, në Dhiatën e Vjetër, iu kundërvu Perëndisë me kokëfortësi. Cili është shpjegimi? Faraoni e bëri këtë sepse Perëndia e kishte lartësuar atë në mënyrë që të shfaqte fuqinë e Tij, dhe që të shtrinte lavdinë e emrit të Tij.

v. 18. ‘A nuk e sheh se si është puna me Perëndinë? Ai ka mëshirë për atë që do, dhe ngurtëson atë që do.’

Në përputhje me pikëpamjen e lartë që ka Pali për Perëndinë, ai si njeri i thjeshtë nuk hidhet në mbrojtje të Perëndisë. Ai mbetet i kënaqur thjesht duke pohuar se Perëndia do dhe zgjedh atë që do, urren dhe refuzon atë që do. Ai është i Pakontrollueshmi i Madh i cili drejtohet vetëm nga karakteri i Tij i shenjtë. Të gjithë janë përgjegjës ndaj Tij, por Ai nuk është përgjegjës ndaj askujt.

Kur ne shohim se ç'pikëpamje të lartë kishte në mendjen e Palit për Perëndinë, ne nuk habitemi pse s'e duronte dot ai mendimin që Fjala e Perëndisë mund të dështojë ndonjëherë. Çfarëdo që dëshiron Perëndia ta bëjë, e bën! Është e pamundur që Ai të bëjë një premtim që nuk realizohet kurrë.

Kur një jobesimtar dëgjon mësimin e madh që kemi shqyrtuar më lart, zemra e tij mëkatore ndien neveri për shkak të tij dhe ai nxjerr gjithfarë kundërshtimesh. Duhet theksuar se doktrina e zgjedhjes pranohet vetëm prej atyre që kanë besim. Kur ne lexojmë në Bibël se Perëndia është i drejtë në të gjitha veprat e Tij, ne e besojmë këtë. Edhe kur lexojmë se ai pranon disa dhe refuzon të tjerët, thjesht nga pëlqimi i vullnetit të Tij, ne e besojmë përsëri këtë. Ne nuk mund ta shohim se si përputhen këto dy të vërteta. Por ne mbajmë mend faktin se jemi të rënë dhe të paditur. Shkrimet thonë se është Fjala e pagabueshme e Perëndisë, dhe ne e besojmë atë që thotë. Ne e besojmë atë madje edhe kur na mëson dy doktrina të cilat, për mendjet tona duket se janë në tension me njëra-tjetrën.

Kjo shpjegon përse jobesimtari refuzon doktrinën e zgjedhjes. Ai nuk i beson pohimet e Fjalës së Perëndisë. Edhe besimtari i dobët e refuzon shpeshherë. Kjo ndodh sepse, ndonëse ai i jep vend Fjalës së Perëndisë në mendimin e tij, ai nuk e ka parë akoma se sa i gabuar mund të jetë arsyetimi i tij. Në disa fusha ai i beson më mirë arsyetimit të vet se sa Fjalës së Perëndisë. Por doktrina e zgjedhjes nuk paraqet asnjë problem për besimtarin e pjekur. Ai beson atë që ka thënë Perëndia dhe në fakt zbulon se kjo doktrinë është një burim ngushëllimi i patregueshëm.

Sidoqoftë, atje ku deklarohet e vërteta e zgjedhjes së pakushtëzuar, është e sigurt se do të haset me kundërshtimet. Prandaj Pali përqëndrohet tek njëra prej këtyre:

v. 19. ‘Po qe se Perëndia është sovran, si mund të jetë përgjegjës njeriu? Askush nuk ka arritur t’i rezistojë vullnetit të Perëndisë, atëherë si mund të fajësojë Perëndia ndonjë njeri?’

Mëkatari fajtor përpiqet vazhdimisht t’i shmanget dijenisë së përgjegjësive personale, por gjatë gjithë kohës ai e *di* se është përgjegjës për veprimet e tij dhe se duhet të japë llogari për to ditën e gjykimit (kap. 1). Kulmi i ligësisë së tij është fakti që ai bën madje edhe zgjedhjen sovrane të Perëndisë, si një arsye pse të mos jetë përgjegjës për veprimet e tij edhe pse Perëndia thotë në Fjalën e Tij, me po aq insistim, se të gjithë njerëzit do të mbahen përgjegjës për çdo gjë që mendojnë, thonë apo bëjnë.

v. 20. ‘Kush je ti që të vësh në dyshim drejtësinë e veprimeve të Perëndisë? Ti je vetëm njeri dhe Ai është Perëndi. Ti je krijesa dhe Ai është Krijuesi. Kush je *ti* që të qëndrosh si gjykatës mbi Atë që të krijoi?’

Kështu, kundërshtimi ndaj zgjedhjes shihet si kulmi i rebelimit shpirtëror. Vetëm çoroditja mëkatore mund të lindë një kundërshtim që vë në pikëpyetje vetë ndershmërinë e karakterit të Perëndisë.

v. 21. ‘Jo, Perëndia është Jo-Përgjegjësi i Madh. Ai ka autoritet të bëjë ç’*t*i pëlqejë me pronat e Tij. Është krejt e ligjshme për Poçarin të krijojë dy lloje të ndryshme enësh prej së njëjtës argjilë, po t’i pëlqejë Atij.

v. 22. ‘Disa, sipas dekreteve të Tij të përjetshme, Ai i përshtat për shkatërrim. Ai i toleron me shumë durim, para se t’i çojë në gjykim të drejtë dhe plot zemërim.

v. 23. ‘Të tjerëve Ai vendos t’u tregojë mrekullinë e mëshirës së Tij dhe

i përgatit që më përpara për lavdi.

v. 24. ‘Kush janë këta njerëz të privilegjuar, të cilët janë zgjedhur për lavdi dhe marrin mëshirën e Perëndisë? Ata janë individë. I gjithë pasazhi flet për zgjedhjen dhe moszgjedhjen e individëve. Këta individë janë thirrur që të bashkohen me Krishtin me anë të ungjillit [Pali ka përdorur fjalën ‘thirrur’ me këtë kuptim edhe më parë në letër]. Të zgjedhurit janë thirrur (kap. 8:29-30). Populli i zgjedhur i Perëndisë përbëhet prej atyre që janë thirrur me anë të ungjillit. Judenjtë dhe johebrenjtë kanë hyrë njësoj në këtë privilegj. Popullin e Perëndisë e përbëjnë besimtarët e çfarëdo race.’

Sa i madh është Perëndia! Ai zgjedh një njeri, Abrahamin, tek i cili do të shpaloset qëllimi i Tij. Ai zgjedh dhe bën ndarje mes pasardhësve të tij sipas pëlqimit të Tij të mirë. Ai pranon një degë të pasardhësve të tij dhe refuzon një tjetër, pa dhënë llogari për veprimet e Tij. Ai ka mëshirë për atë që do dhe e ngurtëson atë që do. Prej së njëjtës argjilë Ai brumos enë nderimi dhe çnderimi, dhe vepron pa qenë përgjegjës ndaj askujt. Ai refuzon segmente të tëra dhe breza të tërë Izraelitësh, dhe po të mos i kishte rezervuar vetes një mbetje të zgjedhur nga ky komb, i gjithë kombi do të kishte qenë aq i shkretë dhe i refuzuar sa Sodoma dhe Gomora e keqe. Është pikërisht kjo pikë e fundit tek e cila mbërrin Pali në vargjet e fundit që mbeten.

Ajo që po ndodh përmesh profecitë e Dhiatës së Vjetër

v. 25-26. ‘Refuzimi i sotëm i judenjve dhe pranimi i jojudenjve besimtarë është pikërisht ajo që është parashikuar nga Osea. Ai paratha faktin se trashëgimia do t’i hiqej Izraelit tokësor, dhe do t’u jepej atyre që nuk ishin populli i Perëndisë në atë kohë. Ata që ndodheshin jashtë sferës së hirit të Perëndisë në atë kohë, do të bëhen bijtë e Tij.

v. 27-29. ‘Isaia foli për të njëjtën temë. Ai shpjegoi se si Izraeli do të refuzohej si komb, dhe se vetëm një mbetje do të shpëtonte. Në vend të tyre, jojudenjtë do të pranoheshin për shpëtimin që iu premtua Abrahamit. Isaia tregoi se si Perëndia do të zhdukte hipokritët, dhe se

vetëm një mbetje do të kursehej. Në rast se Perëndia nuk do ta kishte lënë atë mbetje, i gjithë kombi do të ishte refuzuar dhe shkatërruar tërësisht, si në rastin e Sodomës dhe Gomorës.’

Ne duhet të jemi të sigurt që e kemi kuptuar argumentin e apostullit. Ai po na thotë se judenjtë, si komb, janë hedhur poshtë nga Perëndia. Por kjo nuk do të thotë që premtimet e Tij ndaj Izraelit janë shkelur. Populli *i vërtetë* i Perëndisë është përbërë gjithmonë prej të zgjedhurve të Perëndisë dhe jo prej pasardhësve të Abrahamit. Kjo zgjedhje është çelësi i historisë. Të zgjedhurit përfshijnë judenjtë dhe jojudenjtë, siç ka treguar thirrja e tyre. Pikërisht këtë premtoi Dhiata e Vjetër. Perëndia do të merrte një nuse të re. Vetëm një pakicë judenjsh do të përfshihej në popullin e ri që do të përbëhej kryesisht nga johebrenjtë. Ky është Izraeli i vërtetë i Perëndisë.

Tani duhet të jetë e qartë se Pali nuk po shkruan një ‘shtojcë’ pa lidhje me argumentin e tij kryesor. Ai ende po shkruan për privilegjet e besimtarëve. Shumica e të krishterëve në Romë ishin johebrenj, siç janë dhe shumica e atyre që lexojnë letrën e Palit sot. Ata nuk duhet të mendojnë për veten e tyre si besimtarë të klasës së dytë, më të ulët se besimtarët hebrej. Besimtarët hebrej dhe johebrenj së bashku përbëjnë Izraelin e Perëndisë. Atyre u takon çdo gjë që Perëndia i tha ndonjëherë Izraelit. Të gjitha premtimet janë të tyre - përgjithmonë. Nuk ka popull mbi tokë më të privilegjuar se sa raca e re e Perëndisë e cila përbëhet nga besimtarët e krishterë.

Ne duhet të hedhim poshtë të gjitha mësimet që bien në kundërshtim me këtë doktrinë themelore të ungjillit. Ky pasazh ka për të na çuar në adhurimin e Perëndisë për madhësinë e Tij, sovranitetin e Tij dhe udhët e Tij të cilat janë të pashterueshme. Është çudia e çudirave fakti që Perëndia na ka mëshiruar dhe na ka thirrur me anë të ungjillit. E gjithë përjetësia do të jetë shumë e shkurtër që ne ta lavdërojmë Perëndinë për mëshirën e pamerituar që Ai ua ka shfaqur mëkatarëve aq arrogantë dhe të rebeluar siç jemi ne.

Ju lutem lexoni Romakët 9:30-10:21.

Shpëtimi i vërtetë dhe shpallja e tij

Përmbledhja e çështjes

Në fund të kapitullit 9, Pali pyet veten se si mund t'i përmbledhë ato gjëra që sapo i ka thënë. Ai shprehet kështu:

v. 30. 'Johebrenjtë, të cilët kurrë më parë nuk synonin të viheshin në raport të drejtë me Perëndinë, sot janë pikërisht ata që po e bëjnë këtë. Drejtësia që ata marrin është ajo për të cilën kam shkruar këtu, është drejtësia e Perëndisë që i jepet besimtarit nëpërmjet besimit.

v. 31. 'Nga ana tjetër, judeu është përpjekur pa pushim të vihej në raport të drejtë me Perëndinë. Mënyra që ai ka provuar është rruga e Ligjit. Ai është përpjekur ta fitojë drejtësinë e tij nëpërmjet të qenit mjaft i mirë për këtë, por ai nuk ka patur sukses. Ai nuk ka arritur ta përmbushë Ligjin aq mirë sa duhet.

v. 32-33. 'Pse sillet kështu ai? Thjesht sepse ai mendon për vënien në raport të drejtë me Perëndinë vetëm me anë të përpjekjeve të tij. Për të është një pengesë e madhe vetë ideja e një drejtësie që u ofrohet lirisht *besimtarëve*. Krishti është shpërndarësi i madh. Ai është ose gur pengese, ose shkëmb mbi të cilin ndërtohet. Në përgjithësi ai është pengesë për judenjtë, dhe shkëmb për jojudenjtë. Ata që përpiqen të vihen në raport të drejtë duke përmbushur Ligjin do të dështojnë dhe do të zhgënjehen në mënyrë të patregueshme. Kjo nuk do të jetë kurrë eksperiencia e besimtarëve në Krishtin.'

Rruga e gabuar dhe ajo e drejtë

Kështu puna është se jojudenjtë po e kërkojnë Perëndinë në një rrugë, dhe po e gjejnë atë, ndërsa judenjtë po e kërkojnë në një rrugë tjetër dhe nuk e gjejnë dot. Tani, Pali ngre këtë pikë dhe e shtjellon më tej.

v. 1. 'Ju nuk duhet të mendoni, në dritën e asaj që kam thënë, se Unë

ushqyesh ndjenja armiqësore ndaj Izraelit. Larg qoftë ideja! Dëshira ime më e thellë dhe lutja ime e vazhdueshme ndaj Perëndisë, është që Izraeli të shpëtohet!’

Me këtë deklaratë Pali na mëson një mësim të vlefshëm. Ai e dinte dhe mëson se judenjtë në përgjithësi nuk do t’i ktheheshin Perëndisë. Por ndjenjat e tij nuk sundoheshin nga vendimet e fshehta të Perëndisë. Ai dëshironte sinqerisht dhe zellshëm shpëtimin e Izraelit. Duhet të jetë e njëjta gjë tek ne. Ndonëse ne e dimë se jo të gjithë njerëzit janë të zgjedhur, është e drejtë që ne të dëshirojmë sinqerisht shpëtimin e të gjithëve.

v. 2. ‘Shikoni zellin e tyre fetar! Është tragjike që ky zell është drejtuar në rrugë të gabuar. Ata nuk janë njësoj për sa i përket entuziazmit që tregojnë ndërsa përpiqen të vihen në raport të drejtë me Perëndinë, por ata shkojnë drejt këtij qëllimi në rrugë të gabuar.

v. 3. ‘Në tërësi judenjtë nuk e dinë rrugën e vetme për t’u vënë në raport të drejtë me Perëndinë. Ata përpiqen ta fitojnë favorin e Perëndisë sipas mënyrës së tyre duke e merituar nëpërmjet plotësimit të Ligjit dhe si pasojë ata nuk i nënshtrohen rrugës së zbuluar të Perëndisë.

v. 4. ‘Sepse Krishti nënkupton fundin e çdo përpjekjeje për t’u vënë në raport të drejtë me Perëndinë me anë të përmbushjes së Ligjit, me anë veprash, me anë përpjekjesh vetjake, me anë të çdo forme meritimi apo arritjesh personale. Rruga që na ka hapur Krishti është rruga e besimit, siç e kam shpjeguar më lart.

v. 5. ‘Rruga e gabuar për t’u vënë në raport të drejtë me Perëndinë, rruga që judenjtë po tentojnë pa sukses, mund të përmblihet me fjalët e Levitikut 18:5. Fjala kyç është *zbaton*. Në thelb është një mënyrë për t’u vënë në raport të drejtë me Perëndinë duke bërë diçka të meritueshme.

v. 6. ‘Rruga e caktuar nga Zoti mund të ilustruhet nga referenca e fjalëve të Ligjit të Përtërirë 30:11-14. Ju nuk keni për të bërë ndonjë gjë të pamundur dhe të ngjiteni në qiell që ta fitoni këtë drejtësi, sepse Krishti

ka zbritur bashkë me të.

v. 7. ‘As nuk keni për të bërë të pamundurën, dhe të zhyteni në thellësitë më të ulta për ta marrë, sepse Krishti është ringjallur nga të vdekurit që të na e sigurojë.

v. 8. ‘Jo, kjo drejtësi është këtu, e pranishme dhe e arritshme. Nuk është diçka e largët dhe e paarritshme. Ju nuk keni pse ta kërkonti apo ta fitoni me merita. Ju vetëm pranojeni me anë të besimit të brendshëm. Është drejtësia me anë të besimit që ne predikojmë në ungjill.

v. 9-10. ‘Çfarë duhet të besojë zemra e brendshme, në mënyrë që ta pranojë? Ajo duhet të besojë në statusin e Krishtit si Zot dhe Shpëtimtar, dhe faktin që Ai është i gjallë përgjithmonë për të shpëtuar, sepse Perëndia e ka ringjalluar nga të vdekurit. Ky besim duhet të jetë i gjallë, dhe mjaft real që ta çojë besimtarin të rrëfejë hapur.

v. 11. ‘Ata që besojnë kështu, siç premtojnë Shkrimet, nuk do të lihen kurrë në baltë. Ndryshe nga judeu që mundohet të vihet në raport të drejtë me Perëndinë me anë të përpjekjeve të tij, ata nuk do të dalin pa sukses. Nuk i pret asnjë zhgënjim i tillë. Ata që besojnë janë të shpëtuar sigurisht.

v. 12-13. ‘Kështu shpëtimi është në dispozicion të të gjithëve, qofshin judenj apo jojudenj. Nuk ka dallim në statusin e tyre përpara Perëndisë (kap. 3) dhe nuk ka dallim në mënyrën e shpëtimit të secilit. Drejtësia që Perëndia ua llogarit njerëzve është për të gjithë pa dallim. Mëshira shpëtuese e Perëndisë derdhet mbi mëkatarët pa paragjykim apo anësi. Kush bërtet, qoftë ai jude apo jojude, Zoti e dëgjon dhe e shpëton.’

Çfarë ungjilli të mrekullueshëm predikon Pali! Askush nuk ka nevojë të jetë shumë i mirë para se të shpëtohet. Perëndia është Mbret i pasur, i mëshirshëm dhe i dhembshur. Tek Ai mund të vijnë lypsarët shpirtërorë dhe të marrin prej Tij pasuritë e shpëtimit. Atyre u duhet vetëm t’i kërkojnë. Askush që e bën këtë nuk do të largohet kurrë.

Vlen të vihet re fakti që Pali mbron në të njëjtën kohë doktrinën e zgjedhjes dhe doktrinën e ofrimit të lirë të ungjillit, dhe nuk i vjen turp t'i mbajë së bashku. As ne nuk duhet të na vijë turp. Ne nuk kemi leje të flakim as njëren, as tjetren. Kjo do të ishte shtrembërimi i asaj që thotë Fjala e Perëndisë thjesht për t'i bërë punët më të lehta për mendjen tonë të kufizuar, ose për të mos ofenduar ata që nuk e pëlqejnë ekuilibrin biblik. Përkundrazi ne duhet të gëzohemi në të dyja të vërtetat, madje barazisht. Nuk duhet të përpiqemi të gjejmë se si të dyja mund të jenë të vërteta në të njëjtën kohë, por të kapemi pas asaj që e ka zbuluar Perëndia. Nuk duhet t'i trajtojmë këto fakte si armike reciproke pa përputhje midis tyre, por si mikeshë që nuk kanë nevojë të pajtohen.

Por le t'i kthehemi përsëri argumentit të Palit. Ai ka thënë se të gjithë ata që thërrasin Zotin do të shpëtohen. Ungjilli është vërtet për 'këdo' dhe ftesat e tij nuk përjashtojnë asnjë njeri. Si rrjedhojë ai duhet t'i shpallet çdo individ. Ai duhet të shpallet në mbarë botën. Kësaj pike Pali i drejtohet tani.

Ungjilli për të gjithë botën

v. 14. 'Në rast se një lypsar nuk beson që Mbreti u përgjigjet kërkesave të lypsarëve, si mund t'i kërkojë Mbretit ta bëjë të pasur? Dhe si mund ta besojë këtë kur ai as që ka dëgjuar për një Mbret të tillë? Dhe si mund të dëgjojë në qoftë se askush nuk i tregon?

v. 15. 'Dhe si mund të shkojë dikush e t'i thotë, nëse ai nuk dërgohet për këtë punë?'

Që ta kuptojmë këtë pyetje të fundit ne duhet të mbajmë mend se Dhiata e Re na mëson që detyra kryesore e përhapjes së ungjillit është puna e njerëzve të ngarkuar posaçërisht për këtë. Kjo nuk i heq asgjë përgjegjësisë së të gjithë besimtarëve për të dëshmuar për Krishtin. Perëndia i thërret këta njerëz për punën e Tij, duke bërë që dhuntitë dhe virtytet e tyre të njihen nëpër kisha, të cilat pastaj priten që t'i caktojnë ata në punën për të cilën duket qartë se Ai i ka thirrur. Askush nuk ka autoritet të shkojë po të mos dërgohet në këtë mënyrë. Predikuesit 'e

lirë’, që nuk caktohen nga askush dhe nuk i përgjigjen askujt, janë një version i shtrembëruar i punës së predikimit të ungjillit sipas Dhiatës së Re. Pali këtu i referohet Isaias 52:7 për të ilustruar bukur se sa e gëzueshme është prania e predikuesve të ungjijve kur ata janë caktuar rregullisht.

v. 16. ‘Sidoqoftë, ne nuk duhet të mendojmë se të gjithë ata që e dëgjojnë ungjillin vijnë me besim. Po të ishte kështu, Isaia nuk do të kishte thënë, **O Perëndi, kush i besoi predikimit tonë?** (Isaia 53:1)

v. 17. ‘Nga ana tjetër ne duhet të jemi të qartë se askush nuk do të besojë nëse nuk *dëgjon*. Besimi vjen vetëm nëpërmjet dëgjimit të Fjalës së Perëndisë.’

Ky mësim duhet të na bëjë një përshtypje të thellë. Paganët humbasin pa predikimin e ungjillit, por predikuesit e ungjillit nuk lejohen të fillojnë të punojnë po të mos dërgohen rregullisht nga kishat. Kishat duhet të luten singërisht se Perëndia do të ngrëjë njerëz të tillë që të shkojnë tek të humburit, dhe ato duhet të shqyrtojnë vazhdimisht jetët dhe dhuntitë e njerëzve të tyre, që të njohin se cilët janë ata që Kreu i kishës dëshiron t’i bëjë ambasadorët e tij. Përveç kësaj, ne të gjithë duhet të merremi plotësisht me punën e dëshmimit ndaj burrave, grave dhe fëmijëve rreth nesh, dhe t’i nxisim kishat tona të nisin iniciativa të reja për ungjillizimin e tyre. Askush nuk mund të bëhet besimtar pa dëgjuar Fjalën e Perëndisë. Perëndia i cili zgjedh njerëzit ka vendosur se kush do të shpëtohet, dhe ka vendosur gjithashtu se nuk ka shpëtim pa predikimin e ungjillit. Kështu, njohja e sovranitetit të Perëndisë bëhet burimi kryesor që fuqizon çdo përpjekje të vërtetë ungjillizuese.

v. 18. ‘Por ndoshta Izraeli nuk e dëgjoi të gjithë mesazhin. Ndoshta *kjo* është arsyeja përse Izraeli nuk ka besuar dhe jo arsyet që keni dhënë ju.’

Megjithatë, edhe pse Pali na ka treguar këtu përgjegjësinë tonë për t’u siguruar se të gjithë të humburit dëgjojnë ungjillin, ai nuk do të na lejojë të shfajësojmë asnjë jobesimtar. Ai citon nga Psalmi 19:4 për të na kujtuar një të vërtetë që e ka shpjeguar më parë në kapitullin 1 – pra, që

në krijim ekziston një dëshmi e mjaftueshme për Perëndinë, sa t'i bëjë të gjithë njerëzit të pafalshëm. Kjo do të thotë që edhe Izraeli është i pafalshëm.

v. 19. ' Por ndoshta problemi është se ata thjesht nuk e kuptuan? Jo, situata është ajo që përshkruan Moisiu tek Ligji i Përtërirë 32:21. Izraeli e kishte provokuar Perëndinë në xhelozitë të shenjtë me anë të adhurimit të perëndive të rreme, të cilat në fakt nuk ishin perëndi. Nga ana e Tij Ai premtoi t'i provokonte në xhelozitë duke pranuar në favorin e Tij një jokomb, një komb pa mend.'

Me këtë Pali nënkupton se ne duhet të vazhdojmë të shpallim ungjillin nëpër botë. Nuk duhet ta shfajësojmë judeun kur ai nuk beson. As nuk kemi për të pritur shumë nga judeu. Perëndia i është larguar, dhe favori i Tij u drejtohet tani kryesisht jojudenjve.

v. 20-21. 'Situata është ajo që përshkruan Isaia 65:1. Johebrenjtë, ndonëse më parë ishin jashtë, tani po hyjnë në të gjitha privilegjet e favorit të besëlidhjes së Perëndisë. Judenjtë ftohen të marrin pjesë në të njësoj si jojudenjtë, por ata mbeten të pabindur dhe kokëfortë. Perëndia qëndron si një Atë i dhembshur që i pret, dhe i shtrin duart për t'i pranuar. Por ata e refuzojnë plot smirë përqaftimin e Tij dhe në këtë mënyrë shkëputen prej asaj që Ai u ofron.'

Përmbledhja e këtij seksioni

Ndërsa vijmë tek fundi i kësaj pjese, është e rëndësishme të nënvizojmë pikat kryesore që na ka mësuar Pali. Ai na ka treguar që çështja se kush do të shpëtohet është vendosur nga zgjedhja që bën Perëndia. Ata që Ai ka zgjedhur janë populli i Tij, fëmijët e vërtetë të Abrahamit, dhe janë Izraeli i Tij. Në përgjithësi ata janë johebrenj, me disa judenj. Në përgjithësi janë johebrenjtë ata që vihen në raport të drejtë me Perëndinë sipas mënyrës së caktuar, kurse judenjtë jo. Sidoqoftë ungjilli u ofrohet sinqerisht të dyja grupeve, dhe të gjithë ata që e thërrasin Zotin shpëtohen. Besimi që të shpëton është gjithmonë fryti i dëgjimit të Fjalës së Perëndisë, prandaj të gjitha kishat janë të detyruara të

ungjillizojnë pa u kursyer. Zakonisht judeu mbetet i paprekur, por nuk duhet ta shfajësojmë, as ta injorojmë, as të habitemi kur ai nuk i përgjigjet mesazhit. Edhe pse ungjilli ofrohet lirisht, të gjitha gjërat po vazhdojnë sipas dekretit të Perëndisë, dhe sipas parathënieve të mëparshme të Shkrimeve.

Sot do të na inkurajonte të shihnim një kthim tek këto pika të theksuara. Kjo do të çonte në shpalljen e ungjillit më gjerësisht dhe më urgjentisht se kurrë më parë. Të krishterëve do t'u kujtohej gjithashtu se shpëtimi i tyre vjen tërësisht falë hirit të Perëndisë, dhe se merita njerëzore nuk ka asnjë pjesë në të. Njohja e këtij fakti do të krijonte një përlulesi të re midis nesh.

Ju lutem lexoni Romakët 11:1-16.

A e ka flakur plotësisht Perëndia judeun? (1)

Është pothuaj i sigurt se mësimi i Palit në kapitullin 10 ka ngritur një pyetje në mendjen tuaj. A e ka flakur plotësisht Perëndia judeun? A nuk figuron më judeu në planet dhe qëllimet e Perëndisë? A do të thotë fakti që Perëndia pranon Izraelin e vërtetë, se Ai ka hequr dorë nga përgjegjësia për Izraelin natyror? Pikërisht kësaj pyetjeje i përgjigjet Pali tani.

Mbetja e zgjedhur

v. 1. 'A i ka kthyer Perëndia plotësisht kurrizin popullit të Tij? Larg qoftë mendimi! Po të ishte kështu, si ndodhi kjo që unë, një jude i judenjve, jam kthyer në besim? Nëse kombi do të ishte hedhur poshtë tërësisht, do të hidhesha poshtë dhe unë bashkë me të.'

Nuk kishte njeri më jude se sa Pali. Prandaj, në qoftë se të gjithë judenjët do të ishin hedhur poshtë, ai personalisht me siguri do të ishte hedhur poshtë. Por shpëtimi i këtij individi provon vërtetësinë e asaj që thotë më pas.

v. 2. ‘Perëndia nuk e ka hedhur poshtë popullin e Tij që e njohu më përpara.’

Apostulli e ka përdorur dhe më parë shprehjen ‘njoh që më parë’ në kapitullin 8:29, në kuptimin ‘dua intimisht që më parë’. Atje ai e bëri të qartë se të gjithë ata që Perëndia i kishte dashur intimisht në përjetësi me siguri do të lavdëroheshin. Kjo sqaron çfarë thotë Pali këtu. Brenda kombit të Izraelit janë disa individë të caktuar që Perëndia i ka dashur dhe i ka zgjedhur përjetësisht që t’i shpëtojë. Kombi si komb është hedhur poshtë, siç e ka shpjeguar. Por meqenëse ka *individë të zgjedhur* brenda kombit jude, kombi nuk mund të thuhet se është hedhur poshtë plotësisht. Perëndia nuk e ka hedhur poshtë popullin që e njohu më përpara.

v. 2b-4. ‘A i mbani mend ditët e errëta të Elias, kur dukej sikur i gjithë Izraeli tokësor ia kishte kthyer shpinën Perëndisë? Elia argumentonte se vetëm ai kishte qëndruar besnik i Perëndisë, dhe se nuk kishte mbetur asnjë tjetër. Ai ishte i sigurt se të paperëndishmit do ta vrisnin së shpejti. Por madje edhe në një kohë kaq të vështirë Perëndia e siguroi për faktin se ishin shtatë mijë veta që ishin ende besnikë të tij. Në ditët më të këqija dhe mosbesuese, Perëndia kishte ende një mbetje individësh që i kishte zgjedhur dhe ruajtur.’

v. 5. ‘E njëjta gjë vlen edhe sot. Edhe në kohën e sotme është një mbetje që nuk bën pjesë në mosbesimin e përgjithshëm të Izraelit, sepse ata janë zgjedhur hirshëm nga Perëndia.’

v. 6. ‘Perëndia nuk i ka zgjedhur për shkak të ndonjë gjëje tek ata që i lavdëron në sytë e Tij. Po të ishte kështu atëherë zgjedhja e Tij do të ishte caktuar nga veprat e tyre dhe jo nga hiri i Tij. Kurse në fakt, zgjedhja e Perëndisë është krejtësisht e hirshme dhe nuk kushtëzohet në asnjë mënyrë nga veprat e njerëzve në fjalë.’

Ne nuk mund të mos e kuptojmë atë që po thotë Pali. Izraeli në tërësi është hedhur poshtë, por kombi që Perëndia *kurrë* nuk e ka hedhur poshtë është kombi i të zgjedhurve të Tij, Izraeli i Tij shpirtëror, disa

prej të cilëve janë edhe anëtarë të Izraelit tokësor. Për sa i përket judeut, Izraeli i vërtetë midis tyre ishte dhe është një mbetje. Ai nuk është përbërë kurrë nga i gjithë kombi. Kjo është çështja që trajton Pali më poshtë:

v. 7. ‘Izraeli si komb nuk e gjeti *kurrë* drejtësinë dhe shpëtimin që kërkonte. Atë e gjeti vetëm mbetja e zgjedhur, kurse të tjerët u ngurtësuan. Kombi i judenjve përbëhej dhe përbëhet prej atyre që janë zgjedhur për lavdi, si dhe prej atyre që janë verbuar dhe dënuar.’

Deri tani as që nuk pëshpëritet për ndonjë rimëkëmbje shpirtërore të Izraelit kombëtar. Përkundrazi ajo që sapo është thënë vërtetohet me anë të dy apeleve drejtuar Dhiatës së Vjetër. Apeli i parë gjendet tek vargu 8 dhe citon tek Isaia 29:10. Ky varg thotë se Perëndia e përgjumi kombin, në mënyrë që ai të mos shihte apo dëgjonte, dhe si pasojë nuk mund të shfrytëzonte privilegjet e tij shpirtërore. Situata që mbizotëroi në atë kohë është edhe ajo që mbizotëron sot, deklaroi apostulli. Duhet të mbahet mend se tema e profecisë së Isaia ishte fakti që Perëndia do ta hidhte poshtë Izraelin për shkak të mëkatit të tij, dhe se vetëm një mbetje e kombit do të shpëtohej. Në vend të tyre, jojudenjve do t’u jepej shpëtimi që iu premtua Abrahamit. Prandaj citimi i Palit nga ky libër ka rëndësi të veçantë sepse ai shtjellon pozitën e sotme të Izraelit. Mësimi i Palit përputhej plotësisht me mësimin e profetëve të vjetër.

Citimi i tij i dytë gjendet tek vargjet 9-10, dhe vjen nga Psalmi 69:22. Pali e interpreton këtë pjesë kështu: privilegjet, ritet dhe premtimet e judenjve ishin bërë një lak për ta. Pikërisht ato gjëra që ishin vendosur për t’u bërë mirë atyre, ishin bërë një gur pengese shpirtëror, që i mbante larg shpëtimit. Citimi nga Davidi përfundon me fjalën ***përgjithnjë***, duke treguar se kjo është gjendja e përhershme e kombit jude, dhe se ne nuk duhet të presim kurrë diçka të ndryshme.

Qëllimi hyjnor

v. 11. ‘Kështu judeu është penguar. Por a është kjo rënie vetëm një fakt pa asnjë qëllim hyjnor? Larg qoftë mendimi! Rezultati i rënies së

judenjve është pasurimi i botës. Tani që judenjtë nuk i kanë më privilegjet e tyre të veçanta, dyert e shpëtimit janë të hapura nëpër botë. Në këtë mënyrë Perëndia plotëson premtimin e cituar më parë në kapitullin 10:19; ata e kanë provokuar duke adhuruar jo-perëndi, dhe Ai do t'i provokojë duke pranuar një jo-popull!

v. 12. ‘Atëherë, nëse refuzimi i kombit ka sjellë si pasojë bekime si këto për botën në tërësi, vallë ç’kuptim do të ketë për botën rrjedha e vazhdueshme e judenjve të shpëtuar? Nëse të hedhurit poshtë ka krijuar një efekt kaq të mrekullueshëm, sa më i mrekullueshëm do të jetë efekti mbi botën e rrjedhës së vazhdueshme të judenjve të kthyer në besim të cilët përbëjnë mbetjen e zgjedhur nga hiri!’

Padyshim disa lexues do të habiten nga interpretimi që unë u kam dhënë fjalëve të Palit këtu, sepse ai nuk është interpretimi i përkrahur zakonisht. Por është interpretimi i saktë, siç do ta shohim kur të vijmë tek vargu 25. Atje fjala **tërësia** do të thotë ‘numri total i të zgjedhurve’, dhe duket se nuk ka asnjë arsye pse kjo fjalë (**mbushullia**, e njëjta fjalë greqisht) nuk duhet të kuptohet në të njëjtën mënyrë këtu. Këtë interpretim e përkrahin vargjet që pasojnë menjëherë. Pali vazhdon, jo për të biseduar për diçka që do të ndodhë në të ardhmen, por për diçka që ndodh *në kohën kur ai shkruante*. Po qe se fjala **mbushullia** i referohet ndonjë rimëkëmbjeje të ardhshme të judeut, siç besojnë shumë njerëz, pse Pali e përdor atë fjalë për t’u nisur në një vazhdimësi diskutimi për situatën *aktuale*? Në ç’ mënyrë një mbushulli e ardhshme mund ta bënte apostullin të vlerësonte aq shumë privilegjin e pozitës së tij si apostull i jojudenjve, siç bën ai në vargun 14? Duket e arsyeshme të sugjerojmë se Pali e sheh veten si një nga **mbushullia** e sapo përmendur, e cila do ta bekojë botën në mënyrë të paparë ndonjëherë. Për këtë arsye unë mendoj se apostulli mund të shprehet me fjalë të tjera të arsyeshme, siç vijon më poshtë:

v. 13-14. ‘Unë jam një pjesë e kësaj mbushullie. Shikoni bekimin që i ka ardhur botës deri sot nëpërmjet një judeu të vetëm! Rënia e judenjve i ka pasuruar jojudenjtë, por mbetja e zgjedhur, mbushullia, i ka pasuruar akoma më shumë. Ky është mësimi që dua t’ju mësoj. Në fund

të fundit, kush është apostulli i jojudenjve? Ai është një jude i zgjedhur!’

‘Kjo është arsyeja pse unë flas kaq shumë për postin që ma ka dhënë Perëndia. Unë shpresoj që kur judenj të shohin se kaq shumë jojudenj po shpëtohen nëpërmjet shërbimit të një judeu të vetëm, bashkatdhetar i tyre, ata mund të provokohen në xhelozë. Shpresoj që kështu do të shpëtoj disa prej tyre.’

Vlen të vihet re fakti se shpresa e Palit nuk është për shpëtimin e të gjithë kombit. Refuzimi kombëtar i Izraelit ka qenë shkaku i mundimit të tij të patregueshëm. Megjithatë, ai shpreson të jetë mjete i shpëtimit të *disa* prej judenjve.

v.15 ‘Por në qoftë se hedhja poshtë e kombit do të thotë pajtim i botës, çfarë do të thotë shpëtimi i disa judenjve kur të ndodhë? Kjo nuk do të thotë asgjë më pak se sa kalimi nga vdekja në jetë!’

Ne duhet të tregojmë kujdes duke vënë re faktin që Pali nuk e ka përmendur të ardhmen as edhe një herë. Në argumentin e tij, ai ka folur për një komb të ngurtësuar dhe një grup të zgjedhur nga hiri brenda këtij kombi. Ngurtësimi i kombit do të thotë hapje e derës së shpëtimit për jojudenj të. Në këtë kuptim në botë kanë ardhur si bekimi ashtu dhe pajtimi. Por mbetja e zgjedhur e judenjve është burim i *më shumë* bekimeve, akoma siç tregon shembulli që ai jep.

‘Hedhja poshtë’ dhe ‘pranimi’ ishin dy gjëra që po zhvilloheshin atëherë, dhe që po zhvillohen edhe sot, krah për krah. Nuk përmendet aspak ideja se ato përfaqësojnë dy etapa të njëpasnjëshme në histori. Vetëm një njeri që vjen tek ky pasazh me ide të paraformuara mund të bindej nga një interpretim si ky. Por nëse disa, të zgjedhur nga hiri, do të shpëtoheshin nga shkatërrimi total i Izraelit, kjo do të ishte me të vërtetë jetë nga të vdekurit!

Pastaj apostulli thotë të njëjtën gjë me fjalë të ndryshme:

v. 16. ‘Mos më keqkuptoni sikur them se hedhja poshtë e kombit do të thotë hedhje poshtë e çdo individi brenda tij. Kjo ide nuk përbën asnjë pjesë të mësimit tim. Fryti i parë (Abrahami etj.) ishte i shenjtë, po kështu edhe të korrurrat. Rrënja është e shenjtë, prandaj të shenjta janë dhe degët.’

Por të korrat dhe ato degë përbëhen prej individëve, jo prej kombit në përgjithësi, siç do të zbulojmë pak më vonë. Judenjtë besimtarë janë degë të shenjta nga një rrënjë e shenjtë. Judenjtë jobesimtarë janë hequr, dhe jojudenjtë besimtarë zënë vendin e tyre.

Çështja që shtron apostulli është se mund të presim të shohim vazhdimin e një mbetjeje prej hiri, falë origjinave judeje të bimës. Bimës së vjetër nuk i mungon plotësisht jeta. Por jeta që është në të përbëhet nga ata judenj të cilët po vijnë me besim tek ungjilli.

Disa konsiderime të rëndësishme

Disa lexues mund të kenë rezerva për shpjegimin e këtyre vargjeve që janë dhënë më lart, por ata duhet të kujtojnë faktin që apostulli po i shkruan një kishë jojudeje. A ka mundësi që Pali do të harxhonte një të pestën e një letre si kjo për të shtjelluar diçka që nuk ka asnjë rëndësi jetike për lexuesit e tij, pra një rimëkëmbje të ardhshme të judeut?

Kur kapitujt kuptohen në mënyrën e përshkruar më lart, ata mbushen me mësim praktikë. Apostulli po shpjegon se jojudenjtë nuk janë besimtarë të klasës së dytë, por janë bashkanëtarë të popullit të Perëndisë dhe Ai nuk do t’i hedhë poshtë kurrë. Ata i kanë një borxh të pamasë judeut besimtar, por nuk janë më të ulët se ai në asnjë mënyrë. Ata nuk janë më të huaj nga besëlidhjet e premtimit, por janë bashkëqytetarë me besimtarët judenj të së kaluarës dhe të kohës së sotme, dhe janë anëtarë të shtëpisë së Perëndisë (shihni Efesianët 2:11-22).

Kështu besimtarëve jojudenj që lexuan këtë letër do t’u jepej mundësia ta shihnin veten si vetë qendra e qëllimeve të Perëndisë, dhe jo si ndonjë

interval i ndërftur. Ata do ta vlerësonin si kurrë më parë hirin e Perëndisë ndaj tyre. Një jo-popull ishte bërë populli i Perëndisë! Të paprivilegjuarit kishin hyrë në të gjitha privilegjet që ishin ruajtur për popullin e zgjedhur të Perëndisë. Besimtarët e krishterë, qofshin judenj apo jojudenj, janë bebza e syrit të Perëndisë. Ai nuk po e zhvillon qëllimin e Tij në ndonjë komb tokësor, por në *kishë* dhe Pali po tërhiqte vëmendjen e tyre tek kjo pikë.

Një interpretim i gabuar i këtij pasazhi ka bërë që shumë të krishterë të preokupohen së tepërmi me çështjen e së ardhmes së judeut. Kjo nga ana e saj ka çuar në një dashuri jo të duhur për shtetin tokësor që mban aktualisht emrin Izrael. Shpesh supozohet pa diskutim se ata që besojnë ungjillin duhet ta favorizojnë Izraelin politikisht. Kjo është një pengesë e rëndë ndaj ungjillizimit të popujve arabë.

Secili prej nesh le të jetë besnik ndaj atyre pushteteve nën të cilat përkujdesja e Perëndisë na ka vendosur - një pikë kjo që do ta shqyrtojmë në kapitullin 13. Interesi që kemi për shtetin e sotëm të Izraelit le të mos jetë as më i madh as më i vogël se sa interesi që kemi për shtetet e tjera dhe për përparimin e ungjillit në to. Natyrisht midis banorëve të Izraelit modern është një përqindje tepër e lartë judenjsh, dhe ne duhet të punojmë dhe të lutemi për thirrjen e mbetjes së zgjedhur të Perëndisë nga mesi i tyre. Por ne duhet edhe të punojmë midis judenjve dhe jojudenjve që janë fqinjët tanë të afërt, të lutemi për ta dhe duhet t'i nxisim të kërkojnë ato privilegje në të cilat kemi hyrë ne besimtarët e krishterë si Izraeli i vërtetë.

Ju lutem lexoni Romakët 11:17-36.

A e ka flakur plotësisht Perëndia judeun? (2)

Vargjet që vijojnë vërtetojnë interpretimin që është sugjeruar më lart, dhe në mënyrë të veçantë nënvizojnë faktin se Pali nuk flet për çështjen nëse Izraeli si komb do të ripërtërihet ndonjëherë në favorin e Perëndisë. Përkundrazi ai jep mësim në lidhje me shpëtimin e individëve. Kjo ilustron menjëherë nga shëmbëlltyra e pemës së

ullirit.

Ilustrimi i ullirit

Ky ilustrim do të kuptohej shumë më mirë nga lexuesit e parë se sa nga njerëzit sot. Pemërritësit e sotëm nuk e shatojnë një degëz nga një pemë e egër në një pemë të kultivuar. Sidoqoftë, në vendet e Mesdheut zakoni ka qenë disa herë i ndryshëm. Ndonjëherë një pjesë e prerë nga një ullastër shatohej në një ulli që nuk prodhonte më fryte. Kjo ndihmonte në ripërtëritjen e pemës dhe për më tepër pjesa vetë prodhonte fryte, duke i dhënë jetën nëpërmjet lëngut pemës së parë. Për këtë zakon bën fjalë Pali. Pema e kultivuar përfaqëson Izraelin kombëtar dhe ullastra simbolizon jojudenjtë.

v. 17. ‘Nuk është hedhur poshtë i gjithë Izraeli tokësor, por janë këputur degët individuale të pemës (për shkak të mosbesimit të tyre, v. 20). A je ti besimtar jojude? Ti, si prerje nga ullastra, je shartuar në vendin bosh. Tani je bërë (me anë të besimit, v. 20) ai që nuk je nga natyra - anëtar i Izraelit, dhe fëmijë i Abrahamit.’

Mund të dyshohet nëse Pali mund ta kishte shpjeguar më qartë faktin se Izraeli i vërtetë i Perëndisë përbëhet nga besimtarë individë, jo nga një komb. Ata që kanë ende dyshime për këtë pikë mund të mendojnë përsëri për Efesianët 2:11-22.

Apostulli sigurisht po mëson faktin që raca e Abrahamit, dhe i vetmi Izrael i njohur nga Perëndia, është një grup besimtarësh individualë. Ai përbëhet nga judenj dhe jojudenj që janë bashkuar me këtë trup të shpenguar nëpërmjet besimit personal në Zotin tonë Jezu Krisht. Asnjë jobesimtar, pavarësisht nga kombësia e tij, nuk është pjesë e ullirit që ka rrënjë Abrahamin. Besimtarët, dhe askush tjetër, përbëjnë Izraelin e Perëndisë. Kjo shpjegon pse apostujt interpretuan ato profeci që në pamje të parë dukeshin sikur kishin të bënin me kombin e Izraelit, si profeci që gjetën plotësimin e tyre në kishën e krishterë (për shembull, shihni Veprat 2:16-21, 15:13-18).

Në vargjet 18-24 Pali ndjek më tej ilustrimin e tij, dhe e lidh në mënyrë të veçantë me besimtarët jojudenj që ishin shumica e lexuesve të tij të parë. Pika e tij kryesore është se ata nuk duhet të mburren për Izraelin e refuzuar. ‘Ju qëndroni vetëm me anë të besimit,’ u thotë ai, ‘dhe nëse besimi juaj nuk del i vërtetë, ju do të pësoni të njëjtin fat me judeun e refuzuar, dhe për të njëjtën arsye. Nëse judeu individual kthehet nga mosbesimi i tij, ai do të shartohet përsëri në pemë. Por ju, nëse nuk qëndroni në besim, do të këputeni!’

Është e rëndësishme të shohim se apostulli nuk flet për shartimin apo përjashtimin e kombeve. Ai flet për individë të cilët janë ose brenda ose jashtë ullirit të Perëndisë në bazë të besimit apo mosbesimit të tyre personal. Këtu nuk flitet asnjë fjalë për shpëtimin kombëtar, as për ndonjë parashikim profetik për ndonjë rimëkëmbje të ardhshme shpirtërore të judenjve. Kjo pikë duhet të ketë peshë të madhe në mendjet tona ndërsa i afrohemi gjithnjë e më shumë vargut 26.

v. 25. ‘Mos u mburrni, mos u krekosni. Nuk është refuzuar kurrë i gjithë kombi. Verbëria e tij është vetëm e pjesshme, dhe kjo situatë do të vazhdojë deri sa të plotësohet numri total i jojudenjve të zgjedhur.’

Ja ku e thotë Pali përsëri! Cila do të jetë situata e zakonshme e shekujve? Ata që shpëtohen do të jenë kryesisht jojudenj, por do të ketë edhe disa judenj. Jojudenjtë nuk duhet të krekosen në ndonjë mënyrë sikur të ishin më të mirë: ‘Ju po shartoheni në diçka së cilës nuk i përkisni prej natyre, kurse *ata* kur shartohen bashkohen me ullirin e tyre. Ju kurrë nuk mund të argumentoni me sukses në ndonjë mënyrë se besimtarët jojudenj janë më të mirë se sa ata judenj’ (v. 24).

Disa njerëz theksojnë shumë frazën *deri sa* në pjesën e dytë të vargut 25. Ata e interpretojnë këtë varg sikur thotë se verbëria e pjesshme e judenjve do të vazhdojë vetëm *deri sa* të plotësohet numri total i jojudenjve dhe se pas kësaj verbëria do të hiqet tërësisht. Kjo bën që këta interpretues të presin një rimëkëmbje të mrekullueshme shpirtërore të judenjve, dhe ata e interpretojnë pjesën e parë të vargut 26 në përputhje me këtë.

Por kjo është pikërisht ajo që *nuk* thotë Pali! Ai nuk ka folur për shpëtimin kombëtar në asnjë pikë të këtyre kapitujve, kështu nuk duket shumë e mundshme se ai do të fillojë tani. E gjithë tema e tij ka qenë shpëtimi i individëve, dhe është më e urtë dhe më e sigurt të supozosh se ai po shkruan ende për të njëjtën temë.

Në këtë pikë mbase na ndihmon referimi tek Psalmi 110:1. Kjo na tregon se Krishti do të rrijë ulur në të djathtë të Jehovait *deri sa* t'i bëjë armiq të Tij stol të këmbëve të Tij. A do të thotë kjo se Ai nuk do të mbretërojë më pas kësaj ngjarjeje? Sigurisht që jo. Frazja *deri sa* i referohet një gjendjeje të përhershme dhe të vazhdueshme. Judeu është mësuar ta përdorë këtë frazë në këtë mënyrë. Ka arsye të mira për të besuar se ajo përdoret në mënyrë identike këtu në vargun 25.

Kështu, apostulli thotë se verbëria e pjesshme e judenjve është një gjendje e përhershme dhe e vazhdueshme e cila do të mbetet deri sa të kenë hyrë të gjithë jojudenjtë e zgjedhur (gjë, që ne besojmë, se përkon me fundin e botës).

Vargu 26a nën konsiderim

Kështu Pali na ka treguar se si hyjnë të zgjedhurit e Perëndisë. Izraeli i vërtetë i Perëndisë po i afrohet gjithnjë e më shumë plotësimit të tij. Ai përbëhet nga disa judenj, por kryesisht nga jojudenjtë dhe të gjithë përfshihen në trupin e shpenguar me anë të besimit. Në këtë mënyrë i gjithë Izraeli do të shpëtohet.

Pali nuk thotë, 'dhe *atëherë* mbarë Izraeli do të shpëtohet', por ***dhe KËSHTU mbarë Izraeli do të shpëtohet.*** Prandaj kjo fjali është thjesht një përmbledhje e argumentit të mëparshëm. Është sikur apostulli po thoshte, 'Ajo që ju kam përshkruar është ecuria e shekujve. Në këtë mënyrë hyjnë të zgjedhurit e Perëndisë. Në këtë mënyrë Izraeli i Perëndisë do të shpëtohet.'

Është e vështirë të shohësh se si mund të jetë i drejtë ndonjë interpretim

tjetër. A ka mundësi vërtet që apostulli ti referohet kombit tokësor? A sugjeron argumenti i mëparshëm, qoftë edhe për një çast, se çdo jude që ka jetuar ndonjëherë do të shpëtohet? Sigurisht ai thotë diçka krejt ndryshe. Ai na siguron se të gjithë besimtarët e krishterë me siguri do të shpëtohen, dhe se këta, dhe vetëm këta, janë fëmijët e vërtetë të Abrahamit, dhe ulliri i dashur nga Zoti. Këta përbëjnë të vetmin Izrael që njeh Perëndia. Prandaj ne përkrahim pikëpamjen tonë se vargu 26a është një përmbledhje e të gjithë argumentit të mëparshëm i cili është arsyetuar kaq imtësisht.

Sidoqoftë, shumë të krishterë të sinqertë këtë premtim ia referojnë Izraelit kombëtar, dhe imagjinojnë se gjatë ndonjë ‘mijëvjeçari’ në historinë e ardhshme të botës, judenjtë do të kthehen tek Krishti në shkallë masive. Por kjo pikëpamje nuk e vlerëson drejtësisht përdorimin e fjalës *mbarë* nga Pali, përveç nëse supozohet se të gjithë judenjtë që vdiqën në mosbesim do të ringjallen në periudhën e mijëvjeçarit, dhe kështu secili do ta shfrytëzojë medoemos shansin e dytë që i është dhënë për t’u penduar dhe besuar ungjillin.

Në përgjigje ndaj kësaj, shumë njerëz insistojnë se fjala *mbarë* nuk ka pse të nënkuptojë secilin individ pa përjashtim, por se ajo mund të ketë kuptimin ‘shumica’ ose ‘pjesa më e madhe’ në ndonjë kuptim apo një tjetër. Sidoqoftë, duhet të mbahet mend fakti se i gjithë argumenti i Palit është marrë me shpëtimin e individëve dhe është e vështirë të shohësh se si fjala *mbarë* mund të ketë ndonjë kuptim tjetër.

Të tjerët përkrahin një skemë sipas së cilës jojudenjtë do të vijnë si rrjedhë tek shpëtimi gjatë periudhës së sotme të verbërisë së pjesshme të Izraelit, por kur të jetë plotësuar numri total i jojudenjve, verbëria e Izraelit do të marrë fund dhe atëherë judenjtë do të kthehen tek Krishti në shkallë mbarëbotërore. Kjo ngjarje, nga ana e saj, do të çojë në një bekim akoma më të madh ndërmjet johebrenjve.

Përkrahësit e këtij interpretimi e kuptojnë ‘rrëzimin’ e vargut 12 sikur i referohet pozitës së sotme të Izraelit, dhe ‘mbushullinë’ e të njëjtit varg sikur i referohet rimëkëmbjes që pritet në të ardhmen. ‘Hedhja poshtë’

në kohën aktuale çon në pajtimin e botës (shpëtimin e jojudenjve), por ‘pranimi’ i ardhshëm do të sjellë një bekim me përmasa të tilla saqë mund të përshkruhet vetëm si **kalimi prej vdekjes në jetë** (v. 15).

Sidoqoftë, nuk ka prova se këto terma duhet të kuptohen sikur u referohen etapave të njëpasnjëshme në histori, dhe ne i kemi dhënë më lart arsyet për t’i kuptuar si procese që po ecin përpara krah për krah, dhe në të njëjtën kohë. Ne kemi parë se si Pali nxjerr përfundime prej këtyre vargjeve në lidhje me shërbesën e tij aktuale. Është e vështirë të shohësh se si interpretimi i sapopërshkruar mund të bënte që Pali ta nderonte shërbesën e tij, siç thotë ai në vargun 13, apo se çfarë rëndësie të veçantë mund të kishte për lexuesit e tij jojudenj.

Por ka një kundërshtim akoma më të madh. Nëse shpëtimi i numrit të plotë të jojudenjve çon në mbarimin e verbërisë judeje, si ka mundësi që kjo, nga ana e saj, të çojë në një bekim akoma më të madh midis johebrenjve? Ne duhet të supozojmë një numër të plotë i cili *nuk* është numër i plotë, sepse rritet pastaj! Të flas unë vetë, këto vështirësi janë të pakapërcyeshme dhe është më e mençur të vazhdojmë me interpretimin që përkrahet në këtë libër.

Kur Pali përdori togëfjalëshat **të gjithë pasardhësit** (4:16) dhe **të gjithë që janë nga Izraeli** (9:6), kujt iu referua? Ai nuk iu referua kombit të judenjve, por mbetjes së zgjedhur brenda tij, si dhe të zgjedhurve në përgjithësi. Duket se alternativa më e mirë është të besojmë se ai do të thotë të njëjtën gjë këtu. Thënia e tij tek **mbarë Izraeli** është një pohim përmbledhës që i referohet ecurisë normale të shekujve për mënyrën se si do të hyjnë të zgjedhurit. Ai po u shkruan besimtarëve jojudenj, dhe po u tregon hapur se sa të lavdishme janë privilegjet e tyre. Ai po zbulon gjithashtu se çfarë reagimi mund të presin ata kur të merren me përhapjen e ungjillit.

Mbyllja e argumentit

Ky interpretim i vargut 26a vërtetohet nga vargjet që vijnë më pas. Pjesa tjetër e vargut 26 dhe vargu 27 janë citime nga Isaia 59:20-21. Për çfarë

flet ai kapitull? Pali ka cituar prej tij më parë në kapitullin 3, kur ai tregonte fajin e botës. Kjo pjesë e Isaias tregon se Izraeli tokësor është dështak për shkak të mëkatit të tij, dhe është i papenduar - një fakt ky që e la profetin të shastisur nga habia. Kështu, Zoti e ngarkon veten me detyrën e themelimit të një mbretërie mbarëbotërore. Kundërshtari do të vijë si një lumë i furishëm, por Zoti do të lartësojë kundër tij një flamur. Ky flamur është Krishti. Ai do të vijë nga kombi tokësor, por nuk do t'i sjellë shpëtim atij kombi që e refuzon (ndonëse Isaia na mëson se një mbetje do të shpëtohet), por jojudenjve.

*Kjo është pjesa e Shkrimeve të Shenjta në të cilën na drejton Pali kur dëshiron të theksojë çështjen se **mbarë Izraeli do të shpëtohet**.*

Duhet të mbahet mend se kur shkrimtarët e Dhiatës së Re citojnë nga Dhiata e Vjetër ata synojnë jo vetëm të vërtetojnë thelbin në bazë të tekstit të cituar, por edhe të tërheqin vëmendjen tek i gjithë konteksti ku gjendet ai tekst. Një pasazh që premtan shpëtimin në shkallë mbarëbotërore përdoret nga Pali kur ai premtan se **mbarë Izraeli do të shpëtohet**. Prandaj është më se e arsyeshme ta interpretojmë këtë deklaratë në mënyrën që kemi thënë më lart. Argumentin e mëparshëm të Palit e kemi interpretuar në mënyrë krejtësisht të përputhshme me parashikimet e Isaias. Duket akoma më e pamundur të kuptosh vargun 26a sikur t'i referohet një rimëkëmbjeje të ardhshme të judeut. Si mund të citohej pasazhi i Isaias në mbështetje të kësaj?

Pali nuk flet për të ardhmen, por për ecurinë aktuale dhe të vazhdueshme të gjërave. Kjo provohet nga ajo që ai thotë më pas, në vargun 28. Ai nuk largohet nga tema duke fluturuar për të zbuluar se çfarë do të ndodhë në ndonjë kohë të largët, por në mënyrë të qetë u tregon lexuesve të tij se cila është situata aktuale, duke përmbledhur mësimet e tij të dhëna më parë.

v. 28. 'Kombi në tërësi është kundër jush, për shkak të ungjillit, por brenda atij kombi është një numër të zgjedhurish. Ata janë shumë pranë jush. Ata janë pasardhësit e vërtetë të Abrahamit, Isakut dhe Jakobit, me të cilët jeni bashkuar tani me shartim...

v. 29. ‘... të cilëve Perëndia u premtoi pikërisht një pasardhje të tillë si kjo; dhe Ai nuk tërhiqet dot nga dhuntitë dhe thirrja e Tij.’

Besimtarët që lexojnë letrën e Palit janë vetë plotësimi i premtimeve që iu dhanë etërve. Perëndia u premtoi pasardhës sa yjet e qiellit dhe sa rëra në bregdet. Pali na ka mësuar se pasardhësit e vërtetë të Abrahamit nuk janë një popull tokësor, por një popull i bashkuar me Krishtin me anë të besimit. Kjo shpjegon se si Pali mund të kalojë menjëherë nga çështja e shpëtimit të ‘mbarë Izraelit’, në të vërtetën se dhuntitë dhe thirrja e Perëndisë nuk mund të anulohen, pastaj direkt në një fjalë personale drejtuar lexuesve të tij jojudenj.

v. 30. ‘Ju besimtarë jojudenj, shikoni veten tuaj. Dikur ishit jashtë favorit të Perëndisë, por hedhja poshtë e judenjve ka çuar në shpëtimin tuaj. Mosbesimi i tyre ka bërë që ata të hiqen dhe që ju t’i zëvendësoni nëpërmjet besimit.

v. 31. ‘Tani mendoni për ‘të zgjedhurit’ brenda Izraelit tokësor. Edhe këta ishin dikur jobesimtarë. Atëherë çfarë i ka shtyrë të besojnë? Pamja e hyrjes së jojudenjve në atë shpëtim në të cilin ata vetë nuk kishin hyrë [që është dhe argumenti i Palit tek vargjet 13-14].’

Kështu brenda komunitetit ekzistojnë dy grupe, secili i ka diçka borxh tjetrit, dhe përbëjnë një pemë të vetme. Vargu 32 synon të tregojë se as shumica e jojudenjve të shpëtuar, as pakica e judenjve të shpëtuar nuk ka epërsi mbi tjetrën. Cili ishte vlerësimi i Perëndisë për këto? Të dyja ishin në mosbesim. Si i shpëtoi Ai të dyja? Vetëm me anë të mëshirës.

Një himn lëvdues

v. 33-36. ‘Oh shikoni mrekullinë e rrugëve të Perëndisë! Ato janë krejtësisht të pashtershme. Ai nuk i përgjigjet askujt, dhe nuk varet prej askujt. Ai zbaton vullnetin e Tij pikërisht siç e do vetë Ai.’

Mendoni për këtë! Ju, që ishit dikur jobesimtarë jeni sjellë në të gjitha

privilegjet e popullit të Perëndisë; dhe ata që Perëndia i ka zgjedhur, judenj dhe jojudenj do të vazhdojnë të hyjnë sipas mënyrës së përshkruar, deri në fund të kohës. Kjo nuk ndodh për shkak të ndonjë merite nga ana e tyre. Të gjithë ishin në mosbesim. Këtë e shpjegon vetëm mëshira, mëshira e pastër.

Bëjeni himnin e vargjeve 33-36 përgjigje të asaj që Perëndia ka bërë për ju dhe vendosni ta jetoni jetën tuaj në një mënyrë që i pëlqen Atij, i cili ju ka treguar një mirësi të tillë të pamërituar. Pjesa e mbetur e letrës merret me drejtimet praktike për këtë temë.

Si të jetojmë jetën e krishterë

Romakët 12-16

Ju lutem lexoni Romakët kapitulli 12.

Vullneti i Perëndisë

Çfarë të vërtetash na ka mësuar apostulli në kapitujt që përbëjnë pjesën doktrinale të letrës së tij! Sa i lavdishëm ka qenë parashtrimi i ungjillit prej tij! Sa të pasur jemi ne në Krishtin! Sa mrekullisht i ka trajtuar Perëndia mëkatarët që nuk e meritojnë!

Por e gjithë kjo ngre një problem. Si duhet t'i përgjigjem unë dashurisë së tillë? Pasi kam marrë mëshirë të tillë nga Perëndia, çfarë duhet të bëj për të treguar mirënjohjen time? Nuk mund të sjell një ofertë falenderimi, si në kohën e Dhiatës së Vjetër, sepse të gjitha ato flijime janë vjetëruar. Natyrisht, do ta lavdëroj Perëndinë me gojë, por në fakt kjo nuk më duket e mjaftueshme. Çfarë të bëj?

Vetëdedikimi

v. 1. 'Zgjidhja e problemit tuaj qëndron në një fjalë të vetme - vetëdedikimi. Në vend që të jepni një flijim, *jini* një flijim! Ashtu si ato kafshë u flijuan pa rezerva, kështu vendosini trupat tuaja në dispozicion të Perëndisë. Le t'i shërbejnë Atij ata trupa që dikur i shërbenin mëkatit. Le të jetë përgjigja juaj, jo një jetë e flijuar, por një jetë e *jetuar* për Të. Kushtojani veten jetesës së shenjtë dhe pëlqimit të Perëndisë. Ky është adhurimi juaj shpirtëror në dallim nga rruga e flijimit në Dhiatën e Vjetër.

v. 2. 'Në fund të fundit, mëshira e Perëndisë ju ka bërë popullin e Perëndisë, prandaj mos jetoni sikur të *mos* ishit i tillë. Me fjalë të tjera, mos jetoni si gjithë të tjerët. Mos i lini njerëzit përreth t'ju ushtrojnë presion që t'u ngjani atyre. Në vend të kësaj përqëndrohuni në pëlqimin e *Tij*.

‘Kjo nuk mund të bëhet vetëm duke përvetësuar disa zakone të jashtme të caktuara. Kjo kërkon shndërrimin e mendjes suaj. Duke qenë i dallueshëm në jetën mendore do të jeni i dallueshëm edhe nga jashtë. Jepuni plotësisht që t’i pëlqeni Atij. Le të jetë ky parimi i palëvizshëm në mendjen tuaj. Provojeni vullnetin e Perëndisë në këtë mënyrë dhe do të zbuloni se është i mirë, i pranueshëm dhe i përsosur.’

Kështu gjëja e parë që pason mësimin doktrinal të Palit është një thirrje për vetë-dedikim dhe ndarje, gjë që nga ana e saj thuhet se do të çojë në një jetë të plotësuar, të kënaqur dhe të bekuar. Është një thirrje që të jetoni për Perëndinë, dhe t’i nënshtroheni Atij plotësisht. Kjo është e vetmja përgjigje e arsyeshme ndaj mëshirës që Perëndia ka derdhur mbi ne në ungjill. Ne nuk kemi pse ta dëgjojmë djallin kur ai na siguron se do ta prishim jetën tonë nëse ecim në rrugën e Zotit. Përkundrazi, bindja ndaj vullnetit të Zotit pasuron jetën tonë jashtë mase. Ne u krijuam për Të, dhe kjo është ajo që duhet të presim.

Ne duhet të vëmë re se Pali na bën thirrje ta japim *veten tonë*. Vetëm dhënia e *sendeve* Perëndisë është një lloj dedikimi i zëvendësuar, për të cilin Perëndia nuk është shumë i interesuar. Vënia e vetes sonë tërësisht në dispozicion të Tij është e vetmja përgjigje e duhur ndaj gjithçkaje që Ai ka bërë për ne në Krishtin.

Këtë e shprehu bukur C. T. Studd [misionar anglez në Afrikë para një shekulli]: ‘Unë e kisha ditur se Jezusi vdiq për mua, por kurrë nuk e kisha kuptuar se nëse Ai vdiq për mua, atëherë nuk i përkisja vetes. Shpengimi do të thotë riblerje, kështu që, nëse i përkisja Atij, ose duhej të bëhesha hajdut dhe të mbaja atë që nuk më përkiste mua, ose në rast të kundërt duhej t’i dorëzoja Zotit çdo gjë. Kur arrita të shihja se Jezu Krishti kishte vdekur për mua, nuk më dukej e vështirë të dorëzoja gjithçka për të.’

Kështu është shumë i qartë parimi i përgjithshëm, por si mund t’i jepem pëlqimit të Perëndisë nëse nuk e di se çfarë kërkon Ai? Që ta sqarojë këtë vështirësi, Pali na thotë tani se ç’është vullneti i Perëndisë për ne

në disa fusha të ndryshme.

Vullneti i Perëndisë për ju në kishë: ushtrimi i dhuntive

v. 3-8. Gjëja e parë që bëri një i krishterë në kohën e Dhiatës së Re nuk ishte mësimi se si duhej të kalonte një ‘kohë të qetë’ private me lutje personale dhe studim biblik (edhe pse ky është një zakon i shkëlqyer, dhe nuk duhet të zhvlerësohet aspak). Veprimi i tij i parë ishte pagëzimi, dhe bashkimi me një kishë. Kjo shpjegon përse Pali merret së pari me temën e vullnetit të Perëndisë për besimtarin në kishë, para se të vazhdojë të flasë për vullnetin e Perëndisë për të si individ.

Ne duhet të largojmë pikëpamje të mjegullta të vetëdedikimit. Vendi i parë ku shihet kjo është mënyra se si besimtar jeton dhe sillet në Trupin e Krishtit. Nëse doni të shfaqni mirënjohjen tuaj ndaj Perëndisë për mëshirën e Tij, ju duhet të filloni këtu. Duhet t’i nënshtrohni asaj që Ai ka zbuluar lidhur me jetën në kishë. Njerëzit që duken sikur janë të krishterë të zellshëm, por që nuk i binden Zotit në këtë fushë, nuk janë aspak të krishterë të zellshëm. Ata nuk e kanë vënë veten në dispozicion të Tij në fushën ku Ai kërkon bindjen para së gjithash. Nëse punët e para nuk vihen në vendin e parë, si mund të jetë në rregull ndonjë gjë tjetër?

v. 3. ‘Ju duhet të filloni me një këndvështrim realist për dhuntitë që ju ka dhënë Perëndia. Kjo është një çështje që unë si apostull i Krishtit dëshiroj të theksoj së pari dhe dua të tërheq vëmendjen e gjithsecilit prej jush tek kjo pikë. Do të tundoheni të mendoni më shumë për veten. Qëndrojeni këtij tundimi dhe në vend të kësaj synoni të arrini në një vlerësim të matur, realist dhe të ekuilibruar të dhuntive tuaja. Dhe pikërisht në ç’mënyrë ju ka pajisur Perëndia që t’i shërbeni Trupit të Krishtit?’

v. 4-5. ‘Ju e shihni, se çdo kishë e Krishtit i ngjan një trupi. Ai është Kreu dhe secili anëtar është një organ, i cili është i lidhur jo vetëm me Kreun por edhe me të gjitha gjymtyrët e tjera. Ka shumë organe të ndryshme, secili me një funksion të dallueshëm, por ka vetëm një trup.

Bëhet fjalë për shumëllojshmërinë brenda unitetit. Secili prej nesh ka dhunti por nuk kemi që të gjithë të njëjtën dhunti. Midis nesh ka dallime të rëndësishme dhe reale në këtë fushë, por kjo nuk e çënon aspak unitetin e trupit. Secili organ funksionon ndryshe, por secili organ ka të njëjtin qëllim - të mirën e trupit në tërësi.

v. 6. ‘Dhuntitë ndryshojnë nga njëra-tjetra sipas hirit që i jep, por është i njëjti hir që i jep të gjitha dhuntitë.’

Natyrisht, kjo do të thotë, që të gjitha dhuntitë janë të përdorshme, të gjitha janë të rëndësishme, dhe të gjitha nevojiten. Nuk ka asnjë njeri në kishën e Krishtit i cili mund të thotë, ‘Nuk ka asgjë për mua, për të bërë,’ ose ‘Nuk mund të bëj asgjë.’ Thënie si këto bien në kundërshtim të drejtpërdrejtë me atë që ka thënë Fjala e Perëndisë, se secili anëtar ka ndonjë dhunti. Pali as që nuk i merr parasysh kundërshtime të tilla, të cilat, me keqardhje, dëgjohen shpeshherë sot. Pasi na ka nxitur të zbulojmë dhuntinë tonë, ai na nxit ta përdorim.

v. 6. ‘A e keni dhuntinë për t’ia bërë të njohur popullit çfarë mendon Perëndia? Atëherë bëni këtë: as më shumë as më pak. Silluni në raport me besimin tuaj.

v. 7. ‘Nëse keni dhuntinë e shërbimit të bashkësisë, atëherë përvishjuni punës. Nëse keni dhuntinë e mësimit të mendjeve të popullit të Perëndisë, atëherë vazhdoni me këtë punë.

v. 8. ‘Ndoshta keni një dhunti të veçantë të prekjes së ndërgjegjeve të njerëzve dhe të nxitjes së tyre për të bërë detyrën që kanë. Atëherë jepjuni kësaj. Nëse dhënia është pika juaj e fortë, jepni bujarisht dhe pa bërë naze. Nëse është drejtimi, tregoni kujdes dhe mos e nënvlerësoni. Nëse shërbimi juaj është të ndihmoni të pikëlluarit, bëjeni këtë me frymë të gëzuar.’

Me fjalë të tjera, Pali po i thotë secilit prej lexuesve të tij të zbulojë se çfarë bën mirë. Lexuesi duhet ta pyesë veten se në ç’mënyrë mund t’i bëjë mirë shoqërisë së besimtarëve, që është Trupi i Shpëtimtarit të tij.

Ai nuk duhet të presë që të tjerët të kenë të njëjtën dhunti, dhe asgjë nuk duhet ta pengojë që të mos e përdorë atë dhunti që ka. Çdo besimtar duhet të bëjë gjithçka që është e mundur për të, që t'i bëjë mirë trupit të besimtarëve të cilit i takon. Pikërisht këtu duhet të fillojë kur dëshiron ta falenderojë Zotin për mëshirën e Tij ndaj tij. Ai duhet t'i jepet pa kursim jetës dhe shërbimit të një trupi besimtarësh ku edhe ai vetë bën pjesë. Ai duhet të tregohet i papërmbajtur në përkushtimin e tij ndaj një kishe lokale e cila përbëhet nga njerëz që janë shpëtuar nga ungjilli i Krishtit, si ai vetë.

Vullneti i Perëndisë për ju si individ; zhvillimi i virtyteve

Sidoqoftë, nuk është e mjaftueshme të bësh atë që është e drejtë në kishë. Besimtari mirënjohës duhet të jetë edhe një lloj i caktuar *njeriu*. Për këtë arsye Pali na jep tani gati njëzet fjali të shkurtra për temën e sjelljes personale. Njeriu i dedikuar ushtron dhuntitë e tij në kishë, dhe synon të zhvillojë virtytet shpirtërore në jetën e tij personale. Ai nuk zgjedh midis këtyre të dyjave, por i bën të dyja.

Tani le të shprehim me fjalë të tjera këtë zinxhir porosish të shkurtra. Ne së shpejti do të shohim se asnjëri prej nesh nuk ka arsye për ta përgëzuar veten. Shpresojmë se do të shtyhem t'i bërtasim Perëndisë, duke i kërkuar që sjellja jonë t'i pëlqejë më shumë në të ardhmen se sa i ka pëlqyer në të kaluarën.

v. 9. 'Le të jetë reale dashuria juaj për të tjerët, dhe jo vetëm një 'faqe', d.m.th diçka e shtirur. Le të jetë përfundimtar refuzimi juaj i çdo gjëje që është mëkatore apo e dyshimtë. Mos kini turp nga dashuria që keni për mirësinë, pastërtinë dhe të drejtën.

v. 10. 'Le të jetë fryma që mbizotëron në kishë plot ndjenja dhe dashuri familjare. Kjo mund të ruhet vetëm kur të mendojmë më shumë për të tjerët se sa për veten tonë.

v. 11. 'Jini krejtësisht të huaj ndaj përtacisë, harxhimit kot të kohës dhe mërzisë. Në vend të këtyre, rrezatoni me dritën e Frymës, mbushuni me

zell shpirtëror dhe jepjuni plotësisht shërbimit të Zotit.

v. 12. ‘Mbushini mendjet tuaja me mendime për fatin tuaj përfundimtar, dhe gëzohuni! Ndërkohë, duroni qetësisht dhe toleroni hallet e ndryshme që kaloni. Mos humbni kontaktin me qiellin për asnjë çast.

v. 13. ‘Shumë prej vëllezërve tuaj besimtarë kanë nevojë. Bëni çmos për t’i ndihmuar. Kërkoni mundësi për të përdorur shtëpinë tuaj dhe ftoni vazhdimisht të tjerët në shtëpinë tuaj.

v. 14. ‘Persekutimi është pjesë e jetës së krishterë, por kini kujdes se si reagoni ndaj tij. Është mëkat, prandaj mos e miratoni. Sidoqoftë, bekonit ata që janë kundër jush. Shpaguajini, jo me sharje, por me fjalë të dashura.

v. 15. ‘Ju nuk duhet të shkëputeni emocionalisht nga gëzimet dhe hidhërimet e të tjerëve, por të merrni pjesë në to bashkë me ta. Merrini për zemër sikur të ishin tuajat. Në fund të fundit, të gjithë jemi anëtarë të njëri-tjetrit.

v. 16. ‘Ruani unitetin në kishë, dhe shmangiuni çdo lloj anësie dhe favorizmi. Në mënyrë të veçantë kini kujdes se mos e shikoni veten si dikë shumë të lartë. Mënyra për ta shmangur këtë është të keni për shokë intimë njerëz të zakonshëm. Kurrë mos arrini në atë pikë ku mendoni se jeni “shumë i mirë” për lloje të caktuar njerëzish (shihni Fjalët e Urta 3:7).

v. 17. ‘Kurrë mos merrni hak kur ju bëjnë keq, cilëtdo qofshin. Ruajeni jetën tuaj të lirë nga çdo kritikë e *justifikueshme*.

v. 18. ‘Bëni çmos për të jetuar në paqe me të tjerët.’

Natyrisht, në një botë të keqe nuk është gjithmonë e mundur të jetosh në paqe me të tjerët. Kjo shpjegon përse apostulli e shpreh porosinë e tij në këtë mënyrë. Për shembull, kur rrezikohet e vërteta, besimtarit mund t’i duhet të veprojë në një mënyrë e cila bën që ai të mos pëlqehet, madje

të urrehet. Në rrethana të tilla do të ishte e pamundur që ai të jetonte në paqe me të tjerët. Megjithatë apostulli e bën të qartë se besimtari nuk duhet të ketë asnjë shije për përçarjen. Ai duhet të bëjë gjithçka që është në dorën e tij për të jetuar në paqe me të tjerët.

v. 19. ‘Kurrë mos u hakmerrni. Mos e vidhni të drejtën që ka Perëndia për ta bërë këtë. Hapuni dhe lëreni Perëndinë të veprojë. Të drejtën për të ushtruar drejtësinë e ka Ai dhe nuk e keni ju. Ai ka premtuar se *do ta ushtrojë* këtë të drejtë (Ligji i Përtërirë 32:35).

v. 20-21. ‘Në fakt, ju duhet ta shpërbleni të keqen me çdo lloj mirësie të imagjinueshme. Është më mirë që njeriu të preket nga turpi sot se sa të vuajë dënimin e zjarrit më vonë. Turpëroni kundërshtarët tuaj që t’ju dorëzohen. Pushtojini, jo me anë të hakmarrjes, por me anë të mirësisë së sinqertë. Mos e lejoni të keqen t’ju mundë, siç do të ndodhte po të përdornit taktika si këto. Mundeni të keqen me të mirë.’

Në këtë pikë është e rëndësishme të përmbledhim në mendjen tonë portretin e një të krishteri mirënjohës që Pali na e ka dhënë në këtë kapitull. Është një njeri që ka si qëllim të vetëm t’i pëlqejë Shpëtimtarit të tij të mëshirshëm dhe ka vënë në dispozicion të Tij gjithçka që ai është dhe gjithçka që i përket. Ai bërret: “ *u bëftë vullneti yt* ”, pavarësisht se cilat do të jenë pasojat për veten e tij.

Duke iu bindur vullnetit të zbuluar të Perëndisë ai hyn në bashkim intim me një trup besimtarësh të tjerë, të cilit ai synon t’i shërbejë dhe t’i bëjë mirë në çdo mënyrë sipas mundësive që ka. Për më tepër ai synon t’u bindet në brendësi dhe nga jashtë porosive që Perëndia i ka thënë në lidhje me jetesën e tij personale. Kështu ai është mjaft i ndryshëm nga njerëzit që e rrethojnë. Por kjo nuk do të thotë se ai është i çuditshëm. Në fakt jeta e tij është joegoiste, e pastër, e butë dhe e zënë me punë, duke parë lart tek Perëndia dhe jashtë tek njerëzit.

Drejtimet e këtij kapitulli janë një termometër sipas të cilit mund të matim temperaturën tonë shpirtërore. Ne kemi mësuar se si pritet të jetojnë të krishterët mirënjohës. Masa e mirënjohjes sonë mund të matet

duke parë se sa seriozisht po përpiqemi ne të jetojmë sipas asaj që kemi lexuar.

Ju lutem lexoni Romakët 13:1-7

I krishteri dhe shteti

Në kapitullin e mëparshëm apostulli na ka treguar si t'i përgjigjemi dashurisë së Perëndisë. Mirënjohjen tonë duhet ta shprehim me vetëdedikim. Ta japim veten për t'i pëlqyer Perëndisë. Kjo është e pamundur nëse nuk e dimë se çfarë kërkon Perëndia, kështu Pali na ka treguar se çfarë na kërkon Perëndia në kishë dhe si individë. Por kjo nuk i përmbyll kërkesat që bën Perëndia. Nuk jemi vetëm individë që janë anëtarë kishash, jemi edhe nënshtetasit e shteteve tokësore. Edhe në këtë fushë na kërkohet një lloj i dallueshëm sjelljesh dhe Pali vazhdon letrën e tij duke na treguar se çfarë është kjo.

Pushteti i dhënë nga Perëndia

Ai fillon duke shpjeguar në vargun 1 se shteti pretendon ligjshëm bindjen dhe nënshttrimin e 'çdo njeriu' të qeverisur prej tij. Si mund të jetë kjo? Përgjigjja është se pushteti që ai ushtron vjen nga Perëndia. Në univers nuk ka pushtet absolut veç atij të Perëndisë, dhe pushteti nuk mund të ushtrohet asgjëkund pa lejen e Tij. Ato pushtete qeveritare që ekzistojnë janë vendosur prej Tij. Është e lehtë ta besojmë këtë në lidhje me ato pushtete që ne *dëshirojmë* të ekzistojnë, por Pali insiston që kjo vlen për ato pushtete që ekzistojnë *realisht*. Qeverisja civile është një institucion i Perëndisë.

Në këtë pikë duhet të fillojmë të mendojmë se si ne, si të krishterë, duhet të sillemi si nënshtetas brenda një shteti. Shteti nuk është një pushtet absolut, por një pushtet i prejardhur dhe Ai që i jep autoritetin që ka është vetë Perëndia. Prandaj është e paimagjinueshme që të mos i bindemi. Këtë çështje që Pali do ta shtjellojë pas pak.

Sidoqoftë, ky mësim përmban disa nënkuptime të rëndësishme. Për

shembull, kur shteti urdhëron diçka që nuk i pëlqen Atij që ia dha pushtetin që ka, atëherë shteti e tejkalon kufirin e pushtetit të tij të ligjshëm dhe kërkon më shumë se sa ka të drejtë të kërkojë. Në rrethana të tilla duket qartë se *nuk* duhet t'i bindemi; përkundrazi, rezistenca ndaj kërkesave të tilla të paperëndishme është një detyrë e krishterë.

Ne duhet t'i japim Cezarit gjërat që *janë* të Cezarit, dhe Perëndisë gjërat që janë të Perëndisë (Marku 12-17). Kur Cezari e tejkalon kufirin, ne duhet t'i bindemi Perëndisë më shumë se sa njerëzve (Veprat 5:29). Kjo është ajo që Pjetrit dhe Gjonit iu duhej ta bënin në Veprat 4:19, siç bëjnë dhe të tjerë më përpara (shihni tek Danieli 3 dhe 6), dhe siç kanë bërë shumë të tjerë gjatë historisë së kishës. Ka patur kohë kur pushtetet qeveritare kanë marrë më shumë pushtet se sa u është dhënë nga Perëndia. Ato kanë pasur pretendime për pushtetin absolut mbi shpirtrat e njerëzve dhe u kanë kërkuar atë që është kundër Ligjit të Perëndisë. Disa herë ato janë përpjekur të drejtojnë punët e kishave të Krishtit. Në kohë të tilla stërgjyshërit tanë kishin të drejtë të mos u bindeshin, dhe të drejtë do të kishim dhe ne, po të dilnin sot rrethana të ngjashme me këto.

Pali nuk flet këtu për këto çështje, por ato dalin direkt prej asaj që thotë ai. Në kohën kur ai shkruante, shteti në përgjithësi ishte shumë dashamirës ndaj atyre që predikonin ungjillin. Akoma nuk kishte filluar persekutimi sistematik i të krishterëve nga ana e shtetit, prandaj nuk është për t'u habitur që Pali nuk merret me temën e rasteve kur duhet t'i rezistojmë shtetit. Por mësimi i tij nënkupton disa parime, dhe në vende të tjera tek Shkrimet ne kemi shembuj të zbatimit të tyre. Para se të shkruhej plotësisht Dhiata e Re, shumë besimtarë zgjodhën më mirë të martirizoheshin sesa t'u nënshtroheshin kërkesave të paligjshme të shtetit.

Thelbi i argumentit të Palit qëndron në atë që qeveria është një institucion hyjnor dhe që ne duhet t'i bindemi në të gjitha rrethanat e zakonshme. Këtë e bëjnë kishat e hershme, dhe për këtë arsye kur ata refuzuan kërkesat e paautorizuara të shtetit, si rezultat protesta e tyre ishte më mbresëlënëse.

Qeveritë nuk e ushtrojnë pushtetin e tyre në bazë të miratimit të atyre që qeverisin, apo vullnetit të shumicës, apo ekzistencës së ndonjë kontrate sociale. Po të ishte kështu, rezistenca ndaj qeverisë do të ishte vetëm rezistencë ndaj pushtetit njerëzor.

v. 2. ‘Jo, qeveritë e ushtrojnë pushtetin e tyre me autoritet hyjnor. Refuzimi i kërkesave të ligjshme të qeverisë është refuzim i *Perëndisë*. Ata që e bëjnë këtë do të gjykohen dhe do të dënohen drejtësisht për veprat e tyre.’

Kjo nuk do të thotë që unë duhet të bëj çdo gjë që më thotë Z. Filani, thjesht ngaqë ai është qeveritar apo nëpunës shtetëror.

Z. Filani duhet t’i bindet vetë kur ai e ushtron *pozitën* e tij si qeveritar, sepse atëherë ai është një shërbyes i një institucioni hyjnor. E njëjta gjë vlen dhe për anëtarët dhe ministrat e qeverisë, ata që vjelin taksat, policinë dhe të tjerët. Autoriteti i tyre nuk qëndron tek ata si individë. Unë duhet t’u bindem atyre vetëm kur ata veprojnë si shërbyes të qeverisë civile dhe bëjnë kërkesa të ligjshme.

Ne duhet të jemi plotësisht të qartë për kufijtë e mandatit që u jepet pushtetarëve. Kur ata vendosin kufijtë e shpejtësisë maksimale, kërkojnë taksat dhe krijojnë legjislacion për gjëra të tilla si ligji tregtar, ata veprojnë brenda mandatit të tyre dhe ne jemi të detyruar t’u bindemi. Por nëse ata kërkojnë atë që Perëndia e ndalon në Fjalën e Tij, atëherë nuk jemi të detyruar t’u bindemi. Nuk mund t’i bindemi një pushteti të prejardhur kur Ai i cili është Pushteti Absolut vendos ndryshe.

Sidoqoftë, në kërkesat e tij të ligjshme shteti duhet të gëzojë bindjen tonë si *Perëndi*. Herën e fundit që ju kaluat kufirin e shpejtësisë, apo mbushët vonë apo gabim formularin e taksave, apo hodhët mbeturina në publik, apo mbajtët fëmijën jashtë shkollës pa një arsye të mirë, apo kaluat rrugën në një vend të ndaluar, apo udhëtuat në mjetet e transportit publik pa paguar çmimin e duhur të biletës; ju i rezistuat *Perëndisë*! I krishteri është i ndryshëm madje dhe në këto gjëra. Porositë e kapitullit 12:1-2 janë të pavlefshme nëse ato nuk zbatohen në mënyrë aq praktike

sa kjo. Është e pajustificueshme t'ia përshtatim sjelljen tonë normës shoqërore, thjesht për arsye se në rast të kundër mund të na përqeshin, zhvlerësojnë apo quajnë nazelinj të tepërt. Mirënjohja për mëshirën e Perëndisë do të thotë që jetojmë për t'i pëlqyer *Atij* dhe kjo do të thotë t'u bindemi atyre që Ai i ka vendosur mbi ne.

Për të mirën e atyre që qeverisen

v. 3. 'Qeveria civile, ligji dhe rendi janë gjëra të mira. Ato nuk i bëjnë njerëzit të tremben kur jetojnë rregullisht, por vetëm kur jetojnë si kriminelë. A dëshironi ta kaloni jetën pa jetuar nën frikën e pushtetarëve? Bëni atë që është e mirë dhe atëherë do të fitoni lavdërimin dhe miratimin e tyre.'

Me një deklaratë si kjo apostulli e bën të qartë se pushtetet merren me veprat dhe veprimet dhe me asgjë tjetër. Si ndërgjegjja, ato sigurohen nga hiri i përgjithshëm i Perëndisë, që të parandalojnë veprat e këqija. Njerëzit që bëjnë të keqen kanë çdo arsye për t'u trembur prej tyre, por ata që bëjnë një jetë të mirë kanë për të parë se pushtetet civile nuk i bezdisin aspak. Atje ku njerëzit e ndershëm gjenden duke jetuar me frikë nga këto pushtete, duket qartë se këto pushtete kanë kaluar kufirin e mandatit të tyre hyjnor.

v. 4. 'Po, qeverisja civile është dhurata e Perëndisë ndaj jush për të mirën tuaj. Ajo është dhënë për të mirën e njeriut. Nuk bëhet për të mirën e qeveritarëve, por për të mirën e atyre që qeverisen.'

Kur një qeveri sundon për të mirën e popullit të saj dhe është tmerr ndaj keqbërësve dhe lavdi ndaj atyre që bëjnë një jetë të mirë, ajo plotëson detyrën e saj të caktuar nga Zoti. Por atje ku ajo injoron herë pas here dhe haptazi mandatin që i është dhënë nga Perëndia, ne nuk jemi të detyruar t'i bindemi. Në këtë rast, ata që qeverisen kanë të drejtë ta rregullojnë të keqen. Ata nuk kanë të drejtë ta bëjnë këtë duke krijuar të keqen më të madhe të anarkisë, me gjithë frikën dhe pasigurinë që sjell antiligji. Por atje ku më e vogla e dy të këqijave është një revolucion që synon zëvendësimin e qeverisë aktuale me një qeveri më të bindur ndaj

urdhërit hyjnor, besimtari duhet ta konsiderojë veten të justifikuar nga Bibla për të nisur apo përkrahur një revolucion të tillë.

Por le t'i kthehemi argumentit të Palit që qeveria është për të mirën e atyre që qeverisen.

v. 4. 'Duke qenë kështu, nëse bëni të keqen, keni çdo arsye për të patur frikë, sepse Perëndia ka vendosur pushtetin e shpatës në duart e shtetit. Shteti nuk e mban kot këtë shpatë. Me fjalë të tjera, ai nuk e mban shpatën vetëm me emër, por ka autoritet nga Zoti për ta përdorur këtë pushtet. Perëndia i ka caktuar pushtetet qeveritare që të jenë agjentët e Tij për dënimin e njerëzve, për krimet e tyre dhe për zbatimin e zemërimit të Tij mbi keqbërësit.'

Pali po thotë padyshim se shteti mund të vendosë dhe të zbatojë dënime të drejta për kriminelët e vërtetuar si të tillë, madje edhe dënimin me vdekje (shihni tek Zanafilla 9:6 besëlidhja me Noeun u bë me të gjithë njerëzimin, dhe mbetet ende në fuqi). Pali është në kundërshtim të plotë me helmin e filozofisë humaniste e cila, me pikëpamjen më të ulët që ka për paprekshmërinë e jetës, ka kërkuar me sukses përkrahjen e shoqërisë për kriminelin, duke e larguar nga viktima. Duke bërë kështu ajo ka plotësuar dëshirën e saj për heqjen e dënimit kapital. Në ato raste kur ende diskutohet për këtë temë, kjo bëhet vetëm për idenë se dënimi kapital i bind njerëzit të mos vrasin. Ky argument është imoral. Është e paimagjinueshme që një njeri duhet të humbasë jetën e tij thjesht që të mos vrasin të tjerët që po planifikojnë të njëjtin krim. Shkrimi nuk e shikon dënimin kapital në këtë mënyrë, por e shikon si një dënim të drejtë i cili kërkohet nga paprekshmëria supreme e jetës njerëzore. Jeta njerëzore është aq e shenjtë saqë vrasja e qëllimshme është krejt e keqe, dhe asgjë veç ndëshkimit suprem nuk përbën një dënim të përshtatshëm për një krim të tillë. Pali pohon se shteti mban një shpatë të vërtetë sipas autoritetit të Zotit. Kështu ai ka të drejtën si dhe detyrën të ushtrojë ndëshkimin suprem në rastin e kriminelëve të vërtetuar që kanë kryer shkelje kapitale.

Ky pushtet i shpatës do të thotë padyshim edhe që shteti ka autoritet dhe

të drejtë të bëjë luftë në kushte të caktuara. Ai nuk mund ta bëjë këtë thjesht për të lartësuar interesat e veta, sepse kjo do të binte në kundërshtim me të gjithë frymën e mandatit hyjnor i cili kërkon që interesat e qeveritarëve të mos përbëjnë asnjë faktor kur qeveria merr vendime. Por ajo mund të luftojë kur të rrezikohet drejtësia, d.m.th. kur është fjala për shpërblimin e të drejtëve dhe dënimin e keqbërësve. Është e paimagjinueshme që ai ka të drejtë të ushtrojë pushtet brenda kufijve të tij, por jo të mbrojë këta kufij. Në mënyrë të ngjashme, është e paimagjinueshme që ai ka të drejtë të ushtrojë drejtësi brenda kufijve të tij, por jo t'u bëjë qëndresë agresorëve që dëshirojnë të sjellin padrejtësi nga jashtë.

Ky mësim është në përputhje të plotë me atë të Zotit tonë Jezu Krisht dhe me pohimin e Tij që ne duhet t'i japim Cezarit gjërat e Cezarit. Ai e tha këtë në një diskutim në lidhje me ligjshmërinë e pagimit të taksave. Zoti ynë e dinte sigurisht që një pjesë e taksave në fjalë do të përdorej për të mbështetur ushtrinë e Cezarit, por Ai nuk e shikonte këtë si një arsye për të mos i paguar. As nuk i tha ndonjëherë një ushtari të japë dorëheqjen nga ushtria. Ai nuk e vuri këtë profesion në të njëjtën kategori me kurorëshkelësen së cilës i tha të mos mëkatonte më. Në fakt, apostujt e Tij e përdorën shpeshherë ilustrimin e ushtarit për të mësuar parime të rëndësishme në lidhje me jetën e krishterë. Është e vështirë të kuptojmë se si ata mund ta kishin bërë këtë po qe se një karrierë ushtarake ishte e mëkatshme. Kurse përkundrazi, në faqet e Dhiatës së Vjetër si dhe të Resë gjenden shumë ushtarë të perëndishëm dhe nuk sugjerohet asgjëkundi që statusi i tyre ushtarak ishte një pengesë për ecurinë e tyre shpirtërore. Pacifizmi nuk mund të mbrohet në bazë të Fjalës së Perëndisë. Një karrierë në forcat ushtarake është një punë shumë e nderuar për një burrë të krishterë dhe është për të ardhur keq që shumë burra me cilësitë shpirtërore që duhen për t'ju qëndruar tundimeve unike të jetës ushtarake nuk mendojnë seriozisht për një karrierë të tillë.

Kështu ne shohim që shteti është i caktuar nga Perëndia dhe i është dhënë një detyrë e qartë. Ai e merr pushtetin e tij nga Perëndia dhe nuk e mban kot shpatën. Kur ai e ushtron këtë pushtet drejtësisht ai duhet të

vlerësohet si vegël e zemërimit të Perëndisë. Shtetit i ngarkohet diçka e cila i ndalohet individit (shihni përsëri kap. 12:18-21).

T'u bindemi

v. 5. 'Prandaj ju besimtarë duhet t'u bindeni pushteteve civile. Kjo nuk bëhet vetëm nga frika se çfarë do t'ju ndodhë nëse nuk u bindeni, por nga kërkesat e ndërgjegjes.'

Prej kësaj vijon që nënshtetasi i krishterë duhet të paguajë taksat që i kërkon shteti. Kjo pikë shpjegohet në vargun 6. Qëllimi i taksave nuk është kënaqja e lakmisë private të dikujt, por sigurimi i fondeve për përkrahjen e një institucioni hyjnor. Ata që vjelin taksat nuk duhet të shikohen si tiranë, por si ata që janë të nevojshëm për funksionimin e duhur të një institucioni hyjnor. Në këtë kuptim ata janë shërbyes të Perëndisë dhe profesioni i tyre është krejtësisht i ndershëm. Ata nuk merren me paratë e tyre por me paratë e Zotit dhe janë përgjegjës ndaj Tij që t'i mbledhin me ndërgjegjshmëri dhe drejtësi. Në të njëjtën mënyrë shteti është përgjegjës ndaj Zotit për mënyrën se si ai i përdor këto para. Paratë 'publike' janë të Zotit. Përdorimi i tyre për qëllimet personale, për kënaqjen e dëshirave private, për të ndihmuar padrejtësinë apo paperëndishmërinë, apo në ndonjë mënyrë tjetër që nuk përputhet me vullnetin e Perëndisë për shtetin, do të thotë ta vjedhësh Perëndinë. Ky mëkat dënohet tek Shkrimi, dhe është e sigurt se do të gjykohet.

Ajo që i duhet shtetit është bindja dhe nënshttrimi, dhe ajo që i duhet vjelësit të taksave është paraja që kërkon. Njerëzit e ndryshëm mund të kërkojnë tarifa të ndryshme sipas pushtetit të veçantë që u është dhënë nga Zoti. Gjërat e caktuara janë të drejtat e tyre, falë pozitave që mbajnë.

v. 7. 'Prandaj jepuni të gjithëve atë që u duhet. Disa kanë pushtet të kërkojnë taksa. Të tjerët mund të kërkojnë tarifa të tjera financiare. Të tjerët kanë të drejtë të presin nderim dhe respekt. Kushdo qoftë, jepini atë që i duhet.'

Pali me siguri nuk nënkupton që mund t'i respektojmë të gjithë nëpunësit si njerëz. Shumica e tyre janë jobesimtarë, dhe shumë prej tyre janë të paperëndishëm haptazi në fjalët dhe jetët e tyre. Por, falë pozitave që mbajnë, ata janë shërbyesit e Perëndisë në fushat ku shërbejnë. Kjo duhet të njihet, dhe atyre duhet t'u jepet ajo që ata kanë të drejtë ta kërkojnë. Kur ata nuk e plotësojnë mandatin që u është dhënë, ose kur pretendojnë paligjshmërisht për pushtete që nuk u takojnë, ne duhet të kërkojmë t'i heqim. Por ne duhet të tentojmë vetëm në mënyrë të ligjshme.

Kështu po vazhdojmë të mësojmë se sa thjesht dhe qartë zbatohet dedikimi ynë. Nuk ka *asgjë* që i krishteri mund ta bëjë njësoj si jobesimtari. Si mundet vallë? Ai synon të jetojë për lavdinë e Perëndisë, kurse jobesimtari jeton për veten. Dedikimi shihet si diçka e shëndetshme, jo absurde. Besimtari mirënjohës është një qytetar i bindur, i respektueshëm që e zbaton ligjin. Jetesa e shenjtë shihet siç duhet në gjëra specifike si kjo, dhe jo në lëshimin e ndonjë atmosfere që mbahet për 'përshpirtshmërinë'.

Ju lutem lexoni Romakët 13:8-14.

Sjellja e krishterë në shoqëri

Apostulli sapo na ka thënë t'u japim të gjithëve atë që u takon drejtësisht. Ky është mendimi lidhës me atë që pason. Ne nuk duhet të jemi kurrë në pozitën e borxhliut ndaj dikujt. Duhet paguar të gjitha borxhet tona. Prej këtij mendimi Pali vazhdon të na tregojë se si duhet të sillen në shoqëri në përgjithësi të krishterët.

I krishteri duhet të kuptojë që ai nuk është thjesht anëtar kishe, apo individ, apo nënshtetas. Ai është pjesë e shoqërisë, në planin lokal si dhe më gjerësisht. Ai banon në një rrugë të caktuar, rrethohet nga shokët dhe komshinjtë; ai punon çdo ditë në shoqëri të kolegëve të tij; ai është pjesë e vendit dhe e kontinentit të tij. Në të gjitha marrëdhëniet e tij ai duhet të shfaqë një sjellje të dallueshme dhe të jetë krejt ndryshe falë

mendjes së tij të transformuar. Çfarëdo rrethane, ai duhet të jetë i përkushtuar ndaj Perëndisë si flijim i gjallë. Por çfarë do të thotë kjo në praktikë?

Jetoni drejtësisht

v. 8. ‘Kjo do të thotë të mos i kesh borxh askujt. Ne e kemi për detyrë të mos i kemi borxh shtetit atë që i duhet, por ky parim vlen dhe për shoqërinë në përgjithësi. Besimtari nuk duhet të ketë borxhe të palara. Ai duhet t’u japë të gjithëve atë që u përket, qofshin të pushtetshëm apo të rëndomtë. Ai duhet të jetë një njeri me ndershmëri transparente.’

Është e lehtë të shohësh se ku do të dalë Pali, por nuk është gjithmonë kaq e lehtë të shohim se sa seriozisht e konsideron Perëndia një borxh të pashlyer. Është koha të meditojmë për Psalmin 37:21. Para se të vazhdojmë ta shqyrtojmë mësimin e Palit, le të ndalojmë dhe të na shqyrtojë *mësimi*. A kam unë borxhe të papaguara? Prona të pakthyer? Masa e kuptimit që ne kemi për këtë mësim shihet në masën e zbatimit të tij nga ana jonë.

v. 8. ‘Ju nuk duhet të keni asgjë që i takon të afërmit tuaj, përveç dashurisë për të. Duajeni siç duhet dhe Ligji që flet për detyrën që keni ndaj të afërmit tuaj, nuk ka për t’ju kërkuar më shumë.

v. 9. ‘Ja disa ligje të posaçme të cilat citohen nga Ligji i Perëndisë. Zbatimi i tyre do të thotë dashuri për të tjerët. Që të gjitha mund të përmbliidhen sipas kategorisë së dashurisë së duhur për të afërmin.’

Në këtë pikë mësimi i Palit është krejt i kundërt mes shumë mësimëve fetare që jepen sot. Është e qartë që ai e shikon ligjin moral si diçka të detyrueshme për besimtarin. Askush nuk shpëtohet me anë të ligjit - siç kemi parë më lart në Letër. Por prapë e drejta është e drejtë, dhe këtë nuk e ndryshon dot fakti që shpëtohem nga hiri i Perëndisë.

Sigurisht Pali na mëson që ligji dhe dashuria nuk janë gjëra të kundërta. Si mund të ishin, duke qenë se Zoti ynë Jezu Krisht e përmbloodhi të

gjithë Ligjin sipas kategorisë së dashurisë? (Mateu 22:37-40, Marku 12:28-34). Megjithatë ka disa njerëz që thonë, 'Nëse ju keni dashurinë, nuk keni nevojë për rregulla që t'ju tregojnë ç'të bëni.' Të tjerë thonë, 'Rregullat përjashtojnë spontanitetin dhe zvogëlojnë sjelljen tonë në legalizëm të thjeshtë dhe detyrë të ftohtë, e cila është e kundërta e dashurisë.' Por apostulli i frymëzuar po deklaroi që e vetmja mënyrë për të dashur të afërmin tuaj siç duhet dhe për ta treguar këtë, është t'u bindeni rregullave të dhëna nga Zoti!

Pse të heqësh dorë nga kurorëshkelja? Nëse e dua të afërmin tim as që nuk do të mendoja për rrëmbimin e gruas apo vajzës së tij. Nëse e dua gruan time, nuk do ta tradhetoja, apo t'i jepja pikëllim të panevojshëm zemre. E njëjta gjë mund të thuhet për ligjet e tjera që Pali citon. Dashuria është kërkimi i së mirës më të madhe të mundshme për të afërmin tim, madje edhe në çmimin më të lartë për veten time. Atje ku ekziston dashuri si kjo, ajo në mënyrë të pashmangshme do t'i përmbajë njerëzit nga vrasja, vjedhja dhe lakmia e zemrës për pronat e të afërmit. Nëse dashuria ime është e sinqertë, atëherë ajo do të zbatohet praktikisht. Do t'i trajtoj të tjerët siç do të më pëlqente të më trajtonin mua. Zbatimi i Ligjit të Perëndisë është shfaqja më e plotë e dashurisë.

Jetoni me dashuri

v. 10. 'Dashuria nuk i bën dëm të afërmit të saj. Për këtë arsye dashuria është përmbushja dhe plotësimi i Ligjit.'

Në mënyrë që plumbi të qëllojë në shenjë ai duhet të ketë një eksploziv që ta shtyjë përpara dhe një grykëz për ta drejtuar. Eksplozivi pa asgjë tjetër do të ishte i rrezikshëm, kurse grykëza pa asgjë tjetër do të ishte e papërdorshme. Në shoqëri, shënjestra që qëllon është të mos u bëj keq atyre që më rrethojnë. Dashuria e shtyn plumbin dhe Ligji i Perëndisë e drejton. Asnjë nga të dyja nuk bën mirë kur është vetëm, por qëllimi im arrihet kur i kam të dyja bashkë. Ligji duhet të mbushet me dashuri, dhe dashuria duhet të drejtohet nga Ligji.

Është e domosdoshme të kuptojmë plotësisht se çfarë po thotë apostulli

për sjelljen e krishterë në shoqëri. Besimtari nuk i mban askujt atë që i përket drejtësisht. Në vend të jetesës egoiste, ai kujdeset tërësisht për mirëqenien e të afërmit të tij. Por ai nuk i lë ndjenjat e tij, as edhe ato të të afërmit të tij, të vendosin se cilat janë interesat më të larta të të afërmit. Ai nuk i është përshtatur kësaj bote humaniste (të përqëndruar tek njeriu), por është transformuar me anë të ripërtëritjes së mendjes së tij. Ai e shqyrton Ligjin e Perëndisë dhe atje mëson se si pritet të veprojë ndaj atyre që e rrethojnë. Ai i bindet pa vonesë asaj që ka thënë Perëndia dhe e bën këtë me zell të zjarrtë.

Kjo rrugë veprimi e shpëton besimtarin nga rreziqe të panumërta. Ai nuk bëhet një përkrahës i ‘ungjillit shoqëror’, i cili merret aq shumë me të afërmin sa që harron Perëndinë. As nuk bëhet një njeri që bën atë që ndien se është e drejtë, pa marrë parasysh parimet morale absolute dhe si pasojë përfundon duke minuar shoqërinë dhe jo duke e ndihmuar. As nuk bëhet një njeri mendja e të cilit preokupohet aq shumë me dëshirat e shprehura të njerëzve, sa që të harrojë tërësisht nevojat e tyre shpirtërore. Ai i shmanget edhe rrezikut të kundërt - shqetësimit për gjërat shpirtërore, sa që ai ka një pikëpamje joreale për botën e gjallë rreth tij.

Besimtari i logjikshëm, pasi ka parë në Fjalën e Perëndisë të vërtetat e lavdishme të kapitujve 1-11, shqyrton po këtë Fjalë që të zbulojë se si duhet të silllet. Ai zbulon si detyrën e tij ndaj Perëndisë ashtu dhe detyrën e tij ndaj njerëzve të tjerë. Ai jeton me zemrën e hapur ndaj Shpengimtarit, dhe dorën e hapur ndaj të afërmit të tij. Në jetën e tij ka një stabilitet. Meqë zemrën e ka të fiksuar tek i Pandryshueshmi i madh, ai nuk e braktis detyrën kur të tjerët e lënë në baltë.

Edhe një herë ne shohim diçka nga karakteri i shëndetshëm i krishterë. Shenjtëria personale nuk është një rrënoqethje, një rrahje zemre, një dridhje apo nxjerrja e ndonjë influence të papërshtueshme. Është ruajtja e dinjitetit të grave, mirësjellja e gjithanshme, mbrojtja e lidhjes martesore, kontrolli i inatit, kundërshtimi ndaj dhunës dhe hakmarrjes personale, respekti për pronën e të tjerëve, pagimi me korrektësi i borxheve, tërheqja e njeriut nga gënjeshtria dhe thashethemet,

mirënjohja për rrethanat e njeriut dhe refuzimi i zilisë për rrethanat e tjetrit, si dhe të gjitha virtytet e tjera që mund të përmbliken nga ligjet e veçanta që citohen dhe nga Ligji i Perëndisë në përgjithësi.

Shenjtëria personale matet sipas termave se është i pastër mendërisht, i shëndetshëm shpirtërisht, i ndershëm dhe i besueshëm. Ajo do të thotë të jesh i lirë nga krekosja dhe vetinteresimi, me një zemër ambicioze për t'i pëlqyer Perëndisë dhe për këtë arsye ka dëshirë të veprojë drejtësisht ndaj të gjithë atyre që janë bërë sipas shëmbëllimit të Tij. Njeriu i shenjtë nuk ka asnjë anë të bujshme apo mistike; madje ai nuk është i dobët apo frikacak. Ai është i shëndetshëm moralisht, i fortë dhe i pastër. Nuk është një shenjë perëndishmërie kur njerëzit të shmangen sepse të konsiderojnë 'të çuditshëm' apo 'jonormal'. Është më tepër shenjë perëndishmërie të jesh komshiu më i besuar nga të gjithë!

Jetoni duke pritur

Besimtari shtyhet të jetë kështu nga Ligji i Perëndisë që ai e do, por urdhrat e Ligjit nuk janë e vetmja influencë që ndikon në mendimin dhe sjelljen e tij. Perëndia i Sinaut është gjithashtu edhe Perëndia i Kalvarit. Ai që e shpëtoi në kryq do të plotësojë së shpejti shpëtimin e tij në Ditën e Fundit. Edhe ky konsiderim ka një efekt jetik në mënyrën se si jeton besimtari, dhe apostulli e thekson këtë pikë në vargjet e tjera të kapitullit.

v. 11. 'Jobsimtarët mund të përshkruhen si ata që janë duke fjetur, apo janë të trullësuar nga pija e fortë. Si mund të jeni *ju* si ata? Ju i dini arsyet. E dini që epoka e tashme është e përkohshme dhe së shpejti do t'i hapet rruga ditës. Plotësimi i shpëtimit tonë, që e përmenda në kapitullin 8, është më afër se sa kur u bëmë besimtarë.

v. 12. 'Po, nata pothuaj ka mbaruar dhe dita pothuaj ka ardhur tek ne. Në qoftë se jeni si jobsimtarët që mendojnë se do të jetë gjithmonë errësirë, do të bëni veprat e errësirës. Por ju e dini mirë se është ndryshe. Kështu shkunduni dhe zgjohuni. Mos u sillni më si jobsimtarët. Përgatituni për mëngjesin duke u veshur me armatimin e

dritës' (shihni Efesianët 6:10-20, 1 Thesalonikasit 5:1-11).

Gjuha e apostullit mund të na duket e vështirë, por piktura që ai jep përfytyrohet lehtë. Është natë, pijanecët po 'kapardisen' drejt shtëpisë duke kryer shumë vepra të turpshme dhe duke u shfrenuar në katin e poshtëm. Në të njëjtën shtëpi janë ata që po flenë dhe që nuk dëshirojnë të bëjnë asgjë tjetër. Të dyja grupet e njerëzve jetojnë nën iluzionin se nata do të vazhdojë për një kohë të gjatë; shpresojnë se do të zgjat përgjithnjë.

Por në shtëpi është dikush që di diçka tjetër. Ai e di që dita do të vijë më shpejt se sa guxojnë ata të besojnë. Po në çastin kur do të agojë dielli, do të vijë mbreti! Ky njeri nuk bashkohet me rrëmujën e pijanecëve; e as nuk rri në krevat. Ai zgjohet, që të jetë gati për ardhjen e mbretit të tij. Ai vishet në një mënyrë që do ta miratojë sovranin. Ai nuk i përshtatet kësaj bote. Sjellja e tij është e ndryshme për shkak të diçkaje që e di. Ai çohet dhe përgatitet ndonëse kjo është e mundimshme për të, dhe gjithë të tjerët po bëjnë vepra të turpshme nën mbrojtjen dhe mbulesën e errësirës. Ilustrimi është i lehtë për t'u kuptuar dhe për t'u interpretuar. Por çfarë do të thotë praktikisht një sjellje e tillë e dallueshme?

v. 13. 'Le të mos bëjmë asgjë nga e cila mund të na vijë turp: asgjë të dyshimtë, asgjë të pandershme. Le të bëjmë jetë të sinqertë, ku gjithçka që bëjmë të duket qartë se është e drejtë dhe e vërtetë. Ditët janë të errëta, por le të mos bëjmë asgjë nga e cila do të na vinte turp po të shkëlqente papritur drita e ditës siç do të ndodhë kur të vijë Krishti. Le të mos ketë teprim në sjellje apo në zakone; asnjë papastërti të çdo lloji, si gostitë sensuale, e folura e pshore dhe gjëra të tilla si këto; as përçarje, goftë aktuale apo në mendje.

v. 14. 'Në vend të këtyre, visheni Zotin Jezu Krisht. Imitoni dhe kopjoni atë. Ju gëzoni bashkimin me të, prandaj jetoni në përputhje me këtë dhe ngjajini Atij. Pastaj vazhdoni me punën e vdekjes (shihni kap. 8:13). Mos tregoni kujdes për zotërinë e vjetër. Prisni çdo gjë që e bën mëkatin të lehtë apo të mundshëm. Vrisni çdo gjë që lehtëson dorëzimin ndaj

tundimit dhe vështirëson rezistencën ndaj tij.’

Shkurt - jetoni në mënyrë të ndryshme

E gjithë kjo me sa duket kërkon sakrifica. Apostulli i zgjodhi me kujdes fjalët kur ai na thirri të bëheshim flijime të gjalla. Në zonat e përkufizueshme dhe specifike që ai ka përmendur, ne nuk duhet t'i përshtatemi kësaj bote dhe nuk duhet të transformohemi me anë të ripërtëritjes së mendjes sonë. Ai ka parashtruar në mënyrën më të qartë se cili është vullneti i Perëndisë për ne. Gatishmëria jonë për t'u nënshtruar është prova e përkushtimit tonë, si dhe masa e shenjtërisë sonë personale. Nëse nënshtrohemi, është e sigurt që do të provojmë se vullneti i Perëndisë është i mirë, i pranueshëm dhe i përsosur. Por jo vetëm kaq. Kur të tjerët të shohin veprat tona të mira, ata do të lavdërojnë Atin tonë në qiej! (Mateu 5:16)

Ju lutem lexoni Romakët kapitulli 14.

Mosmarrëveshje të ndërgjegjshme

Kur Pali na tregoi se si duhet të sillet i krishteri në shoqëri, ai citoi disa nga Dhjetë Urdhërimet. Këto na mësojnë që disa gjëra janë të gabuara *në vetvete*. Askush nuk ka të drejtë t'i bëjë, kurrë. Ato janë gjithmonë të gabuara, për të gjithë njerëzit. Për sa i përket vendosjes se ç'është e drejtë apo e gabuar për të krishterin nuk përbën ndonjë problem. Ai nuk duhet të bëjë asgjë që i ndalohet nga Fjala e Perëndisë qoftë drejtpërsëdrejti apo sipas një parimi të qartë. *Këtu* nuk mund të ketë mosmarrëveshje midis të krishterëve, sepse Shkrimi jep drejtime të qarta.

Por ka shumë gjëra që Fjala e Perëndisë veçanërisht nuk i ndalon. Janë fusha të tëra ku nuk ka urdhra të qarta. Për këtë arsye, disa të krishterë, duke ditur lirinë që kanë në Krishtin, bëjnë pa u shqetësuar shumë prej këtyre gjërave jo të ndaluara. Bibla i quan këta 'të fortët'. Të krishterët e tjerë, zakonisht me një koncept më të dobët për lirinë, e ndiejnë në ndërgjegje që nuk mund t'i bëjnë këto gjëra. Ata besojnë se do të ishte e

gabuar t'i bënin. Këta Bibla i quan 'të dobtit.'

Kur të fortët shohin hezitimet e të dobtëve, ata priren t'u thonë, 'Larg budallallëkut!' Kur të dobtit shohin të fortët që bëjnë ato gjëra që ata besojnë se janë të gabuara, priren t'u thonë, 'Larg botës!'

Duhet të theksohet që këto dy grupe të krishterësh nuk i kundërvihen njëri-tjetrit për çështjet morale. Këtu të krishterët janë të bashkuar sepse Fjala e Perëndisë jep urdhra të qarta. Vështirësitë dalin në ato fusha jo të ndaluara ku të krishterët kanë ndryshime ndërgjegjeje. Për shembull, disa të krishterë pijnë alkool pa hezitim fare, kurse të tjerët mendojnë se kjo do të ishte mëkat për ta. Ka ndryshime për çështje të tilla si p.sh. shikimi i TV-së, vajtja në kinema, teatër apo në një ndeshje futbolli, si dhe ndjekja e modave të sotme në veshje. Të fortët arsyetojnë se në thelb nuk ka asgjë të keqe në këto gjëra, ndaj dhe i krishteri ka liri për t'u kënaqur me to. Ndërkohë të dobtit ndiejnë një sens ndotjeje dhe brengë ndërgjegjeje nëse bashkohen me të tjerët në to.

Edhe kisha e hershme ka patur ndryshime ndërgjegjeje, ndonëse në zona mjaft të ndryshme nga këto. Për shembull, mishi që u ishte ofruar idhujve i shitej më vonë publikut në treg. Disa besimtarë thoshin që ngaqë mishi ishte i mirë dhe disa herë madje më i mirë se sa mishrat e tjera, ishte në rregull ta blinin dhe ta shijonin me kënaqësi. Të tjerët nuk e harronin dot që mishi kishte luajtur një rol në adhurimin e idhujve, gjë që e dinin se ishte demoniak. Këto lidhje i shqetësonin dhe ata ndjenin që nuk hanin dot mish të tillë me ndërgjegje të pastër. Ata besonin se do të përdhoseshin prej tij dhe në ndonjë mënyrë do të shiheshin si të lidhur me ritet pagane në të cilat ishte përdorur mishi. Prandaj ekzistonte një mosmarrëveshje e mprehtë midis vëllezërve dhe motrave në Krisht për temën e asaj që mund apo nuk mund të hahej.

Në të njëjtën mënyrë ekzistonin ndryshime në lidhje me kremtimin e festivaleve fetare. Dita e parë e javës ishte Dita e Zotit dhe ajo kremtohej njësoj nga të gjithë të krishterët. Të fortët nuk mbanin asnjë ditë tjetër të veçantë. Ata e kremtonin të shtunën si një ditë të zakonshme, të cilën shumë njerëz e kishin mbajtur më parë si të shenjtë.

E njëjta gjë vlente për Pashkët dhe festivalet e tjera, por të dobtit nuk ndiheshin aq të lirë. I shqetësonte thellësisht mendimi i krenimit të së shtunës si një ditë të zakonshme. Ata e kishin mbajtur më parë si Sabatin dhe nuk mund ta trajtonin tani me ndërgjegje të pastër njësoj si çdo ditë tjetër. Kështu që, ekzistonte një ndryshim i konsiderueshëm midis besimtarëve të hershëm në lidhje me problemin se cilat ditë duhej të konsideroheshin ‘të veçanta’ dhe cilat ishin të zakonshme.

Në kapitullin 14, Pali diskuton për tërë çështjen e ndryshimeve të ndërgjegjes, dhe zbulon se si Perëndia u kërkon besimtarëve të sillen ndaj shokëve të tyre besimtarë që nuk janë dakord me ta në këto fusha. Ai e fillon kapitullin duke shpjeguar parimet e lirisë së krishterë, dhe komentet e tij u drejtohen kryesisht të fortëve, ndonëse ato janë një shpatë me dy tehe. Kur unë nuk jam dakord me vëllain tim për një çështje ndërgjegjeje, si duhet ta trajtoj?

Katër rregulla

Në përgjigje ndaj kësaj, apostulli vendos katër rregulla. E para gjendet tek vargu 1, dhe mund të përmblihet me fjalën *pranojeni*.

v. 1. ‘Vëllai juaj në Krisht mund të jetë i dobët, por përsëri është vëllai juaj. Ju jeni një në besim, dhe jeni dakord për themelet e shpëtimit. Pranojeni si të barabartë me ju. Mos bini në tundimin për ta tjetërsuar. Ofrojini shoqërinë tuaj pa rezerva dhe pranojeni për atë që është. Le të mos ketë asnjë motiv të fshehur, si p.sh. një dëshirë për të nxjerrë në pah mosmarrëveshjet tuaja, apo për të ‘shënuar pikë’ gjatë një diskutimi. Le të mos jetë mirëseardhja juaj thjesht një arsye apo përpjekje që ta fitoni për pikëpamjen tuaj.’

Rregulli i dytë i Palit mund të përmblihet si *të mos e përbuzë*. Kjo është diçka që një besimtar i fortë është veçanërisht i prirur ta bëjë. Ai ka tendencë të shikojë poshtë tek shoku i tij i krishterë, i cili ka (sipas të fortit) hezitime krejt të panevojshme. Ai tundohet ta vlerësojë si një të krishterë ‘më të ulët’. Ky lloj mendimi nuk tolerohet.

v. 2-3a. ‘Njëri prej jush mendon që mund të hajë ç’të dojë, por një besimtar tjetër me ndërgjegje të dobët ndoshta ndjen se duhet të jetë vegetarian. Le të mos e përbuzë i pari të dytin, me mendimin që ai është poshtë tij, më i ulët.’

Rregulli i tretë është, **të mos gjykojë**. Ky është tundimi i veçantë i besimtarit të dobët. Ai shpall një ‘vendim gjyqësor’ ndaj atyre që gëzojnë atë që do të vriste ndërgjegjen e tij. Ai priret t’i dënojë ata dhe ka dyshime të rënda nëse këta do të vazhdojnë të qëndrojnë si të krishterë.

v. 3b-4. ‘Ai që ka hezitime duhet të tregojë kujdes të mos e gjykojë njeriun, i cili nuk i ka këto hezitime. Ai duhet të mbajë mend faktin që Perëndia e ka pranuar njeriun që ai tundohet ta kritikojë. Perëndia e quan shërbëtorin e Tij dhe ai njeri i përgjigjet vetëm Perëndisë dhe askujt tjetër. Kush jeni ju që silleni sikur shërbëtori i dikujt tjetër të ishte përgjegjës ndaj jush? Sa për dyshimet tuaja lidhur me aftësitë e tij për të qëndruar në këmbë, të jeni i sigurt që ai *do të qëndrojë*, sepse Perëndia është në gjendje ta bëjë të qëndrojë. Tani mos bëni më sikur të ishit zoti i tij dhe kini kujdes që qëndrimi juaj të mos jetë më pak pranues sesa ai i Perëndisë.’

Rregulli i katërt është që **gjithsecili të jetë plotësisht i bindur në mendjen e tij**.

v. 5. ‘Një besimtar i çmon disa ditë si më të rëndësishme sesa të tjerat, ndërsa një tjetër i trajton të gjitha njësoj. Në vend që t’i shikoni të tjerët vazhdimisht si të dyshimtë, jini plotësisht të bindur se ajo që po bëni *ju* bëhet me ndërgjegje të pastër.’

Në këtë mënyrë apostulli na nxit të jetojmë jetët tona në mënyrë që të dalin nga shqyrtimi i Perëndisë. Ne duhet të jetojmë për t’i pëlqyer Atij dhe sjellja jonë nuk duhet të vendoset sipas atyre që mendojmë se janë pikëpamjet e të tjerëve. Pali akoma po zbaton parimet e kapitullit 12:1-2 dhe po tregon në mënyra praktike se ç’do të thotë të jesh flijim i gjallë. Ne duhet të merremi me njëfarë vetanalize që të shohim se sa të bindur

jemi ndaj parimeve që ai ka shpjeguar.

Tri arsye

Pali na jep tri arsye përse duhet të paraqesim këtë lloj sjelljeje ndaj një vëllai, i cili ndryshon prej nesh.

Arsyeja e parë është shpjeguar në vargun 3. **Perëndia e ka pranuar.** A jam unë më shumë se Perëndia? Nëse Ai e ka pranuar njeriun me të cilin unë nuk jam dakord, atëherë kush jam unë që të veproj ndryshe? Të fortët nuk duhet të mendojnë se ata lavdërojnë Perëndinë duke tjetërsuar ata që i ka pranuar Ai. Të dobëtit nuk duhet të mendojnë se do ta lavdërojnë Atë duke zmadhuar rreptësinë e Tij me një zell që Ai nuk do ta pranojë si të tij.

Arsyeja e dytë është që *ai sillet kështu nga respekti për Zotin*. Kjo pikë shpjegohet në vargjet 6-9.

v. 6. ‘Përse një besimtar mban ditë të veçanta në mënyrë të veçantë, kurse një tjetër nuk i mban? Pse njëri ha çdo gjë dhe falënderon Perëndinë, ndërsa një tjetër u shmanget ushqimeve të caktuara dhe përsëri e falënderon Perëndinë? Përgjigjja në të gjitha rastet është kjo: që t’i pëlqejë Zotit!’

Ne nuk mund të kritikojmë pa mirësi sjelljen e dikujt, i cili bën çdo gjë në jetën e tij me synimin për t’i pëlqyer Zotit! Dhe ne kurrë nuk mund ta përbuzim. Si vallë mund t’i zhvlerësonim ata që jetojnë jetët e tyre nën frikën e Zotit?

v. 7-9. ‘Asnjëri nga ne besimtarët nuk jeton apo vdes për veten e tij. Qëllimi ynë i vetëm në jetë dhe në vdekje është t’i pëlqejmë Zotit. Gjithçka që ne bëjmë është për Të. Arsyeja që Krishti vdiq dhe u ringjall ishte ta siguronte këtë sundim mbi popullin e Tij.’

Kjo përmendje e të drejtave absolute të Krishtit na sjell tek arsyeja e tretë për sjelljen e rekomanduar nga apostulli. Ai e ka prekur në vargun

4 dhe tani e përmend përsëri në vargjet 10-12. *Vëllai juaj është shërbëtori i Krishtit* dhe është përgjegjës vetëm ndaj Tij.

v. 10-12. ‘Si mund ta vendosni veten si gjykatës mbi vëllain tuaj, apo të shpallni vendimin tuaj që ai duhet të përbuzet? Në fakt të gjithë do të qëndrojmë, jo përpara njëri-tjetrit, por përpara gjyqit të Perëndisë. Është Ai ndaj të cilit jemi përgjegjës, siç premtun Dhiata e Re tek Isaia 45:23. Secili prej nesh do t’i japë llogari për veten e tij direkt Perëndisë.’

Në çështjet e ndërgjegjes, asnjë besimtar nuk është përgjegjës ndaj një tjetri. Në rast se shkel ligjin moral të Perëndisë, kisha lokale është përgjegjëse për zbatimin e disiplinës rimëkëmbëse të qortimit, pezullimit dhe çkishërimit, sipas porosive të Dhiatës së Vjetër. Por pushteti për të vepruar në atë fushë nuk duhet të kalojë në fushën e diskutuar këtu. Këtu nuk mund të bëjmë më tepër se t’i kujtojmë njëri-tjetrit faktin që secili prej nesh është përgjegjës personalisht ndaj Zotit tonë dhe që Ai do të na kërkojë llogari në fund. Ne kemi nevojë për t’u kujtuar kështu herë pas here, që t’i mbajmë ndërgjegjet të pastra dhe që të na ndihmojnë të bëhemi gati për ta takuar. Por në asnjë rast nuk duhet të imponohet ndërgjegjja ime mbi ndërgjegjen e tjetrit, as anasjelltas. Vetëm Krishti është Zoti i ndërgjegjes dhe është puna e Zotit tonë nëse qëndron apo bie secili prej nesh.

Kjo do të thotë që liria e krishterë duhet të vlerësohet dhe të ruhet. Padituria apo lënia në harresë e mësimit të apostullit ka çuar në situatën ku shumë prej besimtarëve u është shkelur liria nga të tjerët. Sidoqoftë, në disa raste mund të më duhet të imponoj vullnetarisht kufizime mbi lirinë time në interesat e dashurisë së krishterë.

Një fjalë për të fortët

Kjo është diçka që duhet të vihet re në mënyrë të veçantë nga ata që gëzojnë lirinë e tyre. Energjitë e të fortëve nuk duhet të harxhohen duke nxjerrë në pah se sa të çmendur dhe të panevojshëm janë hezitimet e të dobtëve. Ata duhet të shqetësohen për diçka më të madhe se sa ruajtja e

lirisë së tyre. Dëshira e tyre e flaktë duhet të jetë të mos e pengojnë progresin shpirtëror të shokëve të tyre besimtarë.

v. 13. ‘Prandaj le të mos e gryojmë apo kritikojmë më njëri-tjetrin. Më mirë, le të vendosim të mos vëmë asnjë pengesë apo gur pengese në rrugën e vëllait.’

v. 21. ‘Është mirë të heqësh dorë nga ngrënia e mishit, apo pirja e verës, apo nga çdo gjë tjetër që e pengon apo e dobëson nga ana shpirtërore vëllain tënd.’

Pali insiston që shqetësimi im i zjarrtë duhet të jetë mirëqenia e vëllait tim dhe nëse e lë pas dore këtë ndoshta do t’ia prish besimin atij për të cilin vdiq Krishti. Vështirë të thuhet se po ecja sipas dashurisë po ta bëja këtë!

v. 15. ‘Sepse nëse vëllai juaj lëndohet për shkak të gjërave që hani, ju nuk po silleni më në mënyrë të dashur. Mos e prishni me ushqimin tuaj një vëlla për të cilin vdiq Krishti.

v. 20. ‘Mos e rrëzoni punën e Perëndisë thjesht për hir të ushqimit. Sigurisht, të gjitha gjërat janë të pastra, por ju duhet të kuptoni që ato janë të këqija për njeriun ndërgjegjja e të cilit ofendohet për shkak të tyre.

v. 22. ‘Nëse mund të merrni pjesë në to pa kompromentuar ndërgjegjen tuaj, ju jeni në një situatë shumë të kënaqshme. Por mos e bëni ndërgjegjen tuaj normë së cilës duhet t’i përshtaten të krishterët e tjerë. Le të jetë besimi që keni, bindja juaj personale para Perëndisë. Lum ai që nuk e dënon veten në atë që miraton.’

Duket qartë se Pali dëshiron që ne të gëzojmë lirinë tonë, por nuk synon që ne ta nxjerrim në pah apo t’ua imponojmë atyre, ndërgjegjet e të cilëve do të ofendoheshin po të bënin ato gjëra që na pëlqejnë. Nga ana tjetër, ai nuk do të na lejojë të murmurisim apo të ankoemi nëse dobësia e vëllait tonë do të thotë që ne duhet të përmbajmë lirinë tonë.

v. 16-19. ‘Nëse vazhdojmë dhe gëzojmë diçka që ofendon së tepërmi vëllain tonë, do të bënim që diçka e mirë të përflitej sikur të ishte e keqe. Nuk duhet të jetë kështu. Jeta e krishterë nuk përbëhet vetëm nga ngrënia dhe pirja. Nuk janë këto gjërat që kanë rëndësi. Të gjitha llojet e ushqimeve dhe pijeve janë të mira njësoj. Ajo që ka rëndësi vërtet është drejtësia, paqja dhe gëzimi në Frymën e Shenjtë. Nëse i kemi këto, kemi gjërat me të vërtetë të rëndësishme dhe nuk duhet të rënkojmë që na është dashur të privohemi nga gjëra më të vogla që nuk kanë rëndësi të vërtetë. Vlerësoni shkurtimin e lirisë suaj si diçka të kryer për Krishtin. Shërbejini kështu dhe shërbimi juaj do të jetë i pranueshëm për Perëndinë dhe i miratuar nga njerëzit. Edhe pse liria juaj është një privilegj i çmuar i ungjillit, ajo nuk është diçka që duhet të ruhet me çdo kusht. Ajo që *duhet* të ruhet është paqja dhe zhvillimi shpirtëror i kishës. Prandaj le t’i ndjekim ato gjëra që na çojnë në paqe dhe në ndërtimin e njëri-tjetrit.’

Një fjalë për të dobtit

Pjesa më e madhe e asaj që është thënë deri këtu u është drejtuar atyre që gëzojnë lirinë e tyre, por apostulli u drejtohet edhe të dobtëve me ndërgjegjet e tyre të tejndjeshme.

v. 14. ‘Unë e di dhe jam i bindur nga Zoti Jezus që nuk ka asgjë të papastër apo përdhosëse në vetvete. Është krejt e përputhshme me lirinë e të krishterit të bëjë ato gjëra për të cilat kemi biseduar më lart dhe që disa mendojnë se janë të dyshimta. Por kjo është pika që duhet theksuar për njeriun i cili mendon se diçka është përdhosëse, e papastër, jo e shëndetshme moralisht dhe ajo është pikërisht kështu! Gjëja nuk është e papastër në vetvete, por ju e konsideroni të dyshimtë moralisht. Prandaj nëse *ju* e bëni, keni bërë diçka moralisht të dyshimtë!

v. 20b. ‘Të gjitha gjërat sigurisht janë të pastra, por ju duhet të kuptoni që ato janë *të këqija* për njeriun që i vritet ndërgjegjja prej tyre.

v. 23. ‘Nëse ju ushqeni dyshime kur e bëni, ju jeni i dënuar. Një veprim

i tillë nuk del nga besimi dhe nuk kryhet që t'i pëlqeni Perëndisë. Për pasojë ai është mëkat!'

Ne duhet të tregojmë kujdes që të mos e matim mëkatin vetëm sipas veprimeve të jashtme. Një veprim krejt i ligjshëm që ka një motiv të gabuar është i mëkatshëm. Një veprim që lejohet nga Ligji i Perëndisë përsëri dënohet nga Perëndia nëse motivi i kryerjes së tij nuk ka qenë lavdia e Tij dhe fryma e veprimit nuk ka qenë besimi. Besimtari nuk duhet të niset në një rrugë veprimi për sa kohë që ai ushqen ndonjë hezitim, shqetësim, rezervë, dyshim apo ngurrim në lidhje me të. Në asnjë rast ai nuk duhet ta dhunojë ndërgjegjen e tij, sado të ndryshme qofshin ndërgjegjet e të tjerëve. Dhe ai nuk duhet të mendojë që ai është i humbur në ndonjë mënyrë, thjesht sepse nuk mund të bashkohet me të tjerët në gjërat që ata gëzojnë. Kënaqësia e tij në të mirat e mbretërisë së Perëndisë nuk lidhet në asnjë mënyrë me hezitimet e ndërgjegjes. Për sa kohë që ai ka drejtësinë, paqen dhe gëzimin në Frymën e Shenjtë, ai ka çdo gjë që ka rëndësi të vërtetë.

Çfarë lirie që kemi! Të gjitha gjërat që Shkrimi nuk i ndalon janë të ligjshme për ne. Kjo nuk do të thotë se të gjitha gjërat janë një ndihmë. Të gjitha gjërat janë të ligjshme, por jo të gjitha gjërat ndërtojnë karakterin e fortë të krishterë (shihni 1 Korintasit 8:1-13 dhe 10:19-33).

Çfarë dashurie duhet të ushtrojmë! Unë duhet të shqetësohem me zell për mirëqenien dhe rritjen në hir të vëllait tim. Kjo ka për të qenë pafundësisht më e rëndësishme për mua sesa gëzimi i dhuratave të Perëndisë në këtë botë. Për sa kohë që kam bekimet e rëndësishme shpirtërore, pak rëndësi ka nëse i kam këto gjëra të tjera apo jo.

Luteri e goditi në shenjë. Për lirinë e krishterë ai tha, 'I krishteri është një zot shumë i lirë për të gjithë dhe nuk i nënshtrohet askujt.' Për dashurinë e krishterë, ai tha, 'I krishteri është një shërbëtor shumë i bindur për të gjithë dhe u nënshtrohet të gjithëve.' Ekuilibri midis këtyre dy parimeve është vullneti i Perëndisë për ne në ato fusha ku ndërgjegjet e krishtera ndryshojnë nga njëra-tjetra.

Ju lutem lexoni Romakët 15:1-13.

Vëllazëria e vërtetë

Është e rëndësishme që mësimi i kapitullit të mëparshëm të jetë në mendjen tonë ndërsa studiojmë këtë pjesë, sepse në fakt ky është vazhdimi i së njëjtës temë. Apostulli vazhdon të na tregojë se si duhet ta trajtojnë njëri-tjetrin besimtarët. Komentet e tij do të nënvizojnë dhe përforcojnë atë që ai ka thënë më lart. Ai fillon në vargjet 1-6 duke iu drejtuar *të fortëve dhe të dobtëve*.

Tri gjëra për t'u bërë

Gjëja e parë është kjo: *të fortët duhet të mbajnë dobësitë e të dobtëve* (v. 1). Kisha është një shoqëri e cila është e fortë vetëm sa hallka më e dobët, si një zinxhir. Të fortët duhet të përdorin forcën e tyre, jo në gëzimin egoist të lirisë së tyre, por në përkrahje dhe mbajtje të atyre që nuk e kanë forcën e tyre. Të fortët duhet të marrin parasysh dhe të tolerojnë të dobtit e jo anasjelltas. Sa më i fortë është besimtari, aq më shumë dhembshuri dhe konsiderim i kërkon Zoti të ushtrojë ndaj atyre që janë pjesëtarë të të njëjtit shpëtim bashkë me të. Hezitimet e të dobtëve duhet të respektohen nga e gjithë bashkësia. Një njeri i cili është mjaft i fortë për të jetuar pa hezitime është mjaft i fortë për të mbajtur hezitimet e të tjerëve. Koncepti i apostullit për vëllazërinë e vërtetë është ky: të fortët mbajnë përgjegjësinë më të rëndë kur e shprehin.

Gjëja e dytë është që *askush nuk duhet t'i pëlqejë vetes* (v. 1). Kjo është një mënyrë për të thënë të njëjtën gjë në të njëjtën mënyrë. Vullneti i Perëndisë është që unë të pushoj përgjithmonë së menduari për 'atë që dua unë'. Mendimi egoist e shkatërron shoqërinë. Nëse jam një njeri vërtet i rilindur kjo është një gjë që i përket së kaluarës. Nuk mund të mendoj më vetëm për veten time. Jam pjesë e pandashme e një vëllazërie, mirëqenia e së cilës është pafundësisht më e rëndësishme për mua se sa dëshirat e mia personale.

Gjëja e tretë është që *secili duhet t'i pëlqejë të afërmit të tij për të mirën e tij* dhe për ndërtimin e tij (v. 2). Mendoni për këtë - një shoqëri ku interesi kryesor i secilit është mirëqenia shpirtërore e të tjerëve! Kështu e përfytyron apostulli, se si duhet të jetë një kishë lokale. Po të zbatohet ky mësim do të bëhej një revolucion në të gjitha kishat tona. Sa i përkushtuar do të ishte çdo anëtar! Çfarë lutjesh do të thuheshin për të mirën e njëri-tjetrit! Çfarë përkujdesjeje dhe përkrahjeje praktike do të shpreheshin! Kur Pali na thirri të bëheshim fli të gjalla këto ishin disa nga gjërat e veçanta që ai kishte ndër mend.

Tri arsye për t'i bërë

Arsyeja e parë që jepet për t'u sjellë në këtë mënyrë është *shembulli i Krishtit*, që përmendet në vargjet 3 dhe 5.

v. 3. 'Ju e shpallni emrin e Tij, ndaj duhet ta ndiqni shembullin e Tij. A jeni ju një nga të fortët dhe prapë mërzhiteni nga ideja e dorëzimit të lirive tuaja për dikë, arsyet e të cilit ju nuk i pranoni? Po a ka qenë ndonjëherë një njeri më i lirë nga hezitimet sesa Krishti? Megjithatë Ai zgjodhi qëllimisht t'i toleronte dobësitë e të tjerëve. Kush kishte një të drejtë më të madhe për t'i pëlqyer vetes sesa Ai? Por kjo nuk ishte rruga e Tij. Ai i vinte vazhdimisht interesat e të tjerëve përpara interesave të Tij. Në fakt, Ai e vinte vullnetin e Perëndisë mbi çdo gjë edhe pse kjo i solli sharje, siç përmend Psalmi 69:9. Çfarë bindje e habitshme! Sa e pakët është kjo në krahasim me sakrificën që ju kërkohet!'

Arsyeja e dytë është *nxitja e Shkrimit*.

v. 4. 'Këtë çështje për Krishtin e mësuat nga Dhiata e Vjetër. Për këtë na jepet Shkrimi, për mësimin tonë. Ju nuk mund të lini në harresë asnjë pjesë të tij, përndryshe do të humbisni. Ai na jep këmbënguljen, ngushëllimin dhe ngjall shpresën tonë.'

Këtu Pali na kujton vlerën e përhershme të Shkrimit. Ai tregon që Fjala e Perëndisë përmban shumë më tepër sesa disa mësimet për temën e lirisë së krishterë. Ne duhet të mbajmë mend gjithçka që thotë Shkrimi,

madje për çdo temë, përndryshe çdo çështje e veçantë që po shqyrtojmë do të studiohet jashtë kontekstit të duhur dhe do t'i jepet një rëndësi që mund të mos e meritojë.

Arsyeja e tretë janë *atributet e Perëndisë*.

v. 5. 'Shikoni se kush është Perëndia juaj! Ai është i Durueshmi, i cili përkrah të dobtit. Është vullneti i Tij që ngjashmëria e mendjeve dhe harmonia të mbizotërojnë në kishën e Tij. Jua dhëntë këtë dhe u gjetshi të gjithë duke jetuar sipas shembullit të Krishtit të cilit iu referova më lart.'

Ky mësim duhet të konsiderohet shumë seriozisht. Të veprosh pa marrë parasysh shokët besimtarë do të thotë të veprosh në mënyrë të paperëndishme. Kjo vlen edhe kur veprimi im nuk u bën keq. Aq më keq kur rezulton në pengimin e njërit prej tyre!

Tri rezultate

Sidoqoftë, kur veproj në mënyrën e urdhëruar dhe për arsytet e dhëna më lart, disa gjëra të mira dalin si pasojë. E para është *ndërtimi*, siç përmendet në vargun 2. Pa dyshim unë vetë ndërtohem shpirtërisht, për shkak se i nënshtrohem asaj që urdhëron Perëndia, por edhe vëllai im ndërtohet gjithashtu, sepse ai nuk është penguar dhe nuk ka nevojë të kthehet mbrapsht. Më mirë, ai është bërë objekt i dashurisë, kujdesit dhe ndihmës sime. Në këtë mënyrë e gjithë kisha përmirësohet dhe është e lirë nga dyshimet dhe përçarjet.

Prandaj rezultati i dytë është *uniteti*, të cilit Pali i referohet në mënyrë të veçantë në vargun 6, ku ai thotë që kisha lavdëron Perëndinë me një mendje dhe gojë të vetme. Atje ku secili person interesohet për mirëqenien e të tjerëve, do të ketë medoemos besim, dashuri, harmoni dhe një unitet të motivit dhe qëllimit. Në një kontekst të tillë Zoti vendos bekimin e Tij (Psalmi 133:3).

Rezultati i tretë përmendet gjithashtu në vargun 6 dhe ky është

lavdërimi. Pali jep urdhra që kisha me një mendje dhe gojë të vetme **ta përlevdojë Perëndinë, Atin e Zotit tonë Jezu Krisht**. Vetëm një unitet i pretenduar njerëzish që dyshojnë për njëri-tjetrin çon në akuzën që **Ky popull me buzë më nderon, por zemra e tyre rri larg meje** (Marku 7:6). Por çfarë lavdërimi ngrihet nga një shoqëri ku mbizotërojnë dashuria dhe harmonia! Ata mund të japin veten në adhurim pa u larguar nga qëllimi.

Në këtë mënyrë Pali mbaron mesazhin e tij drejtuar të forëtve e të dobtëve dhe në vargjet 7-13 kalon kohë për t'ju folur *judenjve dhe jojudenjve*. Kjo ndodh sepse ndryshimi për çështjet e ndërgjegjes nuk ishte e vetmja çështje që rrezikonte lumturinë dhe mirëqenien e kishës së Romës. Duhej të trajtohej edhe çështja raciale. Siç kemi parë, kisha përbëhej nga judenjët dhe jojudenjët dhe ekzistonte gjithmonë mundësia që njëri grup ta konsideronte veten më të mirë sesa tjetri. Apostulli zgjodhi këtë pikë për të thënë disa gjëra për këtë temë.

Një gjë për t'u bërë

v. 7. 'Të dyja palët duhet ta pranojnë njëra-tjetrën, jo si më të mirë apo më të keqe apo diçka të ndryshme, por si të njëjtë dhe të barabartë. Ju nuk duhet t'i përkisni një grupi të kishës më shumë sesa tjetrit. Çdo njeri duhet ta pranojë një njeri tjetër. Ai ta bëjë këtë lirisht, me një mirëpritje të vërtetë, pa diskutim, gjithmonë, me dashuri dhe pa rezerva. A nuk ju pranoi kështu edhe Krishti? Bëni njësoj dhe duke bërë këtë do t'i sillni lavdi Perëndisë.'

Pali e dinte që secila kishë lokale është gjithmonë e prekshme ndaj përçarjes. Arsye për këtë janë në çdo rast konsiderimet egoiste dhe këto duhet të mënjanohen tërësisht. Parimi i madh i pranimit tonë nga Krishti duhet të mbahet mend vazhdimisht dhe ky duhet të përcaktojë mënyrën se si ne i pranojmë të tjerët. Çdo besimtar në kishë duhet të hyjë në shoqërinë që përqafon secilin prej shokëve të tij besimtarë.

Një arsye për ta bërë

‘Për këtë arsye është e drejtë që ata të qëndrojnë të bashkuar dhe të mos përçmojnë njëri-tjetrin, sepse Krishti nuk e përçmoi asnjërin prej tyre’ (Kalvini).

v. 8. ‘Judenj, Krishti erdhi së pari tek ju. Shërbimi i tij në tokë ishte kryesisht për delet e humbura të shtëpisë së Izraelit. Në këtë mënyrë Ai vërtetoi të vërtetën e premtimeve që iu dhanë stërgjyshërve tuaj.’

Nënkuptimi i këtij deklarami duket qartë. Në kishën e Krishtit jojudenjtë nuk lejohen t’i përçmojnë judenjtë, sepse Krishti erdhi tek ata *së pari*, duke plotësuar kështu premtimet që u ishin dhënë më parë.

v. 9. ‘Jojudenj, ardhja e Krishtit tek judenjtë ishte plotësim i Dhiatës së Vjetër, por kështu ishte edhe ardhja e Tij tek ju. Dhiata e Vjetër parashikoi faktin që jojudenjtë do të bekoheshin nga ungjilli kur ajo deklaroi se ata do ta lavdëronin Perëndinë për mëshirën e Tij. Shumë kohë më përpara, Psalmi 18:49 e bëri të qartë që Ai nuk ishte vetëm Perëndia i judenjve, por edhe i jojudenjve.

v. 10. ‘Kënga e Moisiut tek Ligji i Përtërirë 32:43 zbuloi gjithashtu faktin që jojudenjtë do të bashkoheshin me popullin e Perëndisë duke adhuruar Perëndinë.

v. 11. ‘Tek Psalmi 117:1 jojudenjtë thirren ta përlëvdojnë Perëndinë. Si mund të ndodhte kjo, po të mos kishte mëshirë për ta? Duket qartë që ata do të trajtoheshin në mënyrë të barabartë me ata të cilët ishin atëherë populli i Tij.

v. 12. ‘Edhe Isaia 11:10 deklaron veçanërisht faktin që Mesia do t’i përfshinte jojudenjtë midis atyre që do t’i shpëtonte.’

Çështja që shtron Pali është se Perëndia ka synuar gjithmonë t’i shpëtonte si judenjtë ashtu dhe jojudenjtë dhe Ai e ka bërë këtë të qartë herë pas here në Fjalën e Tij. Asnjëri prej këtyre grupeve nuk është një ‘mendim i shtuar më pas’ në planin e tij. Madje nuk ka qenë kurrë një kohë kur zemra e Tij është vendosur vetëm tek njëri prej tyre.

Meqenëse Ai ka planifikuar për t'i shpëtuar të dy dhe i ka pranuar të dy në Krishtin është e pamundur të shohësh se si njëri grup mund të sillet ftohtë ndaj tjetrit. Ata nuk mund t'i japin njëri-tjetrit asgjë veç pranimit pa kushte.

Një rezultat

v. 13. 'Jeta juaj si kishë nuk duhet të karakterizohet nga fërkimi midis ndarjeve të ndryshme të shoqërisë, por nga gëzimi dhe paqja që vjen tek ne kur besojmë. Atje ku gjendet kjo, shpresa derdhet duke tepruar dhe burimi i saj është fuqia e Frymës së Shenjtë. Perëndia i shpresës ju mbushhtë me një gëzim dhe paqe të tillë!'

Apostulli ka përmendur më parë gëzimin dhe paqen në kapitullin 14:17. Ai kishte një dëshirë të patregueshme që romakët t'i përjetonin. Sidoqoftë asnjëra cilësi nuk lulëzon në një kishë ku mungon uniteti. Kështu vetëm pasi apostulli i është drejtuar kësaj çështjeje kërcënuese, ai lutet që kisha të përjetojë këto gjëra. Ato janë rezultati që mund të pritët kur i bindet mësimi të tij të mëparshëm.

Le të mos kemi as turp, as frikë të zbatojmë mësimin e Palit në rastin tonë. Nëse mbetemi të kënaqur thjesht se e kuptojmë atë që ai ka thënë, por jo të jetojmë sipas kësaj, ne jemi në një gjendje shpirtërore shumë shqetësuese. Bindja ndaj porosive të Shkrimit mund të çojë vetëm në fillimin e bekimit. Mosbindja apo neglizhenca do të thotë varfërim shpirtëror. Ato do të zbulojnë që pikërisht mëshirat e Perëndisë të cilat duhet të më shtyjnë të veprojmë, nuk do të kenë fare rëndësi për mua. Ky do të jetë treguesi më i qartë i mundshëm se unë jam një njeri mosmirënjohës ndaj Zotit.

Ju lutem lexoni Romakët 15:14-33.

Puna dhe planet e Palit

Tek kapitulli 15:14 një ndryshim i dallueshëm vjen në letrën e Romakëve. Stili dhe përmbajtja kanë qenë të tilla sa mund ta kemi

harruar lehtë që kjo është një letër personale. Në këtë pikë stili personal kthehet, ndërsa Pali u flet hapur romakëve për punën dhe planet e tij në të ardhmen. Ne na jepet një mundësi unike për ta parë nga afër apostullin si njeri. Çfarë lloj njeriu ishte ky që shkroi kapitujt e mëparshëm? Ne kemi mësuar shumë prej doktrinës së tij, por tani le ta vështrojmë njeriun vetë dhe të shohim se çfarë mund të mësojmë prej shembullit të tij.

Para se ta analizojmë këtë pjesë, le të vendosim në mendjen tonë përmbajtjet e saj kryesore. Pali fillon duke siguruar lexuesit e tij që ai nuk e kishte dhënë mësimin e tij jo sepse mendonte se ata nuk ishin në gjendje ta mësonin njëri-tjetrin, por sepse ai dëshironte t'u kujtonte të vërtetat bazë të ungjillit (v. 14-15). Në fund të fundit, ai është apostulli i dërguar ndaj jojudenjve. Ai e përshkruan shërbimin e tij në mënyrë priftërore dhe jojudenjtë që kthehen në besim me anë të ungjillit i përshkruan si një ofertë e pranueshme që Pali i paraqet Perëndisë (v. 15-16). Pastaj ai hedh shikimin pas në njëzet vitet që ka punuar si apostull. Ai nuk ka arsye për të mos mbetur i kënaqur me atë që Krishti ka bërë nëpërmjet tij gjatë kësaj kohe. Përkundrazi, ai mund të mburret në të. Ai shikon fluturimthi zonat gjeografike që ka mbuluar dhe zbulon faktin se ai ka synuar vazhdimisht ta predikonte Krishtin atje ku nuk ishte i njohur emri i Tij (v. 17-21). Pastaj ai shikon nga perëndimi, dhe zbulon synimin për të ungjillizuar në Spanjë dhe faktin që udhëtimi i tij atje do t'i japë mundësinë e shumëpritur për të vizituar besimtarët në Romë (v. 22-24). Megjithatë, së pari ai duhet të shkojë për vizitë në Jeruzalem dhe të dorëzojë mbledhjen e ofertave të jojudenjve për besimtarët atje. Vetëm kur shërbimi i tij në lindje të jetë 'vulosur' në këtë mënyrë, ai do të niset dhe ka besim që bekimi i Perëndisë do të qëndrojë mbi të kur ai të vijë më në fund në Romë (v. 25-29). Ai e mbyll këtë pjesë me një kërkesë për lutje dhe me një bekim për lexuesit (v. 30-33).

Sigurisht ne e dimë se ajo që planifikoi Pali nuk është ajo që ndodhi në fund. Plani i tij afatshkurtër për të shkuar në Jeruzalem u realizua, por kur ai ishte atje u arrestua dhe u çua në gjyq. Apeli i tij drejtuar Cezarit çoi në ardhjen e tij më në fund në Romë, në rrethana shumë të ndryshme nga ato që ai kishte parashikuar kur shkroi këtë letër.

Tani duke mbajtur ndër mend idenë e përafërt të këtij pasazhi, le ta ndajmë pjesë-pjesë dhe të mësojmë prej tij. Në fillim, le të hedhim një shikim tek:

Puna e Palit

v. 15-21. Le të vëmë re *natyrën* e saj, siç e përshkruan Pali. Në vargun 16 ai e përshkruan veten si *shërbëtor i Jezu Krishtit*. Ai flet për *shërbesën e... ungjillit të Perëndisë* dhe përdor terma që zbulojnë faktin se ai e shikonte punën e tij si shërbesë priftërore. Në vargun 19 ai gëzohet për faktin që ai ka *kryer shërbimin e ungjillit të Krishtit* dhe në vargun 20 ai tregon që puna e tij ishte *të ungjillizoj*. Me fjalë të tjera, ai do të punonte si shërbëtor dhe predikues i lajmit të mirë të dhënë nga Perëndia. Përmbledhja dhe qendra e këtij mesazhi, që e ka parashtruar gjerësisht në letrën e tij, ka qenë Jezu Krishti. Bota e hershme u bë e krishterë me anë të përhapjes së këtij mesazhi dhe e vetmja metodë që u përdor ishte deklarimi me fjalë plot autoritet.

Pasazhi shpalos gjithashtu edhe *shtrirjen* e kësaj pune. Ajo ishte *pranë johebrenjve...* me qëllim *që oferta e johebrenjve të jetë e pëlqyer...* (v. 16). Kritikët e punës së tij ndoshta i kishin përçmuar johebrenjtë, duke i konsideruar të papastër. Përgjigjja e Palit ishte se ata ishin të pastër, sepse ishin shenjtëruar nga Fryma e Shenjtë. Siç kemi vënë re, Pali përdor gjuhën e një prifti. Por flijimi që ai i ofron Perëndisë nuk është ndonjë shëmbëllim ose rikryerje gjoja e Kalvarit, siç bëhet nga 'priftërinjtë' sot në shërbesën e meshës. Janë johebrenjtë të pajtuar me Perëndinë me anë të ungjillit, në të cilët banon Fryma e Shenjtë.

Nga ana gjeografike, puna e tij shtrihej *prej Jeruzalemit e përfaqë dhe gjer në Iliri* (v. 19). Ne e dimë nga libri i Veprave se Pali e filloi punën e tij të ungjillizimit në Damask, por ai e përmend Jeruzalemin sepse kishte shërbyer atje dhe ishte pika qendrore nga e cila kishte nisur i gjithë ungjillizimi. Iliria është bregdeti i Dalmacisë në Jugosllavinë e kohëve të fundit. Ungjillizimi i saj nuk përmendet drejtpërsëdrejti tek Veprat, por Pali ka mundësi të ketë vajtur atje nga Greqia, menjëherë

para se të nisej për në Jeruzalem me dhuratën nga johebrenjtë. Që të mos ndërtonte mbi themelin e një tjetri, ai e bëri ambicien e tij të palëkundur për ta predikuar ungjillin atje ku ende nuk ishte i njohur emri i Krishtit (v. 20). Kjo do të thotë që ai u përpoq t'i themelonte kishat atje ku Krishti nuk ishte i njohur më parë. Dhuntia dhe detyra e tij e posaçme ishte hedhja e themelit, siç na tregon tek 1 Korintasit 3:10 dhe kjo drejtoi të gjitha mundimet e tij.

Pali komenton edhe *fuqinë* që e fuqizonte dhe e përkrahte gjatë kryerjes së kësaj pune. Në vargun 15 ai flet për *hirin që m'u dha prej Perëndisë*. Ai thekson atë pikë që e ka shpjeguar në kapitullin 10. Ai nuk ishte ndonjë predikues i vetëcaktuar, që e kishte nisur punën thjesht në bazë të ndonjë dëshire personale. Ai ishte caktuar dhe dërguar nga Perëndia. Edhe termat e tjerë që përdor janë shumë domethënës. Vini re frazat *në Jezu Krishtin* (v. 17), *ato gjëra të cilat Krishti... i bëri nëpërmjet meje* (v. 18) dhe *me fuqi shenjash dhe çudirash, me fuqi të Frymës së Perëndisë* (v. 19). Fuqia e shërbimit të tij nuk qëndronte në dhuntitë, arritjet, intelektin apo aftësitë e tij. Asnjë prej këtyre gjërave mund të lavdërohej. Ekzistonte vetëm një shpjegim për çdo gjë - *Perëndia* ishte me të! Fryma e Krishtit i kishte dhënë ndihmë hyjnore dhe kishte bekuar punën e tij!

Cilat ishin *rezultatet* e këtij shërbimi? Përgjigjja jepet në fund të vargut 18. Johebrenjtë po i bindeshin Fjalës së Perëndisë. Prova e kësaj dëgjohej prej gojës së tyre dhe shihej në jetët e tyre. Pali shtron një çështje të ngjashme me këtë në vargun 21, ku ai citon nga Isaia 52:15. Ky është një varg që i referohet surprizës së mbretërve dhe të kombeve kur ata shohin lartësimin e shërbëtorit të vuajtur të Perëndisë. Pali e përdor këtë varg për të përshkruar rezultatin përfundimtar të shërbimit të tij. Paganët po shikonin dhe të paditurit po kuptonin!

Nga ajo që thotë Pali për punën e tij ne mësojmë se si çështja e Perëndisë çohet përpara në botë. Kur njerëzit që janë pajisur me dhunti dhe janë dërguar nga Perëndia shpallin me autoritet ungjillin e Krishtit dhe kur Perëndia nëpërmjet Frymës së Tij qëndron pranë tyre kur e shpallin, atëherë njerëzit bëhen që të shohin dhe të kuptojnë atë që ka

thënë Perëndia dhe t'i binden në jetë dhe me gojë. Ne duhet ta mësojmë këtë mësim, madje ta mësojmë mirë. Le të lëmë pas çdo lloj ungjillizimi që nuk përputhet me këto parime. Le t'i lutemi Perëndisë të ngrejë predikues të ungjillit, të rrijë pranë shërbimeve të tyre me fuqi shpirtërore dhe të bëjë që rezultati të jetë fryti i jetëve të ndryshuara dhe të bindura.

Zemra e Palit

v. 14-15, 22-29. Çështja e Perëndisë ecën përpara me anë të predikimit të ungjillit, siç kemi parë. Por ne nuk duhet të mendojmë se përdorimi i një teknike, qoftë edhe një teknikë biblike, do ta kryejë punën e Perëndisë. Madje nuk mjafton të lutesh për bekimin e Frymës së Perëndisë mbi punën. Predikimi është rrjedhja e së vërtetës së Perëndisë përmes personalitetit të njeriut. Ai kërkon një lloj të caktuar *njeriu*. Çfarë lloj njeriu ishte Pali? Le ta shohim ndërsa shpalos disa nga të fshehtat e brendshme të zemrës së tij.

Cilat mendime ishin në zemrën e tij *ndaj të humburve*? Ai digjej pareshtur për shpëtimin e tyre. Në vargun 22 ai na thotë se ishte shërbimi i tij i frytshëm midis johebrenjve, që e kishte mbajtur nga plotësimi i dëshirës së tij personale për të vizituar romakët. Kjo dëshirë ka qenë shumë e madhe, por ai nuk e kishte lejuar të ndërhynte në shërbimin e tij ndaj atyre që nuk e kishin Krishtin. Çdo dëshirë duhej t'i nënshtrohej kësaj detyre supreme. Nga kjo anë edhe pse ai kishte bërë kaq shumë (v. 19), nuk mund të kënaqej kurrë se kishte bërë mjaft. Për sa kohë që kishte njerëz të humbur, duheshin përpjekje për t'i ungjillizuar. A ishte Spanja pa ungjillin? Atëherë ai duhej të shkonte atje (v. 24, 28). Apostulli po planifikonte vazhdimisht nisma të reja dhe nuk mund të pushonte deri sa të gjithë të dëgjonin Fjalën shpëtuese. Ai nuk ishte ndonjë 'teolog kolltuku'. Një kuptim i thellë për ungjillin dhe ungjillizimi i zellshëm e praktik nuk janë të kundërta me njëra-tjetrën.

Por zemra e tij e gjerë përmbante mendime edhe *ndaj romakëve*. Në vargjet 14-15 ai zbulon se letra e tij ndaj tyre ishte synuar vetëm për të mirën e tyre. Ai ishte më se i vetëdijshëm për njohuritë që kishin, për të

gjitha pikat e tyre të mira dhe për aftësitë e tyre për të mësuar njëri-tjetrin. Por ai ndiente se duhej t'i kujtonte qartësisht për ato të vërteta që tashmë i dinin. Kjo është arsyeja pse ai u ka shkruar, ndonëse disi me guxim për dikë që nuk i kishte takuar kurrë. Jo se ai nuk kishte dëshirë t'i shilte, pasi kjo kishte qenë prej vitesh dëshira e tij e pashuar, por nuk kishte patur asnjë mundësi (v. 22-23). Por ai do të vinte tek ata gjatë rrugës për në Spanjë, kurdo që të ndodhte kjo. Ai priste me padurim që ata ta ndihmonin në mënyra praktike për udhëtimin e tij dhe t'i jepnin zemër e ta inkurajonin me anë të gëzimit të shoqërisë së tyre për njëfarë kohe (v. 24). Ai kishte besim se do të vinte midis tyre ***në tërësinë e bekimeve të ungjillit të Krishtit*** (v. 29). Kjo do të thotë se ai priste që shërbimi i tij të shoqërohej nga ato bekime që ungjilli i Krishtit priret të prodhojë. Ai parashikonte një vizitë që do të ishte e frytshme shpirtërisht.

Përveç besimtarëve në Romë, mendimet e përzemërta të Palit dilnin edhe *ndaj shenjtorëve të varfër* në Jeruzalem. Ai donte t'u shërbente atyre dhe kishte marrë masa praktike që ta bënte këtë (v. 25-27). Në kohën që shkroi letrën ai ishte gati të nisej për në Jeruzalem, duke mbajtur një dhuratë të konsiderueshme nga kishat e Maqedonisë dhe të Akaisë (Greqisë) për besimtarët e varfër atje. Kjo mbledhje ishte krejtësisht vullnetare dhe një burim i madh kënaqësie për kishat dhuruese. Në shumë mënyra Pali e shikonte çuarjen e kësaj dhurate si kulmin e shërbimit të tij në Lindje. Johebrenjtë ua kishin borxh judenjve pasurimin e tyre shpirtëror dhe Pali e quante shumë të hijshme, që judenjtë të pasuroheshin nga johebrenjtë nga ana materiale. Shumë judenj ushqenin dyshime të rënda në lidhje me shërbimin e Palit ndaj johebrenjve dhe ardhja e kësaj dhurate patjetër do të ketë bërë shumë për të qetësuar dyshimet e tyre. Ai ishte interesuar për diçka të ngjashme më parë, kur kisha e Antiokut në Siri kishte dërguar një dhuratë për të lehtësuar pikëllimin e vëllezërve të tyre në Jude për shkak të zisë së bukës (Veprat 11:27-30, 12:25).

Të gjitha këto referime na lejojnë të shikojmë brenda zemrës së Palit, i cili në këtë mënyrë vendos përpara nesh një shembull që të ndiqet nga të gjithë të krishterët (dhe sidomos nga predikuesit e ungjillit). Ne e

shohim si krejt joegoist, interesimin për gjërat jashtë vetes dhe djegien nga merakuri për mirëqenien e të tjerëve. Dëshirat e tij më të thella ishin shpëtimi i të humburve, mirëqenia shpirtërore dhe materiale e popullit të Perëndisë. E tillë është zemra e njeriut që përdoret nga Zoti.

Kërkesa e Palit

v. 30-33. Po a ishte një lloj mbinjeriu ky predikues i zellshëm i ungjillit, ky i krishterë i dashur dhe joegoist? Jo, në vetvete ai ishte po aq i dobët sa të gjithë ne. Pikërisht për këtë arsye ai e mbyll këtë pjesë me një kërkesë të sinqertë dhe të fortë.

Ajo çfarë kërkon ai është që lexuesit e tij të luftojnë në lutje. Kjo është një gjuhë e fortë. Ai insiston që ata t'i jepen kësaj me përpjekje dhe me padurim (v. 30). Ai u kërkon që ta bëjnë së bashku në kishën lokale dhe që ta bëjnë së bashku me Palin. Le t'i drejtohet lutja Perëndisë dhe le të bëhet veçanërisht për apostullin.

Pse ta bëjnë këtë? Ata duhet ta bëjnë për Zotin tonë Jezu Krisht dhe për dashurinë e Frymës (v. 30). Çështja e Krishtit ndodhet në rrezik dhe ata duhet të luten nga respekti që kanë për të. Gjithashtu edhe nga dashuria e thjeshtë, e ngjallur nga Fryma e Shenjtë, nga dashuria për vetë Frymën e Shenjtë dhe për shkak të dashurisë që Fryma e Shenjtë ka për ta.

Si duhet të shprehet kjo lutje? Vargjet 31-32 zbulojnë që kërkesat duhet të jenë të sakta dhe specifike. Jo si Ireneu (u martirizua midis viteve 110 dhe 117 e.s.), i cili u kërkoi shokëve të tij të luteshin që ai të mos e humbiste privilegjin e martirizimit, Pali kërkon lutje që ai të shpëtohet nga komplotet e judenjve jobesimtarë në Jude. Veprat e apostujve tregon që këta ishin jashtëzakonisht fanatikë kundër shërbimit të tij. Ai kishte merak gjithashtu edhe që dhurata që mbante të pranohej prej atyre për të cilët jepej. Ndoshta ai kishte frikë se mos keqinterpretoheshin motivet e tij. Sidoqoftë, ai ia dorëzon këtë projekt ndërmjetësimi të lexuesve të tij. Në fund, ai u kërkon të luten që të vijë më në fund tek ata në Romë. Ata duhet të luteshin që vizita e tij të bëhej

me gëzim, duke plotësuar vullnetin e Perëndisë dhe që Pali të gjente freskim në shoqërinë e tyre.

Pasi ua hap zemrën në këtë mënyrë, Pali e mbyll pasazhin me një bekim të shkurtër (v. 33): *Edhe Perëndia e paqes qoftë me ju të gjithë. Amen.*

Ky shikim i shkurtër i punës dhe planeve të Palit na tregon se ku qëndron nevoja jonë sot. Ne na duhen njerëz që do ta predikojnë ungjillin kudo, me fuqi shpirtërore dhe fryt të qëndrueshëm. Ata duhet të jenë joegoistë, të përzemërt dhe vetëflijues. Duhet të jenë të vetëdijshëm për dobësinë e tyre dhe si pasojë të kenë shumë dëshirë të kërkojnë lutjet e të gjithë besimtarëve të tjerë për hir të tyre. Ne nuk mund të jemi të gjithë predikues të tillë të ungjillit, por të gjithë mund të lutemi për ata që Zoti i cakton për këtë detyrë të shenjtë. Që sot e tutje le të mos largohemi më kurrë nga lutja e sinqertë, e bashkuar dhe e veçantë për të gjithë ata që merren me shpalljen e ungjillit dhe le ta bëjmë *për Zotin tonë Jezu Krisht dhe për dashurinë e Frymës* (v. 30).

Ju lutem lexoni Romakët 16:1-16.

Një shikim i shkurtër i disa të krishterëve të hershëm

Kapitulli i fundit i Romakëve hapet me përshëndetjet nga apostulli Pal drejtuar të krishterëve të ndryshëm që njihte personalisht. Ai nuk e kishte takuar kurrë pjesën tjetër të lexuesve të tij dhe ata nuk do të kishin pritur përshëndetje të ngjashme për veten e tyre. Ashtu si kapitulli i mëparshëm na dha një shikim të shkurtër të apostullit si njeri, kështu edhe ky kapitull na jep privilegjin për të parë vetë kishën e hershme dhe për të takuar disa prej besimtarëve në të.

Feba

v. 1-2. Apostulli ia rekomandon kishës së Romës një njeri që nuk e kishte takuar kurrë. Ka shumë mundësi që Feba të ketë qenë mbartësja e letrës që kemi studiuar. Është e sigurt që ajo po udhëtonte për në

Romë dhe Pali donte që ajo të mirëpritej siç duhej nga kisha dhe që nevojat e saj të plotësoheshin.

Ne shohim se *çfarë ishte ajo dikur*. Emri i saj është emri i një perëndeshe dhe kjo tregon me siguri që ajo vinte nga një familje me prejardhje pagane. Është interesante të vëmë re se ajo nuk ishte e detyruar ta braktiste emrin e saj me gjithë lidhjet e tij pagane, siç do të kishin insistuar shumë grupe misionare të kohës së sotme. Ne lexojmë se ajo vinte nga Kenkrea, qytet ky që gjendej në lindje të Korintit në Akai. Ishte një qytet i veçuar, por vepronte si një port i jashtëm për qytetin më të madh të Korintit dhe rregullonte qarkullimin e tij në Detin Egje. Korinti ka qenë një komunitet imoral dhe në gjuhën e vjetër greke ‘korintianizoj’ do të thotë të jesh i shturur. Feba vinte nga lagjja e portit të asaj zone famëkeqe.

Ne shohim gjithashtu se *çfarë u bë ajo*. Pali e quan atë një ‘motër’, një fjalë e cila mbushet me domethënie kur kuptohet mësimi i tij i mëparshëm për birësimin. Këtu, në kapitullin e fundit, është një provë e gjallë për faktin që ungjilli nuk është thjesht një grup doktrinash, por është mjet sipas të cilit Perëndia shpëton njerëzit (shihni kap. 1:16).

Feba përshkruhet edhe si ‘shërbëtore’, apo *diakonos* në Greqisht. Është e vërtetë që fjala *diakonos* përdoret për pozitën e dhjakut, por ajo ka edhe shumë kuptime të tjera gjithashtu. Mund të themi vetëm që Feba ushtronte dhuntitë dhe virtytet e saj në mënyrë kaq të dallueshme dhe në mënyrë kaq të qartë për të ndihmuar kishën lokale, sa që ajo mund të quhej drejtësisht apo të shkretët. Shumë njerëz ishin ndihmuar prej shërbimit të saj, duke përfshirë edhe apostullin vetë, siç rrëfen ai në fund të vargut 2. Ndoshta, si Lidia në Filipi, ajo e kishte mikpritur. Kjo duket se nënkupton që ajo ishte një grua e pasur dhe jo dikush me përkrahje financiare nga kisha lokale, ndonëse kjo nuk është e pamundur, sepse ka dëshmi që kishat e hershme përkrahnin gra të tjera përveç vejushave (1 Timoteu 5:3-16) prej një kohe shumë të hershme. Sidoqoftë, ajo ishte një grua tepër e dobishme. Edhe pse Fjala e Perëndisë i ndalon gratë të bëjnë disa shërbime, duhet të mbahet mend që ato shërbime që u lejohen kanë vlerë të pallogaritshme për çështjen e

Krishtit.

Ne do vazhdojmë të shohim se *çfarë i kërkoi Pali kishës së Romës*. Ai kërkon që Feba të pranohet si anëtare e së njëjtës familjeje - **në Zotin**. Ajo duhet të pranohet si çdo besimtar tjetër dhe t'i jepet ndihma në çdo gjë që ka nevojë. Kjo na tregon mjaft gjëra për marrëdhëniet midis kishave që ekzistonin në ditët e Dhiatës së Re. Ato kisha të hershme mirëprisnin dhe ndihmonin anëtarët e njëra-tjetrës dhe kishin një ndjenjë se i takonin njëra-tjetrës, gjë që mjerisht gjendet dhe shprehet rrallëherë sot.

Disa të krishterë të tjerë

v. 3-16. Duke u nisur nga Feba, e cila ishte e pranishme me Palin kur ai shkruante, le të vazhdojmë që të takojmë disa nga besimtarët e tjerë që ai përmend. Apostulli i kishte takuar në pjesë të ndryshme të botës, por tani ata ndodheshin në Romë dhe kishin shoqëri me kishën atje. Më mirë sesa t'i kalojmë me emra veç e veç, le të ndalemi për të vënë re karakteristikat e tyre të veçanta.

Ata ishin burra dhe gra që *punonin rëndë* për përparimin e ungjillit. Prishila dhe Akuila përshkruhen si bashkëpunëtorët e Palit, të cilët në kohën e shkrimit të kësaj letrë mbanin takime të kishës në shtëpinë e tyre (v. 3-5). Në vargun 6 lavdërohet puna e rëndë e Marisë për kishën në Romë. Komentohet dhe e gjithë puna e Urbanit, Trifenës, Trifozës dhe të Persidës së dashur (v. 9, 12). Kushedi se sa njerëz të tjerë nëpër botë mund t'i shtonte në listë Pali? Kisha e hershme ishte plot me ata që nuk e njihnin indiferencën, por dinin shumë për punën dhe mundimet për hir të ungjillit.

Fjala *guxim* duket e përshtatshme për të përshkruar një cilësi tjetër për të cilën flet Pali. Vargjet 3-4 flasin për një rast i cili nuk regjistrohet asgjëkundi, kur Prishila dhe Akuila rrezikuan jetën për hir të Palit dhe duke bërë këtë ata fituan mirënjohjen e të gjitha kishave të johebrenjeve, që i ishin debitorë kaq të mëdhenj apostullit. Vargu 7 përmend njerëz të quajtur Andronik dhe Junia. Ne nuk e dimë nëse këta ishin dy burra apo

një burrë dhe një grua. Ata kishin lidhje familjare me Palin dhe dikur ishin burgosur bashkë me të për hir të ungjillit. Ata njiheshin ndër apostujt dhe shquheshin midis tyre si besimtarë të jashtëzakonshëm. Ata u bënë besimtarë shumë më parë dhe ka mundësi të kishin lidhje me rrethin e apostujve në ditët e hershme të kishës në Jude. Një besimtar tjetër i kësaj cilësie ishte Apeli, i cili përmendet në vargun 10. Ai ishte sprovuar ashpërsisht, por kishte dalë nga provimi si ari i pastër, sepse kështu është kuptimi i fjalës ‘sprovë’. A ka qenë në rrezik, në vështirësi apo në burg? Ne nuk e dimë. Por ai ishte një prej atij grupi, qëndrueshmëria dhe kurajoja e të cilit dukeshin qartë dhe njiheshin gjerësisht.

Gjithashtu, në atë kishë të hershme ishte edhe *dashuria vëllazërore*. Këtë e sugjeron vetë fakti që ai dërgon të fala, por shprehjet që përdoren e tregojnë akoma më qartë. Akuila dhe Prishila e donin Palin më shumë se jetën e tyre (v. 4). Epaeneti, besimtari i parë në Krishtin nga krahina e Azisë, është ‘i dashur’ (v. 5). Kështu janë edhe Amplia (v. 8), Stakida (v. 9) dhe Persida (v. 12). Referimet ndaj Akuilës dhe Prishilës (v. 3-4), Andronikut dhe Junias (v. 7), Urbanit (v. 9), Apelit (v. 10), Herodionit (v. 11), Trifenës dhe Trifozës (v. 12), Rufit dhe nënës së tij (v. 13), mund të përshkruhen vetëm si prekëse. E gjithë atmosfera që përshkon këtë pasazh është e ngrohtë dhe plot dashuri të sinqertë. Ishte fryma e kishës së hershme dhe shprehej në mënyrën sesi ata e përshëndesnin njëri-tjetrin (v. 16). ‘Puthja e shenjtë’ mund të mos i tërheq lexuesit në shek. XXI; mund të thuhet se kjo formë përshëndetjeje ishte caktuar nga kultura e asaj kohe dhe atij vendi dhe për këtë arsye nuk duhet të imponohet midis kishave të Krishtit me kultura të tjera. Por nëse përshëndesim shokët tanë besimtarë në mënyrë jo të përzemërt dhe të dashur është e sigurt se nuk kemi arritur në nivelin që na kërkon Shkrimi këtu.

Integrimi ishte një aspekt tjetër. Pengesat që ndajnë botën nuk lejoheshin ta ndanin kishën. Urbani (v. 9), siç sugjeron dhe emri i tij, ka lindur dhe është rritur pa dyshim në qytet dhe ndoshta në vetë Romën. Është njësoj e sigurt që Staki (v. 9), emri i së cilës do të thotë ‘kalli gruri’, kishte banuar në vendet fshatare, por ne i gjejmë në të njëjtën

kishë dhe emrat përmenden bashkë. Duket qartë se ata nuk e njihnin aspak dyshimin reciprok që kishin shpesh banorët e qytetit dhe të fshatit për njëri-tjetrin. Ermi (v. 14) është një emër skllavi dhe ka të ngjarë që edhe ata të shtëpisë së Aristobulit (v. 10) ishin skllavër. Megjithatë në të njëjtën kishë gjendej Herodioni (v. 11), i cili ka qenë mbase një anëtar i familjes së pushtetshme të Herodit, si dhe Julia (v. 15), e cila besohet se ka patur njëfarë lidhjeje me shtëpinë perandorake. Ata që ndodheshin në anët e kundërta të shkallës shoqërore përqafuan njëri-tjetrin si vëllezër dhe motra në Krishtin. Rufi i vargut 13 ishte një besimtar i shquar, nëna e të cilit ishte si nënë për Palin. Është pothuaj e sigurt se ai ishte biri i Simonit nga Kirena (Marku 15:21), i cili vetë mund të identifikohet me Simeonin lëkurëzi tek Veprat 13:1. Në qoftë se është kështu, është një provë habitëse që në kishën e hershme nuk ekzistonte asnjë barrierë midis njerëzve të ngjyrave të ndryshme.

Së fundi, në atë kishë ekziston një sens *katoliciteti* (nga greqishtja). Ne nuk duhet ta keqkuptojmë këtë fjalë, sepse ajo do të thotë thjesht 'universalitet'. Të krishterët e hershëm nuk e harruan kurrë që ata i përkisnin një familjeje mbarëbotërore. Në rast se një e krishterë nga një kishë tjetër kalon përmes Romës gjatë udhëtimit të saj, ajo duhet të mirëpritet dhe të gjitha nevojat e saj duhet të plotësohen (v. 1-2). Në rast se një çift i krishterë ka bërë diçka shumë domethënëse për çështjen e Krishtin, kjo bëhet e ditur në të gjitha kishat dhe atje Perëndia falënderohet (v. 4). Në rast se një letër nga një apostull po i dërgohet një kisha të veçantë, atëherë kjo letër përmban përshëndetje nga *të gjitha* kishat e Krishtit (v. 16). Kishat e hershme nuk njihnin asgjë për izolimin. Shkëmbimi i lajmeve, përshëndetjeve dhe letrave rekomanduese, si dhe shprehjet praktike të shoqërisë si p.sh. lutjet dhe dhuratat, që të gjitha u bashkuan për të siguruar mbajtjen e rregullt të kontaktit midis kishave dhe pranimit e njëra-tjetrës si shfaqje të përbashkëta të kishës së Krishtit.

Para se t'i lëmë këto përshëndetje duhet të vëmë në dukje faktin që Pali nuk i dërgon një përshëndetje Pjetrit. Në qoftë se Pjetri ndodhej në Romë në atë kohë, siç thotë kisha katolike romake, kjo është tepër habitëse. Në fakt, nëse një apostull tjetër ndodhej në Romë, pse vallë

duhej t'i shkruante Pali kishës atje, sidomos që ta kujtonte për themelet e ungjillit? Ne jemi të detyruar të nxjerrim përfundimin se Pjetri nuk ndodhej në Romë kur Pali shkroi këtë letër dhe se pretendimet e katolicizmit romak janë false. Nuk ka asnjë dëshmi të saktë biblike apo historike se Pjetri shkoi atje më vonë, ndonëse ka disa legjenda që e thonë këtë. Sidoqoftë, është shumë e sigurt që ai nuk ishte themeluesi i kishës në Romë, as peshkopi i saj i parë. Po të ishte kështu, si mund të mos e kishte përmendur Pali? Ky paragraf përshëndetjesh ka njëfarë rëndësie, apo jo?

Sekreti i brendshëm i kishës së hershme

Cilësitë që kemi vënë re më lart janë mjerisht të rralla sot. Ku kemi gabuar? A kishte kisha e hershme një sekret të brendshëm për të cilin ne dimë pak apo nuk dimë asgjë? Përgjigjja gjendet në vargjet 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12 dhe 13. Dhjetë herë ky pasazh përdor shprehjet *në Krishtin* ose *në Zotin*. Përdorimi i shpeshtë i këtyre shprehjeve hedh dritë mbi një nga ndryshimet më të mëdha midis kishave të shek. I dhe kishave të ditës sonë.

Këto fraza paralele përdoren me dy kuptime. Mendoni për mënyrën se si përdoren në vargjet 7, 8, 11 dhe 13. Këtu ato përdoren për të treguar për një njeri të shpëtuar. Kur thuhet që Androniku dhe Junia ishin *në Krishtin* para Palit, kjo do të thotë thjesht që ata u bënë besimtarë para tij. Kur thotë që Ampliu ishte 'i dashur në Zotin' kjo do të thotë që ai ishte një shok besimtar i dashur. Ata që janë *në Zotin*, të cilët Pali i përshëndet në shtëpinë e Narkisit, janë anëtarët e shtëpisë që janë bashkuar me Krishtin. Kur thotë që Rufi është 'i zgjedhur në Zotin' kjo do të thotë që ai ishte i krishterë, madje një i krishterë veçanërisht i zgjedhur.

Por frazat përdoren në një kuptim tjetër në vargjet 2, 3, 9, 10 dhe 12. Këtu ato i referohen diçkaje që kryhet për Zotin, për hir të tij dhe si për të. Të pranosh Febën *në Zotin* do të thotë ta pranosh siç i shkon për shtat dikujt që i përket Krishtit. Ndihma e Akuilës dhe Prishilës *në Krishtin Jezus* ishte një punë e kryer për të, si dhe në rastet e Urbanit,

Trifenës, Trifozës dhe Persidës. Po ashtu, edhe Apeli i qëndroi sprovës së tij *në Krishtin*. Ai e duroi për hir të Krishtit, dhe nga dashuria për të.

Në Dhiatën e Re i krishterë është ai, që është *në Krishtin*. Kjo frazë përdoret sepse Krishti është bërë sfera, ambienti dhe atmosfera në të cilën besimtari jeton jetën e tij. Atëherë ato gjëra që bën për Krishtin janë gjithashtu *në Zotin*. Karakteristikë dalluese e krishtërimin është fakti që besimtari ka një marrëdhënie me Krishtin. Të krishterët e hershëm nuk e humbën këtë nga shikimi. Ata ishin të Tij. Gjithçka që bënë, e bënë për Të. Ata jetuan jetën e tyre në mënyrë të vetëdijshme në sytë e Tij dhe bënë çdo gjë për hir të Tij, pa menduar për veten apo për ndonjë interes vetjak.

Me fjalë të tjera, jetët e tyre si individë dhe si kishë iu nënshtruan Atij. Ata nuk mund të prisnin, përshëndetnin apo t'i shkruanin njëri-tjetrit pa iu referuar Atij. Ai ishte dashuria e tyre e parë. Për këtë arsye dhe qiriri i shandanit të tyre shkëlqeu kaq fort në Romë (krahasoni me Zbulesën 2:1-7). Me këtë dashuri të gjallë për të, si mund të ishin më pak punëtorë, të guximshëm, të dashur, të integruar dhe 'katolik' (në kuptimin e dhënë më lart)? Këto cilësi shuhën vetëm kur veniten flakët e përkushtimit ndaj Krishtit.

Si mund të rritet dashuria ime për Krishtin? Duke meditar në mëshirat e Perëndisë ndaj meje në Krishtin, siç parashtrohet në kapitujt 1-11. Si mund të shprehet dashuria që kam për të? Duke iu nënshtruar vullnetit të Tij për mua në kishë, si individ, në shoqëri dhe në fusha ku ka mosmarrëveshje të ndërjegjeshme, siç u shpjegua në kapitujt 12-15.

Duhet theksuar një pikë. Vendi ku dashuria duhet të shprehet së pari është kisha lokale. Kjo është ajo që Pali na ka mësuar në kapitullin 12 dhe kjo është ajo që bënë të krishterët e hershëm. Ai i kishte takuar besimtarët e përmendur në këtë kapitull, në pjesë të ndryshme të botës dhe ai e dinte si të lidhej me ta pasi të kishin shkuar në Romë. Ai e dinte me siguri që ata do ta quanin veten pjesëtarë të kishës së Perëndisë atje dhe do t'i nënshtroheshin rendit të saj të dhënë nga Perëndia, i cili ishte modeluar pikërisht për të mirën dhe këmbënguljen e tyre shpirtërore.

I krishteri që nuk është i përkushtuar ndaj një kishe ungjillore e ka humbur tashmë dashurinë e tij të parë. Kjo nuk do të thotë se të gjithë anëtarët e kishave janë të mbushur me dashurinë e Krishtit. Fatkeqësisht, kjo ndodh rrallëherë. Por kur jeta në kishë përqëndrohet tek Ai dhe kur çdo gjë që bëhet atje bëhet për Të, atëherë ne fillojmë të shohim jetë të krishtera të cilësisë që përmend ky pasazh.

Ju lutem lexoni Romakët 16:17-27.

Komente të fundit

Tani vijmë tek paragrafët e fundit të kësaj letre të rëndësishme. Cilat gjëra ndjen se duhet t'i thotë apostulli, para se ta mbyllë? Cilat tema do të përbëjnë fjalët e tij mbyllëse? Cilat jehona dëshiron ai që të tingëllojnë në mendjet e lexuesve kur të paloset rrotulla e letrës? Le ta shohim.

Një paralajmërim

v. 17-20. Në fillim ai u lutet të përfillin një paralajmërim të thjeshtë. Shëndeti i tyre shpirtëror varet prej kësaj. Gjithçka që ai u ka thënë mund të prishet nëse ata nuk dëgjojnë.

Kur duhet të përfilllet ky paralajmërim? Mos ndoshta apostulli synon thjesht t'i 'armatosë' ata kundrejt ndonjë mundësie të ardhshme? Jo, ai duhet të dëgjohej tani që po shkruan (v. 17). Madje edhe një kishë e cila mund të përshkruhet me termat që Pali i përdori në kap. 15:14 duhet të dëgjojë. Asnjë kishë, sado e pjekur dhe e vendosur mirë të jetë, nuk është e lirë nga rreziku që ai do të përmendë.

Për çfarë duhet të paralajmërohet kisha? Përgjigjja jepet në vargun 17. Janë ata njerëz që duan ta ndajnë dhe ta bëjnë të pengohet shpirtërisht. Ata e bëjnë këtë duke përhapur një doktrinë në kundërshtim me doktrinën apostolike që kishte mësuar kisha. Kush mund të vlerësojë rëndësinë e doktrinës së saktë? Doktrina e vërtetë e themelon një kishë

të krishterë, kurse largimi prej saj e shkatërron. Pali u kishte dhënë romakëve një paraqitje të besueshme të ungjillit. Ai pohon se ata që e ndajnë dhe e shkatërrojnë kishën mund të njihen kollaj, sepse ata largohen nga e vërteta e parashtruar prej tij. Duket qartë se ai nuk po flet për besimtarët e paditur dhe të papjekur, të cilët nuk e kuptojnë gjithmonë se çfarë u mësohet. Ai u referohet atyre që përhapin pikëpamje në kundërshtim me mësimin apostolik.

Cilat janë parimet që i motivojnë njerëz si këta? Ai na e tregon këtë në vargun 18. Ata pretendojnë se janë shërbëtorët e Krishtit, por në fakt dëshira e tyre bazë nuk është t'i shërbejnë Atij, por të kënaqin orekset e tyre. Interesat dhe kënaqësia e tyre janë të parat që kanë rëndësi për ta dhe kanë përparësi mbi interesat e së vërtetës dhe të mirën e të tjerëve. Ky është karakteri i tyre i vërtetë dhe ai duhet të njihet. Komentet e Palit zbulojnë që siç ka lidhje midis doktrinës së vërtetë dhe perëndishmërisë (ashtu si edhe është treguar në kapitujt e mëparshëm), kështu ka lidhje edhe midis doktrinës së rreme dhe egoizmit.

Pse janë kaq të rrezikshëm këta njerëz? Kjo ndodh sepse ata duken shumë të besueshëm (v. 18). Janë interesantë, të tërheqin vëmendjen, janë bindës dhe të këndshëm si folës. Njerëzit e zakonshëm mashtrohen lehtë prej tyre. Ata bëjnë që mosdëshuesit të joshen e të largohen nga e vërteta e të zihen në gabime shkatërrimtare. E gjithë metoda e tyre është gjarpërore. Është një gabim fatal ta gjykosh një njeri sipas stilit, mënyrës ose aftësisë së tij në të folur. *E vërteta* është kriter dhe duhet të vlerësohet mbi të gjitha. Në vargun 19 Pali shpreh gëzimin e tij se bindja e romakëve ndaj ungjillit ishte një fakt i njohur gjerësisht. Sa i gëzuar është ai për ta! Por dëshira e tij më e madhe është që ata të zhvillojnë fuqi dalluese. Ai do që ata të jenë të shpejtë në njohjen e së mirës. Por kur është fjala për ndjekjen e së keqes ose bindjen nga gabimi, ai do që ata të jenë 'të trashë' ose jo inteligjentë.

Si duhet të trajtohen këta mësues të rremë? Përgjigjja e apostullit të frymëzuar në vargun 17 u bie anash shumë qëndrimeve moderne. Ai deklaron që ata duhet të shënohen, të dallohen dhe të përjashtohen. Kisha e vërtetë e Krishtit nuk duhet të ketë *asnjë kontakt* me ta. Ata nuk

duhet të pranohen, as të dëgjohen, as të lejohen në dialog. E vërteta e zbuluar nuk mund të trajtohet në të njëjtën mënyrë si mendimet dhe gabimet e njeriut. Ky varg në vetvete, pa të tjerat, është i mjaftueshëm për t'i treguar çdo të krishteri se ai nuk ka asnjë të drejtë biblike të mbetet në një situatë ku gabimi për ungjillin mësohet ose tolerohet. Për shembull, ai nuk mund të jetë i bindur ndaj Biblës, e përsëri të mbetet në Këshillin Botëror të Kishave ose në një nga trupat e tij shoqëruës, sepse atje përhapet dhe diskutohet për herezi shkatërrimtare sikur të ishin ide legjitime të krishtera. Vetëm ungjilli apostolik që kemi studiuar është ungjilli i vërtetë. Çdo gjë që largohet prej tij apo e kompromenton duhet të trajtohet si thotë apostulli. Është e vërtetë që besimtarët e krishterë duhet t'u tregojnë dashuri të pakufizuar të gjithëve. Është gjithashtu e vërtetë që ata duhet të jenë jotolerantë të pakomprometuar për gabimin.

Prej çfarë mund të inkurajohet kisha në këtë situatë? Në vargun 20 Pali na siguron që fitorja përfundimtare është në duart e Perëndisë së paqes dhe jo në ato të shaktarëve të përçarjes. Ai së shpejti do ta shkelë djallin nën këmbët tona. Deri atëherë ne si ushtarë duhet të luftojmë kundër gabimit. Por së shpejti do të shkarkohemi me nderim dhe do të qëndrojmë në qafën e çdo gjëje satanike. Gjithashtu kjo ka për të na inkurajuar edhe të mos miqësohemi me armikun, që të mos shtypemi bashkë me të. Çfarë hiri na duhet që të mos i bëjmë këto gjëra! Ndoshta kjo shpjegon dhe bekimin në fund të vargut 20.

Përsëritje nga...

v. 21-24. Pasi na dha këtë paralajmërim të rreptë, apostulli ka dy porosi të tjera për të përmbushur para mbylljes së letrës. Ndoshta në fillim ai synonte ta mbyllte me vargun 20, por pastaj ndjeu se nuk duhej ta mbyllte deri sa të kishte dërguar të fala prej besimtarëve të pranishëm me të. Çfarë ekuilibri kishte në këtë njeri të perëndishëm! E shohim si një njeri që nuk e toleron dot gabimin, por pastaj e shohim menjëherë duke shpalosur zemrën ndërsa shpie përsëritje të dashura nga një vëlla në një tjetër. Është i njëjti njeri, që e ka zemrën plot hir dhe të vërtetë, jo përsosmërisht si Zoti ynë (Gjoni 1:14), por mjafton që ta

njohim si njeriu që i ngjan Krishtit më shumë se çdo njeri që ka jetuar. Këtu ai lufton për të vërtetën dhe menjëherë pastaj ai shpall një bekim të hirshëm dhe përcjell të fala vëllazërore.

Le të shohim se nga vijnë këto përshëndetje. Timoteu është njeriu i së djathtës së tij dhe Luci ka mundësi të jetë Luka (ndonëse kjo nuk është e sigurt). A e ka pritur Jasoni në Thesalonik (Veprat 17:6-7, 9)? Sosipatri ishte një nga ekipi misionar që e shoqëroi Palin në këtë pjesë të shërbimit të tij.

Terci e ka shkruar letrën si e diktoi apostulli dhe është i vetmi skrib i emëruar si i tillë në Dhiatën e Re. Ndoshta ka qenë profesionist i kësaj pune. Është e sigurt që ishte i krishterë dhe në përputhje me frymën e dashurisë që mbizotëroi në kishat e hershme, ai dërgoi të fala në Zotin. Është krejt e lejueshme që ai që na bëri këtë nder kaq të madh, që shkruajti këtë letër të pazëvendësueshme në vlerat e saj, të lejohet të dërgojë të fala personale. Përshëndetjet e këtij skribi të përlulur pasohen nga ato të Gajit, i cili në atë kohë po e priste Palin në shtëpinë e tij dhe ka mundësi të ishte i njëjtë me Tit Justin të Veprave 18:7, që banoi në një shtëpi të bashkangjitur me sinagogën. E gjithë kisha e Korintit mbledhej në shtëpinë e tij. Por e gjithë kisha e Krishtit kudo duhet ta mbajë mend me mirënjohje shtëpinë e tij, sepse brenda mureve të saj u shkrua kjo letër e lavdishme.

Erasti ishte arkëtari i qytetit të Korintit. Një shesh që mban mbishkrimin e këtij emri është zbuluar nga arkeologët atje, por ai Erast që e shtroi ka qenë përgjegjës i ndërtimeve urbanistike të qytetit. A është ky i njëjti Erast? Nëse është, a ka mundësi të jetë graduar më vonë në pozitën e arkëtarit, mbase falë ndershmërisë dhe besnikërisë së tij? Ose ndoshta u ul në pozitë ngaqë ishte bërë i krishterë? Ne kurrë nuk do ta dimë. As nuk do ta dimë saktësisht se ç'është të thotë *vëllai Kuarti*. A do të thotë thjesht që ai ishte i krishterë i pranishëm me Palin kur shkruante? Ose ka ndonjë arsye tjetër për ta përmendur, për shembull, a ishte vëllai i Tercit, në një familje ku ata ishin fëmija i tretë dhe i katërt?

Në këtë pikë (v. 24), Pali shpall përsëri një bekim, dhe mbyll letrën. Por

zjarri digjet përsëri në zemrën e tij dhe ai vendos se ka edhe diçka tjetër që duhet ta thotë. Ai zgjedh të përforcojë çdo gjë që ka shkruar duke lënë disa nota shumë të fuqishme të tingëllojnë në mendjet e lexuesve. Ai e bën këtë me një doksologji (duke lavdëruar Perëndinë) mbyllëse.

Doksologjia mbyllëse

v. 25-27. Rreshtat përmbyllës i japin lavdi Perëndisë. Ato theksojnë të vërteta të ndryshme dhe si mbyllja e një simfonie të madhe, lënë një akord madhështor të tingëllojë në veshë. Muzika e Letrës nuk fiket në mënyrë të dobët. Akordi i fundit është i lavdishëm, i kënaqshëm dhe i paharrueshëm.

Ai shpall fort se *kush është Perëndia* (v. 27). Vetëm Ai është Perëndia dhe vetëm Ai është i urtë. Ai meriton çdo nder dhe lavdi. Ai është i përjetshëm. E megjithatë ne mund t'i afrohemi dhe Ai mund të njihet nëpërmjet Jezu Krishtit. Ai është më se i aftë për të forcuar ata që kthehen në besim ndaj Tij dhe ky fakt është një nga mësimet dalluese të ungjillit të vetëm të vërtetë që Pali predikon (v. 25).

Pali po e firmos letrën por, siç e tha më parë, ai shpreson t'i shohë lexuesit e tij pas një kohe të shkurtër. Megjithatë, ai mund të mos vijë fare tek ata. Ata nuk janë në duart e tij, por në duart e Perëndisë! Dhe Perëndia, për të cilin flet, është *ky* Perëndi! Vallë mund të ishin më të sigurt se sa janë? Ne duhet të përulemi nga kujtimi i nënkuptuar që mbajtja dhe forcimi i popullit të Perëndisë në të vërtetën kërkojnë fuqinë e Jehovahit. Ata nuk kanë fuqi të vazhdojnë pa të, por me Të ata kanë fuqi edhe sikur të mos kenë përkrahje nga njeriu!

Akordi i fundit shpall gjithashtu edhe *privilegjin e të jetuarit në ditët e Dhiatës së Re*. Vargjet 25-26 na tërheqin vëmendjen tek fakti që ungjilli është një mister. Në gjuhën shqipe ne përdorim fjalën 'mister' për të treguar një enigmë të përhershme, por në Dhiatën e Re ajo i referohet diçkaje që ka qenë e fshehur dhe që u zbulua më vonë. Ungjilli është mister. Është një sistem të vërtetash që nuk mund ta kishte zbuluar kurrë mendja e njeriut vdekatar Ungjilli ka qenë përjetësisht në

mendjen e Perëndisë dhe më vonë u zbulua në kohë. Gjatë shekujve të gjatë ai iu bë i ditur shkallë -shkallë profetëve, por tani, në kohën kur shkruan Pali, ai është i ditur *plotësisht*. Këto vargje vazhdojnë të na tregojnë se ai u është bërë i ditur të gjitha kombeve. Është bërë i ditur nëpërmjet Shkrimeve, të cilat nuk janë më prona ekskluzive e judenjve, por prona e të gjithëve. Ai u është bërë i ditur të gjithëve sipas urdhrit të Perëndisë së përjetshëm. Ai është bërë i ditur me qëllim që t'i sjellë njerëzit në bindjen e besimit. Është një 'sekret i hapur'.

Këto komente patjetër i kanë mbushur lexuesit e parë me një ndjenjë të madhe mirënjohjeje. Sa të privilegjuar ishin ata që jetonin në ditë të tilla si këto dhe që ishin marrësit e ungjillit të përjetshëm, tani të shpalosur plotësisht! Me siguri ata u bashkuan me Palin në lavdinë e fundit që i jep Zotit. Po ne a mund të prekemi ndryshe?

Por, thurjet e lavdisë duhet të shoqërohen nga veprimi praktik. Këtu përmendet *përparësia e madhe e kishës së krishterë*. Është 'predikimi i Jezu Krishtit' (v. 25). Urdhri i Perëndisë së përjetshëm e ka siguruar njohjen e misterit të zbuluar nëpër botë. Ai vjen si një mesazh i prezantuar biblikisht për të gjitha kombet. Po të mos ishte kështu edhe ne vetë nuk do të kishim hyrë në *dëgjesën e besimit*. Të tjerët na e kanë kaluar; tani a do të heshtim dhe ta mbajmë mesazhin për veten? Më mirë le t'ua shpallim ungjillin e lavdishëm të gjithë njerëzve kudo, që të mund të ketë një refren gjithnjë e më të madh që deklaron

TË VETMIT PERËNDI, TË DITURIT, I QOFTË LAVDIA NË PËRJETËSI, NËPËRMJET JEZU KRISHTIT! AMIN.